

**SOSYAL BİLİMLERİ YENİDEN
DÜŞÜNMEK
KAVRAMSAL VE KURAMSAL
ÇERÇEVE ÜZERİNE**

HAKKİ TEKİN

Abdullah Öcalan Sosyal Bilim Akademi Yayınları

KİTABIN ADI: SOSYAL BİLİMLERİ YENİDEN DÜŞÜNMEK
KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE ÜZERİNE

Yazarın Adı: HAKKİ TEKİN.

Abdullah Öcalan Sosyal Bilimler Akademisi Yayınları

İçindekiler

Giriş	5
BİRİNCİ BÖLÜM_KAVRAMSAL ÇERÇEVE	15
A- Kavramı Doğru Tanımlamak	15
B- Demokratik Uygarlık Paradigmasının Temel Kavramları	25
1- Kültür	25
2- Dil	48
3- Uygarlık	57
4- İktidar	65
5- Yönetim	78
6. Politika	85
8. Hukuk	109
9- Demokrasi	129
10- Ekonomi	155
11- Asimilasyon	170
12. Soykırım	181
2. İKİNCİ BÖLÜM_KURAMSAL ÇERÇEVE	189
A- Kuram Kavramı Üzerine	189
B- Demokratik Uygarlık Paradigmasının Kuramsal Yaklaşımları	193
1- Merkezi Hegemonik İktidar	193
2- İktidar ve Demokratik Yönetim	203

3. Demokratik Ulus	209
4- Sosyalizm ve Kapitalizm	226
5- Özgür Eş Yaşam	241
Sonsöz:	251
KAYNAKÇA	254

Giriş

Toplumsal tarih içinde ilk sahtekarlık, kavramların çarpıtılmasıyla başlar. Kavramları manipüle etme, özünden boşaltma, hakikatinden kopartma ise devletlere dayalı şehirleşmeyle başlar. Sözü ve kavramların manipüle edilip çarpıtılmasına ilk olarak Sümer kent devleti Urukta rastlarız.

Kavramlar da toplum gibi değişip dönüşürler. Bu açıdan kavramların da bir tarihi, birikimi vardır. Kavramlar da bir akış içindedir. Bu akış toplumsal akışla birlikte ilerler. Toplumun ortak akıl ve duygu birliğinin sonucunda oluşur ve gelişirler. Kavramlar toplum tarafından ortak rızayla kabul edilen anlam ve manalardır. Dolayısıyla anlam ve manalar, kavramlarla vücut bulur ve kabul edilir. Bundan dolayı kavramlar toplumsal eylemler olarak insanlığın oluşturduğu anlamlandırma hazineleridir.

Kavramı varlık, oluşu da süre olarak ele aldığımızda, kavramların özü ve toplumsal akış sürecinde değişim-dönüşümün bütünselliği anlaşılmış olunur. Bundan dolayı bir maddeyi ya da canlıyı anlamak için, onu oluşturan tüm toplumsal ve tarihsel malzemeyi bilmek ve anlamlandırmak gerekmektedir. Yani o canlının oluşum veya oluş etkilerini de anlamak gerekmektedir. Örneğin neolitik kavramını bilmemiz için onun oluş etkilerini tüm bileşenleri ve materyalleriyle bir bütünen ortaya koymak gerekir. Aynı şekilde, örneğin devlet kavramı için bu oluş sürecinin malzemesini bütünsel anlamda ortaya koymak gerekir. Çünkü varlığın bir oluş hikayesi, süresi ve etkileri vardır, varlığın oluş hikayesinin etkileriyle o sürecin zihniyet yapılandırmalarıyla bağlantılandırılmazsa, kavram, teori, kuram veya paradigmlar o hakikatlerden koparılmış olur.

Modernist ve devletçi toplumda anlamlandırılan tüm kavramlara bu nedenle kuşkuyla bakmak gerekmektedir.

Bundan dolayı yapılan tanım ve isimlendirmelere şüpheyile bakmak ve sorgulamak yöntem olarak olmazsa olmaz kabiliinde olmalıdır.

Felsefe tarihinde damgasını vuran ve altı çizilecek düzeyde bir çizgiyi geliştiren, sonradan bu izden yürüyen filozoflara hocalık eden birkaç filozoftan kavrama ilişkin tanımlama yapmakta fayda vardır.

Platon, kavramlara idealist anlamlar katar. Ona göre insan olsada olmasada kavramlar vardır. Platon’a göre, İnsan düşündüğü için kavramlar gelişmiyor, Başka dünyada var oldukları için onları düşünüyoruz. Platon, toplumsal faaliyetlerin, eylemlerin insan tanımı olmadığını, dıştan bir dünyanın yansıması olarak var oldukları tezini işliyor.

Aristoteles, kavramların duyusal olarak bu dünyada da var olduğunu söylemektedir. Yani platon gibi düşünmemektedir. Aristoteles’e göre, görünen her şey gerçektir, kopya veya yansıma değildir. Bundan dolayı Aristoteles, Doğayı olduğu gibi, duyumlara sunulduğu gibi, görüldüğü gibi tanımlamıştır. Aristoteles, varlığı düşünmeden önce, varlığı düşünme metodları üzerinden konuya bakmaktadır. Yani varlıktan önce ona ilişkin bilgileri bilmek gerekmektedir. Metodolojik olarak gerçeğe yaklaşmak istemektedir. Buna Epistemoloji demektedir. Aristoteles çalışmasını epistemoloji üzerinden yaparak mantık kavramına ulaşmaktadır. Dolayısıyla doğru düşünme gücüne sahip olunursa ancak varlık doğru tanımlanır. Bunun için ilkelere bağlı düşünme yöntemine mantık (formel mantık) tanımını geliştirmiştir.

Alman filozof Hegel ise kavramlar için, “*insanın düşünce ve hayal gücünün özgürlüğüyle var olmazlar, bunlar doğada varlık olarak canlıdırlar*” demiştir. Bundan dolayı, doğanın ruhu ve insanın bilinç dünyasını açığa çıkartmak için kavram inşa etmek gerekir demektedir.

Önder APO'nun kavramları toplumsal öze yakınlaştırmak için olağanüstü bir arayış içinde olduğu bilinmektedir. Önder APO her çözümlemesinde muhakkak analitik ve duygusal zekadan bahseder. Bununla yetinmez, analitik zeka ve duygusal zekanın birliği için tarihin derinliklerine inerek, orada taraf tutar. Sanki ordaymış gibi, onların aklında ve ruhundaymış gibi yaklaşır. Örneğin, kadın kavramına bugünkü tanımla bakmaz, kadının egemenlik altına alınmasını (cinsel kırılma) kabullenmez, devletin bir zorunluluk olarak gelişmesini kabul etmez, hiyerarşiyi bir mecburiyetmiş gibi ele almaz, ordaymış gibi taraf tutar. Önder APO tüm kavramlara bu duygu ve felsefeyle yaklaşmaktadır. O çağlara açılarak taraf tutmakta ve safını belli etmektedir, Taraf tutmazsa tarihsel-toplumu değiştiremeyeceğini bilmektedir. Bunun için olay ve olguları felsefe ve duyguları katarak yorumlamaktadır. Önder APO“ Ben uzağı ve yakını olmayan, mekan öncesi ve sonrası olmayan zamanım ’ demektedir. Adeta her zaman, mekanda ve varlığın ruhunda-aklında vardır.

Önder APO sadece analitik zekayla olay ve olgulara yaklaşmamaktadır. Çarpıcı bir duygular savaşçısı olduğunu bilmek gerekir. Bundan dolayı Önder APO, sadece düşünceler üzerinden anlamak zordur. Sezgi ve his insanı olduğunu her koşulda belirtmektedir. Bu farkın altını çizmek gerekir. Bu ayrımı ortaya koymak Önder APO'yu anlamak açısından oldukça önemlidir.

Önder APO *‘Toplum biliminde, temel kavram ve kuramların, tanımı yapılmadan anlamlı yorumlar geliştirmek güçtür’* demektedir. Önder APO burada ilkin doğru bir tanımın öneminden bahsederek giriş yapmaktadır. Devamla *“Toplumbilim, kendisini tanımlama konusunda bile görüş birliği sağlamaktan uzaktır” (1)* diyerek, sosyal bilimlerin içinde bulunduğu açmazı değinir. Dolayısıyla kavram kargaşası veya anlam yitimini kapitalizmin ideolojisi olan

liberalizmin bilerek gerçekleştirdiği bilinçli bir çarpıtma olarak ele alır.

Önder APO, *“Toplumsal insani bilim adıyla pazarlanan bu kavram ve kuramlar kümesi, günümüze doğru, her ne kadar derin bir krize girse de, temel toplumsal bilinç kalıplarını oluşturmaktadır”* (2) diyerek toplum zihniyetine, kendi kavramlarını egemen kılma çabasının, tüm değerler hırsızları olan iktidarın ilk özelliklerinden biri olduğunu dile getirir.

Yine *“Simgesel dilin esası, kelimelerle soyut düşünceye geçiştir. İşaretler yerine kavramlarla anlaşılabilir insanlık tarihinde büyük bir devrimdir”* diyerek geliştirilen kavramların, kadının endeksli oluşması itibarıyla dışıl olduğunu belirtir. Ana kadın, çocuğuna, klanına, özün yönetimine, çevresine, bitkiye, kısacası canlı gördüğü tüm özleri isimlendirerek, tanımlayıp biçim kazandırması gerekmektedir. Kadının yaşamdaki yeri ne ise, geliştirilen kavramların da anlamı oydu. Daha sonra işler değişmiş, yaşamın özü kadından alınarak, erkeklerle, erk’le iktidar haline getirilmiş özler çarpıtılmıştır. Dolayısıyla duygusal zekadan kopmuş olan analitik zekanın imgeler dünyası geliştirilerek, her türlü tuzak biçimlerini toplumun zihniyetine enjekte etmiştir. Kavramlar, toplum içinde oluşarak anlamını bulmuşken, sonradan toplumun hassasiyetleri kullanılarak dışardan enjekte ederek kavramların özü değiştirilmiştir. Bu ayrım noktasını vurgulamak önemlidir. Doğal komünal toplumda kavramlar toplum içinde oluşup anlamını geliştirirken, devletli uygarlık toplumu yönlendirmek için, toplum mirasını da çalarak, kendi kavramlarını oluşturup topluma enjekte etmektedir.

Alternatif Sosyal Bilimlere giriş yapmak için, modernist paradigma kavramlarına kuşkuyla bakıp, bu tarihsel gerçeğe eğilmek önemlidir. Bunun için Demokratik Modernite kavramlarını yeniden tanımlamak ve özüne kavuşturmak gerekmektedir. Devletli uygarlıkların dışında kalmış toplumsallıkların kavramlarını tekrardan kazanmak, yeniden

yapılandırmak gerekmektedir. Devletli uygarlık dışında kalmış tüm toplumsal birimler vardır ama örgütsüz, sistemsiz oldukları için kendini gerçekleştirecek araçlardan yoksundurlar. Her şeyden önce alternatif anlamda örgütlenmemişler ve bu tarz örgütlenmeye gidilmemiştir. Bundan dolayı tarihsel ve toplumsal sistemlerden yoksundurlar. Hegemonik zihin kalıplarına dayalı kavram ve kuramlarla yol alınamayacağı Reel Sosyalist deneylerde görülmüştür. Bunun için devletçi toplum dışında kalmış olan tüm toplumsal kesimlerin, bir örgütlülüğü ve sistemi olması için, ilkin yeni söylemlere ihtiyaç vardır. Bunun için devlet dışı kalmış, tüm toplumsal kesimleri örgütlemek, sisteme kavuşturmak, demokratik uygarlık paradigmasının amacıdır. Bu amacın ilk söz ve eylemi, kavram ve kuramlar olmaktadır.

Bunun için;

Kavramlar, toplumun zihinsel yapılanmasının, hafızasının ve bu hafızanın daha da gelişmesinin temel yapı taşlarıdır. Bu yapı taşlarına sahip olmadan, hiçbir toplumsal faaliyet yerine getirilemeyeceği gibi hiçbir toplumsal kurumsallık da inşa edilemez. Bütün toplumsal gelişmeler ya da toplumsal inşaların zihniyet yapılanmalarıyla geliştiği bilinmektedir. Zihniyet, dil, kavram düzeniyle bütünsel bir yapılanma oluşturur ve işler. İnsanın simgesel dilini geliştirmesiyle kavram inşası hız kazanmış bu da zeka ve zihniyet halinde büyük bir devrimsel aşamaya yol açmıştır. Zihniyeti oluşturan tüm kuramlar temelde kavramlarla örülür ve inşa edilir. Mitolojiden dine, felsefeden bilime, ekonomiden politikaya kadar tüm toplumsal yapıların ve kurumların oluşması ve gelişmesi; dil, kavram ve bunlara dayalı düşünce gücüyle mümkündür.

Toplum olma dil, anlama, muhakeme ve usla mümkündür. Dilini ve usunu yitiren bir toplum bitmiş veya başka bir gerçekliğe teslim olmuş sayılmaktadır. Dolayısıyla bir toplum için temel olan, biyolojik düzlemde maddi varlığını

sürdürmekten öte, dilini ve us gücünü toplumsal hafızasına, geleneğine, dine, felsefeye, bilime dayanarak geliştirmesidir. Bunu kompleks bir zihniyet hali olarak inşa edebilmesidir.

Tekelci uygarlık düzenlerinin geliştirdiği zihniyet biçimlerinin sömürü temelinde güçlenmesi ile toplum öz anlam dünyasından ve varlık koşulundan saptırılmıştır. Uygarlık düzenleri toplumu öz anlamından saptırdığı oranda topluma yeni bir biçim vererek denetim altında tutar ve bunu başardığı oranda bu denetimi sürekli kılacak yeni zihni ve anlam arayışlarına girer. Kendi egemenlikli zihniyet gerçeğini açıktan ortaya koymaktan ziyade sömürüsünü perdeleme ve saklama temel yaklaşımı olur. Bu kapsamda bu zihniyetin esasında stratejik temelde rol oynayan unsurlar yeni inşa edilen kavramlar olur. Zihniyet alanında ortaya konan egemenlik kendisini inşa ettiği kavramlarla yapılandırır ve geliştirir Kavram inşacılığı egemen zihniyetin en fazla ustalaştığı bir alandır. Uygarlık güçleri kavramların zihni oluşturmadaki gücünü ve etkisini iyi bilmektedirler. Kavramlarla kendisini saklamak ve sömürüsünü meşru kılmak kadar, gerçeği çarpıtma ve saptırma da toplumun anlam gücü olan kavramların içini boşaltmak bu inşacılığın gereklerindendir. Hakikatleri parçalayarak ve çarpıtarak sömürüyü geliştirme, derinleştirme konusunda usta olan Sümerlerin oluşturduğu kavram inşacılığıyla, modern bilimci rahiplerin kavram inşacılığı arasında hiçbir fark olmadığı açıktır. Bu yanıyla egemen düzenleri bir zincirin halkaları gibi birbirine eklenerek kendi gelenekleri üzerinden kendilerini var ederler.

Kavramlar, egemenlik düzenlerinin ideolojik hegemonyasının inşasında kullanılan en büyük silahlardır. Hiçbir hegemonik güç ve sistem sadece kaba zora dayanarak kendisini var edemez ve süreklileştiremez. Her hegemonik güç kendisine ideolojik hegemonyayla meşru kılıflar oluşturur ve bu kılıflar altında kendisini var eder ve süreklileştirir. Tarihin her döneminde sınıfsal ve toplumsal tüm kavgaların öncelikle

ideolojik-zihniyet alanında yani kavramlar dünyasında geliştiği görülmüştür.

Bu açıdan, toplumsal varoluş durumuna uyum temelinde doğruluk tanımı yapılmayan her olgunun sorunsallaştırılması kaçınılmazdır. Tıpta olduğu gibi yanlış tanı sonuç olarak doğru bir tedaviyi ortaya çıkarmaz. Kavramsal ve kuramsal olarak olguların doğru tanımlanması bu anlamıyla hayati derecede önemlidir.

Önder APO'nun tüm çözümlemelerinde derinlikli bir şekilde olguların kavramsal ve kuramsal tanımı üzerinde duruyor oluşu, işte bu hayati öneminden ileri gelmektedir. Kavramsal ve kuramsal temelde ortaya çıkan tanımlamalar toplumun ve insanın yönünü ve doğrultusunu belirlemekte ve bu kapsamda yürünecek yolun ve yolların aydınlanmasını sağlamaktadır.

Bu nedenle, her tanımlama bir yön belirler, yol seçer ve insanın, toplumun kendisini gerçekleştirmesini sağlar. Bu anlamıyla her tanımlama, yaşama anlam yüklemek ona anlam vermektir. Anlam vermek ve anlam yüklemek ise bilinebildiği kadarıyla hakikati ortaya koymak ve ona göre kendisini gerçekleştirmektir. Her tanımlama, olumlu veya olumsuz bir gerçekleşmeyi beraberinde getirmektedir. Tüm paradigmlar, ideolojik ve politik tanımlamalar temelinde formüle edilmiştir. Her paradigma, ideoloji ve politika, kavramsal ve kuramsal çerçevesini ve karakterini kaynaklandığı toplumsal ve sınıfsal gerçeğine göre yapmıştır. Bu noktalarda kavramların tanımlarını doğru yapmak inşa edilecek toplumsal sistemlerin sağlıklı oluşumu ve gelişimi açısından hayati derecede önemlidir.

Demokratik Komünal zihniyetle varolmuş demokratik toplumların ve ezilen toplumların kullandıkları kavramlarla tekelci uygarlık güçlerinin kullandıkları kavramlar anlamsal düzlemde temelden farklıdır. Fakat tekelci uygarlığın istismarcı karakteri nedeniyle demokratik uygarlığın kavramları tekelci

uygarlıkça kendi sistem çıkarı temelinde çarpıtılarak kullanılmaktadır. Bu nedenle kullanılan kimi kavramlar içerikte farklı olsalar da neredeyse biçimde aynıdır. Bu açıdan kavram karmaşası ve buna dayanılarak var olan kavramların içerdiği anlamların yitimi söz konusudur. Bundan dolayı Önder APO, kaleme aldığı her savunmasında kavramlara ilişkin düzeltmelere giderek, kavram ve kuramları konunun merkezine koymuştur.

Önder APO, toplum biliminde devrim yapmak istemektedir. Büyük bir çaba ve düşünce gücüyle kavramlar ve kuramlar üzerinden sosyal bilimlerde köklü düzeltmelere gitmektedir. Tanımladığı Demokratik Uygarlık Paradigmasını da tarif ettiği bu kavramsal-kuramsal temel üzerine oturtmaktadır.

Önder APO, var olan paradigmalardan bir kopuş yaşayarak geliştirdiği paradigmasıyla kendi kavram ve kuram yaklaşımını geliştirmiştir. Dolayısıyla Önder APO'nun geliştirdiği yeni sosyal bilimler anlayışı, kuantum bilimi ve felsefesine dayandırmaktadır. Yeni paradigma esasları bundan dolayı bilimsel alt yapısı kuantum felsefesidir. Bu esaslar üzerinden, Toplum biliminin temel alanları olan tarihten siyasete, etikten estetiğe, dinden bilime, sanattan felsefeye, sosyolojiden Jineolojiye kadar, yaşamda kullanılan kavramların içerik ve anlamlarını, yeni paradigmanın esaslarına ve amaçlarına uygun olarak geliştirmekte, yeniden tanımlamaktadır.

Önder APO'nun, kavram ve kuramlara ilişkin sık sık değerlendirme yaparak dikkat çekmesinden anlaşılması gereken temel konuda bu alanda ciddi bir mücadelenin verilmesi gerektiği nedeniyledir. Kavramsal ve kuramsal düzlemde eski zihniyet kalıpları kırılmadan yeni bir zihniyetin inşası da mümkün olmayacaktır. Yeni zihniyet demek hem anlamsal-içerik hem de biçimsel bazda yeni kavramlar ve

kuramlar demektir. Gerçek başarı da ancak böyle ortaya çıkabilir.

Elbette sadece kavram ve kuramları düzeltmekle sınırlı kalmak da olmaz. Yeni bir toplum, yeni bir insan inşası temelinde kapitalist moderniteye alternatif olunabilmesi için ciddi bir devrimci mücadelede gerekmektedir. İnsanlığın kaybettiği yerde, kendi öz kökleri üzerinden filizlenerek kazanması, kaybedilen ve bozulmuş kavram ve kuramları özüne kavuşturması, bunun doğru mücadelesini vermesi ancak tarihsel toplum bilincini yakalamakla olur.

İşte bilinç ve bilgi edinme bu nedenle kavram ve kuramlarla olmaktadır. Kavramlar olmadan, dil ve düşünce, bunlar olmadan kuramlar ve son noktada zihniyet ve bilinç gelişemez. Çeşitli bilgiler edinmek, bilinç değildir. Bilginin, bilinç haline gelmesi için, bilginin içerdiği anlamın farkına varmak, onu hissetmek ve yaşamsal değerini kavramak gerekmektedir. Bilincin teorik bilgiden farkı, ideolojik sistemin bir bütünen kavranması, anlamına varılması ve yaşamsal değerinin vazgeçilmezliğinin anlaşılmasıyla ortaya çıkar.

Dolayısıyla toplumsal bilinç kavramların doğru tanımlanarak bir düşünce sistemine ve zihniyet yapılanmasına kavuşturulması ile geliştirilir. Toplumsal örgütlenme ve eylem de bunun gelişmesi ile gerçeklik haline gelebilir.

Bilinç, bu açıdan toplumsal inşalarda bir öncelliği temsil eder. Örgüt ve eylem de bu bilinç temelinde gelişir. Yine propaganda ve örgütlenme kadar eylem de bir sistem halinde bu bilince göre gelişir. Toplumsal mücadelede bu olgular birbirinden kopuk ele alındığı vakit pratikte başarı da ortaya çıkmaz. Bilinç oluşturmada başarılı olunacağını düşünmek en büyük yanılgı olmaktadır.

Bu yanılgılardan kurtulmanın yolu, kavramsal ve kuramsal temelde zihniyet oluşturmak ve mücadeleyi evvela düşüncede verip kazanmaktan geçer. Ki bu da zihniyet devrimi olmaktadır. Özcesi, bu alanda kazanım olmadan, siyasi,

ekonomik, ahlaki, kültürel ve askeri alanda yani genel olarak toplumsal mücadelede kazanım da olamaz. Tekelci uygarlık güçleri, stratejik öneminden dolayı bu alanı her dönemde kendilerine bağlamayı esas almışlardır. Bilim ve düşüncüyü buna göre kurmuşlardır. Esas başarıları da buradan gelmektedir. Yani inşa ettikleri kavram ve kuram dünyasıyla buna dayalı olarak formüle ettikleri zihniyet yapılanması başarılı olmalarının ana nedenidir.

Önder APO, Demokratik Uygarlık Manifestosu olarak tanımladığı yazmalarının son cildine “*Kürt Sorunu ve Demokratik Ulus Çözümü: Kültürel Soykırım Kıskaçında Kürtleri Savunmak*” ismini vermiştir. Eserinin ilk bölümünde “Kavramsal ve Kuramsal Çerçeve” başlığı altında sunuma açtığı 12 kavram ve 5 kuramı inceleyip değerlendirmeye tabi tutarak kendi paradigmasının temsil ettiği anlam temelinde bu kavram ve kuramları yeni baştan tanımlamıştır.

Kavramsal ve kuramsal çerçeveye ilişkin kaleme aldığımız bu değerlendirme çalışmasının hazırlanmasında, başta Önder APU’nun savunmaları, parti eğitim tartışmaları, dergi, kitap ve makaleleri kaynak olarak esas alınmıştır ve bunlardan faydalanılmıştır. Bundan dolayı kavramsal ve kuramsal çerçeveye ilişkin özelde bir derleme genelde de bir değerlendirme yazısı olan bu çalışma konunun öneminden dolayı hazırlanmıştır. Amacımız yürütülen bu tartışma ve demokratik modernite sistemini inşa sürecine bir nebze de olsa katlı sağlamaktır.

BİRİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

A- Kavramı Doğru Tanımlamak

Kavramsal çerçeveyi tanımlamak evvela kavram sözcüğünü doğru anlamakla mümkündür. Nedir kavram?

Kavram, Türkçede, kavramaktan ya da anlamaktan türemektedir. Kavranılan şey ile içine girilen ilişki durumunun ortaya çıkardığı karşılıklı anlam ilişkisi kavramla somutluk kazanır. Bu yanıyla kavram kendisini somut bir nesnede görünür kıldığı gibi duygu, düşünce gibi insanın soyut özelliklerinde de ortaya çıkar. Kavramın oluşumunda anlaşılması gereken ilişki Descartesçi özne-nesne ilişkisinde olduğu gibi tek taraflı değildir. Yani bakan-bakılan, anlayan-anlaşılan, kavranan-kavranılan ilişkisi modernist paradigmanın tanımı olmaktadır. Bunun yerine kuantumun madde-enerji eşzamanlı oluşunun getirdiği karşılıklı ilişkiselliğe dayalı birbirini etkileme gerçeğinden hareketle kavram kollektif bir ürün olarak ortaya çıkar. Ortaya çıkan kavramda karşılıklı olarak birbirine bakan, birbirini algılayan, anlayan ve kavrayan varlığın etkisi vardır. Bu mantık organik ve canlı evren anlayışının da gereği olmaktadır. Çoklu kavramla ortaya çıkan kompleks gerçeklik hali adına dil dediğimiz toplumsal oluşun ve iletişimin ana unsurunu ortaya çıkarır.

Kavram, Kürtçede ise tegeh veya tegin olup, ‘teghıştın’den yani anlamak ve ulaşmaktan gelir. Kürtçe’de anlama ulaşmak ve anlamın kendini sözcükte ifade etmesi gibi anlamlara sahiptir.

Önder APO, paradigmasını geliştirirken, dile getirdiği fikirlerinin çerçevesini evvela kavramlarla örmeye başlamıştır. Her sosyal bilim ekolünün yaptığı gibi teorinin içeriğine göre mevcut kavramları yeniden tanımlamak ya da yenilerini inşa etmek zorunlu olmaktadır. Yoksa orada büyük bir kavram kargaşasının olacağı açıktır. Fransız filozof Deleuze, *“felsefe yapmak kavram icat etmektir”* demektedir. *“Deleuze, felsefeyi bir tefekkür etkinliğinden ziyade kavram yaratımı olarak tanımladığından bütün çalışmalarında yeni kavramlar ortaya koymuştur.”* (3) Bunun için alman felsefecileri alman lügatına yeni kavramlar geliştirmiştir.

Dolayısıyla her sosyal bilim anlayışı kendi kavramsal çerçevesini oluşturmak durumundadır. Tarihsel ve toplumsal sorunların çeşitlilikleri nedeniyle, olguyu kavramsal düzeyde tanımlamak ve kimliklendirmek, hem gereklidir hem de yaşanan kriz halinin aşılması için bir zorunluluktur.

Bu kavramlara ulaşmak için ise, sistemin bilme ufkunun ötesine geçmek, evreni, doğayı ve toplumu sistemin kullandığı kavram ve kuramların dışında anlama ve bilme tarzına ulaşmak gerekmektedir.

Kavramsal ve kuramsal çerçeveyi anlamak açısından toplumsal tarihin diyalektik ikilemini oluşturan **merkezi tekелci uygarlık ile demokratik uygarlık** ilişkisi ve çelişkisi temelinde konuya yaklaşmak ve kavramlarla kuramları bu temelde yorumlamak doğru yaklaşım olacaktır. Bu yanıyla bakıldığında her kavram kendi içinde hem demokratik uygarlığı hem de tekелci uygarlığı barındırır. Çünkü her kavram içine doğduğu sistemin ve sistemler arası mücadelenin ortaya çıkardığı durumların rengini taşır. Bu nedenle demokratik uygarlık paradigmasının kavramsal boyutunu tanımlarken kavramları tekелci uygarlığın etkilerinden temizlemek ve bunun yetmediği yerde yeni kavramlar icat ederek demokratik uygarlığın farkını ortaya koymak temel çalışmadır.

Kapitalist Modernite, modern anlayışın sistemli hale getirdiği ansiklopedik bilgiler denilen bütün kavramları ve değerlendirmeleri daha çok kendine göre yorumlayarak kendi sistemini oluşturmuş ve bunu toplumlara dayatarak sosyal bilimleri bu kavramlar altında anlatmaya çalışmıştır. Ki arkasında yer alan tekelci uygarlık sistemi modernitenin temel gıdasını oluşturmuştur. Felsefe, tarih, siyaset, ekonomi ve sosyoloji başta olmak üzere bütün sosyal bilimler artık o kavramlara göre tanımlanmış ve olay-olgulara bu kavramlarla bakılmıştır. Yaşanan tüm sosyal gelişmeler kavramlara yüklenen bu bakış açısıyla değerlendirilmiştir.

Özellikle Platon ve Aristoteles'ten başlayıp Descartes ile devam eden ve Aydınlanma çağıyla zirveleşen geleneğin düşünürlerinin geliştirdikleri kavramlar dünyası ve buna göre oluşturulan düşünceler günümüzün belirlenmesinde önemli bir yerin sahibi olmuştur. Bundan Marks ve Engels bile kendisini kurtaramamıştır. Onlar bile ne kadar diyalektik deselerse de diyalektiğin inkarı olan ikilemin bir ucunun ortadan kaldırılması temelinde monolitik bir sosyalist sistem oluşturmak istemişlerdir. Bunun en temel nedeni modernitenin kavramlarıyla kendi sistemlerini oluşturmaya çalışmalarıdır.

Modernitenin kavramlarıyla kendi sistemlerini oluşturmaya çalıştıkları için de ister istemez oluşturdukları kavramlarla karşıtı olduklarını ifade ettikleri kapitalist sistemin ufkunu aşamamışlar ve kapitalizme soldan taze kan olmuşlar, kapitalizmin sularında boğulmuşlardır.

Kavram kime ait ise, anlamı da ona aittir. Çünkü, sistemin kendi amaçlarına göre inşa edilmiş ve kurgulanmış olan kavramlar bu sistemin zihniyet yapısına göre oluşturulurlar. O zihniyet kime ait ise, o kavram da ona ait olur.

O zaman kendi kavramlarımızı toplumsal doğanın varoluş hali olan ahlaki ve politik toplumsal öze dayandırarak açıklamak ve buna dayanarak yeni bir zihniyet geliştirmek kaçınılmazdır. Bunun için de zihniyet dünyası kadar bu

zihniyetin gerekli kıldığı davranış halini bir bütünsellik halinde geliştirmek zorunludur.

Zihniyeti, başta evren olmak üzere, doğa ve topluma doğru bir bakış açısıyla bakmak ve anlamak olarak tanımlamak mümkündür. Yani zihniyeti, doğru bir bakış ve davranış bütünselliği olarak ele almak gerekmektedir.

Bunun için Önder APO, bu alana ilişkin çok ciddi bir çaba içersindedir. Araştırıyor, sık sık tanımlamalar yapıyor ve kendi kavramlarının farkını böyle ortaya koymak istiyor. Çünkü kavramlar hazır veya vahiy yoluyla gelmiyor. Kavramlar araştırma ve anlama üzerinden zihinsel bir çabanın ürünü olarak ortaya çıkmaktadır. Kavramlar konusunda zaman-mekan olgusunu da hesaba katmamız gerekir. Her kavramın bir zamanı ve mekanı vardır. Nasıl ki varlığın oluşum ve gelişiminde zaman-mekan zorunlu boyutlarsa aynı durum kavramlar içinde gereklidir. Bu konuda Descartes'ın şüpheciliğini örnek vermek mümkündür. Descartes “cogito ergo sum-düşünüyorum öyleyse varım” demek için kılı kırk yararak düşünmekte ve her şeyden şüphe etmektedir. Çünkü içinde bulunduğu durum sıradan bir durum değildir. Bu anlamıyla bir kavram inşa etmek bir düşünür açısından varoluşsal bir çaba ve emek istemektedir.

Önder APO, bu nedenle ‘en yüksek zihniyet, ideolojik ve örgütsel bilinçtir’ demektedir. Hegel’de bu felsefedir. Hegel’de, en altta aile, ekonomi, hukuk, siyaset, askerlik ve en üstte felsefe bilinci yer alır. Zihniyet ve bilinç düzeyini yükseltmezsek, hayal ettiğimiz, mücadelesini verdiğimiz toplum tasarısını gerçekleştiremeyiz. Zihniyet olmadan tasarlanan toplumun inşasına katılmak mümkün değildir. Zihniyet ve bilinç durumu olmadı mı o toplumun süreklilik hali içerisinde onu inşa edecek, geliştirecek bir eylem ve davranış insanı olamayız.

Bizi bu kadar ayakta tutan, bu kadar çok sayıda düşmanla savaştırabilen, tüm imkansızlıklara rağmen gelişme

yaratan, olmazı olur kılan ve başarı çizgisinde yürüten en temel dayanağımız ve en temel güç kaynağımız Önder APO'nun zihniyet çalışmaları olmuştur. Tüm toplumsal mücadelelerde belirleyici olan zihniyet olup, diğer herşey bununla bağlantılı olarak anlam bulur ve gelişir. Bundan dolayı savaş esasta zihniyette verilir. Zihniyet savaşını kazanan savaşın kendisini de kazanır. Zihniyet savaşı tüm savaşların esasıdır. Herşey burada kazanılır, burada kaybedilir. Önder APO bu konuya ilişkin şöyle der;

“Tarihte bilgeler ve peygamberler en büyük savaşın insanın kendi nefsiyle yaptığı savaş olduğunu söylerler. Büyük İskender’in, kendi rızasıyla Hindistan’dan yanına gelen bilge Kalanos’un şenlik öncesinde kendini yakmak istediğini ve ısrarla eylemden vazgeçmeyeceğini görünce şöyle dediği söylenir: “O benden daha büyük rakiplerini yenmiştir.” İskender tarihin en büyük savaşçısıdır. O bile bilge savaşçılığının kendininkinden daha büyük anlam taşıdığını bilmektedir. Hz. Muhammed’in de ordular arası savaşı “cihad-ı suğra=küçük savaş” olarak adlandırırken, insanın nefis savaşını, bir anlamda iç zihniyet savaşını “cihadı ekber=büyük savaş” olarak adlandırması aynı anlama gelmektedir.” (4)

Ortadoğu geleneğinde nefis savaşı esasta zihniyet savaşı olarak anlam bulur. Ortadoğu bilgeliği bu yanılla tarihte eşine ender rastlanır zihniyet inşacılarına tanık olmuştur.

Bugün kapitalist modernite tüm insanlığa yaptığı gibi Kürt halkının zihniyetini de parçalayarak onu kendi öz kültürüne ve zihniyetine yabancı kılmıştır. Dolayısıyla parçalanmış zihniyetin topluma yansımaları toplumun temsil ettiği hakikatlerinin de parçalanması anlamına gelmektedir. Bu nedenle en başta zihniyet kazanma ve zihniyet oluşturma en temel görevimiz olmaktadır.

Zihinsel süreç, algılama, kavrama, düşünme, olaylar arasında bağlantı kurma, yorumlama, yargıya varma, sonuç çıkarma vb. kapasite ve yeteneklerin tümünün bütüncül olarak

işletildiği bir süreçtir. İnsanın düşünce üretme, soyutlama yapabilme, planlama, niyet ve amaç oluşturma kapasitesidir. İnsan varlığının salt tensel değil, bununla bütünlük içersinde tinsel bölümünü oluşturur.

Zihniyet, insan ve toplumun zihinsel süreçlerinin bileşkesi olarak ortaya çıkan bir olgudur. Kültür, sanat, felsefe, bilim, din, ideoloji, mitoloji, düşünce vb. insan zihni tarafından üretilen herşeyin daha öznel bir formudur. Bilinç veya görüş tarzı da denilebilir. Elbette bu öznelliğin kaynağının insan toplumunun doğayla uyumlu olarak inşa ettiği evrensel zihniyet ve akıl olduğu unutulmamalıdır.

Zihniyet sadece bir bilgi edinim süreci değil, bir bilme ve düşünme biçimidir. İnsanın veya toplumun insan, toplum ve doğaya ilişkin düşünce tarzı, bakış ve algılama biçimi ve bununla bağlantılı olarak geliştirdikleri yaşam tarzı onların zihniyetini oluşturur.

Dolayısıyla zihniyet dünyasını ve davranış bütünselliğini geliştirmek, doğru yaşamının ön koşuludur. **Zihniyeti**, başta evren olmak üzere, doğa ve topluma doğru bakmak ve buradan edinilen bilgi haliyle demokratik ve özgür bir toplum inşa etme kapasitesi ve yeteneği olarak tanımlamak gerekmektedir. Yani **zihniyeti**, doğru bir bakışla davranışın bütünselliği olarak ele almak gerekmektedir. Sadece bakış ve kavrayış ve anlama değildir zihniyet, bunun davranışlarını da oluşturmaktır. Bu yanıyları doğru bir zihniyet edinmek hakikati materyalist ve idealist olarak parçalayan bakış açısını aşmakla ve madde-düşünceye bütünsel bakabilmekle mümkün olabilir.

Muhyiddin İbn Arabi; “*Tanrı kayada uyur, düş görür; bitkide, hayvanda kımılda; insanda uyanır*” demektedir. Vahded-i Vücûd felsefesinin bu cümlesine göre tanrısal öz her varlıkta farklı şekilde kendisini tecelli ettirir. Varlığın mükemmellik derecesine göre tanrısal öz kendisini o varlıkta mükemmel ve yüksek derecede yansıtır. Bu ifadede geçen tanrı

yerine zihin kavramını koyarsak meramımızı sosyolojik olarak ifade edebiliriz;

“Zihin kayada uyur, düş görür bitkide, hayvanda kımlıdır, insanda uyanır.”

Önder APO bu nedenle insan için şu tanımları yapar;

“İnsanı bir anlamda düşünen canlı madde dizilişi olarak tasarlamak mümkündür” (5)

“İnsanın kendisi en yetkin kendini düşünen doğa olarak tanımlanabilir.” (6)

Toplumsal yapıyla bağlantılı olarak temelde iki zihniyet biçimi ifade etmek gerekmektedir.

1. Demokratik Uygarlık Paradigmasının hem güncel hem de tarihsel boyutta dayandığı demokratik, komünal, ahlaki-politik toplum zihniyeti

2. Tekelci Uygarlığın dayandığı sınıflı, ataerkil, iktidarcı, devletçi düzen zihniyeti.

Sınıflı ve devletçi uygarlık ilk inşa edildiği (Sümer devletiyle M.Ö 3000’ler) günden günümüze yani yaklaşık olarak beş bin yıldır zihin inşa çalışması yürütmektedir. Buna göre inşa edilen en temel ilke devletin meşruiyetinin de temeli yapılan ‘devletsiz bir toplum var olamaz, gelişemez ve birliğini sağlayamaz’ ilkesidir. Tıpkı çobansız bir sürünün olamayacağı gibi. Bu ilkeye göre devlet gerekli, zorunlu, doğal ve kutsal olarak görülmüştür. Burada devletsiz yaşanamayacağını düşünen toplum özgür olamayan ve köleliğe alıştırılmış toplum demektir.

Sınıflı, ataerkil, iktidarcı, devletçi toplum zihniyetinin örnekte de anlaşıldığı gibi nasıl çalıştığını ve amaçlarını tarihsel ve güncel pratiklerinden bilmekteyiz. Bu zihniyet durumunun nelere yol açtığını tarihten bilmekteyiz. Sümerlerle birlikte oluşan zihniyet inşasının toplumları nasıl felaketlere götürdüğü yine kendilerinin kaleme aldığı tabletler sayesinde artık biliniyor. Dolayısıyla bu zihniyet içindeki tüm kurum ve

bireylerin yerinin, hem çarpıtılmış bir toplumun savunucusu olması hem de bunun içinde bütün kötülükleri yaşayan bir rolde olması şeklinde yaşanmıştır.

Dolayısıyla devletçi ve iktidarcı uygarlığa karşı ahlaki ve politik toplum zihniyeti temelinde kavramsal ve kuramsal düzlemde çerçevesi oluşturulmuş yeni toplumsal zihniyet halinin bedenleşmesi ve ikisinin bütünlük içinde inşasının sağlanması ve bunun savunulması olmazsa olmazdır.

Bunun için kavramlar, bilince giden yolda sözcüklerden oluşmuş anahtarlardır. Olay ve olguları tanımlama, yorumlama, açığa çıkartma ve mümkünse kimliklendirmenin araçları ve anlam yapılarıdır.

Bu nedenle her sosyal bilim ekolü, tezlerini geliştirirken kendi kavramlarını net bir şekilde tanımlamak ve aydınlığa kavuşturmak ister. Önder APO, “*Toplumbiliminde kullanılan kavramların ve kuramların tanımını yapmadan anlamlı yorumlar geliştirmek güçtür*” (7) demektedir.

Aslında pratik yaşamdaki savaş ve zıtlıkların temelinde felsefe ve sosyolojide gelişen kavram savaşları vardır. Lenin küçük görüş ayrılıkları üstündeki tartışmaları kınayanlara, “*uzak görüşlülükten yoksun olanlardır*” demektedir. Çünkü derin yarılmanın ve ayrışmanın kökeninde kavramlara dayalı ayrılıklar vardır. Dolayısıyla, ideolojik savaşlara, kavram savaşları da denilebilir. Özgürlük mücadelesinde ise, anlayış dersleri daha keskindir. Önder APO, bir mimik hareketinin, bir davranışın bile bir ideolojik anlamı olduğunu ifade eder.

Bugün Kürdistan’da, sosyalizm, komünalizm, demokratik konfederalizm, demokratik özerklik, özgürlük, demokrasi, kadın özgürlüğü, ahlak, toplum ekonomisi, devrimcilik, Kürdistan, hakikat, Demokratik modernite, öz yönetim vb gibi kavramlar üzerinden felsefik, ideolojik, politik ve askeri bir savaş yürütülmektedir.

Kavramlar bu açıdan önemlidir. Önemi, her ideoloji ve teorinin kendi kavramlarıyla sistem inşasına gitmesi ve

toplumsal yaşamını bu esaslara göre geliştirmesinden kaynaklanır.

Bunun için Dinler, Marksizm, Sosyalizm, Kapitalizm ve Aydınlanma filozofları gibi tüm eğilim ve çıkışlar kendi kavram sistemlerini kurmuşlardır.

Bugün kullanılan birçok kavram kaynağını Neolitik-Doğal toplumdan alır. Toplum kültürü açısından bu kavramların kökü-esası komünal toplumun karakterini yansıtır. Tekelci uygarlık tarafından da inşa edilen kavramlar elbette vardır. Bunlar doğal-komünal yaşam esaslarına dayanmayıp devletçi uygarlığın karakterini yansıtmaktadır. Örneğin hukuk, iktidar, devlet, hegemonya, kar, tekel gibi kavramlara komünal toplum içinde yer yoktur, bunlar sonradan inşa edilmiş ve geliştirilmiş kavramlardır.

Oluşturulmuş, inşa edilmiş bu kavramlar bir iktidar zihniyeti ve uygulama alanına dönüşmüştür. Dolayısıyla bugün kullandığımız hemen hemen tüm kavramlar, işte bu iktidar zihniyeti tarafından kendi amaç ve hedeflerine göre çarpıtılıp, özünden çıkarılarak manipüle edilmiş ve kendi zihniyetine göre yeni anlamlar katılarak yeniden oluşturulmuştur. Mevcut haliyle kavramların orijinal halleri bozulmuştur. Dolayısıyla bu kavramlarda içkin olan toplumsal öz değiştirilerek bu kavramlar adeta toplumdan çalınmıştır. Bu konuda verilebilecek en ideal örnek Sümer mitolojisinde geçen Uygarlık Sanatları da olarak adlandırılan 104 ME öyküsüdür. Enlil tarafından çalınan ve Enki'ye verilen ama asıl sahibi İnanna olan 104 ME olarak adlandırılan kavramlar iktidar düzeninin eline geçince yapısal olarak değişime uğratılmıştır. Neolitik Topluma dayalı tanrıça kültürünün bir yaratımı olan 104 Me, Enlil şahsında inşa edilen devletçi düzen tarafından çalınır ve yeni iktidar kültü olan Enki'ye teslim edilir. İnşa edilen kavramlar egemenlik düzeninin sürekliliği açısından zorunlu olmaktadır. Buradan da ortaya çıkmaktadır ki iktidar düzenleri mevcut kavramları çarpıtıp bozmadan toplumsal

yapıyı dağıtamaz ve istedikleri egemenlik düzenlerini inşa edemezler.

Sonuç olarak, toplumsal doğanın esnekliği ve geçişken yapısı nedeniyle kavramlarda salt kesinlik aranamaz. Ama, özgür ve eşit bir yaşam temelinde yeni bir yoruma tabi tutulabilirler. Bu da zihniyet ve yöntemde düzeltme yaparak yani felsefeyle mümkündür. Böylece insanlığın hafızasını ve anlamını temsil eden kavramlar eski toplumsal özlerine döndürülerek demokratik, eşit ve özgür bir toplumun inşasında esaslı bir rol oynayabilirler.

B- Demokratik Uygarlık Paradigmasının Temel Kavramları

1- Kültür

İnsan doğası anlaşıldıkça kültür kavramının gücü de o derecede anlam kazanmıştır. Bir toplumu zor ve şiddet yoluyla yok etmek mümkün olabilir ama o toplumun kültürü varoldukça o toplumun kendisini tekrardan inşa imkanı vardır. Tekelci uygarlık g  leri bu gerçeği bildiklerinden dolayı toplumların direnç noktalarının temeli olan kültür olgusuna her türlü operasyonla saldırırlar.

Kültür ve kültürel birikim olarak gelenek denirken kast edilen, toplum, ahlak, politika, sanat, öz yönetim, özgürlük ve ekonomi gibi kavramlardır. Bu kavramlar neredeyse kültürle özdeş kavramlardır. Toplumsal kavramların çoğu kültürel içeriklidir. Çünkü kültür, manevi ve maddi yaratımların bileşimidir.

Başta zihniyet ve onunla bağlantılı olarak davranış birliği, insan toplumunun oluşmasında belirleyici olmuştur. Tekelci iktidar sistemleri insan doğasını anladıkça esas operasyonlarının yoğunluğunu bu nedenle kültür üzerine geliştirmişlerdir. Nihai anlamda sonuç almak ve kalıcı sonuçlar yaratmak için kültür kırımını egemenlik yöntemlerinin başına koymuşlardır.

Bunun için, kültürel yayılmacılık tüm yayılmacılık biçimlerinin en tehlikelisidir. Çünkü toplumlar aleyhine köklü ve kalıcı etkilerde bulunur, düşünce ve yaşam tarzlarını değiştirerek tüm karşı koyma iradesini felce uğratır.

Kültür toplumsal varoluşun ana karakterini ifade eder. İnsanlığın maddi-manevi tüm üretimi kültür kavramını oluşturur. Toplum ile kültür esasında özdeş kavramlardır. Toplumun ürettiği her değer bir kültürel olguyu ifade

etmektedir. Egemenlik sistemleri ise başından itibaren toplum karşıtlığıyla yani kültür karşıtlığıyla var olmuştur. Bunun için toplumun kültürel değerlerini çarpıtmaya yarayacak her türlü maddi-manevi olguyu kullanmışlardır.

Bu amaçla, Sümerlerden beri insanı egemenlik altına almanın en temel yönteminin zihniyetin çarpıtılması temelinde egemenlikçi zihniyet yaratma operasyonları olduğu bilinmektedir. Devletin prototipi olan Zigguratlarda kurulan zihniyet yaratma mekanizması, tüm egemenlikçi düzenlerin ve onların zihniyet hallerinin temelidir. Bunu da kültürü endüstrileştirmeye yani iktidara nesne kılmayla gerçekleştirirler. Sümerler bu anlamıyla tüm tekeli düzenlerin kök hücreleridir. Bunu temel alan başta iktidarcı tekeller, toplumlar üzerindeki hakimiyetini zihniyet ve yaşam tarzı üzerindeki etkisiyle sağlama konusunda uzmanlaşmıştır.

Hem kültürel emperyalizmin esas amacını hem de tarihsel toplumun kültürel direnç gücünü ortaya koymak açısından Gramsci örneği oldukça çarpıcıdır. Gramsci'yi yargılayan mahkemenin savcısı "yirmi yıl bu beynin işlemlerini durdurmalıyız" der. *"Gramsci zindanda 30 defter, 3000 sayfa yazı yazar, eser bırakır. Tarihin tanıdığı önemli entelektüellerden biri olarak düşün dünyamıza birçok şey kazandırır. Gramsci, "insan eşittir zihniyet" demektedir."* (8)

Dava savcısının iddiasına karşı Gramsci'nin içine girdiği çaba onu gerçek anlamda bir filozof yapar. "İnsan eşittir zihniyet" ifadesi devletçi düzenlere karşı temel kültürel direniş tutumunu ortaya koyar. Günümüzdeki bilgelik tutumu da bu temeldedir. Çünkü Gramsci direnişin ve toplumsal dönüşümün yolunun zihniyetten geçtiğini kanıtlayacak temel yolu ortaya koymuştur.

Önder APO, gücünü ise, hem zihniyet hem de bu zihniyete göre kurmuş olduğu bedende (toplumsal yapısalılık) aramak, Önder APO'yu anlamak konusunda önemli bir temel olmaktadır. Çünkü Önder APO, zihniyet ve bedeni bütünsellik

içinde ele alarak, merkezi uygarlık ve demokratik uygarlık kavramını zihniyet ve beden düzleminde bütünsel olarak tanımlamış ve buradan kalkarak tarihsel toplumu yeni sosyolojik yorumlama tarzına dayanarak ifade etmiştir.

Tekelci uygarlıkla birlikte gelişen başta zihniyet olmak üzere tüm kırımların ilk başlatanının Sümer devlet düzeni olduğu bugün daha net ortaya çıkmaktadır. Kültürel kırım tıpkı tekelci uygarlık çizgisinin bir zincirleme gelişimi gibi bir gelenek halinde ele almak gerekmektedir. Özellikle kültür olgusunu bu kapsamda değerlendirmek, konunun anlaşılması için hayati önemdedir.

Tekelci uygarlık neolitik toplumun ahlaki ve politik kültürünü istismar edip, ondan faydalandığı oranda faydalanmış ve geri kalan toplumsal kültürü kırımdan geçirmiştir. Sümer destanlarına yansıyan Gılgameş destanı bu pratiğin ilk olarak anlatıma döküldüğü örnektir. İlk soykırım anlatımı bu standır. Bu yanıyla neolitik toplumun ahlaki ve politik toplum kültürü tersyüz edilerek devlet ve iktidar düzenlerine nesne kılınır. Dolayısıyla ortaya çıkan devletin ve iktidarcı düzenin talan ve gasp pratiğidir. Öz olarak bu talan ve gasp pratiği bir kültür kırım örneğidir. Kültür kırımı üzerinden inşa edilen bu düzene gerçek anlamıyla, ne toplum ne de kültür diyebiliriz. Devletçi sistem bir zor, baskı, egemenlik, iktidar ve sömürü düzeni olabilir ama bir toplum ya da kültür biçimi olamaz. Ortada olan bir kültürel mücadele ya da savaş değildir. Hanadanlığa ve analitik zihniyete dayalı varlık bulmuş ataerki-hiyerarşik düzenin kendisini aileye, klana, kabileye, aşirete genel olarak etnisite toplumuna zor, şiddet, hile ve komplo ile dayatmasıdır. Burada yürütülen bir kültürel mücadele değildir. Yapılan yalan ve zor temelinde bir egemenlik dayatmasıdır. Bu nedenle söz konusu toplumsal kültür oldu mu, tekelci uygarlığın bu alanda bir katkısından bahsedilemez. Kültürün nasıl kırımdan geçirildiği, nasıl sömürüldüğü, nasıl özünden boşaltıldığı ve nasıl üzerine bir egemenlik düzeni inşa edildiği

sorulacak olursa, o zaman tekelci uygarlığın bu yalan ve zor pratiğini anlamak gerekecektir. Tüm bunlardan dolayı tekelci uygarlığı kültür karşıtı bir uygarlık olarak, içine girdiği pratiği de toplumsal kültüre dönük bir karşı-devrim olarak tanımlamak gerekir. Dolayısıyla devletçi sistemle açılan tarihsel dönem, bir kültür kırım dönemidir. Gılgameş'in Enkidu ile içine girdiği ilişki temelinde, etnik yapıları yerinden yurdundan ederek kente çekip köleleştirmesi, kültür kırımının ilk örneği olmuştur. Köleleştirilerek şehre çekilen insanlar hem toplumsal değerlerinden, hem de yurtlarından olmuşlardır. Bu model daha sonra tekelci uygarlığın hegemonikleşmesiyle dalga dalga dünyaya yayılacaktır. Başta Akadlar olmak üzere Babil ve Asur hegemonik iktidarlara bu zihniyette yarattıkları kullukla tarih sahnesine çıkacak bol katliamlı köleleştirmeyi yürüteceklerdir. Asur iktidarının övünerek anlatıma döktüğü “insan kellelerinden kaleler yapmak” bu soy ve kültür kırımının temel icraatıdır. Aynı şekilde Grek Uygarlığı kendi kaynaklandığı mekanında bu pratiği “barbar” olarak adlandırdığı, kendisinden olmayan herkese karşı yapacaktır. Bu izden giden İskenderli Makedonya Helenizm kültürüyle bu kültür kırım hareketini daha da boyutlandıracaktır. Helenizm iki boyutta bu işi yerine getirmiştir. İlki İskender'in Gordion düğümünü kılıcıyla parçalamasıyla anlama kavuşan zor boyutudur. İkincisi ise kültürel emperyalizmdir. Böylece “barbar” olana medeniyet götürmek kültürel kırımını meşrulaştırmanın temel argümanı olur. Ki bu yaklaşım kapitalizmin ilksel birikim dönemi olan coğrafi keşifler ve yeni kıtaların keşfedilmesiyle daha da büyük boyutlara ulaşır. Bu kıtalardaki sömürgeciliğin yolu kültür kırımla açılır. Özellikle Hristiyanlığı yaymak amacıyla bu alanlara yollanan misyonerler bu halkların tüm yaşam geleneğini ve kültürünü bozarak kendilerine göre şekillendirmişlerdir. Kültürlerinden koparılan bu toplumları sömürmek, maddi ve manevi değerlerine el koymak böylece mümkün olmuştur. Tüm bu

vahşı ve insanlık dışı köleleştirme ve sömürgeleştirme yöntemleri “barbarları medenileştirme” adına uygulanır. Aynı söylemi günümüzde ABD Ortadoğu’ya dönük işgalini meşrulaştırmak için dile getirmektedir. Günümüzün sloganı “demokrasi götürmek”tir. Tüm bu kültür kırım politikalarının oluşturulduğu, meşruiyetinin sağlandığı ve toplumsal alanda dolaşıma sokulduğu ana merkez ABD’nin kültür endüstrisidir. Burada Hollywood’u özellikle vurgulamak gerekir. Yine Avrupa bazında verilebilecek örnek Fransa-Paris olmaktadır. “Modernliğin ve romantizmin kalesi” denilen Paris bir model olarak insanlığa sunulmaktadır. Fakat biz Kürtler Paris’in öz olarak bir suikast ve katliam şehri olduğunu iyi bilmekteyiz.

Günümüzde kapitalizm dünyayı bir ahtapot gibi sarıp sarmalamıştır. Geline aşamada bu yeni duruma göre kapitalist hegemonik sistemin iktidar politikaları, strateji ve taktikleri de değişmiştir. Geçmişin katı ulus-devlet anlayışı yerini post-liberal egemenlik düzenine bırakmıştır. Yeni egemenlik düzeninin kökeninde ise kültürel sömürgecilik ve kültür kırım rejimi vardır. İktidar toplumun tüm genetiğine sızmak isterken bunun yolunun kültürden geçtiğini iyi bilmektedir. Kültür endüstrisi adını verdiğimiz bu egemenlik düzeni Foucault’nun biyo-iktidar adını verdiği iktidar mekaniğinin esasını oluşturur. Biyo-iktidar adından da anlaşıldığı gibi kendisini insan canlılığı üzerinden işletir. İnsanın tüm kılcal damarlarına kadar sirayet ederek bedene girmiş bir virüs gibi tüm organlarını ve işlevlerini denetim altına alır. Bu temelde ortaya çıkan biyo-politika kendisini bedenlerin denetim altına alınması ve yeniden inşa edilmesi temelinde oluşturur. Başta ekonomi (beslenme) olmak üzere, cinsellik, nüfus politikası, kültür bu yeni iktidar tekniğinin temel hedefidir. Kapitalizm hedeflediği kar düzeninde kültür kırımıyla insan ve toplum bedenini yeniden inşa etmektedir. Küresel kapitalizm, küresel biyo-iktidar demektir. Bu da sömürünün, iktidarın, kültür kırımının küreselleşmesi anlamına gelir. Bugün insanlığın karşı karşıya

olduğu iktidar teknolojisi tam da insanlığa içkin kılınmış olup, insanın damarlarında dolaşan kan gibi insanın tüm genetiğini rehin almıştır.

Günümüz kapitalizminin zora ve kaba şiddete dayalı emek sömürsünden daha çok kültür endüstrisiyle kendini ayakta tuttuğu bilinmektedir. Kültür tam anlamıyla metalaştırılmıştır, insanın ruhu, zihni, iradesi, bedeni, zamanı metalaştırılmıştır. Tarihi, toplumu çağrıştıracak tüm maddi ve manevi değerler metalaştırılmıştır ve ince yöntemlerle daha da derinleştirilmektedir. Bundan daha derin bir toplum kırım rejimi görülmemiştir.

Buna karşı verilecek mücadele de bu iktidar teknolojisini aşacak tarzda olmalıdır. Kültüre verdiği önemle, klasik dar ulusalcı bakıştan ve sınıfsal yaklaşımlardan belli ölçüde ayrılan Antonio Gramsci, kültürün devletin zor kullanma tekelinden daha etkili olduğunu söylemiştir. Bunun için kültür ve endüstriyalizm kavramlarını birleştirmiştir. Fakat buna rağmen fikirleri negatif eleştiri düzeyini aşamamıştır.

İktidar düzenine karşı verilebilecek ve sonuç alınabilecek temel yol kültür olgusunu tekrardan hayata geçirmekle olabilir. İktidar toplumsallığın ve toplumsal kültürün parçalandığı ve dağıtıldığı yerde ortaya çıkar. Yeniden toplumsallaşmak ve toplumsal doğanın özü olan demokratik-komünal kültürü inşa etmek iktidar düzenine karşı verilecek mücadelenin temel anahtarıdır. Nasıl ki iktidar toplumsallık içinde yaratılan çatlaklardan sızarak bedene nüfuz ediyorsa bu durumda bu çatlakları kapatmak için yeniden toplumsallaşmak temel yaklaşım olacaktır. Bunun da yolu kültür kavramından geçmektedir. Bunun için kültür kavramını insan doğasına uygun ve uygarlık yorumları dışında bir tanımlamaya kavuşturmak, kültürün toplumla olan özdeşliği kapsamında devlet ve iktidar düzenleri ile olan ayrımı temelinde ortaya koymak gerekmektedir.

Önder APO kültürü geniş ve dar anlamlarda tanımlamıştır. Geniş anlamda;

“Kültürü insan toplumunun tarihsel süreç içinde oluşturduğu tüm yapısalıklar ve anlamlılıklar bütünü olarak genel bir tanıma kavuşturabiliriz. Yapısalıkları dönüşüme açık kurumların bütünü, anlamlılıkları ise dönüşen kurumların zenginleşen ve çeşitlenen eşgüdümlü anlamlılık düzeyi veya içeriği olarak tanımlamak mümkündür. Bir benzetmeyle tanımlamayı güçlendirirsek, yapısalığı yapının maddi, somut çerçevesi, anlamı ise bu maddi, somut çerçevenin içeriği, hareket ettiren, duygulu ve düşünceli kılan yasası olarak belirlemek mümkündür. Burada Hegel’in ‘doğa’ ve ‘tin’ kavramlarına yakınlaştığımızı söyleyebiliriz. Özellikle Hegel’in iki yüz yıl önce bu kavramlara yüklediği anlamın ve bu kavramlar için yaptığı tanımlamanın içeriğinin daha sonraki bilimsel gelişmelerle yetkinleştiğini söylemek mümkündür.” (9)

Önder APO’nun kültüre dönük dar anlamda tanımını da buraya alarak konumuza devam edelim.

“Kültürün dar anlamda tanımı da oldukça sık kullanılmaktadır. Burada kültür daha çok anlam, içerik, yapının yasası ve canlılığı olarak belirlenmeye çalışılmaktadır. Toplum söz konusu olduğunda, dar anlamda kültürü toplumun anlam dünyası, ahlâk yasası, zihniyeti, sanatı ve bilimi olarak tanımlıyoruz. Politik, ekonomik ve sosyal kurumlar bu dar anlamla bütünleştirilerek geniş anlamda genel kültür tanımına geçilir. Dolayısıyla ancak temelde kurumsal ve içerik olarak anlamı varsa, bir varlık olarak toplumun kendisinden bahsedilebilir. Tek başına kurumsal ya da anlamsal toplumdaki bahsetmek oldukça yanıltıcı olur. Tikel bir toplum ancak yeterli ölçüde kurumsal ve anlamsal bir düzey taşıyorsa kendisini bir varlık olarak kimliklendirebilir, adlandırabilir. Kendi başına kurumsal veya anlamsal toplumdaki bahsetmek, bu tür toplumlar içinde insanca yaşanabileceğini varsaymak, tarihte

tüm toplumların yaptığı gibi yanlışlık, sapma, ahlâksızlık ve çirkinlik olarak yargılanır.” (10)

Önder APO, kültüre bütünsel bakmaktadır. Zihniyet ve kurumsallaşmayı kültür kapsamına alarak bir bütün halinde tanımlamaktadır. Dolayısıyla toplumun kurumları, maddi dünyadaki yaratımları kültürün yapısallıklarını ifade eder. İnsanın doğadan farklılaşmasıyla, ikinci doğa olarak, toplumsallık etrafında yarattığı maddi ve manevi tüm değerleri ve birikimleri kültürü kapsamaktadır. Zihniyet dünyası ve maddi yapısallıklar bu açıdan birbirini tamamlar ve kültürü oluşturur.

Bu nedenle, Önder APO kültürü, “İkinci Doğa” olarak tanımlamaktadır. Dolayısıyla maddi-manevi tüm gelişmeler ikinci doğanın eseridir. Bu açıdan insan ve insan toplumu birinci doğadan çıkarak farklılaşmış ve dönüşerek kimlik kazanmış ikinci doğadır.

O halde birinci doğa biyolojik ve fiziki dünyayı temsil ederken, ikinci doğa kültürel dünyayı temsil eder. Dolayısıyla canlıları var eden doğa, birinci doğayken, toplumsal yaşamı geliştiren doğa, da kültür dünyasıdır. Nasıl ki evren ve doğa olmadan canlılardan söz edemezsek, ikinci doğa olan kültür dünyası olmadan da insan ve insan yaşamından söz edemeyiz.

İkinci doğanın temel özelliği; insanın kendi doğasını ortaya çıkartarak kendini toplum olarak örgütlemesidir. İnsanın kendi doğasını ortaya çıkartması, yalnızca doğada var olanlar üzerinden gerçekleşmez; insan kendine ait olanı da katarak varoluşunu sağlar. Yani doğayı kendi yaşam tarzına göre değiştirip dönüştürür. Bu yanıyları insan doğayı inşa edebilen ve değiştirebilen kültürel bir varlık olarak kimlik kazanır.

Dolayısıyla toplumsal kültür, insanın kendi eylemiyle, kendi gerçekliğiyle kendini var etmesi demektir. İkinci doğa budur. Ziraatçılık da, hayvancılık da, zanaatçılık da maddi nesnelerin ve icatların tümü de ikinci doğa içerisinde. Ama toplum içerisindeki sınıflaşma da ikinci doğanın bir parçasıdır.

Toplumunun sınıflar şeklinde bölünmesi, üst sınıfların kendini iktidar-devlet şeklinde örgütlemesi de ikinci doğa içerisinde. Bütün bu gelişmeleri İkinci Doğa olarak tarif edebiliriz.

Dolayısıyla kültürel toplumu tarif ettiğimizde ikinci doğadan yani insanın yarattığı her şeyden bahsetmiş oluyoruz. Bundan dolayı ikinci doğa, maddi ve fiziki evreni aşan bir olgudur. Yani metafizik karaktere sahiptir. Ki insanın düşünme kapasitesi, akıl-duygu yapısı ve doğaya biçim vererek inşa edebilme karakteri kaynağını bu metafizik olgudan almaktadır. Bundan dolayı toplumu, kültürü ilgilendiren bütün kavramlar metafizik karakterlidir.

Terim olarak “kültür” Latince “colere” fiilinden türetilmiştir. Colere; işlemek, yetiştirmek, düzenlemek, onarmak, inşa etmek, bakım ve özen göstermek, ekip biçmek, iyileştirmek, eğitmek vb. anlamlara gelmektedir.

Bu fiilden türetilen “Cultura” terimini, ilk kez tarımsal etkinlikleri nitelendirmek için kullanan Romalılar, doğada kendiliğinden yetişen bitkileri insan eliyle yetiştirilen bitkilerden ayırmak için kullanmışlardır. Romalılar “toprağı işlemeye” “agri-cultura” demişlerdir.

Yani insan, toprağı kendi eliyle işliyor ve terbiye ederek sonuç alıyor. Toprağı ürün vermeye ehil hale getirerek insan yaşamı için gerekli olan beslenme sorununa bulunan çare tarım ve köy devriminin de temelini oluşturuyor. Bu yanıla toprağın ekilmeye müsait hale getirilmesinin toplumsallaşmanın kök kavramı olan kültürle anlamlı kılınması önem taşımaktadır. Bu anlamıyla kültür kelimesinin toprak, tarım ve toplumsallıkla varoluşsal bir birlik oluşturduğu ortadadır. Toprağı işlemek, tarıma açmak, toprağı ürün ekmek, ürünü devşirmek, bütün bunların hepsi kültür anlamına geliyor. Bu yanıla toprağın ekilmesi, işlenmesi, ürün elde edilmesi aynı zamanda toplum olmanın da bir ürün olarak ortaya çıkmasına yol açıyor.

Kültür kavramının Kürtçede karşılığı “çand” kavramıdır. O da aynı anlama gelmektedir. Toprakla bağlantılı olup, ürün devşirmek ve üretmek anlamına gelmektedir. Bu yönüyle kültürün neolitik ve yerleşik hayatla bağlantılı olduğu çok net olarak görülebiliyor. Toplumun yerleşik hayata geçmesiyle birlikte, toprağı, hayvanı kadın eliyle evcilleştirmek bir devrim değerindedir. Ve bu faaliyetin ilk gelişim yeri Yukarı Mezopotamya’dır. Dolayısıyla doğanın toplumsal ihtiyaçlara göre yeniden düzenlenmesinin ve kültür kavramının ilk kök hücrelerinin Yukarı Mezopotamya’da, M.Ö. 12 binlerden başladığı ve bu tarihsel aşamaya Neolitik tarım ve köy devrimi dendiğı arkeolojik kazılarla da netleşmiştir. Kültür kavramının anlamı neolitik süreçle oluşmuştur. Fakat kavram olarak kültürün, Greko-Romen dönemde ortaya çıktığı görülmektedir.

Kültür terimini yine ilk defa “*insan yetiştirilmesi, işlenmesi, eğitilmesi*” anlamında kullananların Romalı Filozoflar Cicero ve Şair Horatius olduğu belirtilmektedir. Cicero tarafından ‘*cultura animi*’ şeklinde kullanılan terim insan nefsinin terbiyesi anlamına gelmektedir ve kültür kelimesi aynı anlamıyla insanın gerekli bilgileri edinerek akıl yürütme, belli ilkelere göre davranma, nefesine hakim olma, kişilik sahibi olma hali için bugün de kullanılmaktadır” (11)

Siyasetçi ve şair de olan Filozof Cicero, kültür kavramını toplumsal boyuta taşıyarak tanımlamıştır. Ona göre insan ruhu toprak gibi yabancı ve verimsizdir. Bunun için insan ruhu ve aklı terbiye edilmelidir. Nasıl ki toprağı eğitimle terbiye edip verim alınıyorsa, insan ruhunu da eğitimle terbiye edip verim alınmalı demektedir. Dolayısıyla Cicero, kültür kavramını, tarımdan çıkartıp insan ve toplum alanına taşıyarak yeni bir boyuta taşımaktadır.

Cicero’dan başlamak üzere MÖ. 1. yüzyıldan 18.yüzyıla kadar “kültür” teriminin “tekil kültür” anlamında kullanıldığını görüyoruz. Yani bir kişinin eğitim ve bilgi düzeyini ifade etmek için kullanılmıştır.

18. yüzyılda Aydınlanma felsefesinin “akla” verdiği önemle bağlantılı olarak, gerekli bilgileri edinen, aklın kurallarına göre yaşayan, eylemde bulunan, nefesine hakim olan ve kişilik sahibi olan kimselere aynı anlama gelebilecek “entelektüel” adını vermişlerdir. “Entelektüel” Latince “intellectus” sözcüğüne dayanır. Bu sözcük anlamak, anlama yetisi, dolayısıyla zihni doğru kullanma gibi anlamlara gelmektedir.

18. yüzyıldan arkeoloji, etnoloji ve etimoloji gibi bilimlerin gelişmesiyle birlikte kültür kelimesi tekil değil, bir ulus, grup, sınıf ya da halk için kullanılmaya başlanmıştır. Bu aşamadan sonra kültür, bir topluluğun duyuş, düşünüş ve değer birliğini ifade eden düşünsel, sanatsal, felsefik, bilimsel ve teknik tüm üretimleri içeren bir tanımlama olarak ele alınmıştır. Kültürü, insanlık tarih serüveninde düşünüş ve yaşayış tarzı olarak tanımlamak ve insanın kendini toplumsallık temelinde oluşturmaya ve yaratmasıyla başlatmak gerekir.

Önder APO’nun dar anlamda kültürü, insanı anlama, anlamlandırma ve düşünüş tarzı olarak tanımladığını belirtmiştik. Dolayısıyla, ne kadar anlama, kavrama, mana verme oluyorsa bu kültür kapsamına girmektedir.

İnsan, mana ve anlamını, toplumsal form olarak klan, kabile, aşiret, kavim ve ulusta, zihniyet olarak inanç, din, dil, felsefe, bilim, sanat, edebiyat, tarih ve ahlak gibi yapılar üzerinden görünür kılar ve bir kimliğe kavuşturur. Dolayısıyla, kültür, bu kavramlar üzerinden kendini dışa vurur. Halk arasında yaygın olan “bir ulusu, grubu ve insanı tanımak için kültürünü bilmek gerekir” sözü bu anlamda kullanılmaktadır.

Bütün bu kavramlar insanın ve toplumun bir yönünü dile getirir. Her birinin yaklaşımı ve özelliği farklı olmaktadır. Bunlar olmadan insanı, grubu vb tanımak da mümkün değildir. Dolayısıyla, düşünüş tarzı dediğimiz tüm manevi özellikler metafizik karakterlidir. Anlam verme, anlama ve mana verme

bu metafizik karakterden ileri gelmektedir. Dolayısıyla, insanın maddi kültürü gelişen bu metafizik veya manevi kültürün belirleyiciliği altında şekil kazanır. Çünkü insan kendi düşünüş tarzı ve eliyle kendini gerçekleştirir.

O zaman bir halkın ya da ulusun dil, din, mitos, ekonomi, teknik, bilim, felsefe vs. gibi özelliklerinin her birini kültürün kendini dışı vurumu olarak ele alabiliriz. Kültür kendini bu alanların biçime kavuşturması olarak inşa eder.

Kültür aynı zamanda tarihsel bir olgudur. Doğaya yönelir, doğayı kendi amaç ve hedefleri doğrultusunda değiştirir, inşa eder ve yeni bir forma kavuşturur.

Fransız devriminden sonra gelişen arkeolojik kazılar sonucunda insan doğası ve kültürü de kapsamlı olarak tartışılmaya başlanmıştır. Çünkü o güne kadar ki yaklaşım, masa başında proje yapılıp toplumlara sömürgeci mantıkla müdahale edilmesi temelinde gerçekleşmiştir. Fakat insan ve toplumun çok farklı bir doğa olmasından kaynaklı bir çok proje sonuçsuz kalmıştır. Çünkü masa başında geliştirilen giysiler, o topluma uymamış ve red edilmiştir. Zaman içinde arkeoloji sayesinde insanın farklı bir varlık olduğu anlaşılmıştır ve bu nedenle topluma dıştan dayatılan bu toplum mühendisliği çalışmaları topluma fayda vermek bir yana, toplumsal kültürü sömürgeciliğe açma gibi bir sonucu ortaya çıkarmıştır.

Görüldüğü gibi kültür tanımının kapsamı tartışmalarla zamanla genişlemiştir. 18 ve 19. yüzyıllarda kültür üzerinde yoğun tartışmalar gelişmiştir. Kültür maddi ve manevi yön olarak iki boyutta ele alınmıştır. Bazı filozoflar kültür tanımını kişinin bilgi ve eğitim tanımından çıkarıp, kültürü özerk ve bağımsız bir dal olarak ele alıp yapılan tanımlara yeni bir aşama kazandırmışlardır.

1600 lerde yaşamış olan Alman hukukçu Samuel Von Pufendorf 'a göre kültür, doğaya karşıt olan ve belli bir toplumsal bağlam içinde ortaya çıkan tüm insan eserlerine kültür tanımını geliştirmiştir.

Yine 1800 yıllarında alman filozof olan Herdel, kültüre ilişkin kapsamlı tanımlamalar getirmiştir. Herdel'e göre kültür, bir ulusun bir halkın yaşam tarzı olarak geliştiğini, bundan dolayı da her kültürün farklı geliştiğini dile getirerek aynı kültürün olmayacağını ifade etmiştir. Ayrıca Herdel'in, kültüre ilişkin maddi ve manevi herşeyi kültür kapsamına girdiğini belirterek, özerk bir alan olarak varoluşunu sürdürmesini önermiştir. Herdel, kendinden sonraki tüm filozofların görüşlerini etkileyerek kültüre ilişkin yeni tartışmaların gelişmesine zemin sunmuştur.

Nietzsche, alman filozof Herdel gibi düşünerek, kültürü, organik bir doğaya sahip olduğunu düşünmüştür.

Hegel, madde ve tin diyalektiğini geliştirmiş olsa da, zihniyeti yani tini öne çıkartarak kültüre manevi bir bakışı ortaya çıkartarak konuya daha felsefik bir açılım geliştirmiştir. Dolayısıyla Hegel, doğa ve tin kavramına felsefik bir tanım geliştirmiştir. Hegelde tin kavramından kastettiği bilinçtir. Bundan dolayı Hegel, doğanın da bir tini olduğunu belirterek, bilincin önce varolduğunu, bu bilincin kendini gerçekleştirmek için doğanın oluşumunu sağladığını belirtir. Dolayısıyla bu bilinç kendi yapısallığını oluşturmaları görüşünü öne sürerek, ulus-devlet formülünü geliştirmiş, Napolyonu'da yeryüzünde yürüyen 'tin'nin' bedeni olan Tanrısal kavramla bu süreci ifadeye kavuşturmuştur.

Yine yukarda kültüre ilişkin güçlü tanım sahibi olan Herdel'in Hegel'le tartışma ve diyalog süreçleri bulunmaktadır. Hegel kültüre manevi bir yön kazandırırken, Hergel'in maddi ve manevi bütün olarak kültürü görüp, özerk kalmasını önermiştir. Bu görüş Alman toplumunun yeniden inşa süreci için bir çok ayrı prensliklere sahip Alman toplumu için yeni bir siyasal sistem için geliştirmiştir. Hegel ise, ulus-devlet sistemi üzerinden Alman ulusunun birleşmesinden yana tutum alarak, felsefi görüşlerini Almanya'da hakim kılmıştır.

Marks ise, kültürü bir üst yapı kurumu olarak görmüştür. Marks'a göre kültür, zihniyet gibi bir üst yapı kurumudur. Ona göre tarihi yaratan maddi şeylerdir yani ekonomik altyapıdır. Dolayısıyla Marksist anlayış kültürü, doğanın yaratıklarına karşı insanın yarattığı herşey olarak ifadeye kavuşmuştur.

Önder APO ise, yukarıda genişçe açımlandığı gibi, kültürü, 'insan toplumunun tarihsel süreç içinde oluşturdukları tüm yapısalıklar ve anlamlıklar bütünü olarak genel bir tanıma kavuşturabiliriz 'demektedir. Dikkat edilirse, Önder APO, Samuel Von Pufendorf ve Marx'ın ifade ettiği biçimiyle 'doğaya karşı' yada 'karşıt' terimleri kullanmamaktadır. Çünkü Önder APO paradigması, ekolojik bir toplumdur.

Bundan dolayı Önder APO, kültüre bütünlüklü bakarak bir tanım yapmaktadır. Önder APO, kültürü tarihsel toplum üzerinden ele alıp yapısallık ve anlamsallığın içiçeliği içinde tanımlayarak kültürü ikinci doğanın temeline yerleştirmektedir. Önder APO kurumsallaşmayı (beden) zihniyetle birlikte bütüncül bir bakışla ele almaktadır. Kurumsallığı, değişim ve dönüşümün bir aracı ve biçimi olarak tanımlayarak kültür kapsamında tanımlamaktadır. Örnek anlamında yapısallığı ele alınacak olunursa, bir kurum kültürün yapısallığı olarak tarif edilmiş olur, anlamlılık ise, bu kurumun işleyişi, yaşam biçimi, yaşam tarzı, ruhu, zihniyeti ve bir bütünen içeriğidir. Bu örnek genelleştirilir ise, bir halkın, toplumun kültürü, yaşam tarzı, ruhu, dayanışma biçimi, katılım biçimi, üretim-tüketim biçimleri, yaklaşım ve ilişki biçiminden tutalım, toprak, coğrafya, dil ve halk sevgisine kadar geniş bir ifadeye kavuşturulabilir.

Kültürde esas olan yön, manevi kültürdür. Aslında buna ideolojik kültür de diyebiliriz. Bilebildiğimiz tüm manevi ve düşünsel yönler kadar maddi yapılar, icatlar, ideolojik kültür kapsamına girer. Bilim, sanat, zihniyet, ahlak bunların hepsi de doğrudan ideolojik kültürle bağlantılıdır.

Ama aynı şekilde bu ideolojik kültürün bedenleşmesi de vardır. İdeolojik ve maddi kültür (bedenleşme) bir bütün halinde var olur ve gelişir. Bu bütünsellik içinde maddi kültürün ortaya çıkardığı yapılar ve eserlerin hepsi yine kültür kapsamına girmektedir. Anlam bedenleşiyor, yapısallaşıyor ve ikisi arasında bir denge oluşuyor. Tarihsel olarak bu süreç uygarlığın doğuş aşamasına gelinceye kadar çok fazla bir sorunla karşılaşmıyor. Çünkü analitik zeka ve duygusal zekanın uyumu söz konusudur ve bu uyum toplumsal devrimi geliştirmiş, zihniyet ve kurumsal bütünselliğe yol açmıştır.

İlk insanın eline taş aldığından bu yana doğayı ve yaşamı kendi amaç ve hedefleri doğrultusunda değiştirdiğini belirtmek gerekiyor. Taşın toplumun 2 milyon yıllık bir savunma ve toplumsal ilişkilerin aracı olarak kullanıldığı biliniyor. Taş, o dönemin zihniyetini oluşturuyor. O dönemin ruhu, hissiyatı ve yaşamı bugün bir nebze olsa anlamlandırılıyorsa, bunun temelinde taş yapısının değişimi ve maddi bir yapı olan taşın hangi zihniyetle kullanıldığını bilmeye yakın olunduğundandır. Çünkü Taş, bilimin, kültürün, zihniyetin ve toplumsal yaşamın hikayesini oluşturuyor. Tüm çağ isimleri taşın kullanılış biçimine göre isim kazanıyor. Neolitik toplum bile yeni çağ anlamında isimlendirilmiştir. Dolayısıyla Önder APO, olay ve olgulara sadece zihniyetle bakmamıştır. Kurumsallaşmayı, zihniyetin bedeni olarak görmüştür. Önder APO'nun esas görüşü, zihniyet dünyası ve maddi yapısallıkların birbirini tamamlaması ve bütüncül bir tarzda ele alınması üzerine şekillenir.

Örneğin, tarihi M.Ö 12 binlere uzanan Göbeklitepe veya Tel Halaf (M.Ö 6-5 bin) dönemini nasıl yorumlanacaktır? Bu döneme ilişkin tarihi veriler ve izler nelerdir? Bunun için maddi bir beden veya bir kurumsallaşma gerekiyor. Resimler var, eldeki taşın biçimi değişmiş, inanç ve doğa sembelleri vardır, dolayısıyla kültür ve anlam (zihniyet) kendini o maddi sembeler ve kurumlarda anlaşılır ve görünür kılıyor. Metafizik

dediğimiz karakterlerin dışı vurumu (ahlak, din, sanat edebiyat, dil, tarih, inanç, mitoloji) olarak geliyor.

Merkezi Uygarlıkta devasa kurum ve yapılar var ama içinde anlamsallık yoktur. Dolayısıyla uygarlıkta var olan kurumların içindeki anlam sorgulanmaya değer bir konudur. Bu yapısallıkların içinde taşıdıkları anlam nedir? Önder APO bu konuda Mısır piramitlerini örnek gösteriyor. Firavun mezarları anlamına gelen piramitler, devasa yapılardır. Yine Çin’de ölü şehir ya da yer altı şehri var, içinde heykellerden yapılmış bir ordu var, içinde biçim olarak, devasa boyutlarda yapılar var. Ama içeriği, mumyalanmış cesetlerden oluşuyor yani çoğunlukla anlamsızlıktır.

“Bir örnekle fikrimizi daha iyi açıklayabiliriz. Mısır piramitleri dev maddi yapılardır. Fakat bunların karşılığı işlevselliğini, anlamlı yaşamını ve özgürlüğünü, yani ideolojik kültürünü yitirmiş milyonlarca insandır. Uygarlık işte böyle bir şeydir. Dev yapılar inşa edebilir; tapınaklar, kentler, surlar, köprüler, tarlalar, ambarlar ve hatta ürünlerle büyüklüğünü görünür kılmış olabilir. Böylesi toplumlar uygarlıklar da mümkündür. Fakat aynı toplumda işlevsellik, yani ideolojik kültür değeri arandığında karşılaşılan şey ya bu değerın yitilmesi ya da çarpıklaştırılmış halidir. Bir azınlık toplumun genelinden kopmuş, onu acımasız bir baskı ve istismar altına almış, ideolojik kültüründen ya kopartmış ya da bu kültürü çarpıtarak sunup toplumu asıl ideolojik kültür değerlerinden yoksun bırakmıştır.” (12)

Dolayısıyla anlamı, içeriği, ideolojik kültürü işlevsellikle tanımlayabiliriz. İşlevsellik ve yapısallık varlığı oluşturan iki temel alan oluyor. Her bir varlığın bir yapısı bir de o yapının bir işlevi vardır ve o işlev bozulabilir. Önder APO suyu işaret ediyor. Suyun belirli özellikleri var, renksiz bir maddedir, sıvıdır, belirli koşullarda hep aynı özellikleri taşır. Bu anlamda suyun belirli bir işlevi var, bu işlevi biliniyor. Ama suyun içerisine yabancı bir madde katılırsa, örneğin petrol

katılırsa suyun işlevi bozulur ve su artık eski işlevini taşımaz. Yine sıvıdır, ama suyun yerine getirdiği işlevleri, yerine getiremez biçiminde değişmesi söz konusudur.

İlkçağın tekelci hegemonik iktidarlarına karşı başta Musevilik, Hıristiyanlık, İslamiyet ve bir çok eşitlik ve adalet hareketi manevi ve toplumsal kültür hareketi olarak doğup amansız mücadeleler vermiştir. Fakat daha sonra devletin ve iktidarın yedeğine alınarak, işlevselliklerini yitirmişler, işlevleri bozulmuştur. Tersinden, en kötü iktidar biçimlerine alet edilmişlerdir.

Genel olarak kültürel tanım üzerinden tarihsel toplumu ele alacak olursak, maddi uygarlık olan hegemonik iktidar biçimleri devasa kurumlarla doludur. Fakat anlamsallık boyutunda, örneğini verdiğimiz suya katılmış petrol biçiminde olduğu gibi işlevselliğini yitirmiştir. Hatta devasa kurumlar vardır ama anlamsallığı yoktur demek daha doğrudur.

Buna karşı, demokratik, eşitlikçi ve komünal hareketlerin çok zengin anlamsal ve zihniyet dünyaları vardır. Fakat kurumsallaşmayan, bedeni olmayan ve politikleşmeyen hareketler olarak varlıklarını sürdürmektedirler. Kendi anlamsallığına denk kurumsallığı oluşturmamaları bu çıkışların en temel sorunudur.

Önder APO bu duruma ilişkin “ürkütücü” kavramını kullanmaktadır. Çünkü, salt anlamsallık ve salt yapısallık konusunda iki farklı toplumdan söz ediliyorsa her iki durum da ürkütücüdür. Çünkü bu durumda ortada toplumdan eser kalmamıştır. Böyle bir durumda yaşayan bir toplum, her türlü istismara açık toplumdur.

Kültürü toplumun tarihsel boyutuyla da ele almak gerekir. Kültürü, bir toplumun tüm geçmişi olarak da tanımlayabiliriz. Bir toplumun geçmişinde ortaya çıkardığı tüm yaratımlar, kültür kapsamına girer. Kültürden bahsettiğinizde, o toplumun zihniyetinden, düşünce sisteminden, ahlaki değerlerinden, sanatından, biliminden bahsederiz ve bunların

hepsi kültür kavramı kapsamına girer. Doğrudan kültürle bağlantılı olması gereken bir de dil vardır. Dil de kültürden ayrılamaz. Dil, dar anlamda kültürün kendisi olmaktadır. İnsanın yaşadığı neyse zihniyeti de odur, çünkü kültürü zihniyet, zihniyeti de kültür temsil ediyor. Dili ise, dar anlamda kültür olarak ele aldığımızda, dili zihniyetin kilidi olarak tarif etmek yerindedir.

Dolayısıyla Önder APO, zihniyet ve beden çözümlemesi üzerinden Kürt halk tarihine geliyor ve Kürtlerin soykırımı uğramış bir toplum olduğunu belirtiyor. Zihniyeti parçalanmış ve kurumsallaşması olmayan bir halk gerçekliği tanımına ulaşıyor.

Önder APO Kürt halkının varlık savaşını verdiğini belirtmektedir. 50 yıllık zorlu mücadele sonucunda kürt varlığının ispatlandığını ancak hala yok olma riskinin bulunduğunu belirtmektedir. Bundan dolayı kurumsallaşma ve inşa sorunlarına ilişkin ısrarla üzerinden durulmasının asıl sebebi budur. Önder APO, ‘kurumsallaşmanızı güçlendirin’ derken kast edilen bu bütünselliktir ve kültürün derinleşmesi gerektiğini belirtir. Demokratik ulus paradigmasının gücü ve güçsüzlüğü kültürlenme biçimi olan anlamsallık ve yapısallığı oluşturduğu kadardır.

Önder APO Rojava devrimi olurken bile Kürt halkına dönük soykırım tehlikesi olduğunu ifade etti. Zaten savunmalarının beşinci cildini bunun üzerinden geliştiriyor. Bugün inkar ve imha konsepti de bu yaklaşımı ziyadesiyle doğruluyor.

Cezayir devrimini konu eden filmler ve kitaplar mevcuttur. Ahmet Bin Bella önderliğinde gelişen Cezayir devrimi gerçekleştiğinde özgürlüğün tamamlandığı ve mücadelenin bittiği sanılıyordu. Cezayir devrimi gerçekleştiğinde, Cezayir’e ait bir kültürün kalmadığı görülüyor. Yaşam, giyim, sosyal ilişkiler, sınıfsallaşmalar ve dilde Fransız kültürünün hakim olduğu anlaşıyor. Yaşamı

yürüten kurumlara ve toplumsal ilişkilere hakim olan Fransız kültürüdür. Cezayirli devrimciler, devrimin ilk adımının ülkeyi sömürgecilerden kurtarmak olduğunu sanıyorlar ama asıl devrimi kalıcılaştıracak olanın Cezayir kültürünü geliştirmek ve toplumsal yaşama yaymak olduğunu sonradan fark ediyorlar.

Rojava devriminin de bu devrime benzerlikleri vardır. Devrim birinci adımdı. Önder APO hem savunmalarında hem de görüşmelerinde “zihniyet, ahlak ve vicdan devrimi asıl devrimdir” demektedir. Kürt halkı zihniyet kırımı yaşayan bir halktır. Sömürgecilik beyinde kabul görmüş ve meşrulaşmıştır. Bunun için Zihniyet ve vicdan devrimi olmadan mevcut kurumlarla yol almak, sömürgeci siyaseti yürütmek anlamına gelecektir. Bu nedenle Rojava’da devrim öncesi dönemde inşa edilmiş kapitalist sistem ve BAAS kültürünü aşmak ve 15 bin yıllık tarihe sahip Ahlaki ve Politik Toplum Kültürünü inşa etmek devrimin başarıya ulaşmasında hayati olan temel konudur.

Güney Kürdistan’da da durum benzerdir. Bugün Başur Kürdistan’ı fiziki anlamda özgürdür. Peki orada Kürtlük adına neyimiz kalmıştır? Kürtlerin direniş ve toplumsal kültürü var mıdır? Var olan kurumsallaşmalar hangi zihniyetin ürünüdür? Bugün Başur Kürdistan insanı felç olmuş gibidir. Felç olan insan nedir? Hareketsizdir, görüyor açıklayamıyor, fark ediyor ama hareket edemiyor, zihniyeti ve kurumu yoktur. Felç olmuş bir halk vardır.

Dolayısıyla zihniyet devrimi gerçekleşmezse hiç bir şey Özgür Kürtlüğe ait olmayacaktır. Eski zihniyetle yeni adım atılamaz. Hem zihniyet hem de bunun bedenlerini (kurumlarını) kurmak şarttır. Başta belirttik, kültür başlı başına bir zihniyet olayıdır. Egemenler, sömürgeciliği zihniyette meşrulaştırmıştır. En büyük kırım buradan gelmektedir.

Hali hazırdaki tarihsel-toplumsal gerçekliğe bakacak olursak Kürt insanının tarihini ve kültürünü bilmediği ortaya çıkacaktır. Sömürgecilik zihniyette öylesine kökleşmiş ki, bilmek için de merak etmesi, kuşku duyması, araştırması gerekir ama bu yönlü de ciddi bir çabası yoktur. Orgeş, Til Halef, Çatal Höyük, Göbekli tepe ve daha bir çok insanlığın oluşuna ve gelişimine ışık tutan, varlığını kanıtlayan tarihi kültür mekanlarına merak yoktur. Bu alanda büyük bir yabancılaşma söz konusudur.

Türk devleti Amed'in Sur ilçesinde TOKİ adıyla tektip binalar yapmaktadır. Yani Amed'in eski kent mekanı olan ve dolayısıyla kültür alanı olan Sur ilçesi bu yolla yıkılıyor. Yıkılan Amed kentinin ve halkının kültürüdür. Amed'i çevreleyen Surların 500 yıllık tarihi vardır. Surun altında opera salonu vardır. Egemenler, hafıza ve belleği böyle yok ediyorlar. 500 yıl önce en azından sanat, estetik, fikir, kültür ve bunu yaşayan bir toplumsallık vardı. Tarih ve kültür bilinci en yüksek bilinciştir. Tarihi bilen insan en güçlü toplum insanıdır demektir. Güçlü ordu demek sadece laf-ü güzafır.

Gordon Child ve Ali Şeriatî 50 yıl boyunca yaptıkları araştırmalar sonucunda, *'tarihin temelini Kürtler ve Araplar atmış'* diyor. Bütün bilim dalları bunu artık kanıtlarıyla ortaya da koyuyor. Tarım ve köy devrimi Zagros ve Toroslar'da gelişmiştir.

Bir toplumun tarihi bilinir ise, o toplumun neden gerilediği de bilinir. Zayıf ve güçlü yönlerimiz bilinirse, nereden çıkış yapabileceğimiz de bilinir. Çünkü tarih bilinirse kendini bilmek de gelişir. Önder APO'nun üzerine tüm dünya gidiyor, saldırıyor ama kimse ona geri adım attıramıyor ve başarısız kılamıyor. Neden? Çünkü tarihi bilinci güçlüdür.

21. yüzyılda tarih, siyaset, kültür, bilim konuşuluyorken Kürtlerin yaşadığı en büyük felaket Kürtlerin Kürtlüğünü bilmemesidir. Burada ifade ettiğimiz Kürtlük, Kürtlerin 15 bin

yıllık tarihsel toplum gerçeğini bilmemesi ve buna dayanarak güncelde bir duruş sergileyememesidir.

Yahudiler yediden yetmişe tarihini bilir. Babil katliamını biliyorlar. Topraklarından defalarca nasıl sürüldüklerini, Avrupa ve İspanya'dan nasıl göçertildiklerini iyi biliyorlar. Musa'nın tarihini ve Hitler soykırımını çok iyi biliyorlar. Bildikleri için şu an dünyayı en çok etkileyen halk konumundalar.

Sonuç olarak kültüre ilişkin yorumumuz üçüncü doğa ile tamamlanmalıdır. Üçüncü doğa; insanın, toplum içerisinde sınıflaşmayla beraber yaşanan yarılmaya son vermesi, toplumun bilince ve örgütlenmeye dayalı, hiyerarşik olmayan, devlet dışı, demokratik ve çoklu toplum şeklinde yeniden örgütlenmesi ve bu kapsamda doğayla uyumlu ekolojik toplum perspektifiyle yaşamasıdır. Birinci ve ikinci doğanın bütünselliği üçüncü doğayı ortaya çıkarmaktadır. Yani Önder APO'nun paradigmasını ifade eden Ekolojik, Demokratik, Kadın Özgürlükçü paradigmanın pratikleşmesidir.

Önder APO, cinsel kırılmaları da benzeri bir şekilde formüle etmektedir; mitolojiyle yaratılan birinci büyük cinsel kırılma dinle mutlak hüküm hale gelerek ikinci büyük cinsel kırılmaya yol açıyor. Bu iki cinsel kırılma ikinci doğa içinde gerçekleşmektedir. Üçüncü büyük cinsel kırılmayı da 'bunların ortadan kaldırılacağı, cinslerin özgür olduğu bir yaşamın gerçekleşmesi 'olarak ifade ediyor. Burada üçüncü doğa olarak adlandırdığımız da insanların sınıflara bölünmesi ve üst sınıfların kendini bir iktidar-devlet olarak örgütlemesiyle başlayan ve bu sürecin sonunda toplumun toplum olmaktan çıkarılmasının tersine çevrilmesi olmaktadır. Yani devlet ve iktidar düzenlerinin aşılacak tarihin çöp sepetine atılması temelinde toplum-doğa uyumu altında Neolitik toplumun güncellenmesi üçüncü doğanın temel tanımı olmaktadır.

Bunu şöyle ifade etmek mümkündür; anlamsallık olarak Demokratik Uygarlık-Demokratik Modernite zihniyeti,

yapısallık olarak da Demokratik Konfederalizm ve Demokratik Özerklik sistemi. Demokratik Ulus modeli anlamsallığın ve kurumsallığın bütünleştiği yerde ortaya çıkan somut yaşam sistemi, dolayısıyla kültür sistemidir. Bölgesel anlamda Ortadoğu Demokratik Konfederalizmi, evrensel bazda dünya demokratik konfederalizmi bunu tamamlayan diğer konular olmaktadır.

Bu bir hayal değildir. Bu kaos sürecinden bu sistemin çıkması olasıdır. Kaoslarda küçük bir model büyük umutlara dönüşebilir. Onun için Önder APO Demokratik Uygarlık Paradigmasında tarihsel gelişmeyi tez, antitez ve sentez üçlemesiyle ele almaktadır. Mevcut haliyle tez; Batı uygarlık sistemiyken, antitez; Ortadoğu olmaktadır. Peki bu ikilemin sentezi nasıl ortaya çıkacak ve sentezi hangi sistemle hangi mekan belirleyecektir. Sentezi neresi olacaktır? Bu akış nereye ilerleyecektir?

Bunun için Önder APO Demokratik Uygarlık diyalektiğini bir nehir olarak değerlendiriyor. Uygarlık gelişimi teknik, coğrafya ve zihniyet dünyasıyla ilerleme sağlamıştır. Kendi içinde antitezini de taşıyan, Sümerden, Greko-Romen uygarlığına ve oradan tüm Batıya akan bu nehir, bundan sonra nereye akacaktır? Uygarlık nehrinin akışı durmayacağına ve insanlık geleceksiz kalmayacağına göre, çıkış nerede, nasıl ve hangi esasa dayalı olarak ortaya çıkacaktır? Yeni uygarlık sistemini belirleyecek temel etken ne olacaktır? Bu soru, günümüzün en çok tartışılan sorusudur. Bu tartışmalara oldukça ileri düzeyde, anlamlı ve bilimsel değeri yüksek katkılar sunan Önder APO, soruya yanıt ararken ABD, Avrupa, Asya, Afrika, Latin Amerika seçeneklerini tek tek ele alıp tarihsel ve güncel boyutlarıyla değerlendirmektedir.

Önder APO çok yönlü değerlendirme ve analizler sonucunda, mevcut uygarlık sistemine bir antitez yaratma potansiyeline sahip olan tek mekânın Ortadoğu olabileceğini öngörmektedir. Bu tespitin ne denli isabetli olduğunu anlamak

için, dünya siyasetinin son 34 yıllık seyrine bakmak kâfidir. Çünkü son otuz dört yıl, 3. Dünya savaşı sürecidir ve hegemonik savaşlarda nasıl bir sistem gelişeceği belirsizdir.

1990'lı yıllarla birlikte Ortadoğu'da yaşanan gelişmeler, Birinci ve İkinci Körfez savaşları, ABD'nin Irak ve Afganistan'a müdahalesi, Arap baharı, Suriye ve Akdeniz savaşları ile birlikte dünya siyasetinin nabzının burada atıyor olması ve bunun genel etkileri ve yansımaları, söz konusu öngörüğü destekler ve doğrular niteliktedir.

Bir kere günümüz dünyasında artık bakir bir coğrafyanın varlığından söz edebilmek mümkün değildir. Kapitalist uygarlığın yeryüzünde ulaşmadığı, el atmadığı ve yayılmadığı bir alan kalmamıştır. 20. yüzyılın sonlarına doğru artık somut bir olgu olarak karşımıza çıkan küreselleşme gerçeği, sıkça kullanılan deyimle dünyayı adeta bir köy haline getirmiş ve coğrafyanın belirleyiciliğini neredeyse tümüyle ortadan kaldırmıştır. Dolayısıyla coğrafya yeni uygarlık biçiminin belirlenmesinde belirleyici etken olamaz.

Teknolojiye gelince; çağımızda çok daha ileri bir düzeye ulaşmış bulunmasına ve ayrıca baş döndürücü bir gelişme ivmesi yakalamış olmasına rağmen, o da mevcut dünya koşullarında eski belirleyicilik özelliklerini yitirmiştir. Neden? Zira baş döndürücü gelişme hızına paralel bir hızla yayılma özelliğine de sahiptir teknoloji. Dolayısıyla yeni bir teknoloji, çok kısa sürede dünyanın her bölgesine ulaşabiliyor, her gücün ve kesimin eline geçebiliyor, böylelikle de belli bir çevrenin ve toplumun tekelinde kalmıyor, bu anlamda bir dönemden sonra kimseye bir üstünlük de sağlamıyor.

Ancak ortaya çıkan sonuç şu ki; birbirinden farklı, en aykırı ve zıt fikirler öne sürenlerin dahi önemli bir kesiminin üzerinde hemfikir olduğu nokta, uygarlıksal gelişmenin yönünü tayin edecek temel faktörün **kültür ve kültürel gelenek** olacağı yönündedir. Bu konuya ilişkin kimi görüşlere yer vermeliyiz;

"Benim faraziyem şudur ki; bu yeni durumda mücadelenin esas kaynağı öncelikle ideolojik ve ekonomik olmayacak. Beşeriyet arasındaki büyük bölünmeler ve hakim mücadele kaynağı kültürel olacak..Medeniyetler arasındaki fay hatları geleceğin muhabere hatlarını teşkil edecek." (13)

"Gelecekteki çatışmalar iktisat ve ideolojiden ziyade kültürel faktörlerce ateşlenecektir," (14)

Fukuyama, *"Bütün dünyada, uluslararası düzeyde gittikçe belirginleşen yeni bir güç dağılımı hissedilecektir. Bu güç dağılımı artık birbirine çok yakın hale gelen politik modeller bazında değil, kültür bazında olacaktır,"* (15)

Dolayısıyla, yukarıda anılan isimlerden çok ayrı ve farklı bir yerde duran, farklı düşünen, **Immanuel Wallerstein** da; jeopolitiğin alt tabakası, bir anlamda zemini olarak jeo-kültürü işaret ederken ve kültürün, karşıt çıkarların muharebe alanı, kilit ideolojik mücadele alanı olduğunu söylerken, aynı gerçeğe parmak basmaktadır.

Yeni bir uygarlıksal doğuş için -coğrafya ve teknolojinin yerine- rol oynayacak temel faktör **kültür ve kültürel gelenek** olmaktadır. Bu durum aynı zamanda mevcut kapitalist uygarlığın antitezini doğuracak mekânın neden Ortadoğu olacağı sorusuna da yeterince açıklık getirmektedir.

Çünkü Ortadoğu, Neolitik çağdan bu yana yaklaşık yirmi bin yıllık geçmişe dayanan köklü bir kültürel birikim ve kimliğe sahiptir. Görülüyor ki insanlığa yeniden bir çıkış yaptıracak olgu; Önder APO'nın meşe ağacına benzettiği, kökleri tarihin derinliklerinde bulunan ve her an yeniden yeşerme umudu olan bu zengin kültürel mirastır.

2- Dil

Dil kavramına ilişkin çok fazla tanım, bilgi ve yorum mevcuttur. Her alana ilişkin bilimsel araştırma yapılırken, bu

araştırmaların bir ucu muhakkak dile uzanır. Dile konu olan bu gelişmeler, dile bütüncül bakmaya yol açar. Her halkın ve kültürün muhakkak dile ilişkin bir çok tanımı vardır. Dünyamızı diller bahçesi olarak tarif etmek yerindedir. Özcesi, dile ilişkin bu farklı tanımlar, dilin ne kadar hayati olduğunu ve toplum için vazgeçilmezliğini ifade eder. Ne hazindir ki, diller bahçesini, cehenneme çeviren bir dünya ile karşı karşıyayız.

Dil, bir ifade biçimidir. Daha çok konuşma olarak algılanır, ama işaret dili, vücut dili de vardır. Bu anlamda dil sadece konuşma ile özdeşleştirilemez. Bir bütün olarak ifade tarzına dil diyoruz.

Dil, yaşamın en canlı, en dinamik, en temel aracıdır, ondan vazgeçilemez. Bütün canlıların kendilerini canlı olarak var etme ve ifade etme tarzları vardır. Bu var olma biçimlerine de bir çeşit dil diyebiliriz. Beyin ve akıl gücünü kullanan insan ise, dilde en çok gelişme sağlayan canlı varlıktır. Bu yolla varlığını söz düzeyine getirmiş, yazıya kavuşturmuş, araçlarını, yöntemlerini çeşitlendirmiş ve çoğaltmış bulunuyor.

Fakat dil konusunda en çok üzerinde durulması gereken nokta iktidar ve devlet güçleri tarafından ideolojik tahakküm ve hegemonya altına alınmaya çalışılmasıdır.

Devlet, ordu ve iktidar dili diyebileceğimiz süreçler olmuştur. Örneğin, imparatorluklar döneminde, İlk ve Orta Çağda devlet kendisini toplumla özdeşleştirmiyordu, tersine toplumdan kendisini ayrı tutuyordu. Toplumunu geri görüyor, devletli toplumu, iktidar sistemini üst ve yüce görüyordu. Topluma indirgenmeyi kendisi için bir aşağılanma olarak görüyordu, özenle ayrı tutuyordu. Dolayısıyla dili de ayrı oluyordu. Söz konusu devletler dillerini olduğu gibi topluma ya da toplumlara dayatmıyorlardı.

Bu durum ulus-devlet sisteminde değişmiştir. Ulus-devlet; devleti uluslaştıran, ulusu devletleştiren bir sistem oluyor. Ulus-devlet zihniyet olarak, yaşam tarzı olarak, ideolojik olarak toplumu ve bireyleri devletleştirmek istiyor.

Devleti tek bir bireyde temsil eder hale getirmek istiyor. Her bir bireyi sanki devlet kendisiymiş gibi bir ruha, duyguya, düşünceye kavuşturmak istiyor. Böyle olunca bu da devleti topluma dönüştürmeyi ifade ediyor. Burada bir dil, bir kültür dayatması oluyor.

İşte kültürel soykırım bunun üzerinden geliyor. Tehlikeli olan da zaten bu. Geçmişte toplumdan uzak duran devletlerin ayrı bir dil oluşturmaları, toplumların geliştirdiği diller açısından bir tehlike ifade etmiyordu. Ama ulus-devlet döneminde devletin kendisini toplumla özdeşleştirmeye, toplumun tümünü devletin içine almaya, köleleştirmeye ve özümsemeye çalışması toplum dilinin yok edilmesini, devletin dilinin de bütün topluma hakim kılınmasını getiriyor. Bu bir dil saldırısı olarak da ortaya çıkıyor. Aynı saldırı kültür, ahlak, ekonomik ve siyasi saldırı olarak da ortaya çıkıyor. Bu biçimde dil ideolojik bir saldırı aracı haline geliyor. Dolayısıyla, Ulus-devlet yapısının kendisi ve oluş mantığı, soykırımın kendisi oluyor.

Devlet dili zaten ideolojik kavramlarla doludur. Devlet, ideolojik ve siyasi bir varlıktır. Dolayısıyla böyle bir dilin saldırısı, ideolojik bir saldırdır. Bireylerin ve bütün toplumun devletleştirilmesi her şeyden önce dilin devletleştirilmesiyle gerçekleştiriliyor. Bu çok önemli bir noktadır. Özellikle bunu asimilasyona uğrayan toplumların dikkatle değerlendirmesi lazımdır.

Tarihsel toplum diyalektiğinde dil, tarihsel toplum ve kültürden ayrı düşünülmemiştir. Dolayısıyla, dil de kültürden ayrılamaz. Dil, dar anlamda kültürün kendisi oluyor. İnsanın yaşadığı neyse zihniyeti de o temelde olur, çünkü kültürü zihniyet, zihniyeti de kültür temsil eder. Dili ise, dar anlamda kültür olarak ele aldığımızda, zihniyetin kilidi, ifadesi olarak tarif etmek yerindedir.

Bundan dolayı **dil toplumsal kültürde oluşturma bir rol oynadığı gibi aynı zamanda bir kültür aktarıcısı, bir**

kültür taşıyıcısıdır. Bir toplumun tarihi, coğrafyası, değer ölçüleri, folkloru, müziği, edebiyatı, zihniyeti, dünya görüşü ve toplum olmayı gerçekleştiren her türlü ortak değerleri yüzyılların süzgecinden süzüle süzüle kelimelerde, deyimlerde sembolleşerek hep dil hazinesine akıtılmakta, özünü orada saklamaktadır.

Dolayısıyla dilin bir **zihniyet ve maddi-manevi kurumsallığa** dönüşmesi ve bunun üzerinden toplumsallığın gelişmesi, aslında dilin kendini ifadeye kavuşturması anlamına gelmektedir ki bu da **geniş anlamda** kültürü tanımlar. Tarihsel seyir içinde ortaya çıkan kurumsallaşma ve yapısal inşaların kendisi, dilin ifadeye kavuşması, yaşama kavuşması ve kendini kurumsallaşmalar üzerinden biçime kavuşturması olarak ele alınmaktadır. Bundan dolayı bir dil, ifadeye kavuşmamışsa ya asimilasyon ya da oto asimilasyon süreci yaşıyor demektir. Buna da kültürel veya fiziki soykırım diyoruz.

Önder APO dili iki boyutta ele alır. Evvela dil bir iletişim aracıdır ve sonrasında da toplumu oluşturan ve yapılandıran ana unsurdur. Önder APO toplumsal yaşamın temel karakteristiklerini tarif ederken dili de bir madde olarak ele alır;

“3- Dil toplumsal zihniyetin sadece aracı değil, aynı zamanda yapılandırıcı bir unsurdur. Dil bir toplumu var eden temel özelliklerdendir. Kolektif zekâ aracı olarak toplumsal doğanın esnekliğini çok hızlı geliştirir.” (16)

Yine Önder APO’nun dil konusundaki görüşünü şu cümleyle özetleyebiliriz.

“Belki de tarihin henüz keşfi yapılmamış ve adı konulmamış en büyük devrimi budur. İlk büyük devrime ‘DİL DEVRİMİ’ demek uygun olabilir.” (17)

Yapılan bu tarifi kaynağında dilin tarihsel ve sosyolojik bir olgu olması yatar. Bu anlamıyla dilin gelişim tarihçesi vardır. Toplumsal tarih anlamında dil devrimi evrensel tarihin, çoğulculuk anlamında ilk ifadesidir. Dillerin

ortaya çıkması ve her toplumun kendini geliştirmesi çoklu toplum diyebileceğimiz gelişmenin sonucudur. Bu anlamıyla evrensel tarihin kendisini çoğulculuk temelinde geliştirmesinin ölçüsü dil olmaktadır.

Evrensel tarih içinde klan, toplumun temel kök hücresi rolündedir. Bu nedenle sınırlı ve tekil bir yapıyı temsil eder. Klandan kabileye geçiş toplumsal anlamda çoğulculuğun da niteliksel olarak gelişmesine yol açar. Bu yanıyları klandaki tekil ve yeknesak yapı kabile toplumuyula aşılır. Klan henüz doğadan ayrışmamış insanın toplayıcılıkla ve avcılıkla yaşamını idame ettiğı dönemi anlatır. Bundan dolayı zorunluluktan kaynaklanan tekil bir karaktere sahiptir. Ve her klan kendi alanında diğery klanlardan kopuk halde yaşamaktadır. Birbirlerinden kopuk karakter taşıdıkları için geniş bir toplumsallığa tekabül etmezler, bir çekirdek örgütlenmesi olarak vardılar. Dolayısıyla hem kendi içerisindeki yaşamın tekliğı hem birbiriyle ilişkilerinin olmayışı ya da zayıflığı klanları çok geniş anlamda bir toplumsal oluşum olarak kabul etmemizi imkancılı kılmıyor.

Klan, 20-25 kişilik sosyal bir topluluktur, daha sonra çoğulcu biçimde gelişecek olan toplumun da temel çekirdeğidir, ama çoğulcu toplumun kendisi değildir. Çoğulcu karaktere dayalı toplumların oluşumu dilin gelişimiyle imkan dahiline girmektedir. Dördüncü Buzul döneminden sonra yüz bin yıl önce yani işaret diliyle birlikte yavaş yavaş simgesel dile de geçiş yapıldığı belirtilmektedir. İşaret diliyle birlikte kısmi de olsa bir simgesel dil vardır ama hala gelişmemiştir.

Zaten klan sistemi içerisinde simgesel dilin gelişme şansı yoktur. İnsanın gırtlak yapısı, ses telleri, dil kaslarının yapısı simgesel dile müsaittir ama klanların toplumsal yaşamdaki darlığı istenen düzeyde dilde bir devrimin ortaya çıkmasını mümkün kılmıyor. Dil, Dördüncü Buzul döneminden sonra belli bir nitelik kazanmaya başlıyor.

Dil gruplarının oluşması, farklı toplulukların oluşması, farklı toplulukların birbiriyle ilişkisi, farklı toplulukların farklı diller temelinde kendilerini şekillendirmeleri evrensel toplumun oluşmasının temel esasıdır. Bu da Dördüncü Buzul döneminden sonra olmuştur. ‘Dördüncü Buzuldan önce 20-25 kişilik gruplar şeklinde yaşayan klanların dili nasıldı, kim hangi dili konuşuyordu, hangi dil grupları vardı, temel iletişim araçları neydi, birbirinden temel farklılıkları nedir? ’soruları sorulduğunda bu soruların hiçbirisine cevap yoktur.

Çünkü M.Ö 20.000’den sonra temel dil grupları oluşmaya başlıyor. Temel dil gruplarının oluşması, toplumun örgütlenmesinde, birbirleriyle ilişkilerinde belli bir düzeyi ifade eder. Genel hatlarıyla şunlar belirtilebilir: Üç temel dil grubunun oluşumu vardır.

Birincisi, Semitik Dil Grubudur. Semitik Dil Grubu, Kızıldeniz üzerinden geçen insanların ilk olarak kullanmış oldukları dil oluyor. Günümüzde Ortadoğu, Arabistan çölleri, Büyük Sahra çölü denilen ve İran’a kadar uzanan hattı kapsıyor. Bu alan üzerinde bir dil grubunun geliştiği görülüyor. Buna ‘Semitik Dil Grubu ’deniliyor.

İkinci dil grubu hemen onun yanı başındadır. Aşağı Mezopotamya’dan başlayarak Doğu Akdenize, Torosları ve Zagrosları da içine alan ve onun eteklerinde oluşan ‘Verimli Hilal ’olarak tanımlanan alan üzerinde Mezopotamya’ya dayalı Aryenler ya da ‘Hint-Avrupa Dil Grubu’nun ortaya çıkması da benzeri bir özelliğe sahiptir. Coğrafi koşulların imkân vermesi dahilinde oluşan bir durum olduğu görülüyor. Doğu Akdeniz’den başlayan Toros ve Zagrosların hemen eteklerindeki verimli coğrafya, zengin bitki örtüsü ve zengin hayvan çeşitlerinin sunmuş olduğu imkân üzerindeki toplumsal gelişmeler daha sonra neolitikte geçişte Hint-Avrupa Dil Grubu evrensel bir rol oynuyor.

Üçüncü bir dil grubu, ‘Ural-Altay Dil Grubu ’diye tanımlanan dil grubudur. Çin, Moğolistan, Türkmenistan,

Türkistan, Finlere kadar uzanan bir alan üzerinde örgütlenmiş bir dil grubudur.

Ludwig Wittgenstein “*dilimin sınırları, dünyanın sınırlarıdır*” (18) der.

Peki neden dilimizin sınırları dünyamızın sınırlarıdır? Çünkü anlayabildiklerimizin sınırı adlarını bildiklerimizin sınırıyla ölçülür. Adını bilmediğiniz bir şeyi fark edemezsiniz. Hissedebilirsiniz, sezebilirsiniz ama bu durum o şey hakkında kompleks bir bilgi vermez. O zaman dilde kavram zenginliği direk düşüncenin kapasitesini etkiliyor. Dilimiz kavram olarak ne kadar zengin ise toplum olarak o kadar derin düşüncelere sahibiz demektir. Bu da dil ile düşüncenin varoluşsal birliğini anlamamızı gerekli kılmaktadır. Düşünce kavramları, kavramlar simgesel dili, simgesel dil de dili geliştirir. Bu denklemini tersinden de okumalıyız. Dil işledikçe kavramlar, simgesel dil ve bu yolla insanın düşüncesi de gelişir. Elbette tüm bu unsurların odak noktasında ise yukarıda ifade ettiğimiz toplumsallaşma olgusu yatar.

Bir toplum kendini, aydınını neden üretemez? Çünkü dilin sığılığı söz konusudur. Dil sığ ise düşünce de sığdır. Düşünce sığ ise aydın nasıl çıkabilir ki? Örneğin: Almanlar son üç yüz yıla damgasını vurmuştur. En büyük düşünürleri üretmiştir. Dolayısıyla her düşünür Alman diline dünya kadar yeni kavram kazandırtmıştır. Yeni kavramlar Alman toplumun düşüncesinin sınırlarını genişletmiştir.

Neden insanlar kendi kimliğinden utanır? Ana dilimizden neden kaçıyoruz? Dilimizi neden geri ve işlevli görmüyoruz? Popüler olan dillere (İngilizce, Almanca vb.) rağbet var ama neden kendi dilimize yok? Bilinç altında yaşanan nedir?

Bu soruların cevabının tabiki uygarlık ve yarattığı kültürle direk ilişkisi vardır. Uygar-barbar, ileri-geri, modern-ilkel vs ayrımlar uygarlık zihniyetini geliştirerek toplumları da bu kapsamda şekillendirir. Bunun sonucu ise, taklit etme,

özenme ve kendini inkar etme olarak ortaya çıkar. Barbar, geri ve ilkel olmadığını göstermek için kendi dilini inkar etmek buna karşı ise uygar, ileri ve modern olduğunu ispat etmek için egemen düzenin dilini taklit etmek ortaya çıkan sonuç olur.

1600 yıllarında dünyada 10 bin dil konuşuluyordu. Bugün bu sayı 6 bine inmiştir. Bunların da 4 bini yok olmayla karşı karşıyadır.

Heidegger, “*Dil, içinde konaklamak yoluyla varolduğu Varlığın evidir, bunun içinde insan Varlığın hakikatine bekçilik yaparak ona ait olur*” (19) demektedir. Anadilinden olan bir topluluğun varlığını ve oluşum halini sürdürmesi imkansızdır.

Mevlana “*kalp deniz dil kıyıdır. Denizde ne varsa kıyıya o vurur*” demektedir. Dil kalbin şahidi düşüncenin anahtarıdır.

Önder APO, dili kültür kapsamında ele alır ve insanlık tarihinde dil devrimini ilk büyük devrim olarak tanımlar.

Dil kavramının kültür kavramıyla sıkı bağı vardır. Dar anlamda dil kültürdür. Dil, bir toplumun kazandığı zihniyet, ahlak, estetik, duygu ve düşüncenin toplumsal birikimidir. Anlam ve duygunun ifadeye kavuşmuş kimlikselliğidir.

Bu özelliklerini ifadeye kavuşturmamış toplumlar, ya hasta bir toplum ya da trajik bir yaşama mahkum toplumdur. Dil ile toplum birbirini zorunlu kılan, biri olmadan diğersinin yaşaması olanaksız olan bir bütünü teşkil eder.

Dilin gelişimi beynin gelişimiyle hem fiziksel hem de düşünsel anlamda bağlantılıdır. Dil bilimcileri, fosilleri dilin bahçesi olarak görüyorlar. İlk fosiller 1995’te Etiyopya’da bulunmuş ve bu fosiller 195 bin yıl öncesinin kanıtıdır. Beyin ve çene büyüklüğü dilin çalışması için bir zemindir. Amerikalı dilbilimcisi olan Chomsky dil için beyin ve çeneyi kanıt sayıyor.

Dil konusunda ifade edilmesi gereken bir konu da dilin gelişimiyle ilgili öne çıkan teorilerdir. Kısa kısa bunları vurgulamakta da fayda vardır.

a- Allah Teorisi: Kutsal kitaplarda Adem'le birlikte dil oluşmuştur. Adem'in dili tüm insanlığın dilidir. Bu teorinin dünyada bir otoritesi yoktur. Ancak teolojik anlamda Adem ve Havva ile başlayan hikayedir. Burda zihniyetin dil rengi yoktur.

b- Ses Yansımaları: Öncüsü Platon'dur. Dilin temelini teklik olarak ele alıyor. Bir canlının ilk bilme şekli güdüseldir, biyolojiktir dolayısıyla ilk refleks budur. İkinci aşaması taklittir. Doğayı ve başka şeyleri taklit eder. Mağaralarda resimler var ve bilme-öğrenme biçimi resimler ile ifadeye, hakikate kavuşturulmuştur. Harf, konuşma, anlatım yoktur, resimle hafıza oluşturma, anlatma biçimi vardır. Taklit bilimin de temelidir. O döneme, dönemin koşullarına hesaba katarak empati ile bakmalıyız, bugünkü akılla değil. Fizik güçlenmedikçe dil gelişimi iletişim biçiminde kalır.

c- Tedbir ve Önlem Teorisi: Sevgi, üzünlük, şaşırma, kaygı, öfke, sevinirken, rahatlarırken ses çıkarma nedenleridir. Dilin temeli bu öğelere dayandırılır. İrade dışı sesin çıkarılması, bağırma, çağırma biçiminde boğaz ve gırtlaktan gelen seslerin gelişimini, dilin ön koşulu sayarlar. Zihniyet ve dil aynı süreçlerin ürünüdür. Dil gelişmedi mi zihniyetin de anlamı yoktur. Ses, zihniyet ve dilin ön koşuludur. Resim, zihniyetin varlığını kanıtlar ve resim, zihniyetin ifadesidir. Chomsky, dilbilimci bir filozoftur. Dilin oluşumu fizikten kopuk değildir. Dilde, zihniyet kadar fizik de ön koşuldur. Çene ve beyin büyüdü mü, şekil aldı mı ses ve dil de gelişir.

d- Birlikte Çalışma Yardımlaşma Teorisi: Klanla başlar ve zayıf bir teoridir. İlişkileri, tempoları ve çalışmayı dilin gelişmesine zemin sayar.

e- Beden Dili Teorisi: Amacını ve günlük iş ve pratiklerini genel olarak kendini beden ile ifade etme teorisiidir.

f- İhtiyaçlar ve Zaruriyet Teorisi: İhtiyaçlar ve zorunluluklar dilin açılmasına yol açar. Çünkü, toplumsal

ilişkiler ağırlaştıkça ve ilerledikçe beden dili yetmez olur. Dil ihtiyaçlar temelinde genişlemek zorunda kalır.

Chomsky, ‘biyoloji, beden, dil için önemlidir ’diyor. Taklit etme, dayanışma, tedbir ve ihtiyaçlar, dil için kuraldır ve zemindir. Ama fiziki ve sinir sistemi mekanizması dil için özeldir. Bunun için biyolojik oluşum kanunları tamamlanmalıdır.

Sinir sistemi insanın ses çıkarmasına yol açar. İnsanın yaşadığı bir şeyin ifadesi olmalıdır. Fizik-çene, sinir sistemi biyolojik mekanizmanın özel yönüdür. Dil gelişimi zihniyet devrimi olarak ifade edilir. Dil bir toplum için, zihniyet ve ahlakını oluşturma sürecidir. Anlamı bilince çıkarma, dil ve zihniyetle gelişir.

3- Uygarlık

Uygarlık kavramı, kent, devlet, sınıflaşma ve iktidarla birlikte gelişir. Doğal toplum sisteminin aşındırılması ve red edilmesiyle inşa edilmiştir. Uygarlık kavramını, hiyerarşik, devletçi ve sınıflı sistem için kullanıyoruz. Uygarlık kavramı tartışmaya açık bir kavramdır. Arapça, medeniyet, şehir anlamındadır. Şehir ve uygarlık eş anlamlı değildir. Şehirleşme ve şehir kavramları, sonradan gelişmiş olsa da, doğal toplum sürecinde işlevi olan bir yaşam biçimi olarak görülmüştür. Göbeklitepe yerleşkesinin bir ön şehir olarak geliştiği son bulgularla kanıtlanmıştır. Fakat, şehirleşmenin aynı zamanda, iktidar, sınıflaşma ve devletin gelişimi açısından bir döl yatağı olduğu, devletin şekillendiği bir mekan olduğu da anlaşılmaktadır.

Önder APO, tarihsel toplumu, Tekelci Uygarlık ve Demokratik Uygarlık arasındaki diyalektik temelinde ele aldı ve tanımladı. Bu bir sıfattır ama kelime kökeni uygarlıktır. Herhangi bir yönünü, merkezi veya demokratik yönlerini öne

ıkartırken uygarlığın bir yönü tanımlanır. Buradan hareketle ilk etapta tanımlamada bir yetersizlik olduğu, tam uymadığı görülecektir. Biz Demokratik Uygarlık kavramını tarihselleştirirken doğal topluma gidiyoruz, birikim ve gelişmeleri, Demokratik Uygarlığın temeli sayıyoruz. Bir yönüyle de Merkezi Uygarlığı diyalektiğin diğeri ucu sayarak onunla mücadele ediyoruz.

Arapçada, medeniyet, şehirleşme olarak eş anlamlıdır. Türkçe’de ise, uygarlık ve şehirleşme eş anlamlı kullanılıyor. Arapça’da, uygarlık; ‘hadara ’yani yerleşiklik olarak kullanılıyor. Uygarlık kültür birikimi olarak karşılık buluyor. Yani, hareketli olan toplumların, yerleşikliğe geçerken, oluşturulan değer birikimi haline uygarlık deniyor. Toplulukların, gelecek nesile kültür oluşturma süreci olarak ele alınıyor.

Belkide uygarlığı, kültür biriktirmek veya kültür birikimi olarak tarif etmek daha sağlıklıdır. Devlet, sınıflaşma, iktidar ve merkezi uygarlık, şehirleşmeye bağlı olabilir, ama onunla özdeş değil, eşit değildir.

Medeniyet ve uygarlık aynılaştı mı, o zaman uygarlık ne zaman başlar? diye sormamız gerekir. Öyle tanımlanırsa, uygarlık, şehirleşmeyle başlar. Öyle bakılacaksa, uygarlık öncesi topluluklar, uygar değil midir? Bu tanıma göre yoktur anlamına geliyor. Bu anlama geliyorsa, o zaman Demokratik Uygarlık unsurlarını neden ilk toplumlar tarihinden başlatıyoruz?

Bir çok görüş, şehirleşme ve devletleşmeyi, mutlak iyilik ve ilerlilik olarak görmektedir. İlerleme ve gelişme, bu temele bağlanıyor. Dolayısıyla, devleti şehirleşmeyle, şehri, devletleşmeyle eşit ve özdeş görüyorlar. Bundan dolayı, şehirleşmek devleti zorunlu kılıyor sonucuna varıyorlar.

Şehir olmadan devletin bir şebeke olarak örgütlenmesinin koşulları çok zayıftır. İktidarlaşmayı neolitik dönemin zirve yaptığı, m.ö 6 ve 5 binli yılları arasında ataerkil

anlamında, hiyerarşik düzenin ailede, klanda, kabilede örgütlendiğini, devlet örgütlenmesinden önce, hanedan tarzında hiyerarşik biçimde gelişmiştir. Dolayısıyla, Erkek hiyerarşisi, aileler, klanlar, kabileler ve aşiretler içersinde bir güçtür. Devletleşmemiş tam kurumsallaşmamış da olsa iktidarın ilk yapılanmasını bu şekliyle ortaya çıktığını görmekteyiz. İktidarsal süreç daha sonra kendini şehir ortamında devlet şeklinde örgütlenerek var kılmıştır. Bundan dolayı Şehirleşmenin iktidarı olanaklı kıldığı fikri tartışmalı bir fikirdir. Şehir toplumunun zorunlu olarak devleti doğurduğu, devletin toplumsal bir yapı olarak toplumsal doğanın özünden geliştiği fikri bilimsel olarak da doğru değildir.

Oysa şehir de bir köy gibi toplumsal yaşamın üzerinde olduğu bir mekandır. Belki biraz karmaşık ve iş bölümü farklı olabilir. Dolayısıyla devlet eşittir şehir değildir.

Devletleşme, şehirle özdeş tutulursa, o zaman devletleşmeyen, şehirleşmeyenler barbar ve yabaniidir. Bu tarz ele alınırsa, devletçi sistemi koruyan ve olumlayanlar kendilerini ilerici, devlet sistemini de iyilik olarak görürler. Dolayısıyla, devlet ve şehir dışında kalanlar, kötülüğün sebebi olur ve gericisi olarak kabul edilir.

Devletleşmeyi eşittir şehirleşme olarak ele almak, devletçi sistemi yüceltmek, dolayısıyla korumaya almak anlamına da gelmektedir. Çünkü bunun dışında olan herşey geri ve barbar olarak görülür.

Demokratik Modernite kuramı, devletleşmeyi, insanlıktan kopmayı, doğa ve toplumsallığa karşı yapılmış bir karşı-devrim, bütün kötülüklerin sebebi olarak görmektedir. Devletleşmek, insan, toplum ve doğaya karşı, bir sömürü, baskı ve zor düzeni olup, toplumsal doğadan bir sapma hali olarak görülmektedir.

Türkçe'de, şehirleşme ve uygarlık eş anlamlıdır demiştik. Arapça'da ise, şehirleşme ve uygarlık tanımlamaları farklıdır. Türkçe'den gelme bir kavram yanlışlığı olabilir.

Çünkü Türk ulus devleti, tüm kelime kökenlerini, ulus devlet çıkarına göre ele aldığından dolayı, Türkçe kavramlar ile sosyal bilimin kavramlarını geliştiremez.

O zaman doğruya nasıl ulaşacağız? Bu kavram karmaşasını ve çelişkisini nasıl aşacağız? Bu sorulara doğru cevabı nasıl bulabiliriz? Dolayısıyla uygarlık kavramının zihniyette tam oturması gerekiyor.

Uygarlık, kent-sınıf-devlet üçlüsünün yan yana gelip oluşturduğu bir sömürü sistemi ve iktidar yapılanmasıdır. Tek tek ele alınıp hücrelerine bölünürse farklılık ortaya çıkar. Altı çizilmesi gereken temel konu, bu üçlüyü iç içe ele almaktır. Ayrı, ayrı hücrelere bölüp tanımlamak tuzak olarak ele alınmalıdır. Kent-devlet-sınıf üçlüsünün ortak olarak, iç içe geçerek sömürücü bir yapı oluşturduğu döneme genel olarak Merkezi Uygarlık diyoruz. Dolayısıyla tanımlı netleştirmek önemli.

Önder APO, Demokratik Uygarlık kavramını, ad olarak yetersiz görüyor, hatta *“çok sayıda eleştiri gerektirebilir. Ama toplumun tarihsel-toplum niteliğini, bu temel parametreler temelinde ‘uygarlık’ kavramının başına ‘demokratik’ i koymak kaydıyla kullanıyor olsak da esasında bunun kerhen olduğunu da bilmek gerekir”* (20) demektedir.

Bu yanıla uygarlık kavramını ara dönem bir kavram olarak görmek kadar, ne anlam verdiğimiz de önemlidir. O zaman Merkezi Uygarlık kavramını devlet, şehir ve sınıflaşma bütünü içinde kullanmak doğru bir tanımlama olabilir.

Çünkü *“uygarlık sınıf kültürü ve devletiyle ilgilidir. Kentlilik, ticaret, ilahiyat ve bilimin kurumlaşması, politik ve askeri yapının gelişmesi, ahlak yerine hukukun öne çıkması, erkeğin toplumsal cinsiyetçiliği, yeni uygar toplumun hâkim göstergeleridir. Bir anlamda bu özelliklerin toplamına uygar toplum kültürü de denilebilir”*

Uygarlık süreciyle birlikte, tüm kötülüklerin geliştiği sürece Merkezi Uygarlık süreci diyoruz. Dolayısıyla daha

öncede proto şehir örnekleri vardır fakat o şehir birimlerinde, erkeğin üstünlüğü, sömürü, baskı, zor, talan, kısacası insanın insana, insanın toplum ve doğaya hükmetme emareleri gözükmemektedir. Hatta sümer şehir yapıları aşamasında da ikili kültür durumu ve çatışmaları sözkonusu olduğu bilinmelidir.

Kısaca değerlendirilmeye çalışılan bu hastalıklı doğuşa ‘merkezi uygarlık ’deniyor. Peki, böylesi bir sistemin içinde Demokratik Uygarlık tanımlamasını neden yapıyoruz?

Marksizm de dahil pek çok sosyal bilim yaklaşımı toplumsal sistemleri ele alırken, var olan sistemi tekçi ve tekil bir perspektifle ele almıştır. Marksizm’de toplumsal gelişme, yeni ile eski arasındaki mücadelede birinin diğerini yok etmesi üzerine oturtulmuştur.

Bu tekçi bakışa göre, ilk toplum olan ahlaki-politik toplum bir sistem olarak aşıldığında, yerine geçen yeni sistemler döneminde eski olan yaşamıyordur artık. Bu perspektife göre köle, feodal, kapitalist ve sosyalist toplum süreçlerinde de bu işleyiş devam etmektedir. Aşılan toplumsal formun gelecek toplumsal formda bir işlevselliği ve izi kalmayacaktır. Dolayısıyla çelişkilerin, birbirini yok ettiğini belirten bir görüşlere negatif diyalektiksel yöntem diyoruz.

Demokratik Modernite kuramına göre ise, Doğal Toplum bir sistem olarak yenilmiş olabilir, ancak bu onun tümünden yok olduğu, ortadan kalktığı anlamına gelmez. Yeni gelişen (devletçi sistem), eskiyi (doğal toplum) yok etmemiştir, onu bastırmıştır, geriletmiştir, sınıra çekmiştir, hatta ondan beslenmiştir. Bu yönüyle uygarlık demek, sadece devletten, onun kültüründen oluşan bir dönem demek değildir.

Uygarlığın devletleştiği dönemde, devletin saldırılarına maruz kalan, devletleşmeyen, devlete karşı direnen, devletleşmek istemeyen, çok geniş bir toplumsal gerçeklik de bulunmaktadır. Denilebilir ki, tarihsel toplum, devletli

uygarlığa karşı bitmek bilmeyen, etnisite, inanç, kültür ve kavimsel mücadelelere sahne olmuştur.

İşte Demokratik Uygarlık kavramıyla kastedilen, uygarlığın gelişiminin ardından devletçi sisteme karşı mücadele eden, eski doğal toplum yaşamlarını korumak isteyen, devlet dışı kalmış kesimlerin temsil edildiği uygarlıktır

Önder APO, *“Tanımı gereği Demokratik Uygarlığı, hem bir düşünce sistemi, düşünce birikimi hem de ahlaki kurallar ve politik organların bütünlüğü olarak ifade ediyorum. Ne sadece bir düşünce tarihinden, ne de ahlaki ve politik gelişme içindeki toplumsal realiteden bahsediyorum. Tartışma iç içe olarak iki konuyu da kapsamaktadır”* (21) demektedir.

Dolayısıyla, uygarlık ikili bir yapıya sahiptir ve devletleşme sürecinde bu yapılar çatallaşmıştır. Bu tespit uygarlığın tekçi yapısını ortadan kaldırır. Bu, devletin olduğu yerde demokrasinin yani ahlaki ve politik toplumun da var olması demektir.

Resmi uygarlık karşıtı olan, devletleşmemiş, devletin her türden saldırısı karşısında demokratik-komünal değerleri korumaya çalışmış her türden kesim, Demokratik Uygarlığın temel unsurlarıdır. Dolayısıyla yüzde onluk kesim kendisini resmi düzeyde sistemleştirirken, bunun dışında kalmış yüzde doksanlık kesim, sistem olarak dağılmış ama ahlaki ve politik bir toplumsal varlık olarak yaşamaya devam etmişlerdir.

Önder APO, *“Ama gerek toplumun tarihsel-toplum niteliğini dikkate aldığımda, gerekse klanlar, aşiretler, kabileler, kavimler, dinsel cemaatler vb. toplulukların tarihi âdeta taşıyan hareketlerini göz önüne getirdiğimde, bu hareketleri ‘barbar’ olarak tanımlamaya veya ‘dinsel gericilik’ olarak adlandırmaya ne gönlüm ne de zihnim razı oluyordu.”* (22) demektedir.”

Sonuç olarak, resmi uygarlık tarihini güçlü kurnaz adamın ilk icraatı olan hiyerarşinin oluşumuna kadar götürür ki, tekçi egemen sistem kendini öyle temellendirir.

Doğal toplum (klan-kabile) toplumsallığın kök hücresidir. Kök toplum olmadan hiçbir toplum oluşamaz. Dolayısıyla, doğal toplum Demokratik Uygarlığın kök hücresidir. Birbirine karşıtlık temelinde her iki gelenek, ilişki ve çelişki halinde günümüze kadar gelmektedir. Kısaca özetlemek gerekirse; uygarlık, ilk toplum olan ahlaki-politik toplumdan gerçekleşen bir sapma sonucu oluşan devlet-sınıf-iktidar ve şehir merkezli bir kültürdür. Parçalanmış toplumsal yapıda devletliliği, egemenliği, sınıfsallığı temsil eden uygarlık kanalına sınıflı-devletli uygarlık denirken, Demokratik Toplum diye tanımladığımız devlet dışı kalmış, iktidarlaşmamış ve toplumun büyük kısmını (yüzde doksan sekizini) temsil eden halk kesimlerinin içinde yer aldığı kanala da Demokratik Uygarlık demekteyiz. Sınıflı-devletli uygarlık ile Demokratik Uygarlık, uygarlık tarihinin ikili karakterini, bir başka deyişle tez ve antitezini oluşturmaktadır.

Uygarlık, Demokratik Uygarlık ve tekelci hegemonik uygarlık tanımlamalarına ilişkin, zihinlerde oturtulması gerken şeyin, tarihsel toplum temelli yorum farkı ve bilincidir.

Demokratik Modernite kuramının, uygarlık, Demokratik Uygarlık ve Merkezi Uygarlık kavramlarına ilişkin tanımı bu şekildedir. Önemli olan öz anlamıdır. Bu konularda çeşitli bakış ve tanımlamalarda vardır. Konuyu dağıtmadan değinmekte fayda vardır.

Jon Zerzan bir anarşisttir. Tüm kötülüklerin anası uygarlıktır diyerek direkt red edilmeli diyor.

İbni Haldun, Mukadime kitabının yazarıdır. İktidar onu Yemen'e sürgün ediyor orada İberyaya tarihini yazıyor. Bu kitabın önsözü Mukaddime ismiyle kitap oluyor. Tüm okul ve üniversitelerde okutuluyor. Toplum biliminde mihenk, otoritedir. Toplumun orijinal yapısını esas alıyor. Bedevi kültürünü incelemiştir. 'Köy ve şehri inceliyor' Bu toplum orijinaldir, şehir dışında maddi-manevi kültürü inşa ediyor.

Ahlak ve kurumunu inşa ediyor ve yürütüyor. İktidar dışı topluma orijinaldir diyor.

İbni Haldun kavram oluşturuyor. Şehirleşmenin, hazır olan değerler üzerinden geliştiğini görüyor. İbni Haldun siyaseten yasaklanmış, Yemen’de varoşlarda yaşamış, çadırlarda yaşamış şehirde ise uygarlık unsurları yaşıyor. Yani bizzat uygarlık dışı alanlarda yaşamış bir kişiliktir. İbni Haldun bedevi yaşamını daha ahlaklı, dürüst, dayanışmacı ve toplumcu görüyor. Şehirleşmeyi, lüks, tüketici ve adaletsiz buluyor, yozlaşmış görüyor. İbni Haldun, orijinal Bedevi toplumu ve şehirleşmeyi iki ayrı nehir olarak görüyor. Şehirleşme gelişiyor ama orijinalite kaybolmuyor varlığını koruyor diyor. Anlaşıyor ki, İbni Haldun da, tam sistemleştiremese de, uygarlığı iki farklı kulvar olarak ele alıyor.

Marks ise, resmi tarih öncesi sürece İlkel Komünal Toplum diyor ve Doğal Toplumun kalmadığını ve gelişmeyeceğini belirtiyor. Dolayısıyla bu toplum, bir şey yaratmamış, kurmamış geliştirmemiş diyor. Tarihi, iktidar, şehirleşme, sınıflaşma ve uygarlık üzerinden ele alıyor. Önder APO, yüzbinlerce yıl yaşamış olan Doğal Toplum oluşumundan, gelişiminden ve kuruluşundan söz ediyor. Doğal toplumu, insanlaşma ve yaşamın ana kaynağı olarak görüyor. Çatalaşmayı burdan ele alıyor. Doğal toplum şu anda daralmış, sınıra çekilmiş ve zayıf bırakılmış, sistem olarak dağılmış olabilir ama varlığını sürdüren ve yaşamı anlamlı kılan bir özgürleşme kaynağı olarak direnmeye devam etmektedir diyor.

Sonuç olarak uygarlık ve şehirleşmeye ilişkin, M.Ö 400 yıllarında bir tablette geçen bir hikayeden söz etmek gerekir. Tekrar etmekte de fayda var, şehirleşme, devletçi toplumun döl yatağıdır.

Mitolojide İnanna ve bahçıvan hikayesinden söz edilir. Bahçıvan ile İnanna arasında yaşanan bir durumu konu eden hikayede İnanna bahçıvanı arayıp, hesap sormak ister. Bu arada bahçıvan Enki’ye sığınır, Doğal toplum özellikleri hala

ağırlıkta olduğu için Enki bahçıvanı koruyamayacağını bildiğinden bahçıvana ‘şehre git, saklan ’der. Çünkü, şehir, insanın insandan, kadının toplumdan, toplumun doğadan, üretim ve samimiyetten koptuğu mekandır. Şehir, kötülüklerin saklandığı yer olarak daha o dönemde kayıtlara düşer. Sınıflaşmanın, hiyerarşinin ve iktidarın geliştiği şehir yaşamına ilişkin bu hikaye, uygarlığın ne amaçla geliştiğini anlatan çarpıcı bir örnektir.

Köy ruhu, dayanışmanın, üretimin, samimiyetin ve adeletin yeşerdiği, haksızlığı kabul etmeyen ahlaki ve politik bir mekandır. Bu doğal toplum ruhunu, şehre taşıyıp yaşamsallaştırmak gerekmektedir. Dolayısıyla Demokratik Uygarlığın köy ve şehir modelinin geliştirilmesi gerekmektedir. Demokratik Uygarlığın mücadele anlayışı ve yöntemi, ilerleme ve büyümeyi şehirden başlatmaz. Komünal demokrasi anlayışını köyden başlatarak genele yaymak ve bu sistemi kalıcı hale getirmek yöntem olarak olmazsa olmazdır.

4- İktidar

İktidar, toplumda öz yönetimin yokluğuna dayanarak kendisini var eder. Bu nedenle iktidar, toplumsal özyönetimi yok etmeden gelişemez. Önder APO, iktidarı, “*yoğunlaşmış ekonomik sömürü ve güç potansiyeli*” (23) olarak tanımlıyor. İktidar, tekeldir ve yaşamdaki tüm maddi ve manevi birikimleri bir elde toplar.

Sümer rahipleri, nasıl bir toplum ve nasıl bir düzeni kuracağız tartışmaları yaparken, öyle bir düzen ve sistem kuracağız ki gökyüzü sistemini, yeryüzüne indireceğiz ’ diyorlar. Yani yıldızlar arası ilişkiyi, güneş ve gezegenler arasındaki şaşmaz işleyişi ve sistematik işleyen gökyüzü düzenini, topluma indiriyorlar. Çok büyük bir fikir ve yoğunlaşma isteyen ideolojik bir yaratımla iktidarı yeryüzünde

örgütlüyorlar. Sümerlerin ilk ideolojik yaratımı iktidardır. Sistemlerini bunun üzerine kuruyorlar.

Bu açıdan iktidar kavramının tarihsel zemini ve gelişimini iyice yorumlayıp ele almakta fayda vardır. Çünkü tüm eleştiri okları iktidarı işaret ediyor. Egemenlikçi zihniyete dayalı tüm kurum, yapı ve araçlar iktidar kaynaklıysa ve paradigmamızın ana temeli de anti-iktidar ise o zaman, iktidar kavramının zihin ve bakışlarda daha net tanımlanması kaçınılmaz oluyor.

Bu başlığın öneminden dolayı, Önder APO'nun yukarıda, *'yoğunlaşmış ekonomik sömürü ve güç potansiyeli'* sözünden ne anlamalıyız? Oldukça önemli olan bu tespiti nasıl yorumlamalıyız?

İktidarlar, tarihsel bir birikimin ürünü olarak ortaya çıkarlar. Bundan kaynaklı tüm devlet formları bu iktidarların bedeni olarak örgütlenirler. Dolayısıyla, bugün geliştirilen iktidarı tarihsel ilk oluşum süreçlerinden bağımsız ele almak mümkün değildir. Çünkü tüm devletler, iktidarların kurumsallaşmış halidir.

İktidar, bu forma ilk olarak Sümerler'de ulaşmıştır. Bunun için iktidar, kendi sürekliliği için devlet tarzı örgütlenmeyle zincirleme bir devamlılık geliştirir. Onun için sermaye ve buna bağlı olarak devlet, tarihsel birikimler üzerinden kendilerini var ederler.

Ele geçen, aşırılan tüm sermaye her türlü birikim ve mülkiyet ne olursa olsun mutlaka tarihsel bir birikim olarak ortaya çıkar. Sermaye bunun üzerinden gelişir, iktidar ve devlet de bu paralelde geliştirilir.

O zaman iktidarı, birikimlerin bir ifadesi olarak tanımlamak gerekir. Ve tabi elde ettiği sermaye kesinlikle ortadan kalkmayarak sürekli büyüme haliyle, büyüye büyüye kapitalizme kadar gelmiştir. Dolayısıyla iktidar sürekli büyüme halindedir.

İktidar büyüdüğü oranda devlet de aynı biçimiyle büyüyen iktidarların, istemlerine cevap vermek ve o istemlerini karşılamak temelinde sürekli bir büyüme halindedir. İktidarın sürekli büyümesi dediğimiz durum budur. Çünkü iktidar sürekli sermaye birikimi gibi kendisini büyütmektedir.

İlk devlet olan Sümerlerin ilk oluşumuyla, tasavvur edildiği, düşüncede oluşturduğu ve zihniyeti büyüttüğü kadar aynı derecede bu pratiğe de aktarılır. Bir kere kendine yaşam alanı bulduğu andan itibaren hem zihinsel tasavvurunda büyük bir gelişme olur hem de uygulanmasında büyük gelişme olur.

Aynı şey sermaye için de geçerlidir. Sermaye kendisini ne kadar büyütme arzusuyla toplum üzerinde artı değeri ele geçirmek zorunda ise, bu zorunlulukla iktidarı aynı oranda harekete geçirir. Yani sermayeyi elinde tutan iktidar unsurunun sürekli karını ve karlarını artırması sermayenin oburca toplum üzerindeki hakimiyetini geliştirdiği kadar, iktidarın bunu elinde tutabilmesi için de devleti aynı oranda geliştirmesi gerekir.

Burada anlaşılması gereken şey, devletin kaçınılmazlığıdır. Çünkü devlet burada bir iktidar birikimi olarak hergün kendisini fazlalaştırmanın sermaye olarak da kendini büyütmenin faaliyeti içerisinde.

Bunun için sermaye, iktidar ve devlet farklı tekeller bile olsalar ki AB, ABD ve diğer devlet ulus üniteleri buna örnektir, aslında hepsi aynı noktada ve aynı amaca koşullandırılmış şeylerdir.

Önder APO'nun, sürekli kümülatif büyüme dediği nokta da burasıdır. İktidardaki büyüme biçimi günlük olarak büyüyen zihniyet, düşünce ve eylemle birlikte, tecrübe, gelenek ve gelişimler de sürekli kendisini bu şekliyle kurumsallaştıran, sürekli büyüten bir seyir izliyor.

İktidara sermaye açısından baktığımızda, o zaman devlet geleneğinin sınıflı uygarlık temelinde ele alınıp, günümüzde son halini çözümlemek mümkün olabilir. Kapitalizmin ulus devlet formu bu gerçeğe dayanır. Bunu

sermayenin sürekliliği içerisinde alabildiğine büyüme hali olarak tanımlamak gerekir.

Önder APO, toplumu ve tarihi ele alarak doğruyu yanlış ayırd etmek, uygarlık labirentlerinde kaybolmamak, bu anlamıyla ilk hileyi ve tuzağı görerek çözümlemek için ana kaynak olan, iktidar ve devleti çözümlemek gerektiğini söylemektedir. Demokratik modernitenin tüm düşünce ekollerinden ayıran temel fark burası olmaktadır.

İktidar sürecinin tarihsel gelişimi tarihsel ve toplumsal izleri üzerinden takip edildiğinde başlangıcını ve gelişimini de daha somut görebiliriz. Önder APO bu konuları genişçe açımlayarak tarihsel gelişmeye farklı bir bakışla ayna tutuyor. Özetlersek; Kurnaz adamın kadın üzerindeki hakimiyetinin onu ataerkil-hiyerarşik bir düzen durumuna getirdiğini tarihi kayıtlardan biliyoruz. Devletleşmemiş ama iktidarlaşmış bir hiyerarşi sürecinin ilk başlangıç nüvelerinin sosyolojik temellerini buradan başlatmak gerekir.

Biliniyor, hiyerarşi en üst tabakada yer alan bir duruştur. Durum böyleyse, iktidarcılığın ilk zemini aile içerisinde gelişmiştir. Bu ayrım anlaşılmadan iktidarın evrensel tarihinin de anlaşılmayacağını bilmek gerekir. Sosyolojinin merkezine kurnaz adamın yerleştirilmesi bu nedenledir. Erkek hiyerarşisi, aileler, klanlar, kabileler ve aşiretler içersinde bir güçtür. Devletleşmemiş tam kurumsallaşmamış da olsa iktidarın ilk zemininin bu şekliyle ortaya çıktığını görmekteyiz.

Dolayısıyla iktidarcılığın ilk zemin bulduğu ve geliştiği alan, Neolitik aile sistemine karşıt bir şekilde gelişen ataerkil aile sistemi, ataerkil aile sisteminde de hanedanlık kurumudur. Sınıflar, uygarlık ve devletler ortaya çıkmadan önce hanedanlık ortaya çıkmış, hanedanlık içinden de, devlet, sınıf, iktidar ve uygarlık ortaya çıkmıştır.

Daha somut olarak, tarihte bilinen şekliyle sınıf, devlet ve iktidarından önce, Aşağı Mezopotamya’da gelişen El Ubeyd kültürü döneminde toplum hiyerarşisi dediğimiz süreç vardı.

Çoban, avcı, göçebe ve ataerkil kabileler olarak varlığını sürdüren bu kültürün hiyerarşik bir sistem içinde yaşandığını tarih kanıtlamıştır. Şayet tarih bu gerçekliği kanıtlamış ise, temel soruları bu noktadan sonra sorup, bazı temel bulgulara ulaşmak mümkündür. O zaman bu hiyerarşiyi kim yürütüyor? Sürekli ifade ettiğimiz, kurnaz adam dediğimiz kimdir? Şaman, komutan kimdir ve bu unsurlar neye dayanıyor? sorularını cevapladığımızda iktidarın karakteri de anlaşılacaktır.

Bu üçlü ittifak halini ataerkil aile hiyerarşisine dayandırmadan ortaya çıkan yorumlar ya genellemeci olur ya da dogmatik. Dogmatik ve düz bakış açısına göre, ataerkil sistem ve iktidarın, zaman ve mekanı görmezden gelinerek, neolitik toplum içinden çıktığını belirten bakış ve tezlerin geliştiği biliniyor. Tarihsel toplum gelişmesi göstermiştir ki, Sümerler neolitik toplum birikimine dayanmıştır, bu birikimi istismar ederek ana karakterini red etmiştir. Ama tüm bunlara rağmen devlet oluşumu neolitik toplumun yaşandığı alanlarda varlık bulamamıştır. Dolayısıyla Aşağı Mezopotamya'dan başlayarak ataerkil aileyi bir güç odağı haline getirmeden, aile konumunu güçlendirmeden iktidar kavramının geliştirilmesi de mümkün olmayacaktır. Bu gelişmenin önce kurnaz erkek şahsında ardından da hanedanlık şahsında iktidar odağı olarak ortaya çıktığını görüyoruz. Yani iktidar, sınıflaşma, devlet ve hanedanlık sistemi Aşağı Mezopotamya kaynaklıdır.

Hiyerarşik egemenlik süreci Sümerler'de devlet olana kadar tamamen aile ve hanedanlık ilişkisine dayalı olarak varlığını korumuştur. Bu süreç, M.Ö, 5500 ve 3500'leri kapsar. Ataerkil aile ve hanedanlık sisteminin oluşum süreci 2 bin yıllarına kadar sürer. Dolayısıyla, hanedanlığın, iktidar, sınıf ve uygarlıkla direk bağlantısı vardır. Sınıflaşma ve devlet, aile ve hanedanlık içerisinde gelişmiştir.

Dolayısıyla, sınıflardan sonra, iktidar, devlet ve uygarlık geliştirdiği doğru değildir. Bu gelişmenin kaynağında ataerkil hiyerarşi ve hanedanlık kültürü vardır.

Sınıflar, aşağıdan üretim alanından ortaya çıkmadı, gelişmedi. Aksine sınıflaşma süreci hiyerarşi, hanedan, iktidar, devlet, uygarlığın gelişmesine paralel olarak tüm bunların gelişmesinden sonra gelişti. Yani sınıflaşma üstten alta doğru derinleşerek oluşmuştur. Ortaya çıktıktan sonra, sınıf karakterini örgütleyebilmek için karşıt sınıfları yaratarak kendisini var etmiştir. Sınıflı ve uygarlıkçı toplum bu temelde gelişmiştir.

Sınıf, devlet ve iktidarı, Sümerler'deki şehirleşme ve zigguratların etrafındaki gelişmelerle izah etmek bir gerçek olsa da, hakikatin hepsi bu değildir. Bu süreci de kapsamakla birlikte, ataerkillik, hiyerarşi, aile ve hanedanlık süreçleriyle belirtilen süreçler bütünleştirildiğinde, birlikte ele alındığında, şehirleşme, ziggurat süreci ancak anlam bulabilir. Hanedan ve aile ilişkisi iktidarlaşıp devletleştiği oranda sınıflaşma gelişmiştir. Yukarıdan aşağıya doğru iktidarı yaygınlaştırarak karşı sınıfları oluşturmuştur.

Kurnaz ve güçlü adam öyküsüyle başlayan ataerkillik, neolitik dönemindeki öz yönetime dayalı anaerkil sistemi değiştirip daha dar bir aile üzerinden kendi iktidarını kurduğu bir oluşumdur. İktidarın ilk oluşum süreci bu şekildedir. İktidarın temelleri sosyolojik açıdan açılmazsa, dogmatik ve genellemeci yorumlar gelişir. Bu dogmatik yorumların başında da iktidarın Yukarı Mezopotamya'da anaerkil sistem içinden çıktığı yorumu gelmektedir. Bu tarz yorumlar doğru değildir. Sınıflı uygarlığın Yukarı Mezopotamya'nın değerlerinin istismarına dayandığı doğrudur fakat iktidar Aşağı Mezopotamya'da El Ubeyd kültürü içinden çıkmıştır.

Uygarlık sistemleri, iktidarların sistemidir ve kaynak iktidarcı zihniyettir. Uygarlığı genel ve tüm boyutlarıyla, tüm bileşenleriyle, bizatihi iktidar kaynağıyla ele almak gerekmektedir. Uygarlığın bir boyutunu çözümlemek, bir bileşimden başlatmak özgürlüğü oradan başlatmak hatalıdır. Genelde uygarlık kavramını parçalı ele alan ve 'iyi' ve 'kötü'

ikileminde tutan, oluşturulan enber içinde ‘iyi’ ‘kötü’ zihniyet oluşumu bir iktidar tuzağı olarak gelişir.

Örneğin, Komünist Manifesto’da proletarya, üretim araçlarını, iktisadi gücünü, parça parça burjuvadan alıp, tekelini yıkmadan sosyalist sistemin kurulmayacağı söyler. Uygarlığı bir boyutundan başlatmak, bir parçasından ele almak var olan iktidar çemberinin içinde kalmaya yol açtığı için, sosyalist teori ve pratiklerde olduğu gibi, ortaya çıkan deneyimler, uygarlık sistemi içinde kalmalarına ve erimelerine yol açmıştır. Dolayısıyla sistem karşıtı aktörler olarak tanımlanan bu gler bu açıdan sistem içi bir gelişim olarak iktidarın en temel tuzağı olarak ortaya çıkmıştır. nder APO bu sürecin aktörlerini, ‘kapitalizmin mezhebi’ olarak tanımlamıştır.

Devlet ve uygarlık sistemi, iktidarın örgütsel, siyasal, ekonomik, hukuki ve askeri formu ve tekelidir. Devlet sınırları hukuki olarak çizilmiş bir organizasyondur. İktidar ise her yerdedir.

Bakunin Marks’la yaptığı polemiklerin birinde “devlet sefaleti yaratıyor” demişti. Buna karşın Marks cevaben, “sefaletin, siyasal kölelik getirdiğini” söylüyor. Bakunin’in, “devlet kendini yaşatmak için sefaleti yaratıyor” tezi doğru olmakla birlikte, sonuçta devleti ‘zorunlu kötülük’ olarak tanımlıyor. Marks da, “siyasal sefalet, kölelik yaratıyor, bu da devleti zorunlu kılıyor” diyor. Bakunin, sefaleti yok etmenin yolunun devleti yok etmekten geçtiğini söyleyerek karşılıklı polemiklerini sürdürüyorlar.

Kropotkin ise, reel sosyalist deneyim üzerinden devlet tartışmalarına katılmaktadır. Ona göre devleti ne kadar merkezileştirirsen, özgürlük de o derecede ölmüş olur.

Nietzsche ise, canavarlar arasında en vahşi ve soğuk canavarın devlet olduğunu belirtiyor. Devletin olduğu yerde hakikatlerin kaybolduğunu, ortadan kalktığını haykırıyor.

nder APO, iktidarı, bu kadar yoğun ve kapsamlı tartışma ve teşhirine rağmen, hem ezeni hem de ezileni için

'çift cinsiyetli fahişe' olarak yorumluyor. Çünkü iktidar, kendini gizleyerek ve şekilden şekile sokarak gelişmiştir.

Hegel, ulus devletin mimarı olarak, devlet ve iktidarı tanrının yeryüzündeki temsilcisi olarak ele alıyor. Hegel'e göre her toplum mutlaka devletleşmeli ve her devlet de zorunlu olarak ulus devlet olmalıdır. Hegel'e göre en değerli toplum devletli toplumdur, devletsiz toplum amaçsız, kıymetsizdir demektir. Hegel tezini devlet öncesi toplumun yokluğuna dayandırıyor. Hegel'e göre devlet öncesi kişiler vardır, kişiler büyüyüp güçlendikçe sınırları aşarlar. Aşılan sınırlar karşısında kavgalar başlar bu da kaostur. İşte bu dönemde ortaya devlet çıkar. Kişilerin çatışması dolayısıyla toplumsal kaos devletle aşılır demektir. Hobbes'un, 'insan, insanın kurdudur' söylemi bu nedenle devletin çıkışını ve devletin meşrutiyetini sağlayan bir söylem olarak gelişir.

İngiliz düşünürü olan Hobbes, yeni bir nizam için nasıl bir toplum? sorusunu yöneltirken 'bazılarının iktidarı toplumla bölüşelim' söylemini asla kabul edilemez görür. Egemenliğini paylaşan devlet, devlet olarak kalamaz der. Ancak toplumun güvenlik ve savunma konularında iyi rol alındı mı o toplumun devlete biat edeceğini iddia eder.

İktidara ilişkin yoğun tartışan her düşünür, fikrini ileri sürerken bunu tarihselleştirip, bilimsel kılma çabası içinde olmuştur. Örneğin İngiliz düşünürü Hobbes, tarih öncesi insanların kurt gibi olduklarını, kötü olduklarını dolayısıyla birbirlerini yediklerini iddia eder. İnsanlar birbirinin kurdudurlar, devlet, bunun için bir hakem rolünü oynamalıdır diyor.

Dolayısıyla, Hobbes tezini geliştirirken, devletin meşru olması lazım diyor. Bunun için devlet varlığı için sebep olmalı, bir neden olmalı diyor, peki nedir o neden? İnsan, insanın kurdudur söylemini geliştirerek Hristiyanlığı örnek verip temellendiriyor.

Hiristiyanlık da toplum sürü olarak görülüyor. Çobanlık felsefesi, toplumun nasıl yönetileceğini ileri süren bir kuram olarak gelişiyor.

Foucault, Fransız filozofudur ve iktidar üzerine geliştirdiği tanımları oldukça kapsamlıdır. İktidarı dört başlık altında ele alıyor

a- Denetleme: Arapça'da 'muteva ' anlamına geliyor. Foucault'ya göre, modern toplumlar kendine özgü metodlarıyla bireyleri hükümdarlığı altına almaktadır. Bunun önemli araçlarından biri de denetimdir. Bedenin işlemlerini denetlemeye ve düzeltmeye yönelik bilinçli yöntem ve mekanizmayı geliştirir.

b- Disiplin: Bio-iktidar sürecine göre iktidar artık eskisi gibi öldürerek yönetmek yerine insanları canlı tutarak yönetir. Bu yöntemlerin başı da disiplindir. Disiplin, yönetenlerin normalleştirip yaşatarak bedenlerin üretim hattına sokulması ve nüfusun ekonomik süreçlere göre ayarlanmasıdır. Eskiden öldürürken yeni dönemde yaşatarak bedenlerinden faydalanarak yönetir. Foucault'ya göre bu, bio-politika sürecidir. Başka bir deyişle nüfus düzenlemesidir.

c- Hiyerarşik süreç: Cezaevi (panaptikon modeli) temel modeldir. Her odayı gören bir gözetleme kulesi vardır. Her hareket bu gözlem kulesinde izlenir. Burada biri olmasa da ve gözlemese de mahkumlar her an kendilerinin gözlemlendiğini düşünerek hareketlerini ve davranışlarını gözleniyor olma düşüncesine göre biçimlendirirler. Hiyerarşinin en mükemmel olduğu yerler kışla, fabrika ve cezaevleridir. Cezaevinde de, müdür, gardiyan belirgindir. Bu tekniğin özü, görülmeden görmeye dayanmakta ve toplum içinde bir çok kurumda uygulanmaktadır.

d- Ceza ve Kanununun Normalleşmesi Süreci: Artık toplum için cezalar normalleşip meşru görülüyor ve içselleşiyor. İktidarın oluşturduğu bu süreçlerin içerisinde aykırı davranan bireyler cezalandırmaya tabi tutuluyor.

Dolayısıyla cezalandırmalar farklılaşarak hiyerarşik hale getirilmekte ve türleştirilerek normalize etme sürecine geçilmektedir. Bu türleşmeye gelmeyenler ise, dışlanmaktadır. Eskiden köyler vardı, kendi sosyal, ekonomik, kültürel ve savunma konularında sorunlarını kendileri çözerlerdi. Bir müdür, bir nüfus sayım memuru köye gittiğinde, halk tarafından anlaşılmaz ve tuhaf görülürdü. Memur, 'sorunlarınızı çözeceğiz 'diyordu. Girişi öyle yaparlardı. Oysa halk kendi sorunlarını kendileri çözerdi ona ihtiyaç duyulmazdı, kabul da görmezdi.

Bu durum zamanla kabul gördükten sonra, memur ve müdüre bağlı yaşamayı da kabul etmiş oldular. İktidarın hiyerarşik sistemine girdikten sonra diğer yöntemlerle desteklenir ve yönetilirler. Ondan sonra herşey normalleşir ve içselleşmeye yol açar. Normalleşme, refleksleri öldürür, ölen refleksler yerini, iktidar mekanizmasının pençesine bırakır.

Foucault'nun iktidar tanımı bu açıdan oldukça derin ve güçlüdür. Tanım olarak, Marksistlerden ve anarşistlerden ayrılır. İktidarı, burjuva egemenliğin ötesinde ele alarak, klasik merkezi devlet ve iktidar döneminin bitmiş olduğunu belirtir. Dolayısıyla iktidarı, merkezsiz olarak tarif eder, çünkü 'iktidar her yerdedir'.

İktidarın, her yerde ve her alanda olduğunu, iktidarın söylem ve bilimle kendini oluşturup çoğalttığını, toplumun tüm gözeneklerine yerleştiğini, toplumsal iktidar anlayışının geliştiğini belirtir.

Amerikan bilim insanı olan Signul Browan ise, Foucault'yu aşan tanımlamalara gidiyor. İktidarın her yerde ve çoğalması bir yana, artık yaşadığımız çağda, iktidarın, gönüllü bir bağlanma ve kendinden sayma gibi bir tarza dönüştüğünü söylüyor. İnsanların, kendi istekleri sonucu psikologlara gittiğini, çocuk, kadın, eşlerin, buraları çözüm gücü gördüğünü, televizyon, reklam, moda gibi araçlarla insanların, gönüllüce yönetildiğini, kısacası tüm sorunların çözüm gücünün kurulan

kurumlar ve mekanizmalar içinde kalarak çözüldüğünü, bu kurumların ve sistemin bir çözüm adresi olarak ele alındığını, gönüllü ve isteyerek ona koşulduğu belirtiyor.

Foucault, insanın denetimde oluşunu cezaevi, kışla, tımarhane, okul ve fabrika üzerinden temellendirirken, Signul Browan ise, onu aşarak, insanın kendi isteğiyle o mekanizmaya katıldığını, denetimden, gönüllü bir bağlanmaya gittiğini belirterek, çelişkileri ortadan kaldırmayı hedefleyen bir dönemden sözeder.

Örneğin, insan bir şişe su için alışveriş merkezlerine gidiyor. Bir şişe su alacağı yerde, iki torba eşyayla çıkıyor. İnsan ihtiyacına göre yaşar. Peki kim bu ihtiyaçları belirliyor? Reklam ve ilanlar üzerinden, algı oluşturup, tercihler yaratılıp yönetiliyor.

Pentagon ve Hollywood bütçesi diğer bir örnektir. Hollywood bütçesi Pentagon bütçesinden daha fazladır. Bir film 10 dile çevriliyor. Konuşma, sevmeye, biçim, ilişki, algı hep aynıdır. Kültürel bir bombardıman vardır.

Bilindiği gibi artık biyologlar, insan hücrelerini araştırıyorlar. Toplumsal çelişkileri aşındırarak, iyilik ve kötülük geni üzerinden ele alan araştırmalar yürütüyorlar. İnsan hücrelerinde kötü genin var olduğunu savunan görüşler bile var. Kötülük geni varsa, iyilik geni de vardır, kötülük geni alındı mı, iyi insan dolayısıyla iyi toplum ortaya çıkar. İnsanları böyle düşünmeye sevk ediyorlar. Mesela, “şiddet geni var, bu şiddet genini bulur ve çıkarırsak, insanlarda şiddete eğilimin önünü alabiliriz!” Toplumsal şiddeti, bireysel şiddeti önlemek için tartışmaları nereye çekiyorlar. İktidarı, hegemonyayı ve sömürüyü aklayan, sorunun temelini biyolojik ve genetik hücrelerde arayan bir iktidar sistemiyle karşı karşıyayız.

Nietzsche'nin, kendi zamanında, yaşanan duruma karşı refleksi, 'Tanrı öldü' biçimindeydi. Yani, maneviyat ve özün öldüğünü söylemekteydi. Foucault'da, yaşadığı dönem içinde, insan öldü yani, 'özne öldü'. demişti.

Filozof Zizek ise, 'kayıp insan' tanımını geliştirerek, 'İnsan, kendini arıyor' demiştir. Toplum, doğa ve canlılar bir yok olma felaketiyle karşı karşıyadır. Bunların asıl nedeni ve sebebi iktidardır.

Dolayısıyla, toplumsal ahlak ve öznenin ölümüyle yeni insan arayışının sonuç vermediği yerde, yaşamın hükmünü artık iktidar belirliyor olacaktır. Toplumsal ilişki ve yaşam tarzı bu belirlemeleri kanıtlıyor.

İnsanın bu yüzyılda geliştiği ve ilerlediği propagandası fazla yapılıyor. Örneğin, binaları 10 katlıdır ve birbirlerini tanımazlar. İnsan ölüyor, kokuyor ama yanbaşındaki evde yaşayan komşusu bunu fark etmiyor.

İktidar, artık anlık ve saniyelik işleniyor. Denilebilir ki bu bir düşünüş ve yaşam tarzına dönüşmüştür. İnsan akşam eve geldiğinde filmler, reklamlar, sosyal medya tercihleri ve değişik görsellerin cenderesine alınarak, insanların, sosyal ve toplumsal yaşamları parçalanıp, ayrıştırılıyor. Her insan, aile, grup, iş yeri, dinlenme mekanları vs gibi yerler, parçalanmışlığı, yabancılaşmayı derinleştiren ortamlar olarak geliyor.

Eskiden bazı dayatmalar ve adaletsizlik karşısında, insanlar öfke, tepki ve protestolar geliştirirdi. Şimdi ise, her hangi bir durum karşısında, stres atmak için kuaför ve alışverişe gidiliyor.

Engels, Alman işçilerin durumları için bir broşür yazıyor. Alta da, 'ismini değiştir bu hikaye seni anlatır 'notunu düşünüyor. Çünkü tüm işçiler aynı şeyi ve aynı durumu yaşıyor. Bu söz, iktidarın toplumsallaşması açısından ele alınır ise, bu iktidar biçimi herkesi anlatmaktadır. Hiç kimse dışında değildir. Emir Kuryor isimli Rum filozof ahlak felsefecisidir. Çürüme isimli kitabında 'En büyük despot ezilenden çıkar ' demektedir. Hitler, Mussolini vb hep böyledir. İktidar anlayışına karşı o kadar mücadele ve denetim olmasına karşın,

çok ciddi ideolojik ve nefis mücadelesi yürütülmediğinden, bazı değerler anlamsızlaşmış ve kişilik bütünlüğü parçalanmıştır.

Nietzsche, 'iktidar herkesi baştan ve yoldan çıkartır' der. Gerçekten mücadeleler tarihine baktığımızda devlet ve iktidara karşı özgürlük mücadelesini veren hemen hemen tüm hareketlerin sonları, iktidar olgusunu çözemedikleri için iktidara bulaşmak ve karşıtına dönüşmek olmuştur. İktidar ve devlet paradigmalar olarak çözümlenerek, alternatif demokrasi sistemleri geliştirilmedi mi amaçlar ne olursa olsun bu sonuç kaçınılmazdır. Bunun için Önder APO kapitalizm bağlamında iktidarın tüm etkilerini 'kusmak gerekir' dedi. Şayet özgürlük olacaksa o da iktidar dışında olacak dedi.

Peki bu kadar iktidar teşhirine rağmen, iktidar neden hala çekiciliğini koruyor? Kuşkusuz muazzam sömürü olanağı sunması, sömürücü güç olmayı sağlayacak bir maddi güç haline gelme imkanını sunması, yine siyasi-askeri güç vermesi, o temelde de ekonomik sömürde derinleşme imkânını ortaya çıkarması asıl nedenlerdir. Kaynağında sömürü vardır. Başkasının yarattığı değerlere el koyma vardır. Artı ürüne, artı değere el koyma vardır. İktidar, özü itibarıyla bu imkânı sunar.

Bunun yanında iktidarın kendini toplumsal yönetimle özdeş tutmasının ve insanlığa bu şekliyle kabul ettirmesinin, böyle kabul görmesiyle de direk bağlantısı vardır. Yani çok açık bir şekilde bir zihniyet operasyonundan bahsedilebilir. Bu konu yönetim başlığında ele alınacaktır fakat zihinsel anlamda iktidarı kabul eden ve ondan kopamayan yaklaşımların temelinde bu ideolojik operasyon vardır. Bundan dolayı yönetimleri, iktidarın gizli merkez üsleri olarak değerlendirmek önemlidir.

İktidar kavramı bu açıdan devletten çok daha eskidir. Devlet sınırı belirlenmiş organizasyon biçiminde forma kavuşur. Dolayısıyla, iktidar kurumlara, kurallara bağlanınca devlet oluyor. Kurallı bir iktidar olmayınca ki iktidar kurallara bağlanmayınca uzun ömürlü de olamıyor, kalıcı da olamıyor.

Örneğin Kırk Haramiler ve toplum içinde kullanılan 'eşkiya dünyaya hükümdar olmaz' sözü bir iktidar biçimidir ama kalıcı olmayan bir iktidardır. İktidarın kalıcılığı, kurallara ve kanunlara bağlanmasıdır. Devletin bu açıdan çete, mafya ve şebekeden ayrılan noktası kanunlara, hukuka ve kurallara sahip olmasıdır. Atina sürecinde İskender'in korsanlara karşı aşırı öfkeli ve her türlü korsanlığa karşı sert önlemler alındığından söz edilir. Atinada bir korsan yakalanır, bu korsanı bizzat İskender yargılamak ister. İskender korsana 'bir şey deki seni afedeyim 'der. Korsan, "sen büyük yapımlı kayığınla (gemi) büyük İskender olurken, ben küçük kayıkla nasıl korsan oluyorum" der. Devletin korsanla ayrıntıda farklılığı bulunur. Devletin çete ve korsandan ayıran şekli anlamda kanuna sahip olmasıdır. İşte büyük iskenderin korsandan farklı kılan, şekli bir durumun oluşturulmuş olmasıdır.

Sonuç olarak iktidarı sistematik bir olgu olarak ele almak, yorumlamak ve tanımlamak yerindedir. O sistem içinde kalındı mı muhakkak iktidarın bir parçası olunur. Örneğin ezen-ezilen, zengin-fakir, işçi-burjuva ve mevcut erkek ve kadın vb gibi olguları iktidar sistematığının içinde cereyan eden olgular olarak ele almak gerekir. Aralarında çelişki olduğu bir gerçektir fakat iktidar sistemini aşamadıkları için her taraftan iktidarla buluşurlar.

5- Yönetim

Devletçi toplum sistemi yönetim kavramını çarpıttığı oranda, toplumsallığa hükmetme olanağını elde eder. Zaten yönetim kavramının etimolojik kökeni, hükmetmekten gelir. İktidar kavramıyla özdeş tutulan bu kavram, yabancı ve topluma dıştan dayatılan bir kavramdır.

Egemenler, kendi kavramlarını geliştirirken, asıl kavramların içeriğini yok sayarak ve onların tasfiyesi

üzerinden geliştirirler. Öz yönetimin yokluğu üzerine gelişen iktidar yönetimi, hem toplumsal yönetim olgusunu inkar eder, hem de ezelden ebede kendini öz yönetim yerine koyup mutlaklaştırır.

Her ne kadar “her şey toplum düzeni ve gönenci için” denilse de topluma biçilen rol araçsal niteliktedir. Stabilize olan devlet tüm tartışma konularının dışındadır. Stabilize olduğu için de sorunlara kaynak oluşturamayacağı ileri sürülmektedir. Varsa bir sorun, kaynağı dinamik bir güç olarak devlet aracını kullanan toplumun bizzat kendisi olmaktadır.

Geçerli kılınmış anlayışa göre “İyilik de kötülük de devletten değil, onu kullanmaktan türer.” Bu nedenle değerlendirme konusu yapılan sadece toplumun devlete nasıl ve ne kadar ilave edildiği boyutundadır. Toplumun daha fazla dahili olduğu ve iyi yönetildiği devlete “iyi” denilmektedir.

Bu tanımlamalar kuşkusuz iktidar yönetiminin, öz yönetimleri tasfiyesinden sonra toplumların 'yönetimsiz' kalamayacağı algısını yaratarak, tekelci yönetimin, kendini öz yönetimler yerine koyarak onunla özdeş olduğunu kanıtlamak için geliştirilen teori ve pratiklerdir. Bu çarpıtmayı açığa çıkartmak konunun anlaşılması için önemlidir.

Kapitalist modernitenin mutlak egemenliğini tanımlayan bilgi disiplininin çevrelediği yaklaşım ve tanımlamalarla yola çıkılırsa, yönetim kavramını zaman ve mekan faktöründen kopartıp, daraltmış oluruz. Söz konusu epistemolojinin kabul gören tanımlamaları dışında toplumsal gelişim ve değişim hakkında; dolayısıyla toplumsal gelişimin ve değişiminin ana dinamiği olan başta yönetim ve tüm kavramlar hakkında da bütünlüklü ve doğru bilgiye ulaşamayız.

Yönetim sorununu önemli kılan şey, toplumsal yaşamdaki diğer tüm sorunların da bu sorunla bağlantılı olarak baş göstermesidir. Yani toplumsal sorunların bu denli yoğun olması ve çözülememesi yönetim sorunlarıyla bağlantılıdır.

Tarihsel olarak toplumsal sorunların bilinen biçimiyle ortaya çıkması, toplumsal öz yönetime müdahale edilmesi ve bastırılması sonucu olmuştur.

Önder APO, bu durumu “yönetim olgusunun tecavüze uğraması” olarak tanımlayarak şöyle der;

“Toplumsal sorun yönetim olgusunun hiyerarşik ve devletçi iktidarın tecavüzüne uğramasından kaynaklanmıştır. Yönetim olgusu tecavüze uğramadan, çarpık ve saptırıcı kılınmadan baskı ve sömürü kurumlaşamayacağı için, bu olgular ya gerçekleşemez ya da geçici olmaktan kurtulamaz. Yönetim gaspı gerçekleştirildiği oranda, toplumlar üzerinde kapsamlı baskı ve sömürü mekanizmaları kurulur. Böylelikle de Pandora’nın Kutusunun açılması misali tüm toplumsal olgular sorunlara boğulur.” (24)

“Güçlü ve kurnaz adam” tarafından toplumsal yönetim tecavüze uğramasa ve saptırılmasaydı, egemenlik, sömürü ve zorbalık bu denli kurumsallaşamazdı ve toplumsal sorunlar da verili biçimiyle ortaya çıkmazdı. Toplumsal yönetim gasp edilip, bastırıldığı oranda toplumsal sorunlar da boy verir ve içinden çıkılmaz bir hal alır.

Bir toplumun özgür mü, yoksa köle mi olduğunu belirlemek (diğer bir çok faktörü inkar etmeden) yönetim olgusuna bakılarak belirlenebilir. Olumlu veya olumsuz, tarihte tüm arayışların temelinde yönetim olgusunun olmasının nedeni de budur. Tüm mitolojik, dini, felsefi ve bilimsel yaklaşımlar bir yönüyle “nasıl bir yönetim?” sorusuna yanıt aramaktadır.

Aristoteles ve Platon’dan, Hobbes, Rousseau ve Hegel’e dek antik çağ ile kapitalist modernite dönemlerinin (bu çizgide olanlar) tüm siyaset felsefecileri, yönetim olgusunu devlet ve iktidar ile özdeşleştirmişler; toplumu ise yönetimsiz, başıboş olarak görmüş, bundan kaynaklı tezlerini geliştirerek toplumu mutlak anlamda bir devlet-iktidar düzeni altına alınması gereken nesneleştirilmiş yığın olarak ele almışlardır. Bu temelde en büyük toplumsal dağıtıcı güç olarak devletçi-

iktidarcı yönetim, temel düzen sağlayıcı ve refah getirici olarak sunulmuştur. Yönetim denilince ilk akla gelen şeyin devlet-iktidar olması bu nedenledir. Bu alanda sağlanan ideolojik hegemonya ile bu çarpıklık sürdürülmektedir. Trajik olan ise ezilenler adına hareket edenlerin de bu çarpıklığı şu veya bu düzeyde esas almalarıdır.

Aslen toplumsallığı ve özgürlük kültürünü özyönetim kavramıyla ele almak ve değerlendirmek gerekmektedir. Önder APO, devletçi iktidarcı yönetimi toplumsal anlamda “yabancı yönetim” olarak tanımlamaktadır. Çünkü o, öze ait değildir, evrene ve topluma yabancısıdır; yabancılaşmış, soy değerlerine ihanet eden ve egemen sınıf düzeyine çıkan bir kesimin yönetim tarzıdır ve bu anlamıyla da egemenliktir.

Dolayısıyla öz yönetim, bir toplumun kendi içinden çıkan ve iradesini temsil eden yürütme gücüdür. Yabancı yönetim ise yabancı, dış bir işgalci güç olabileceği gibi içten bir azınlığın kurduğu iktidar biçimi de olabilir.

O halde iktidar ve devlet yönetimine, ‘yabancı yönetim’, toplumun kendi yönetimine Öz yönetim diyoruz. Önder APO, Özyönetimi “demokrasi” olarak tanımlıyor. Bu temelde demokrasiyle özdeş görüyor. Toplumun özyönetimini, yani kendi kendini yönetmesini demokrasi olarak tanımlıyor.

Önder APO, yönetim olgusunu “toplumsal beyin” olarak da tanımlamaktadır. Ezilenler açısından günümüzde yönetim sorununa, toplumsal beynin parçalanmışlığı olarak bakmak lazım. Söz konusu parçalanma, hiyerarşik düzenden günümüze dek sürmektedir. Buna karşı ezilenlerin gösterdiği direniş ise toplumsal beyinlerini korumak olmuştur. Çünkü ancak o şekilde varlığını anlamlı bir yaşam ile sürdürebilme imkanına sahip olabilmektedirler. Toplumsal beyin olmadan toplumun varlığını anlamlı bir yaşam ile sürdürebilmesi imkansızdır.

Özyönetim, salt insan ve toplumla sınırlı bir olgu değildir. İnsan toplumunda olan bu süreç evren içinde

geçerlidir. Büyük patlamadan sonra evrendeki kaosu gideren ve evrende düzenliliği sağlayan şey, evrendeki özyönetim diyalektiği olmuştur. Evrendeki özyönetim olgusu enerji merkezlidir. Oluş, gerçekleşme, gelişim, değişim ve dönüşüm enerji merkezli gerçekleşmiştir.

Bu anlamıyla enerji, her şeyin ‘anası’ olduğu gibi, her şeyin düzenleyenisidir de. Enerji kendisini gerçekleştirirken hem maddeye form vermekte hem de maddeler arasındaki dengeyi sağladığı etkileşim ve iletişimle korumaktadır. Enerjinin “evrenin zekası” veya “maddeyi yöneten ruh” olarak tanımlanması bu özyönetim gerçekliği ve ‘beyin’ olgusundan ileri gelmektedir. Güneş sistemi, bu özyönetimin en harika göstergesidir. Güneş sistemindeki bilinen veya bilinmeyen milyonlarca yıldız evrenin özyönetimiyle gerçekleşmektedir. Atom altı parçacıklarda mükemmele yakın bir organizasyon vardır. O kadar çeşitlilik ve farklı parçacıklar dünyasında ‘beyin’, özyönetim olmazsa atom altı dünyasında bir sistem kurulamazdı.

Yönetim olgusu tanımlanırken esas alınması gereken şey, evrende ve toplumda gerçekleşen bu yönetim tarzıdır. Ancak bu tanım ile güncellik ve evrensellik diyalektiğinde doğru bir yönetim anlayışı, pratiği gelişebilir ve toplumsal yönetim gereksinimine cevap olunabilir.

Önder APO, insanda gerçekleşen özyönetim olgusunu “yönetim de kültür gibi toplumda sürekliliği olan bir olgudur” biçiminde tanımlamaktadır. Çünkü insan, kendi kendini yöneten bir varlıktır. Yani içsel bir gelişim süreci vardır. Yönetim olgusu bu var oluşa kopmamacasına bağlıdır.

‘İlk insan ’yaşama gözlerini açması ve adım atmasıyla birlikte varoluşundaki özyönetimle kendisini geliştirmiş ve toplumsallaştırmıştır. Yönetimin toplumsallıkla bağlantılı oluşu da bu nedenledir. Dolayısıyla yönetimin özü, gelişimi ve devinimi içseldir, kendi zihni ve iradi kapasitesi gereği, kendini yönetmekte ve geleceğini belirlemektedir. Bundan dolayı

altının önemle çizilmesi gereken şey, gelişimin dışsal değil içsel olmasıdır. Kuantum mekaniği maddede cereyan eden dalga ve parçacık ikileminin bilinmemesinin nedenini, 'teknik yetersizlik' olarak görmemiş içsel bir durumdan kaynaklandığını, bunun tam anlamıyla bilinemeyebilir olduğunu, dolayısıyla olasılık dahilinde bilinebilir olabileceğini belirtmiştir. Çünkü değişim ve dönüşüm içsel bir durumdur.

Bu hakikat toplum gerçeği için de geçerlidir. İnsanlık kendi kararlarını kendi aldıkça, akıl, duygu ve diğer yeteneklerini varlığını koruma ve sürekliliğini sağlama temelinde gerçekleştirdikçe, yine maddi ve manevi kültür yönlerinden kendisini besledikçe toplumsallaşmıştır ve toplumsallaştıkça da özyönetimini etkinleştirerek kendi kendisini yönetebilmiştir. Oluşların doğal akışı ve kendini yapma süreci bu açıdan içseldir. Bu süreci bozan, saptıran dışsal müdahalelerdir.

Sosyolojik kimliklerle var olan toplumsal formlar başta klan, kabile, aşiret ve etnisiteye dayalı topluluklar yüzbinlerce yıl bu özyönetim anlayışı ile varlıklarını geliştirmiş ve sürdürmüşlerdir. Bu özyönetim anlayışlarıyla, bütün zorlukları aşmış, toplumsal çelişkilerini çözerek gereksinimlerini karşılamış ve sorunların birlikte çözümünün yöntemini geliştirmişlerdir.

İktidar zihniyeti oluşturan ve kurgulayan tüm sosyal bilimciler, iktidar ve yönetim algısını öyle güçlü kurgulamışlar ki, neredeyse iktidar ve özyönetimi özdeş tutmayı başarmışlardır. Toplumların yönetimsiz olmayacağını bildiklerinden dolayı iktidar zihniyetini çok güçlü bir şekilde inşa etmeyi başarmış ve iktidar yönetimi olan devleti doğal bir şeymiş gibi kabul ettirebilmişlerdir. Sokrates, Platon ve Aristoteles'in ortak yanı, toplumu düzenlemeye çalışmalarıdır. Toplumun düzenlenmesi gerekiyorsa demek ki düzeni bozulmuştur. Her üç düşünür de düzensizliği devlet çarkının yanlış ellerde bozulmasına bağlamakta ve devleti onarmaya

çalışmaktadırlar. Sokrates töre bilimini devleti ayakta tutacak vatandaşlar yetiştirmek için kuruyor. Topluma ve insan özüne yakın durduğu düşünülen Sokrates ve devamcılarının, yönetime iyi insan, erdemli ve bilgili insan yetiştirirken, devleti dokunulmaz kıldığı görülmektedir. Platon, devlet ütopyasıyla köleleri iyice çalıştıracak bir örgüt öneriyor. Aristoteles, üyelerinin kişiliklerini güçlendirmekle kendini de güçlendirecek olan bir devlet kurmak peşindedir.

Rönesans ve Aydınlanma düşünürlerinin birçoğu (Machiavelli, Descartes, Kant, Locke, F. Bacon, Spinoza, J. Bodin, Montesquieu, Rousseau, Hobbes ve Hegel gibi.) - yaşadıkları zaman ve mekana göre dayandıkları felsefi farkları koruyarak- aynı izde yürümüş, bugün de geçerli olan ulus-devletin zihinsel kalıplarını inşa etmişlerdir.

Aynı şey teolojik kurgular için de geçerlidir. Dini geleneğin temel dayanaklarından olan kötü yönetici yerine daha iyisini getirme ilkesi İslam'da çok özgün bir sonuca yol açmıştır. Gerçekten de yönetimi, toplumsal işleri “Hüküm Allahın’dır.” diyecek kadar üst bir noktaya çeken bir dinde, peygamberin kendisinden sonra kimin ve nasıl bir yönetimin olacağını net belirtmemesi üzerinde çok düşünülmesi gereken bir husustur. Dinlerin ahlaki problemleri “kötü yönetici yerine iyi yönetici” yaklaşımıyla ele alıp çözme arayışı esastır. Buna en iyi ve somut örnek İslamiyet’tir.

İktidarcı yönetimler, sürekli bir çözümümüş gibi kendilerini dayatmaktadır. Bu durum bir kısır döngü halinde sürüp gitmektedir. Söz konusu kısır döngüyü, Şener Şen ve Kemal Sunal’ın başrol oynadığı Kibar Feyzo filmindeki ve Yaşar Kemal’in “İnce Memed” romanındaki Abdi Ağa’ya benzetmek mümkündür. Sistem ağalığı üreten nitelikte olduğu için, bir ağa giderken yerine yeni bir ağa gelmektedir. İnce Memed, kısır döngüyü görmektedir, ama sorunu sistemsiz olarak ele alamadığı için çaresiz kalmaktadır. Kibar Feyzo bu hileyi görmektedir ama zayıf bir insanın, isyan etme isteği

ancak kendini vurmak olur. O köy ahalisini globalleştirirsek, Kibar Feyzo ve Maho ağa sistemi hala devam etmektedir. Ezilen ve ağa yerinde duruyor. Dolayısıyla, sistem değiştirilmeden hep yeni ağaların türemesi, yapısal olarak sorun olan yönetim tarzı aşılmadan da yönetimin bir dışlisi olmaktan kurtulunamamaktadır.

İsa Peygamber'in sözleriyle, "İblisle işbirliği yapılarak, şeytanlar kovulamaz." Çünkü yönetim sorununu doğuran bir yönetim tarzıyla, yönetim sorunu çözülemez. Devletçilik iktidarcılık öyle bir şeydir ki, "iktidar sahibi sizi ayaklarıyla eziyorsa, onun tabanlarından hastalığı kaparsınız."

Özyönetimle, her türden devletçi iktidarcı yönetimin bağı reddedilerek iktidarın ördüğü örümcek ağının dışına çıkılabilir ve özgürleşilebilir.

Sonuç olarak, yönetimi, devindirici bir ahlaki ve politik etkinlik olarak görmek gerekir. Politika gibi yönetim de insanın toplumsallaşma evrimine paralel gelişen, kültür gibi sürekliliği olan bir olgudur. Politika eğer toplumun varoluşsal edimlerinin tümüyse, yönetim bu edimlerin koordinasyonu ve pratize edilmesinden başka bir şey değildir.

6. Politika

Politika, Grekçe bir kavram olup, şehir yönetimi anlamına gelir. Fakat toplumsal olgu olarak söz edildiğinde, toplumun kendini özgürce yönetip yaşaması, geleceğe taşınması ve bunun için gerekli olan strateji, taktik ve araçların inşa edilmesi olarak tanımlanabilir.

Ayrıca politika sözcüğünün, Pol kökü Hint-Avrupa dil ailesinde "çok" anlamında kullanılan pel ve ple köklerinden türetilmiştir. Kökler, bizleri antik çağdan öteye, çok daha eskilere, dilin olduğu süreçlere (tarım devrimine-Neolitik topluma) kadar götürmektedir. Hint Avrupa dil ailesinden

gelen pel, ple, 'çok' kelimesi, toplumun çoğulcu karakterini ortaya koyan bir tanım olmaktadır. Bu anlamıyla politika, Demokratik Modernite kuramı tanımına denk bir işlevselikle anlam kazanmaktadır. Bu perspektif altında politika demokratik-komünal toplumsallıkla içiçe ele alınması gereken bir kavram olmaktadır.

Dikkat edilirse, politikaya ilişkin yukarıda belirtilen tanımlardan da anlaşılacağı gibi, politikanın özgürlük sanatıyla ele alınması gerektiği sonucunu çıkarmak mümkündür. Politikanın tanımı bu şekliyle ortaya konulursa daha iyi anlaşılır.

Özgürlük bir anlamıyla hakikati çağrıştırır, o zaman özgürlük, hakikat ve politika arasında en önemli bağ da anlaşılmış olur. Çünkü politika hakikat ve özgürlüğün bütünselliğinden doğar. Bunları birbirinden koparmak mümkün değildir.

Politika konusunun iyi anlaşılması için, çarpıtılmış olan politikanın ne olduğunu anlamakla politikaya giriş yapmak belki daha sağlıklı olabilir. Yani tersinden neyin politika olmadığı tanımlanırsa belki o zaman politika daha anlaşılır kılınabilir.

Bu kapsamda ele alınacak ilk konu politikanın devlet yönetimi ve devlet işleri olarak tanımlanıp topluma empoze edilmesidir. Devlet işleri politik işler değildir. Bu alan idari bir iştir. Çünkü, devlete dayalı politika yapılmaz, yapılan idari işlerdir. Dolayısıyla devlet demek öz olarak bürokrasi ve hiyerarşik düzen demektir. Bürokrasi ve hiyerarşi de kanunlarla iş yapan kurumsallığı tanımlar. Kanunlar bilindiği gibi somut metinlerden ve yasalardan oluşur. Eği bükülemez ve neyse o şekilde uygulanırlar. İşte bürokrasi ve hiyerarşik düzenin yapısından dolayı bu kurumların yaptığı işleri politika olarak tanımlayamayız. Yapılan iş idareciliktir. O zaman devlet kurulmuş bir sistem ve devletin iç düzeninin günlük işleyişi, idare tarzı da onun idaresi olur. Bundan dolayı, toplumun

hayati işlerini ilgilendirmeyen işler politika sayılmazlar. Bunlar rutin işlerdir. Bunun için, kurumsallaşmış sistemlerin günlük pratik işlerini yerine getirmek politik faaliyet alanına girmez. Tüm kurumların mekanizmaları ve sistemlerini günlük olarak yürütmek, çalıştırmak politika değil idaredir. Bu tarz işleri yürütmek sadece onun pratik ifadesini yerine getirmek anlamına gelir. Devlet sistemlerine dayalı hazırlanmış, programlanmış işleri idare etmek politika değildir. Politikanın devletle özdeşleşmesi, politikanın yerine devlet ve organlarının geçmesi nedeniyledir. Bundan dolayı tüm devlet işleri, politikadan sayılmış ve zihinlere bu temelde yerleştirilmiştir.

Demokrasi, özgürlük, eşitlik ve adaletle bağlantılı olmayan işler politikayı esas olarak ilgilendirmez. Politika, özgürlük, eşitlik, adalet ve demokrasiyle bağlantılı ve bunlarla ilgilidir. Politikanın, demokrasiyle, özgürlük ile, adalet ile, ahlak vb ile bağı burdan doğar. Bunlarla bağ kurulmadan bunlarsız bir politika, politika sayılmaz. Politikanın ters bir biçimde ne olmadığını bu açıdan netleştirmek önemlidir. O zaman politika nedir?

Toplumsal hayati çıkarları, yaşamsallığı, güvenliği, beslenmesi, varoluşu ve devletin engellediği özgürlüklerin, eşitliğin ve demokratikleşme gibi alanların tümünü politik alanlar olarak belirginleştirip, netleştirebiliriz.

Toplumların hayati çıkarları söz konusuysa geliştirilecek her türlü faaliyet politika alanına girer. Çünkü toplumun yaşamsallığı söz konusudur, politika, toplumun yaşamsallığına cevap arama, çözüm bulma, yaratma işleri ile ilgilidir.

Toplumsal güvenliği söz konusudur. Toplumun güvenliğine savunma ve örgütlenme gibi temel alanlarına çözüm arama işleri politika alanına girer. Toplumun beslenme ihtiyacı vardır. Toplumun beslenme sorununa çare bulmak politikanın esaslı bir alanıdır. Toplumun kimlik, özyönetim gibi sorunları vardır. Politika, bunun mücadelesini ve mücadele

araçlarını oluşturma faaliyeti ve kurumudur. İktidar ve devletin engellediği özgürlükler, eşitlikler sorunu vardır. O zaman toplumun eşitlik, özgürlük ve demokrasi alanlarını örgütlemek ve çözüm yöntemini bulmak, aramak, devlet ve iktidar sistemine karşı, öz yönetime dayalı çalışmalar yapmak, politika alanına girer. Politik işler ve devlet işleri aynı işler ve faaliyetler değildir. Çok büyük bir farkla ayrışma ve tezatlıkları vardır.

Politik alan ve politika kavramını bu anlamda anlamak ve ayırtırmak gerekir. Çünkü, devlet ve politika birbirleriyle çelişen iki ayrı şeydir. Devletin kurumlarının yaptığı işlerle, politikanın işleri taban tabana zıt şeyler olup birbirine karşı çelişki ve çatışma halindedir.

Bu ayrımı koymayan, kendini sınıflı uygarlıklı iktidardan koparamaz. Ayrıca politikaya genel geçer kavramlar ve buna dayalı bakış açısıyla yaklaşılsa, iktidarcı sistemin ve kurumlarının yarattığı kısır döngüden çıkılamaz.

Politikaya ilişkin başta bu ayrımı yapmak önemlidir. Çünkü iktidar ortamı bir kördüğüm haline getirmiştir. At izi, it izine karışmıştır. Bu karmaşanın içinden adeta kimse çıkamaz bir vaziyete gelmiş ve bu alanı çarpıtarak bulandırmıştır. Uygarlığın yarattığı piyasaya baktığımızda tüm kavramların gerçeğini ele aldığımızda karmaşadan ne kast edildiği anlaşılacaktır. Her iktidar gücü kavramları kendi çıkarına göre kullanıyor ya da herkes elindeki güçle kendini yürütmeyi veya güce sahip olmayı politika sayıyor.

Politikayı bu açıdan sadece güç olarak görmek ve güç üzerinden örgütlemek, hükmetmek ve hegemonyasını kurmak ve bunu yaparken de bireysel, sınıfsal, grupsal çıkarları için yapmak politikanın inkarıdır. Politikanın tanımı kapsamında doğru ve yanlış ayırtırmak ve neyin politika olup neyin olmadığını netleştirmek son derece önemlidir.

Tarihsel gerçeklik politika kavramına güçlü bir referans sunuyor. Tarihe baktığımızda bu ayrımı ve sonucu görebiliriz.

Tarihsel toplumun oluşum tarzı ahlaki ve politiktir. Politika olmadan toplum olmak mümkün değildir. Politikanın toplumla bu açıdan vazgeçilmez bir bağı vardır. Dolayısıyla, politika, toplumun tüm maddi ve manevi işlerini bulan, ortaya koyan ve çözen bir işlevselliğe sahiptir.

Bu yaklaşımdan hareket edilirse, politikasız toplumun mümkün olmadığı açığa çıkar. Çünkü politikayla toplumun kendisini var etmesi gibi, toplumu geleceğe taşıma gibi bir yükümlülüğü de vardır. Barınma, beslenme, korunma, çoğalma ve bütün bunların ortamını oluşturma gibi şeyler politikayı ilgilendirir. Dolayısıyla bunları ortaya çıkaran düşünce ya da zihinsel faaliyet en çok politikayla ifade edilir. Aslında politikaya, toplumun ihtiyaçlarını arayıp bulma eylemi ya da yaratma gücüdür demek daha doğrudur.

Önder APO klan, kabile ve aşiretten oluşan etnisite yaşamını kapsamlı bir şekilde değerlendirmektedir. Tarihe baktığımızda son buzul döneminden sonra klanların yavaş yavaş mağaralardan çıkıp, mağara önlerine ve giderek su kenarlarına yerleştiğini görmekteyiz. Bu bir gelişmedir. Kendi yaşamsal alanlarının değiştirilmesi ve yeni alanlara ulaştırılmasının politikayla yapıldığını anlamak büyük önem taşır. Tabi tarihsel anlamda bunun coğrafi ve iklimsel nedenleri vardır.

Bu gelişmelerin klan toplumu için hayati olduğu tartışılmazdır. Klanın kendi çabasıyla, sıkıntı ve zorluklardan kurtulması büyük bir icattır. Çünkü klanın daha iyi bir ortamda kendini yaşama kavuşturması, geçmişe göre çok büyük bir ilerlemedir.

Yaşam alanına kavuşan klan toplumunun, sonra yavaş yavaş çadır, klübe oluşturarak ve giderek neolitik dönemde ortaya çıkan köy ve yerleşik hayata geçmeyi sağlaması bir yaratma eylemi ve düşüncesinin sonucudur. Bu politikayla gerçekleşen bir olaydır. Aslında bu politikanın bir özgürleşme sanatı olduğunu gösterir.

Demek ki politikanın, toplumsallığın oluşmasında belirleyici bir yeri vardır. Hatta toplumsallık demek ahlak ve politikanın kendini toplumsal form olarak dışa vurması ve biçime kavuşturması demektir. Bu açıdan politika ve toplumsallık eş değerdedir. Toplumsallığın oluşumunda politikanın rolü belirleyicidir. O koşullarda iş bulmak, aramak ustalık işidir.

Esnek zihniyetten kaynaklı, iş seçme gibi farklı alternatifleri tartarak en iyi iş hangisiyse onu toplum için ortaya çıkarmak uzun ve zahmetli bir faaliyettir. Doğada o kadar çeşitli bitki ve hayvan türleri karşısında hangisinin iyi ve sağlıklı olduğunu tartmak, ölçmek büyük bir emek, tecrübe ve arayışın sonucu olarak ortaya çıkar. Tarım yapmayı ve koşullarını geliştirerek beslenme sorununa kesin çare bulmak dönem açısından temel ekonomi-politik faaliyettir. Bu politikanın sonucunda insan toprağa yerleşerek köyler inşa etmiş ve neslini geleceğe sağlıklı taşımanın yollarını oluşturmuştur. Ortak yaşam kültürü, beraber yaşama, iş yapma, yeni icat ve kurumsallıklar inşa etme, zihniyeti, sanatı geliştirme politikanın tam da kendisidir.

Bitkilerin hangisi zehirli hangisi zehirsiz gibi bir çok buluşu yapmak, birbiriyle karşılaştırıp tartmak, hesaplamak ve bugüne ışık tutan gelişmelere yol açmak bir politik süreçtir. O günkü koşulları düşündüğümüzde bugünkü yerleşkelerin, şehir mimarisinin o günden gelme barınma politikasına nasıl dayandığını görebiliriz. Bunun evrimi doğru anlaşılmadan politika da anlaşılmaz. Tüm icatların hangi yaratımla bugüne geldiğini öğrenmenin yolu politikayı anlamakla mümkündür.

Şunu da konu bağlamında ele almak gerekir. Var olan bir işi yapmak, sonuçlandırmak politika değildir. Bir işi bitirmek, erken sonuçlandırmak, görevlerini yerine getirmeyi politika olarak değerlendirmemek gerekir. Politik olmanın ölçüsü bunlar değildir.

Birey, sınıf, grup olarak kendini var olan sistem bağlamında güvenceye almak politika değildir. Bu bağlamda yapılan işlerin, sınıf, grup ve birey için ne getirir ne götürür hesabı üzerinden politika yapılamaz. Bir kişinin, sınıfın ve grubun yararına ve zararına olabilecek şeyler politikayla ilgili değildir. Bu mantık bizi pragmatizme götürür ki bunun da sonu anti-toplumcu bireyciliğin gelişmesi olur.

Politika, toplumun ihtiyaçları temelinde yeni icatların bulunması üzerinden düşünülürse, mevcut durumları yorumlayarak, tanımlayarak, anlayarak kendini ona göre şekillendirmek, kendini bu durumlara göre ayarlamak ve esas alarak, toplumsal politikanın yaratmış olduğu bütün değerler üzerinden, kendini var etmesi ve yer edinmesiyle ortaya çıkar. Dolayısıyla, kişi, grup ve sınıfın o imkanlar üzerinden kendi çıkarlarını düşünmesi sonucu çıkar. Ki bu da toplumsal değerlerin istismarcılığı olmaktadır. İstismarcılık politika değil hırsızlıktır.

Bu yaklaşım politik olmaktan çok iktidarın ilk çıkışına benzeyen bir durumu çağırıştırıyor. Yapılan bu edim tarihte, kurnaz ve güçlü erkek şahsında ataerkil hiyerarşik ittifakın toplumun istismarı temelinde kendi çıkarlarını örgütlemesidir. Ki bu sürece uygarlık sistemi diyoruz.

Bu tarz yaklaşım, devletin çıkışına benzer ise, o zaman devlet politika adına neyi öğütleyip öğretecektir? Tabiki devletin nasıl ve hangi yöntemlerle çıktığını öğretecektir. Kurnazlık, yalan, hırsızlık, emek üzerine konma, gasp, talan, sömürü gibi bu tarz tanımlar bu açıdan iktidar kaynaklıdır. Dikkat edilirse politika günümüzde böyle algılanıyor.

Günlük olarak bu tarzda kendini merkeze koyan ve kendini güvenceye alan yaklaşımları görmek mümkündür. Politikada temel ölçü, toplum neye ihtiyaç duyarsa, yaşamın toplumsal anlamda sürekliliği için, o ihtiyaçları karşılama faaliyeti içinde olmaktır. Bu politikanın esasıdır.

O zaman şu soru önemlidir. Politika bağlamında kişi, grup, sınıf kendisini hangi esaslara göre ölçecektir? Toplumun esaslarına göre yaklaşan bir politikacı toplumun eşitlik, özgürlük ve demokratik yönetimine dayalı ise, kesinlikle bireyci olmaktan çıkmasına neden olacaktır.

Çünkü toplumsal esaslara göre gelişmiş bir birey, politik toplumun bir üyesi olur. Bu birey üyesi olduğu toplumun esaslarını yerine getirerek toplumu sürekli bir üretkenlik içerisinde zenginleştirir ve bunu sağladığı oranda hem kendisini hem de toplumunu geliştirebilir.

Konunun anlaşılması açısından politikanın karşılaştırmalı ve temel pratik boyutlarını tanımlamaya çalıştık. Bundan sonra, politika-yönetim, politika-ahlak, politik alan ve sistemler arasındaki diyalektik ikilemler ile demokratik politika konuları ele alınarak daha bütünlüklü tanımlara gidilecektir.

Politikaya ilişkin kuramsal bir tanımlamaya gidilecek ise, Önder APO'nın tanımına yer vermeliyiz. Önder APO politikayı şöyle tanımlar;

“Politikayı toplumun özgürlük alanı, gelişmenin anlam ve iradece türetildiği yaratım alanı olarak yorumlamak öz gerçekliğine daha yakındır. Hatta politikayı özgürlükle özdeşleştirmek mümkündür. Burada toplumun hem düşünce hem de eylemle kendiliğini, kendi kimliğini bilince çıkarması, geliştirmesi ve savunması söz konusudur. Politika özyönetim erki haline geldiğinde demokratik politika olarak kimlik kazanırken, politikanın iktidar yönetimi haline dönüştürülmesi ise kendi öz gerçekliğinden saptırılması ve kendini inkâr eder duruma düşürülmesi olarak değerlendirilebilir. İktidar alanı politikanın inkâr edildiği alandır.” (25)

Bu tanıımı esas aldığımızda politikanın ana çerçevesini *“Toplumun hem düşünce hem de eylemle kendiliğini, kendi kimliğini bilince çıkarması, geliştirmesi ve savunması”* olarak belirleyebiliriz. Burada öne çıkan temel kriter *“toplumun hayatı çıkarları, onun yapısal ve anlamsal esenliği ve gelişkinliğidir.”*

Politikanın ana çerçevede doğru tanıma kavuşturulması yönetim olgusuna da açıklık getirecektir. Yönetimi, devindirici bir ahlaki ve politik etkinlik olarak görmek gerekir. Politika gibi yönetim de insanın toplumsallaşma evrimine paralel gelişen, kültür gibi sürekliliği olan bir olgudur. Politika eğer toplumun varoluşsal edimlerinin tümüyle, yönetim bu edimlerin koordinasyonu ve pratize edilmesinden başka bir şey değildir.

Yukarıda belirtildiği gibi politika kavramı, devlet, iktidar kavramlarıyla özdeş tutulmuştur. Bundan dolayı da, diğer kavramlar gibi politika tanımında bir ortak görüş bulunmamaktadır. Kuşkusuz politikanın yönetimle yakın bağı vardır, ama yönetimlerle özdeş değildir.

Politikayı, toplumun özgürlük alanı, gelişmenin anlam ve irade olarak türetildiği yaratım alanı olarak yorumlamak öz gerçekliğine daha yakındır. Hatta Önder APO, politikayı özgürlükle özdeş görmektedir. Politika, toplum açısından sadece yönetim olarak görülemez. Onun için demokrasiyle özdeş değildir. Demokrasi, yönetimle özdeştir, bu da “özyönetim” demektir. Politika, yönetim değildir, yönetimle ilgilidir, Yönetim, toplumun işlerinin kararlaştırılıp planlanmasıyla ilgilidir. Yönetim, hem bunu kararlaştırma, planlama hem de onu hayata geçirme, uygulamasıyla ilgili bir alandır. Dolayısıyla politika yönetimle ilişkili ve ilgilidir. Bu anlamda yönetimi de içeriyor, ama sadece yönetime indirgenmiyor.

Politika kavramının neden ikili veya muğlak bırakıldığı, iktidar yönetimiyle neden özdeş tutulduğunu anlamak, tartışmak gerekir.

Politikanın dar anlamda ilgilendiği konuların başında yönetim gelmektedir. Yönetimi politikayla özdeş kılan, politikanın yönetim işi olduğunu ileri süren görüş günümüzde başat durumdadır. Politika ile devlet yönetimi aynı terminoloji içinde neredeyse eriyerek birbirine yapışmıştı.

Politikanın Antik çağda site (kent) yönetimi anlamında kullanıldığı biliniyor. Kent ve devlet yönetimi olarak tanımlayanlar kadar ‘demos’la bağlantılı ‘halkın yönetimi’ olarak tanımlayanlar da az değildir. Aydınlanma düşüncesinin, politikayı olduğu gibi uyarlamaya çalışması sözcüğün Antik Yunan’dan başlayan bu düalist serüveni ile bağlantılıdır. Burada politikanın üzerinde şekillendiği fiil yönetimdir. Yönetim işleri, politika yapma ve uygulamada temel kriter haline geliyor. Asıl tartışmaya neden olan husus ise yönetimin neyi ifade ettiği ve hangi araçlarla gerçekleştiğidir. Politika ve yönetim üzerine, temel ve bazı yorumlara giden düşünürler vardır. Bu düşünürlere göre, yönetim işlerini kimler, hangi amaç ve araçlarla nasıl icra ediyor? Yönetim derken kastedilen devlet anlamında Polis’in (kent-site) yönetilmesi mi, yoksa ‘demos ’olarak ifade edilen halkın yönetimi midir? Anlam karmaşası öncelikle bu düalist iç içelikten gelir. Bu konudaki tespitleri dikkat almak gerekir.

Atina’da özgür yurttaşların Agora gibi yerlerde site yaşamı hakkında toplantı ve karar süreçlerine katılımı, bu şekilde yönetim işlerine ortak olmaları “halkın yönetimi” anlamında demokrasi olarak tanımlanırdı. Halkın katılmadığı soylu bir kesim ve bireylerle sınırlanmış bir yönetim ise Sparta örneğinde olduğu gibi tiranlıktı.

Dikkat edilirse, her iki örnekte de öne çıkan ve yönetimi karakterize eden ortak nokta toplumdur. Toplumun yönetime katılım biçimi tüm sistem ve model tartışmalarının odağı olmuştur.

Devletli toplum süreciyle birlikte, politika dahil bir çok kavram, filozoflar, peygamberler ve sosyologlar tarafından tartışılmıştır. Bunun başında da nasıl bir yönetim tartışması vardır ve sonrasında tartışılan konu ise toplumu yönetime katma biçimleridir.

Toplum nicelik ve nitelik bakımından yönetim işlerine ne kadar çok dahil edilir, politika yapmaya duyarlı hale getirilirse o kadar demokratik olduğu varsayılır.

Kaldı ki, dolaylı veya direkt olarak toplumun yönetime katılımı onun politika yaptığı anlamına gelmez. Elbette bunun içinde form kazandığı zaman ve mekân bağlamında geçerli bir değeri vardır. Toplumun ve bireylerin daha fazla katıldığı, rol oynadığı bir yönetim biçiminin “iyi” olduğu, olacağı doğası gereğidir. Fakat bu, politik alanda toplumu söz ve karar sahibi yapmıyor.

En önemli ve hayati soru, toplumun zaten kendisinin bir varoluş ve özgürlük alanı olan politikaya neden sonradan dahil edildiğidir. Toplumun zihni, maddi ve günlük işleriyle ilgilenen ve çözüm bulan politika, neden topluma, yönetime sonradan dahil edildi ve edilmek isteniyor?

Eşyanın doğası gereği herhangi bir şeye dahil edilme dışsal bir alanı varsaymayı gerekli kılar. Dışında kalan dahil edilir. Demek ki toplum, yönetimin dışındadır, politik değildir. Politikanın iktidar yönetim işleri ile sınırlandırıldığı ve yönetimin de elit bir zümrenin elinde merkezileştirilerek daraltıldığı yerlerde toplumun büyük çoğunluğu bu sürecin dışında kalmaktadır, bırakılmaktadır.

İktidar ve devlet formu, doğal toplum karşıtlığı üzerinden gelişti, dolayısıyla iktidar, topluma rağmen, toplum için denilerek toplumun üstünde, dışında örgütlendi. İktidar ve devlet formu, kuruluş aşamasında, sadece zor ve şiddetle değil, zihniyet inşası ve iknasını öncelleyen ideolojik yaratımlarla gelişti. Sümer Zigguratlarında, bunun başarıldığı biliniyor.

Görüldüğü gibi topluma karşı gelişen bu karşı devrimle, toplumun politik alanı boşalınca, bunu ‘Devlet idaresi’ ve yönetimi doldurmaktadır. Politika ve yönetim özdeşliği bu kaynaktan besleniyor. Ondan sonrası, devlet ve iktidar formunun kendi meşruluğu için, toplumu, yönetime katma süreci ve tartışmaları tüm filozoflar, başta Sokrates, Aristo,

platon, Avrupa aydınlanma sürecindeki tüm felsefeci ve filozoflar, rahip, peygamber ve ozanların tartışma gündemine geliyor.

Oysa, iktidar toplumsal yönetimin gaspı ve yitimi üzerinde gelişir. Burda net olmak önemlidir. Dikkat edilirse Atinalı yurttaşlar yönetime katılarak iktidarı sınırlandırmış oluyorlar. Fakat eğrinin diğer ucundan bakarsak toplumu yönetime dahil ederek iktidarın da kendisini meşrulaştırmış olduğunu görürüz.

Bu anlamda tarif ettikleri politika, yönetim ve iktidarı aynı içerikte uzlaştırıyor. Günümüzde politika deyiminin yönetim ve iktidarı birlikte çağrıştırması bu nedenledir. Politika, bu yüzden çoğu yerde “uzlaşma sanatı” olarak değerlendirilir. Kuşkusuz uzlaşıdan kasıt sorunların çözümü değil, toplum ve devlet uzlaşısıdır, ama devletin lehine bir uzlaşma.

Çünkü artık politik alan, sözün kullanım anlamıyla devlet çeperinin içindedir. Yönetim de iktidardır. Politika için yapılan “devlet yönetimi” tanımı bu düşünsel alt yapıya dayanır. Dolayısıyla, ahlaki politik toplum olan doğal toplum süreci aşınmaya uğradıkça, politika yerini devlete bırakmış, ahlak ise hukuka dönüştürülmüştür. Politika ve yönetim denilirken, devlet yönetimi ve ‘politikacılar’ söylemi kurumsal bir süreç olarak var olagelmıştır.

Tartışma konusu olan ikinci husus, politikanın ahlakla ilişki ve çelişkisidir. Politikanın, demokrasi, özgürlük, özyönetim ve ahlakla yakınlığı daha fazladır. Denilebilir ki, politikayı özgürlükle özdeşleştirmek ve ahlakla diyalektik ilişkilerinden kaynaklı, kök hücre düzeyinde değerlendirmek daha doğrudur.

Bunun için, politika ve ahlak birbiriyle sıkı ilişkisi olan temel toplumsal olgulardır. Biri diğeri olmadan düşünülemez. İkisi birlikte toplumun öz dinamiğini ve varoluş karakterini oluşturur. Bu anlamıyla ahlak ve politika tüm yaşamın düğüm

noktası, başlayıp bittiği yerdir. Diğer tüm toplumsal olgular ahlak ve politikanın ilişki ve işlevselliği ile vücut bulur.

Ahlakı, devindirici ve akışkan kılan politikanın kendisidir. Analitik zekanın esnek karakterinden kaynağını alan politika, sürekli üretmeye meyillidir. Bu anlamıyla toplumun temel dinamiği ve yaratım gücüdür. Sürekli yeni maddi ve zihni üretim alanlarını yaratarak yaşam alanını zenginleştirir, genişletir ve derinleştirir. Dolayısıyla politikayla ilişki halinde olan ahlak, sürekli devinen ahlaktır. Politika, ahlakın temel devindirici gücü olma rolündedir. Politikayı sürekli akan bir nehir gibi düşünürsek, ahlakı da onun yatağı olarak düşünebiliriz. Nehir kendi yatağında akar ve onunla birlikte düzen, ölçü kazanarak ilerleyişini sürdürür.

Politikanın ahlakla olan ilişkisi kadar, çelişkisi üzerinde de önemle durulmalıdır. Doğası gereği ahlak katı kural içerir. Bu özelliği nedeniyle bir noktadan sonra tutuculaşma, dogmatikleşme eğilimi gösterir. Bu eğilim diyalektik ilkesine ayrı düşer; aşılmazsa zamanla çürüme ve yozlaşmayı getirir.

Dogmatikleşmiş ahlak, durgun suya benzer; devinemediğinden bir süre sonra bozulmaya, kokmaya ve işlevini yitirmeye başlar. Bunun sosyolojik karşılığı toplumsal çürümedir. Ahlakın dogmatikleşmesi, onun politika ile olan bağının kopması anlamına gelir.

Önder APO, politikayı, ideolojiden toplumsallığa bir geçiş aşaması, politikleşmeyi ise düşüncenin güç haline gelmesi, örgütlenmesi, propaganda haline gelmesi ve topluma mal edilmesi olarak tanımlar.

Dolayısıyla, ahlak ve ideoloji kavramlarının yön tayin edici karakterleri olduğu için bunun her türlü yansıtılması politikanın işidir. Politika açısından da benzer durum geçerlidir. Analitik zekanın ürünü olması hasebiyle ahlaktan kopması halinde tehlikeli bir hal alır. Ahlakla bağı kopmuş politika, hiçbir ölçü, kural tanımadığından yıkıcı olur. İktidar-devlet olgusu böyle bir gerçekliği ifade eder.

Genelde beş bin yıldır süregelen açlık, savaş, kriz ve kaostun temelinde politikanın ahlaktan, analitik zekanın duygusal zekadan kopuşu yatar. Mevcut kapitalist ulus-devlet rejimlerinin tahakkümü altındaki toplum, derin ahlaki aşınma ve yozlaşmaya uğratarak politikanın dışına itilmiş bulunmaktadır. Bunun yerine suni hukuk kuralları ve devlet idareciliği ikame edilmiştir.

Diğer önemli bir konu ise, demokratik politika konusudur. Demokratik siyaseti geliştirmek zaten onun örgütlülüğünü oluşturmak anlamına gelmektedir. **Dolayısıyla Demokratik politikayı, özyönetim erki** olarak tanımlamak gerekir. Özyönetimi ise, “Demokratik Siyaset-Demokratik Politika” olarak tanımlayabiliriz. “Demokratik siyaset” kavramı oldukça derin ve iyi anlaşılması gereken bir konudur. Demokratik siyaset, özyönetim görevi demektir. Özyönetim görevlerinin yerine getirildiği alan, demokratik siyaset alanıdır.

Toplumun hayati çıkarları söz konusuysa ki başta devlet olgusunun topluma dayattığı eşitsizliği, özgürsüzlüğü, adaletsizliği ve demokrasizizliği ve bunlara dayanarak iktidarın toplumun gelişimine engel olmasını aşmak ve ortadan kaldırmak politikanın temel işidir. Bu anlamıyla politikanın toplumu örgütleme ve bu sorunlara çözüm bulma sorumluluğu vardır. Toplumun demokratik siyaset tarzında örgütlendirilmesine yani bir kurumsallığa kavuşturulmasına Demokratik Konfederalizm demektedir.

Demokratik modernite kuramı, politikayı topluma devrederek toplumun, kendi adına, konuşması, tartışması, karar alması, kendi maddi ve zihni ihtiyaçlarını örgütlemesi ve günlük sorunlarını çözebilme iradesini demokratik siyaset ve toplumcu siyaset kavramıyla gidermek istemektedir. Dolayısıyla politika öz yönetim erki haline geldiğinde, demokratik politika olarak kimlik kazanır.

Önder APO sürekli demokratik siyasetten ve siyasetin toplumsallaşmasından söz ederken, her bireyin, grubun,

inancın ve kültürün birer özne olarak kimlik kazandığı, kendi sorunlarını kendisinin çözdüğü ve kendi kendini yöneten topluma, ‘politik toplum ’demektedir. Politik toplum özneleri geliştikçe, aktifleşip irade haline geldikçe, toplum hakikat dokusuna kavuşur ve düşünen, eyleyen pozisyona o zaman gelmiş olur.

Demokratik siyaset, öznenin siyasetin içinde aktif olduğu, temsili değil doğrudan katılım gösterdiği, sömürü ve tahakküm ilişkilerini reddederek cinsiyet eşitliğini temel aldığı, toplumdaki dezavantajlı birey ve guruplara pozitif ayrımcılık sağladığı, kendilerini ifade ve eyleme imkanı sunduğu bir mecra da hayat bulacaktır.

Bu anlamda, dil ve kültürle, farklı yaşam biçimlerine ve tercihlere saygı göstermek, emeği ve ortaklaşmayı, her şeyi tartışmayı, ama illa ki birlikte yapmayı önceleyen bir zihniyetle donanmak demokratik siyasetin olmazsa olmazıdır.

Demokratik siyasette asıl güç, devlet değil, toplumdur. Siyaset güç elde etmek için değil, öznenin toplumsallığı ve toplumun özgürlüğü içindir. Politika, bu açıdan devleti, kendi alanından çıkarma sanatıdır. “Daha az devlet, daha çok toplum” demokratik siyasetin şiarıdır. Devletleştirilen, devletsiz düşünemeyen, her sorunu devletle çözme hesapları yapan zihniyetten kurtulmak, toplum ve bireyin optimal dengesini sağlamaktan geçmektedir.

Kapitalist moderniteye alternatif olarak demokratik modernite siyaseti, iktidarcı siyaset zihniyetinden, araçlarından, yöntemlerinden farklı olarak kendi özgün, özerk araçlarını, yöntemlerini ve örgütünü kurmak, yaratmak zorundadır.

Komünler, meclisler, birlikler, kooperatifler, kadın ve gençlik başta olmak üzere, toplumdaki her kesimin özgün, özerk örgütlülüğünün sağlandığı, yöntemde zengin, zihniyette demokratik, tartışmada geniş, birlikte iş yapmada ısrar edilen yapılar olmalıdır. Dolayısıyla bu yapıların oluşum süreci içinde kendilerini tamamlamaları ve özyönetim sistemine katılmaları

demokratik siyasetin bir gereğidir. Demokratik siyasetten de kastedilen budur. Kendini devlet organizasyonu dışında bir örgütlülüğe kavuşturmaları, demokratik konfederal sistemin kendisi olmaktadır.

Demokratik modernite kuramı, demokratik siyaset örgütlülüğü temelinde Demokratik Konfederalizm, Demokratik Özerklik ve Demokratik Ulus modelini, ezilen toplumlara ve devlet dışı kalmış topluluklara dayandıran anti-kapitalist ve anti-modernist karektere sahip demokratik toplum modelidir. Özerklik, yerelleşme, farklılık ve tabana dayalı siyaset derken dikkat edilmesi gereken, yöntem, amaç ve buna dayalı kavram oluşumlarının devletçi zihniyet dışına çıkılarak inşa edilmesidir.

Çünkü günümüz dünyasında devletin küçüldüğü ve bazı yetkilerin sivil toplumla paylaşıldığı bir neo-liberal politika vardır. Yerelleşme, özerkleşme bir neo-liberal politika da olabilir. Bürokrasi ve merkezizetçiliği hafifletecek şekilde, yerellere insiyatif verme, bazı yetkilerin sivil topluma devri veya bazı sivil şirketleri öne çıkaran neo-liberal politikalarda vardır. Dolayısıyla, yerelleşme ve özeklik sistemine bir devlet dışı toplumsallığın yani ezilenlerin rengini vermek, alt sınıfların siyasal, sosyal gücünü artıracak şekilde oluşturmak temel önemdedir.

Örneğin Rojava deneyiminde, komün, meclis ve kantonlara dayalı, demokratik özerk toplum örgütlülüğü inşa edildi. Bu demokratik toplum sistemi için yeni bir tartışma ve model sayılır. Fakat bu model demokratik modernite zihniyetinden muaf salt bir biçim olarak ele alınırsa bu modele tek başına, anti-modernist ve devlet dışı bir form diyemeyiz. Tam tersine devleti meşrulaştıran, devletin sömürü biçimleri olan, tahakküm ilişkilerine ve biçimlerine uyarlı kılınabilen bir idari sistem de olabilir. Önemli olan ve bunun böyle olmadığını belirleyecek olan şeyin, kantonlaşma, komünleşme, özerklik pratiklerinin içinin nasıl doldurulduğu yani nasıl bir zihniyete

sahip olduğu, nasıl bir siyasal projeyle bütünleştirildiğidir. Kantonlar, bir idari, siyasi düzenleme tarzında, biçime indirgenmiş halde dar anlamda bir perspektifle ele alınmamalıdır.

Kantonlaşma, toplumsal mülkiyet ilişkilerinde alt toplumlar lehine bir dönüşümü getirecek, talep ve seslerini güçlendirecek bir işleyişe sahip olmalıdır. Çünkü, demokratik özerklik sistemi, ezilenlerin, emekçilerin ve devlet dışı kalmış toplulukların, devlete ihtiyaç duymadan ve onunla mücadele ederek demokrasiyi inşa eden toplulukların öz sistemidir. Dolayısıyla, toplumların kendi adına karar, tartışma ve uygulama yeteneği demokratik siyaset mekanizması üzerinden yapılır.

7. Ahlak.

Ahlak, en çok üzerinde konuşulan konulardan biridir. Toplum bilimleri açısından da tartışma konularının başında gelmektedir. Bu tartışmaların ortaya çıkardığı sonuçlar itibariyle çok farklı yaklaşımlar vardır. Etik bilimi adı altında ahlak olgusu teorikleştirilse de, etik bilimi de toplumun ruhuna denk bir anlam bütünlüğünü ortaya çıkaramamıştır.

Konum ve kurum olarak ahlak, sanıldığıının aksine oldukça önemli ve öneminin her geçen gün kendisini hissettirdiği bir kavramdır. Gerek tarihsel olarak ortaya çıkan krizlerin ve gerekse de günümüzde ortaya çıkan sistemden kaynaklı buhranların temelinde ahlak alanında yaşanan sorunsallığın olduğu tartışmasıdır. Dikkat edilirse, mevcut durumu değerlendirirken, bütün gelişmelerin yaratmış olduğu ahlaksal bozulmadan söz edilir. Bu önemli bir gerçeği ifade ediyor. Bütün gelişmelerin olumlu yada olumsuz yönleri ancak ahlak olgusu etrafında izah edilebilir. Örneğin, toplumsal gelişim açısından olumlu yönleri ahlaka yüklerken olumsuz ve bozulmaya yüz tutmuş olguları da yine ahlak odaklı

değerlendiririz. Bu neyi ortaya çıkıyor? Bu durum ahlakın toplumsal varoluş ve gelişme açısından varoluşsal bir konu olduğu ve ahlak olgusuna dayanmayan bir toplumsal gerçekliğin olamayacağını ortaya çıkarıyor.

Her dilde ve toplumda ahlakın kendine has basit ve kısa tanımları vardır. Fakat kapsamı ve kapladığı yer itibariyle çok derin bir konudur. Ahlakı etimolojik olarak ele alalım. Ahlak, kavram olarak Yunanca'da etik anlamında kullanılan Ethos, Latince'de moral olarak, Mores'den ve Arapçada hulk olan yaratmak ve seciye (karakter, kök, özyapı) kavramlarından türer. Arapça kullanılan haliyle toplumsallığa içkin bir anlam ortaya çıkmaktadır. Toplumu yaratan, toplumun özyapısı ve dayanağı olan, toplumun karakterini belirleyen ve bu yanılla toplumda doğru ve yanlışın ölçüsü olarak insanın davranışlarını belirleyen ontolojik bir unsurdur. Buradan hareketle ahlakın kökenini ilk toplumsallaşma modeli olan doğal topluma dayandırmak zorunluluk olmaktadır.

Ahlakı ilk toplum kuruluşundan başlatmak, ahlaki yaklaşımımızı da belirleyecektir. O zaman ahlakı, toplumsal törelere, alışkanlıklara ve kurallara göre yaşamak olarak izah etmek mümkündür. Törelere yüzbinlerce yılın gelenek ve görenekleridir. Toplamlar kendi gelenekleriyle kendilerini var ederler. Toplamlar, gelenek ve birikimler üzerinden kendilerini geleceğe taşırlar. Gelenek, geleceğe yol alırken kurallar sistemi olarak aşama kazanır. Toplumun doğrusu-yanlışı, iyisi-kötüsü, red-kabulü, güzeli-çirkini bu kurallar tarafından ölçü olarak belirlenir.

İnsanın doğa ve toplumla organik bağı ve bunun sonucunda yaşamı geliştirmek için ortaya koyduğu ilişki biçimi ve tüm kuralların birliğine ahlak denir. Etik ise, ahlak bilimi olarak gelişir. Ahlakı geliştirmek ve teorikleştirmek için yapılan yorum tarzı olsa da, ortaya çıkan ahlak tanımlarına baktığımızda ahlak kapsamında ters bir sonuç çıkarmıştır.

Toplum ve bireyi devlete, iktidara yediren, devleti öne çıkaran yorumlar ağırlıktadır.

Etik biliminde, insan için erdemli olmanın, ahlaklı olmanın, dürüst olmanın, namuslu olmanın, vicdanlı olmanın yolu, iktidarlara karşı yerine getirdiği sorumluluklar olarak ortaya çıkar. Dolayısıyla, ahlaklı ve vicdanlı olmanın yolu devletine, milletine, bayrağına, marşına karşı sadık ve sorumluluklarını yerine getirmeyeyle ölçülmüştür. Bireyi ya da vatandaşı da, devlet ve iktidar sistemi içinde bir değer biçerek düzene bağlama konumuna getirmiştir.

Dolayısıyla, etik biliminin yorumlarına bakılırsa ahlakın görevi, bireyleri devlete en iyi bağlamanın yollarını bulmaktır. Bu tarz yorum ve tanımlar uygarlık yorumlarıdır. Bundan dolayı etik bilimi, ahlakı, gerçek konumundan, orjinalitesinden çıkartıp iktidar ve uygarlık amacına denk bir role koyar.

Vergisini veren, askerliğini yapan, anayasaya, kanunlara, tüzüklere, belirtilen sınırlara bağlı olarak bunu esas alan, ahlaklı ve erdemli olmaktadır. Dolayısıyla ahlaklı insan fakirde olsa zenginde olsa durumuna şükretmeyi bilen itiraz etmeyen, itaat eden insandır.

Oysa ahlak, esas temelini toplumun varoluşundan alır ve toplum için toplum içinden gelişmiş bir olgudur. Toplumun ve doğanın vicdanı olarak gelişen ahlakın, devlet ve iktidarla çelişkili ve onunla taban tabana zıt kavramlar olduğunu rahatlıkla belirtebiliriz.

Fakat bugün vicdanlı insan tanımı, devletine, milletine bağlılıkla ve sistem içinde yukarıda belirtilen görev ve sorumlulukların yerine getirilmesiyle ölçülür olmuştur.

Öz olarak, toplum vicdanı, belirtilen biçimiyle açıklanmaz ve çalışmaz. Ahlak daha çok demokrasi, özgürlük ve adalet için haksızlık karşısında pozisyon alan, toplumsal gelişmeye yol açan, iktidar ve devletle derin çelişkileri olan, onunla uyuşmayan zıt bir olgudur.

Ahlakın etik yorumu yapılacaksa, ahlakın kökü olan ilk toplumsal oluşum hali üzerinden yapılmalı ve toplumun gelişimine hizmet ederek buna karşı engel olan başta iktidar yapılanmalarına karşı durmalıdır. Dolayısıyla, ahlakı, tarihsel toplumla başlatmak gerekir. Çünkü ahlak, toplumla özdeşdir.

Ahlak kavramı kuşkusuz bir çok çağ ve dönemde ele alınmış ve değerlendirilmiştir. Fakat her çağda gelişen ahlak kavramına bağlı iyi, kötü, güzel vb kavramları toplumsal özün yararına göre ele alınmamıştır.

Sokrates'ten başlamak üzere bir çok ahlak akımı ve felsefecisi iyi ve kötü gibi kavramları yönetimler ve bu düzene uygun bireyler bazında ele almış devletlere dokunmamışlardır. Tüm kötülükleri ve iyi olmayan şeyleri iktidar ve devlet dışında aramışlardır. Dolayısıyla bu çaba ve gelişmeler devleti daha da meşrulaştırarak baki kılmıştır. Sorun sürekli yöneticilerde aranmış ve erdemli, iyi bir yönetici ve yönetim nasıl olabilir üzerinden yaklaşım belirlemişlerdir. Bu tür yorum ve gelişmelerin uygarlık yorumları olduğu bugün daha iyi anlaşılmaktadır.

Ahlak kavramı, yukarda da dile getirdiğimiz şekliyle, toplumun varoluş halidir. Devlet, iktidar, din vb kavramlar olmadan da toplum olabilir, fakat ahlak olmadan insan toplumundan bahsetmek mümkün değildir. Bunun için ahlak kavramını, toplumsal varlığı belirleyen tüm kavram ve düşüncelerle birlikte ele alarak görünür kılmak, demokratik uygarlığın temel esası olan ahlak kavramını tekrardan canlandırmak gerekmektedir.

Dolayısıyla, ahlak kavramı, kültür, politika, demokrasi, ekonomi, sanat, totem, animizm, mitoloji, metafizik, din, bilim ve özgürlükten kopuk ele alınamaz. Denilebilir ki, bu kavramlarla bir farkla özdeş sayılır. Ahlak kavramı, toplumsal yaşamın bileşkesi, toplumu bir arada tutan harcın adıdır. Bunun için toplumsal yaşamın gelişimine aracılık eden, yaşamın tüm ihtiyaçlarını karşılayıp var eden başta politika, demokrasi,

sanat, ekonomi, özgürlük, sağlık, özsavunma, özyönetim ve eğitim gibi kavramlar bu yaşam üzerinden inşa olur. Bu nedenle, ahlakın kültürel olan bu kavramlara yakınlığı, özdeşliği vardır.

Yalnız ahlak denildi mi hem kendi başına soyut hem de herşeyin merkezi olan gibi bir sonuç çıkmamalıdır. Ahlakın kapsamının çok geniş olduğu ve bir çok yapıyı kapsadığı doğrudur. Fakat başta felsefe, totem, dil, sanat, tarih, inanç ve olumlu metafizik gibi değerlerin tümü ahlakta yansır ve görünür olur. Toplumla birlikte gelişen sosyal ve kültürel değerleri ahlakın hammaddesi veya itici gücü olarak anlamak ve ahlakı da tüm bunların bileşkesi ve sonucu olarak isimlendirmek yerindedir. Denilebilir ki yaşama ilişkin ne varsa ahlak üzerinden son biçimini alır.

Ahlakı, madde ve enerji üzerinden de felsefi olarak yorumlamak bu sonuca vardırır. Evren boyutunda farklılık ve çeşitlilik çokluğunun formları madde ve enerji bağlamında ifade edilirken, bunun ileri bir boyutu olan toplumsal bağlamda, farklılık ve çeşitlilik çokluğu neyle form kazanır sorusu bile ahlakın varlığı anlamlı kıldığı gerçeğini ortaya çıkaracaktır.

O zaman ahlak, farklılıkların ve çeşitliliğin bir aradalılığını ifade eder. Ahlak, toplumun 'çimentosudur' tanımı bu anlama gelir. Özgürlüğün toplumsal alanda, kültür, demokrasi, özyönetim ve politika üzerinden ifadeye kavuşup çeşitlenmesi, ahlaki kurallar bağlamında içsel bir gelişme üzerinden davranışlarla biçim kazanması, özgürlüğün son tahlilde ahlakın akışkan hali olduğunu kanıtlar.

Bu açıdan, farklılık ve çeşitlilik olmadan ahlaki kurallar ve politik düzenlemeler hiçbir anlam ifade etmez. Denilebilir ki aralarındaki ilişki ve çelişki maddenin evrensel itme-çekme yasasına benzemektedir. Farklılaşma ve çeşitlilik derken bir aradalık kavramını farklılıkları ortadan kaldırma anlamında değerlendirmemek gerekir. Farklılığı toplumsal manada, itme

yasası olarak ele almak gerekir. Farklılık itme yasası iken, ahlaki politik değerleri ise, çekme yasası olarak değerlendirebiliriz.

Evrensel düzlemde çekme yasası olmasaydı maddenin bir aradalığını sürdürmesi mümkün olamaz ve farklılaşan atomlar çekirdekten kopup dağılmış olurlardı. Bu da canlı veya cansız yaşamın maddi varoluşunu gerçekleştiremezdi. Aynı şekilde itme yasası da olmasaydı atomlar farklılaşarak çoğalmaz, formsuz bir kütle olarak kalırlardı.

Bu ilke felsefik ve etik anlamda toplum açısından da geçerlidir. Toplumun itme yasası olarak kültürel farklılıkları ve çekme yasası olarak ahlaki politik değerleri olmasaydı toplum da form kazanamazdı. Dolayısıyla, ahlaki politik değerler de olmazsa, kültürel farklılıklar ve iş bölümleriyle toplum da bir arada tutulamaz.

Burada anlaşılması gereken ve altı çizilmesi gereken şeyin ahlakın bir sonuç olmasıdır. Toplumda cereyan eden tüm manevi ve kültürel oluşumların sonucu muhakkak ahlaka yansır. Bu nedenle, tüm yapıları ahlakın hammaddesi, malzemesi veya itici gücü olarak anlamak ve ahlakı da tüm bunların bileşkesi olarak nitelemek yerindedir. Dolayısıyla Önder APO, bu zenginliğin demokratik bir yaşam zemininde vücut bulduğu bu sürece; Ahlaki Politik Toplum, tüm değerlerin yapısallık kazanmış haline de; Özgürlük demektedir.

Her kavram, anlamı ve yeri kadar cisimleşir. Kuşkusuz her kavramın bu evrende yeri ve farkı vardır. İndirgemecilik kadar genellemeci olmanın da bir faydası yoktur. Pozitif bilim kavram ve olguları o kadar parçalayıcı ve kategorik ele almıştır ki, olgular neredeyse birbirinden bağımsız geliştirmiş gibi bir zihniyet inşacılığı yaratılmıştır. Oysa hakikat birdir parçalanamaz.

Toplumsal doğayı bu çerçevede ele aldığımızda, her kavramın içiçeliği ve yeri de görülmüş olur. Çünkü toplum kavramları nasıl ele almışsa nasıl kullanmışsa ve nasıl

alıştırmışsa hakikati de ona göre inşa etmiştir. Dolayısıyla, ikinci doğayı tanımladığımızda, kendi zihni, iradi ve eylemi sonucunda oluşmuş, inşa edilmiş bir toplumsallıktan söz etmiş oluruz. Bu oluşum şeklinin kendi içsel gelişim evrimi vardır. Fakat bu genel süreç kültürel bir süreçtir. Dolayısıyla ahlakı, kültürel, düşünsel ve eylemsellik bağlamında da tanımlamak mümkündür. Toplulukların ihtiyaç ve yaşamının sürdürülmesine dayalı zihniyet ve eylem ilişkisi dolayısıyla yaşam tarzı ne ise, örgütlülüğünü oluşturması da o biçime göre şekillenir.

O zaman ahlak, toplumsallığın ilk örgütlenme biçimidir. Toplumsal değerlerin, normların, kuralların içsel bir ihtiyaç sonucunda i düzenlemesi ahlakla olur. Bunun ilk rneğide klandır. Klanda 'hepimiz birimiz, birimiz hepimiz' ilkesi işlenir. Klanda en büyük ceza insanın 'toplum dışına itilmesidir. 'Bu bir ahlak kuralıdır. Tecrit etme süreci hala da bir gelenek olarak günümüzde bile bir ahlak yasası olarak sürmektedir.

Ahlakın tüm yaşam faaliyetlerinin son biçimi olduğunu belirttik. Dolayısıyla ahlak, insanın toplum ve doğayla ilişki velişkisini düzenleyen ve ona son biçimini veren bir olgudur. Klandan tatalım diğer toplumsal formların, bireyin toplumla, toplumun doğayla olan ilişkisinin düzenlenmesi, ölçü kazanması ve belli bir formda cisimleşmesi ahlak kurallarıyla sağlanır.

Bu açıdan, ahlak kurallarının iki yönü vardır. Bunlardan biri, birey-toplum ilişkisi bağlamında, kadın, erkek, doğal iş bölümü, yapılan işlerin ölçüsü ve toplumun diğer bireyleri arasındaki ilişki biçimini belirleyen kurallar ve ölçüler olurken, diğeri toplumla doğa arasındaki ilişkileri belirler. Doğaya zarar vermeden, ihtiyaçtan fazlasına yönelmeden ondan yararlanmak ahlaki bir ilkedir.

Her iki boyut da i içedir ve bütünlük halinde işlevselleşir. Yaşamın diyalektik akışı içerisinde birey-toplum

ve toplum-doğa ilişkisini düzenleyen, besleyen, geliştiren ve güzelleştiren tüm eylem, icat ve ilişki biçimleri kolektif vicdandan geçerek ahlak kuralı ve toplumsal değere dönüşür. Bu nedenle, daha oluşumunun en başından beri toplum, yaşam ve ilişkilere zarar veren tüm eğilim, ilişki ve davranış biçimlerini ahlak dışı sayarak reddetmiştir.

Önder APO, *"İşin nasıl yapılacağını belirlemek zaten kuraldır. İşe ilişkin ilk eylem ahlaktır. İş derken her şeyi kastediyoruz. Yemek, uyumak, yiyecek bulma, hayvanlarla dost olma v.s klan üyesi, herkes bilgece yaşamaya yakındır. Bu anlamda kendini bilmek, yaptığı işlerin kuralının olduğunu bilmek çevre ve doğaya dayalı farkındalıktır. Doğaya dönük farkındalık, ahlaki kuralları belirler. Yani ahlaki kural, kendini bil olur"* (26) diyerek, toplumun ahlakı nasıl şekillendiğini dile getirir. Dolayısıyla, ahlak, işin nasıl yapılacağını belirleyen ve buna ölçü kazandıran toplumsal yaşam biçimidir.

Klan toplumunda, ihtiyaç belirleme, bunun tartışma sürecine demokrasi, bu ortamı yaratma ve iş bulma, çözüm geliştirme sürecine politika, tartışılan, kararlaştırılan ve planlanan bu sürecin nasıl ve hangi biçimde pratikleşeceğini belirleyen son sürece de ahlak denilmektedir. Ahlak bu süreçlerin tümünde, düşünce, eylem, iş, ölçü ve toplumsal yaşam ilişkisi üzerinden gelişmiştir. Kaldı ki ahlakı olmayan bir iş yapamaz, mutlaka yapılması gereken bir iş vardır.

Politika işi ortaya çıkartırken, ahlak da bu işin biçimini ve özünü belirleyen konumda olur. Yani iş ile düşünce bağı kuran, işle eylem arasında bağı geliştiren, düşünce, eylem ve iş bütünselliğinin birliğini kuran ahlak olmaktadır. Kaldı ki, toplumsal yaşam ve toplumsallık, analitik ve duygusal zekanın uyumlu birliğiyle gelişmiştir.

Bu uyumu sağlayan ahlaktır. Fakat söz konusu toplumsallık oldumu ahlak, uyumu geliştirmek yerine katılaştır, toplumlar için bu olmazsa olmazdır. Toplumsallığın kuruluş ve gelişim sürecine bu perspektif üzerinden bakmak, ahlakın daha

derinlikli anlaşılması açısından hayatidir. Bu nedenle ahlakın en önemli işlevi, analitik zeka ile duygusal zekanın toplumun iyiliği için nasıl uyumlu kılınarak düzenleneceği, nasıl ilke ve tutumlar haline getirileceğine dayanır.

Bu açıdan toplumsal ahlak olmadan analitik zekâyla baş edilemez. Kızgınlık haline kapılan bir insan analitik zekâsını çalıştırarak karşı olduğu her canlıyı veya insan topluluğunu imha edebilir. Toplum ta başından bunun farkında olduğundan örgütlenme ilkesinde ahlakı esas almıştır. Ahlak toplumsal yaşamın olmazsa olmazıdır.

8. Hukuk

Hukuk, iktidar tekeli tarihiyle birlikte gelişmiş bir kavramdır. Doğal toplumun esasına dayalı olan ahlakın yerine iktidar tekeli süreciyle birlikte hukuk ikame edilmiştir. Bu açıdan tarihsel toplum gelişimini aslında, her iki kavramın çatışması olarak ifade etmek yerindedir.

Hukuk kavramının uygulanmaya geçtiği tarihten sonra iktidar tekelinin hükmü başlamıştır. Çünkü hukukun ham madesi ve malzemesi, sermaye, ticaret, kar, sömürü, sınıflaşma, hegemonya ve tüm birikimlerin tekelleştiği iktidardır. Hukukun iktidar tekelinin çıkarlarını zorla koruması ve dayatması için öncelikle, iktidar tekelinin bir alanda hakim olması ve ham maddesi ve malzemesinin gelişmesi gerekir. Bu sürecin tamamlanması hukukun, ahlakı aşındırıp, sınırlara çekip daraltması sonucu olmuştur. Burada anlaşılması gerekenin, hukukun bir sonuç olduğudur. Bu süreçlerin en sonu hukuk ve hukuk tanımları süreçleridir. Bütün tanımların özü iktidarların korunması olarak özetlenir.

Peki, nasıl oluyorda toplumun kökünü kazıyan ve topluma yabancı olan bir kavram, insan davranışını düzenleyen

normlar bütünü şeklindeki hukuk kavramı olarak ortaya çıkıyor?

Yüzyıllarca toplumların edindiği alışkanlıklar, gelenekler ve törelere dayalı olarak ortaya çıkan kurallara dayalı içsel gelişme ve insan davranışlarına, diline, ilişkilerine dönüşen bir kültürel yaşam, hukuk tarafından hem yok sayılıp bundan kopartılıyor hem de insan davranışlarını düzenleyen bir norm olarak hukuk kavramı altında gelişiyor.

Demek ki burada çok köklü bir operasyon söz konusudur. Hem zihnen hem yaşam olarak, toplumları kendi doğasından çıkartıp tekelci iktidarların yapay doğasına, hükmüne koymak, büyük bir komplo ve operasyonla mümkün olabilir. İktidarlaştırılmış mitoloji, felsefe, din, bilim ve sanatı bu yapay dünyanın oluşmasını sağlayan zihniyet operasyonları olarak tarif edebiliriz.

Tekelci iktidarların, hukuku, insan davranışını düzenleyen normlar bütünü olarak tarif etmelerinin temelinde işte bu gerçeklik yatar. Adeta insanı önce toplumsallığından koparıp öldürmek, sonra da başka bir 'dünyada' insanı diriltip tekrardan oluşturmak gibi bir süreç geliştirilmiştir.

Sonuç olarak, hukuk, insan davranışının nasıl olması gerektiğini gösteren, yaptırıma dayalı emir dayatmasıyla oluşan, iktidar stratejilerine dayalı normlar aracılığı ile grupları, toplumu ve bireyleri kendi doğasından çıkarıp yabancı bir yaşamı yaşamaya mahkum eden ve bu yolla kendine ve toplumuna yabancılaştırarak onu başkalaştıran bir mekanizmadır.

Kökeni itibarıyla hukuk terimi, Arapça bir sözcük olan “hak” kavramının çoğuludur ve “haklar” anlamına gelir.

Hukuk “toplum halinde yaşayan insanlar arasında düzen ve adaleti hâkim kılmaya yönelik oluşmuş ve belirlenmiş zorunlu kurallar” olarak tanımlanıyor. Toplumun ahlaki yönlerinin aşındırılması temelinde uyulması güçle sağlanan kurallar. Hukuk, toplum içinde insanların gerçekten nasıl

davrandıklarını değil, nasıl davranmaları gerektiğini gösterir. Hukuk, kendisine uyulmak ve uygulanmak için vardır. İnsanlara, “Bana uy; Beni gerçekleştir” buyruğu ile seslenir.

Dolayısıyla hukuk kendisini, insan davranışının nasıl olması gerektiğini gösteren, yaptırımlı emir ve dayatmalardan oluşan, normlar aracılığı ile insanların tüm yaşam tarzlarını kural ve kaideler biçiminde benimsemesine dayandırır.

Devletin hukuk sistemi bir kayıt sistemidir. Devlet toplumu kayıt altına alır. Kayıt altına almakla pranga altına almak özde aynıdır. Vahşi atların ayaklarına bağlanan bağa veya zincire Kürtçede ‘kayd ’denir. Hukuk genellikle kent, sınıf ve devletle birlikte gelişmiş ticaret tekeli, sermaye tekeli ve iktidar tekellerinin, kent ve pazar ilişkileriyle zincirleme ilerleyip, gelişmesiyle oluşturulmuş bir kavramdır.

Ticaret, sermaye ve iktidarların tekelleşme eğilimlerinin ağırlık kazandığı süreçlerde hukuk ve ahlak çatışması ortaya çıkmıştır. Çünkü ahlak, sermaye ve ticaretin gelişmesiyle ters orantılıdır ve ahlak bu gelişmelere karşı engelleyici pozisyonda olduğu için, yavaş yavaş ahlak sınırlarının aşılmaya başlandığını görürüz.

Hukuk, bu açıdan sermaye ve kar düzenini korumak için, siyasal egemenliğin bir koruyucusu ve yeni bir düzene geçişin aracı olarak örgütlendirilmiştir. Sınıflı uygarlığın ortaya çıkışıyla birlikte, sınıflı uygarlık kendisini hukukla ifade etmiştir. Sınıflı uygarlığı var eden temel esaslarla, ahlaki politik toplum esasları birbirinden farklıdır. Birisi hukuka dayanarak kendini var eder, ki bunu kanun, yasa, tüzükler ve anayasalarla yürütür. Ahlaki Politik Toplum da kendisini ahlaki normlar üzerinden gönüllülüğe dayalı olarak geliştirir ve var eder. Her iki anlayış temelde çelişkili ve çatışmalıdır. Bu ayrımı net olarak anlamak gerekir.

Zaten tarih boyunca bu iki anlayış sürekli ilişki-çelişki ve çatışma içerisinde olmuştur. Sınıflı uygarlık, tekel ve iktidar sistemini korumak ve güvenceye almak için hukuku egemenlik

aracı yaparken, demokratik uygarlık ise, toplum ahlakını diri tutarak kendisini sürdürmeyi esas almıştır. Bundan dolayı bu durum sürekli çatışma ve gerginlik nedeni olmuştur. Bundan dolayı var olan çatışma hukuk ve ahlak çatışmasıdır.

İktidarların siyasal ve ideolojik amaçlarına denk geliştirilen ilk hukuki belge örnekleri ilk yazılı şekliyle Sümerler’de Ur-Nammu kanunları, milattan önce 2100-2050 ve Babil’de Kral Hammurabi adına çıkarılmıştır, milattan önce 1810-1760 tarihleri arasında yazılmıştır.

Hammurabi kanunları üç yüz küsur yasadan oluşur. Babil’e baktığımızda onun ticaret tekeline dayalı bir imparatorluk olduğunu görüyoruz. Oluşturulmuş olan hukukun, sermaye ve ticaret tekelinin devamı için oluşturuldu görülüyor. Hammurabi kanunları, sistemin meşrulaştırıcı gücüdür. Örneğin sıradan bir kimsenin malını çalarsan sahibine iki katı kadar vermek zorundasın. Yine eğer devletin malını çalarsan bu kez de devlete çaldığın malın otuz katını vermek mecburiyetindesin. Yine, miras hakkı babaya veriliyor çünkü baba bir taraf olarak ele alınıyor. Bir başka örnek sıradan birini öldürürsen sıradan bir ceza yersin devletin bir elemanını öldürdüğünde ise suya atılırsın. Ölmezsen bu sefer öldürülürsün. Devlete karşı işlenen suçun kurtuluşu yoktur.

İlk kanun koyucular olan, Lagaş kralı Urnabi ve Hammurabi, ‘biz Marduk’un temsilcileriyiz, sorumluluklarımızı tanrı beyan etmiş’ derken aslında hukukun kaynağının da tanrısal maske altında, iktidar tekelinin çıplak çıkarları esaslarına göre atılmak istendiğini ortaya koyarlar. Ayrıca, mitolojide geçen, Enki-İnanna ve Marduk-Tiamat savaşlarının da bu temelde ahlak ve hukuk kavgaları olduğu ortaya çıkıyor.

Dolayısıyla, doğal toplumda, toplum ahlakını simgeleyen 104 Me hem çalınmış hemde kendine göre yorumlanarak ele alınmak istenmiştir. Kaldı ki ilk mitolojik yorumlar ve sonradan gelişmiş olan din formlarının dine

yedirilmiş ahlak olarak geliştiğini bilmek gerekir. Burda din hukuku adına ahlak hem kurban edilmiş hem de yeni bir tanrısal yorumla ahlak egemen sınıf çıkarlarına göre şekillendirilmiştir.

Ahlak, yüzbinlerce yıllık gelişen toplumsal yaşamın gelenek ve göreneklerin koruyucusu ve toplumsal varlığı savunan formdur. Aşiret, klan ve kabile yaşamlarında, yazılı normlar değil gelenek ve görenekler buna örnektir. Hukuk ise, egemen sınıfların çıkarlarının korunması amacıyla üstten dayatılan ve zora dayalı olarak örgütlendirilen bir olgudur. Kopuş, yarılma ve ayrışma böyle gelişiyor.

Dolayısıyla sınıflı topluma dayalı hukuk anlayışının ilki en ilkel biçimiyle Sümerler’de, yazılı şekli de ilk olarak Babil’de ortaya çıkıyor. Esas ve daha gelişkin biçimi ise, Grek ve Roma uygarlığında ortaya çıkıyor. Roma hukukunun prototipi Atina hukukudur. Bu zemini ise Solon kanunları oluşturuyor, milattan önce 6. yüzyıl. Solon kanunları bizzat Mısır ve Mezopotamya’daki gelişmeler yerinde izlenerek ortaya çıkarılmıştır. Hukukun özü, devleti korumaktır. Bu hukukun temel görevidir.

Atina 300 adadan oluşmuş farklı site devletlerine dayanır. Her kabile bir adaya hükmetmektedir. Dönem dönem Atina merkezli ortak yönetimlere kavuşmuş ve farklı dönemlerde krallar farklı kabilelerden oluşmuşsa da, kabileler sürekli çatışma ve rekabet içerisinde olmuştur. Ayrıca daha önce, Atina’da yazılı kanunlar bulunmadığından soylular, krallar eski töre ve gelenekleri kendi çıkarlarına göre uygulamakta ve keyfi davranmaktaydı. Bu nedenle milattan önce, 622-621 tarihlerinde Kral Drakon, Solon’dan önce toplumsal düzeni sağlayacak sistemli kurallar ve kanunlar oluşturmakla görevlendirilmişti. Bu kanunlarla, soylu sınıfının tüm çıkarları yazılı hale gelmiş ve zorla yürütülmesi öngörülmüştür. Drakon kanunları, Hammurabi kanunlarının kopyası gibidir.

Drakon Kanunları olarak bilinen bu kanunlar, sorunları çözememiş ve ağırlaştırmıştır. Çünkü toprakların ve idarenin çoğunu elinde tutan soyluların haklarını gözeten ve diğer sınıflara eşit şekilde uygulanması mümkün olmayan, küçük suç işleyenlere dahi ölüm cezası öngören bu kanunlar, başta orta sınıf, zenginler, memurlar ve halkın diğer kesimlerini hoşnut etmemiş ve eleştirilmiştir.

Drakon Kanunları, alt tabakaya çok ağır cezalar getirmesi ve soyluları koruması ile aslında iktidar gücünün gerçek yüzünü göstermesi bakımından önemlidir. Drakon kanunları çözüm bulma bir yana, karmaşa ve kaosu derinleşmiştir. Artık sorunların ağırlaşması üzerine bir hakeme başvurma ihtiyacına giriyorlar. Bu hakem Solon oluyor. Solon bir hukuk oluşturup, oldukça esnek ve tüm sınıfları dengeleyen orta sınıf ve küçük esnaf ile memur ve bürokratları da kapsayacak reformlara gidiyor. Solon'un oluşturduğu yasa ve reformlar, köylülerin bütün borçlarını silmiş, borçlarını ödeyemedikleri için köle durumuna düşmüş kişileri bu durumdan kurtararak bu yöntemle kölelik uygulaması yapılmasını kaldırmış, doğuştan gelen soyluluğa son vermiştir.

Ancak sınıf ayrımını ortadan kaldırmayarak gelir durumuna göre halk sınıflandırması yapmış, halkı gelir düzeyine göre “Dört yüzler Meclisi” veya “Halk Meclisleri”nde tartışmalara katılmaya hak sahibi kılmıştır. Ayrıca düşük gelirlere ve sınıf hiyerarşisine göre belirlenmiş kesimlere halk mahkemesi meclisine, kabile üstünlüğüne göre değil de, bölgelere göre kotalar vermiştir. Oluşan bu meclis, yönetimi denetleyen bir pozisyonda tanımlanmıştır. Bu süreç Roma sürecine kadar devam etmiştir. Roma süreci de aslında Atina dönemine benzer bir süreci yaşıyor. Bu dönemde Roma’da yazılı bir hukuk yoktur ve soylular da kendi sınıf çıkarlarına ve keyiflerine göre sorunlara yaklaşıyorlar. Bir çok kez oluşan sorunları kendi yöntemleriyle çözüyorlar. Süreklileşen sorunların temelinde Roma yönetim anlayışındaki

dengelesizlik, kurulan zengin ve soya dayalı meclis olan Patrici ve halk kesimlerinden oluşan Plepler arasındaki sınıf mücadelesi vardı. Bu sorunlara kalıcı çözüm bulunması için Solon benzeri bir süreç Roma’da da gelişiyor.

Roma bu soruna, milattan önce, 451-450 tarihlerinde 12 Levha Kanunları biçimiyle çözüm bulmuştur. 12 Levha Kanunu, sınıf çatışması sonucunda Roma’da ortaya çıkıp, sınıflararası uzlaşma sağlamak için hazırlanmış bir kanundur. Tüm hukuku kapsayacak şekilde hazırlanmış On İki Levha Kanunu, daha sonraki hukuki gelişmelere de temel oluşturmuştur. On iki bronz levha üstünde toplandığından, “On iki Levha Kanunu” adını almıştır. On İki Levha Kanunuyla birlikte, ilk defa Roma’da kanunlar yazılı hale getirilmiştir. Bu kanunla birlikte Patricilerin keyfi hareketleri sınırlandırılmış, hukuka göre yargılama yetkisi soylulardan alınıp devlet tarafından belirlenen bürokratlara devredilmiştir. Ayrıca Roma vatandaşlık kavramı geliştirilerek, Roma vatandaşı olmanın yolu açılmıştır. Pleplerin devlet işlerine katılma ve Patricilerle evlenme hakları da tanınmıştır.

On İki Levha Kanunu Avrupa’nın hukuksal temelidir. Bu kanun mülkiyetler kanunu, kamu hukuku, medeni haklar kanunu, kölelik kanunları gibi daha çok ayrıntısı olan hukuki gelişmelere yol açmıştır.

Neredeyse dünyanın yarısına hakim olan Roma imparatorluğu, içte isyanlar ve Germen kabilelerinin saldırıları sonucu yıkılmış, devasa toprak, mülk ve var olan imkanlar, hanedanlar, soylular, derebeyler, krallar ve aileleri tarafından ele geçirilmek istenmiştir.

Avrupa kıtasında hanedanlar, zengin aileler bir bölgede iktidarını ilan etmiş, kırsal kesimlerde yaşayan köylüleri de köle yaparak Ortaçağ denilen karanlık bir döneme girilmiştir. Avrupa kıtasının yaşadığı bu büyük kaos ve çatışmalı süreçte Katolik kilisesi de bir çözüm bulamamıştır. Roma yıkılırken Avrupa Roma’dan üç temel şeyi miras alıp sahip çıkmıştır.

Birincisi Hristiyanlık, İkincisi Roma hukuku ve idari yapısı Üçüncüsü de sınır güvenliği.

Avrupa kıtasında ayrıca dağılmış kabile, hanedan, derebeylik, prensler, senyörler gibi bir çok aile çatışma halindeyken, bu dağılımı ortadan kaldırmayı amaçlayan ve sistem krizini çözmeyi esas alan bir çok düşünsel, hukuksal, sosyal-fizik bilimleri gelişmiştir. Bunların başında da hukuk gelmektedir. Manastırlarda eskiden teolojik eğitim verilen yerler daha sonra hukuk üniversitelerine dönüşmüştür. Bu üniversiteler ve diğer sosyal bilimler, bu parçalanmışlığı ve kaosu ortadan kaldırmayı amaçlayan araştırmalar yürütmüştür.

Hukuk alanında bu döneme katılım biçimi, Roma hukukunun güncellenmesi ve 'doğal hukuk' tezleri üzerinden oluyor. Dinin millileşmesi, sosyal farklılıkları ortadan kaldıran sosyolojiler, dine karşı rasyonel akıl felsefeleri, bunu kanıtlayan fizik yasaları vs. vs. bilim tartışmaları geliştiriliyor. Hukuki açıdan doğal hukuk, insanın doğuştan gelme haklarına dayanırken, Roma hukukunun güncellenmesi adına, mülkiyet hakkı kanunu, kamu hukuku, medeni haklar kanunu gibi hukuksal sistem arayışları geliyor.

Bunlar olurken diğer taraftan kendini, farklılıkları ortadan kaldırmayı amaçlayan ve oluşan siyasal birlik esasları dışına çıkmayan, doğal hukuk hakları ve güncellenmiş Roma hukuku çerçevesindeki haklarla buna dayalı oluşan bu siyasi mekanizmalar içinde bulan ve bunun dışına çıkılmaması gerektiğini içeren pozitif hukuk anlayışı gelişmiştir.

Bu siyasal birliğin birinci aşaması 1215 tarihinde Magna Carta antlaşmasıyken, diğer antlaşma coğrafya sınırlarına dayalı ulus devletin temeli olan 1648 tarihinde imzalanan Westphalia Antlaşması olmuştur. Magna Carta antlaşması, kralın yetkilerinin sınırlanması anlayışına dayansa da, özünde, klise, kral, bölge senyörleri ve şehir yöneticilerinin hiyerarşisine dayalı bir birleşmedir. Magna Carta hukuku, var olan bölünmüşlüğe dayalı rekabet ve kaosu, farklı sınıfları da

katarak, ortak pay ve ortak yönetim süreciyle aşmayı esas alırken, Westphalia hukuku ise, mezheplere dayalı savaşların sonuçlanması, her ulusun sınırlarının belirlenmesi, ticaret ve sermaye biriktirme haklarının gelişmesi gibi anlaşmalarla bu süreçleri aşmak istemiştir.

Sonrasında gelişen devrimlerin egemen sınıflar lehine sonuçlanması, esasında bu süreçlerin daha üst boyuttaki devamı şeklinde gelişmiştir. Fransa, İngiltere vb devrimlerin özü daha katı, homojen ve tekçi ulus devletler hukukunun gelişmesine evrilmiştir.

Görüldüğü gibi, ticaret, sermaye, sınıflar ve iktidar tekelleri, kent, pazar ilişkileri geliştikçe, merkez çevre ilişkisi paralelinde, büyüme oranı birikimlerin büyüme oranıyla birleşince, savaş ve kaosu da derinleşmesi kaçınılmaz olmuştur. Kral Lageş'le başlayan, Hammurabi, Solon, 12 levha, Magna Carta, Westphalia ile devam eden hukukun gelişimi, ulus devleti ortaya çıkararak bu gelişmelerin karakterlerini belirlemiştir. Diğer taraftan dinlerde de aynı süreç sürmüştür.

Dolayısıyla, sınıflı uygarlıkla birlikte hukuku, anayasa, yasa, yönetmelik ve tüzüklere dönüştürülmüş siyaset olarak tanımlamak ve devletin örtülmüş yüzü biçiminde somutlaştırmak gerekir.

TC hukuku, Suriye hukuku ve bir çok devletin hukuki referansları Avrupadır, özellikle Fransa'dır. Bir çok devlet hukuk anlayışını Fransa'dan almıştır. Fransa ise, iktidarın tekeli olan Roma'dan, Roma Atina'dan, Atina Babilden, Babil de Sümerler'den alır. Sümerler de, doğal toplum sürecinden aşırarak var olan ahlak anlayışını dinselleştirerek formüle etmiştir.

Görüldüğü gibi ister teoloji, ister bilim olsun hukuk, farklı biçimlerle iktidarların egemenliğini koruma aracı olarak formüle edilmiştir. Bunun için teoloji, ahlakı dine, Atinayla

birlikte gelişen felsefe de kapitalist uygarlık çağında ahlaki hukuka kurban etmiştir.

İktidarlar ancak hegemonyaya dayalı, sermaye, ticaret, egemenlik, sınıf tekelleri üzerinden sürekli büyüme halini gösterir ve bu gerçekleşirse ahlaki politik toplum daralmış, dağılmış olur. İktidarlar bunu ilkin ahlaka yedirilmiş dinle ve hukuka yedirilmiş ahlak anlayışı üzerinden yapabilir. Dolayısıyla din ve hukukun özünde sermaye, ticaret, sınıfsal egemenlik ve iktidar tekelleri gizlidir.

Kaldı ki tekeller süreklileşen bir büyüme içinde olurken, kendi içinde süreklileşen bir değişime de gitmek zorunda kalmıştır. Zihniyet değişimi bu açıdan kaçınılmazdır. Zihniyet değişimini sürekli yaparken bunu topluma dayatma ve kabul ettirme süreçleri de paralel yürütülmüştür. Tekeller ancak bu tarzla insanı toplumsal doğadan çıkarabilirler.

Zaten ilk süreçlerde doğa üstü tanrı ve toplum üstü kral gelişmeleri hemen hemen aynı paralellerde gelişmiştir. Tanrı krallar bu sistemlerin tekeli ve itici gücü olurken, aynı süreç ve çıkış, kapitalizmle birlikte bireyin oluşumuna tekabül etmiştir.

Bireycilik, maddenin, doğanın ve insanın doğasına bu açıdan indirgenerek tanrı katına çıkartılmıştır. Geliştirilen bu süreçler, tekellerin, ellerindeki güç olanakları olan başta yargı, kolluk kuvvetleri, ordu, cezaevi ve ayrıca, zihniyet oluşturma araçları olan basın-medya, bilim, kültür, eğitim vs üzerinden toplum paramparça edilip en ufak bir hücreye dönüştürülerek bu parçalanma hukukla sonuçlandırılmak istemiştir.

Temel olarak ister teolojik hukuk olsun, ister doğal hukuk olsun ve isterse pozitif hukuk ve diğerleri olsun, Kral Lageş'ten başlamak üzere ulus devlet süreçleri örneklerinde görüldüğü gibi, hak ve adelet üzerinden oluşmamış ve inşa edilmemiştir. Her ne kadar hukukun, hakları korumak ve savunmak amacıyla geliştirildiği iddia edilse de, iktidarların, ideolojik, siyasi ve ekonomik çıkarlarına göre örgütlendirildiği ve yürütüldüğü bir gerçektir.

Hukuk konusunda ele alınması gereken temel bir konu Demokratik Ulus Sistemi ve hukuk arasındaki ilişkinin tanımlanmasıdır.

Başta da belirttik, sınıflı uygarlık kendisini hukuk esaslarına göre yürütürken, Demokratik Uygarlık kendisini ahlaki ölçüler üzerinden geliştirir. Bu temelde iki uygarlık sistemi arasındaki çelişki ve çatışmaların, hukuk ve ahlak anlayışı üzerinden geliştiğini bilmek gerekir.

Hukuka ilişkin temel ayrım noktamızı ortaya koymak önemli bir konudur. Hukuk, esasında stratejiyi belirleyen konumda değildir. İktidar tekellerinin stratejileri temelinde geliştirilmiş olup bu stratejilerin kanun haline getirilmiş halidir.

İktidar hukukunun malzemesi, sermaye, ticaret, kar, hegemonya, egemen sınıflar ve iktidar tekelleridir. Dolayısıyla hukuk bir sonuçtur. Bu açıdan hukuk, tekellerin çıkarını yansıtan, onun kurallarını, davranışlarını, sınırını, düzenini ve biçimini kuran iktidarların aracı ve koruma yüzüdür. Aslında hukuku kaldırdığımızda çıplak zor ve sömürü çarkı açığa çıkar. Dolayısıyla hukuk, devleti sözüm ona hak ve adalet üzerinden meşrulaştıran donmuş yüzüdür.

Durum bu iken günümüzde ahlaki politik birimler hukukla nasıl bir bağ içerisinde olacak? Ya da ahlak ve hukukun bir aradalığı nasıl olmalıdır? Ya da 'hukuk' kimin elinde ise, uygulaması ona göre farklı olur mu? Ya da ahlaka yedirilmiş hukuk nasıl olmalıdır? Bu sorularla birlikte hukuk anlayışımız ne olmalı üzerinden bir formülasyona gitmek kaçınılmazdır.

Her şeyden önce hukuk ve ahlak formülasyonunu, demokratik uygarlık ve sınıflı uygarlık ilişkisi ve çelişkisi üzerinden ele alalım. Her iki anlayış da var olan çelişkiler üzerinden varlık gösterirler. Birbirlerini sınırlandırma, dağıtma, daraltma, aşma ve tasfiye etmeleri doğaları gereğidir. O zaman barış, uzlaşma ve çatışmasızlık hali de bu işin doğasında vardır.

Barış ve uzlaşma yöntemi ise, öldürmesiz ve silahsız bir arada durma hali olarak da gelişebilir. Devlet + demokrasi formülasyonu bu kapsama giriyor. Bu iki anlayışın sürekli çatışmalı hali kadar, birlikte olmalarının da formülü vardır. Birbirlerini yok etmemek üzerinden gelişen bu durum silahsız, öldürmesiz bir süreç olarak gelişir. Toplumun kendisini ifade etmesi, ya da devletin var olan toplumsal iradeye duyarlı hale gelmesi, ahlaki-politik birim anlayışının da, devleti yok etme ve ortadan kaldırma sürecini durdurarak mücadeleyi, ideolojik, siyasal bir mecraya çekmesi, barış ve uzlaşma halini geliştirir. Sürekli çatışma ve sürekli barış hali dönemseldir.

İkinci bir konu ahlaka yedirilmiş bir hukuk anlayışını, demokratik ulus açısından sistemsel anlamında örgütlemek mümkün müdür?

Hukuk, devlet olduğu sürece varlığı, içeriği ve anlayışı değişse de olacaktır. Kaldı ki yaşadığımız dünya bir devletler dünyasıdır. Bunu görmezlikten gelmek olmaz. Bunun ortadan kalkması uzun bir süreyi alacaktır.

Dolayısıyla, hukuk sorunlu bir kavram olsa da, içeriğine kendi anlamını veren iktidar tekelleridir. O zaman hukuku, demokratikleştirmek, hukuka demokrasi, politika, ahlaki anlayış katarak sınırlandırmak, zayıflatmak ve anlamsızlaştırmak mümkün olabilir.

İkili bir sistemde formülasyonu hukuk+ahlak olurken, demokratik bir sistemin iç işleyişinde ise, hukuku, adalet ve haklara dayalı ahlak üzerinden inşa etmek mümkündür. Demokratik Ulus ruhuna denk, anaerkiel anlayışa dayalı yeni bir toplumsal sözleşme, Demokratik Uygarlık esaslarını belirleyebilir.

Yukarıda ortaya konulduğu üzere, iktidar tekeline dayalı hukuk, birinci ve ikinci cinsel kırılmadan sonra egemen oluyor. Kral Lageş, Hammurabi ve sonraki modeller bunun somut örnekleridir.

O zaman Demokratik Ulus, Ahlaki Politik Toplum birimine dayanıyor ise, bu gerçeği görerek zihniyet ve uygulama örgütlenmesine gitmelidir. Bu da anaerkil anlayışa dayalı yeni bir toplumsal sözleşme temelinde olmalıdır.

Ayrıca, bu sözleşme referansı üzerinden ayrıntıya boğulmayan genel bir hukuksal çerçeve belgesi dışında toplumun kendi işlerini yürütmesi ve sorunlarını çözmesi pekala ahlak üzerinden olabilir. Kaldı ki, imparatorluk ve dinlerin deneyimlerinde çok genel hukuki çerçeve dışında toplumlar kendi sorunlarını kendileri çözerlerdi. Kabile, aşiret ve klanlar daha çok ahlaki normlarla sorunlarını çözerlerdi, günümüzde bile toplumlar kendi sorunlarını tartışarak kendileri çözebiliyorlar.

Geneli ilgilendiren ortak hukuki bir belge günümüz koşullarında temel toplumsal ihtiyaçları giderebilir. Çünkü yaşadığımız çağ ahlaki politik bir dönem değildir. Ezen ve ezilen vardır. Devlet en büyük hırsız ve yok etme aracı olarak varlığını koruyor. Fakirlik ve sınıflar var oldukça, hırsızlık, adaletsizlik ve cinayet olacaktır. Bunları çoğaltabiliriz. Bunlar bir sonuçtur. Bu bir gerçek ise, toplumun hak ve adalete dayalı kuralları ve farklılıkları gözeterek herkesi bağlayan ortak bir hukuksal metne ihtiyacı vardır. Toplumlar, kuralsız ve kaidesiz yaşayamaz; zaten toplumun doğasında bu da yoktur. Kurallar olmalıdır.

Geneli bağlayan hukuk çerçevesi dışında, komün, meclis, kantonlar, partiler, sivil toplum örgütleri, aileler vs günlük olarak yan yana gelip kendi sorunlarını ahlaki referans üzerinden tartışıp çözebilir, hukuka gerek kalmadan kendi toplumsal yaşamlarını sürdürebilirler. Bu tartışma sürecini teşvik etmek, gelenekselleştirmek, demokratik topluma doğru yol almanın en temel yaklaşımıdır. Aileden, genel meclislere kadar bir araya gelmek, özgürlük ortamı iken, tartışmak demokratik bir bilince yol açar, alınan kararların uygulama aşamasında ise, ahlak devreye girer, çünkü iş yapmak, o kararı

pratikleştirirken, neye göre olacağını ahlaki ilkeler belirlemiş olacaktır. Eylemi, doğa ve toplum çıkarları paralelinde, iyiliğe göre ele almak gerekmektedir.

Burada temel kriter, günlük olarak yan yana gelip, özgürce, eşitçe ve demokratik bir temelde tartışarak karar alma kültürü ve bunun demokratik mekanizmaların varlığı temelinde olmasıdır. Sorunlar ahlakla çözülürse, genel çerçevede kalan, hukuksal belge veya sözleşmeyi, ahlaka yedirmek daha anlamlı olacağı gibi yaşama yön verenin zamanla ahlaki kurallar olacağı açıktır. Bunu da giderek davranışlara, biçimlere dönüştürmek mümkün olabilir.

Burada önemli olan, çerçeve hukuk belgesinin dayandığı temel malzeme ve ham maddesinin ne olduğudur. Bunlar, demokrasi, özgürlük, politika, hak, adalet, eşitlik ve farklılık olmalıdır. Dolayısıyla genel kurallarla belirlenmiş olan hukuk çerçevesini, tabanda işleyen ahlak normlarına yedirerek iyiyi, doğruyu, güzeli, emeği, sevgiyi gönüllüce ve yazısız şekilde bir biçime kavuşturma olabilir.

Bu açıdan hukuktan farklı olarak, ahlaki kurallar gönüllüce ve içten yaşayarak öğrenilmiş iyiliği-kötülüğü sınanarak fark edilmiş ve bunlar olmaksızın toplumsal yaşamın süremeyeceği temel kurallardır.

Örnek olarak, bir çocuk elini ateşe değdirdimi eli yanar, demek ki bu kötü bir şeydir, Bir çocuk evden uzak oldumu zarar görür, bu kötü bir şeydir, Kadına şiddet, hırsızlık, klan-toplum dışında kalmanın ölüm olduğu, emek vermeden kazanmanın kötü olduğu, yaptığı işi ahlaki kuralla yapmamanın kötülük getireceği vb vb gibi çoğaltabileceğimiz örneklerden anlaşılacağı gibi, toplumu kötülüklerden koruma ve iyiyi, güzeli geliştirmenin ahlaki bir kuraldan geçtiğini yaygınlaştırıp derinleştirmek mümkündür.

Ahlak, yaşamı geliştirmek, iyileştirmek ve korumak için vardır. O zaman ahlak, kötüye karşı duran ve iyiyi, güzeli

geliştiren onsuz olmadan insan yaşamının olmayacağı yaşamın adıdır.

Dolayısıyla, ahlak, hukuka gerek kalmadan ortaya çıkan tüm iş ve perspektifleri ve günlük toplumsal sorunları, toplumsal vicdan olan ahlakın süzgecinden geçirerek çözer. Ahlak tüm bunlara son biçimini verip, gelenek halinde davranış kültürüne dönüşecektir.

Burada önemli oranda stratejiyi belirleyen, toplumların kendi yaşamı olan, güvenlik, korunma, barınma, beslenme ile birlikte tüm zihni ve maddi ihtiyaçlarını giderme ve yaşamını zgr ve eşitçe geleceēe taşımayı saēlayacak analitik zeka ve duygusal zekanın uyumlu bir birlik oluşturmasıdır.

Demokrasi, kültür, özyönetim gibi olguların ahlaki politik birimde (komün-meclis vb) somutlaşmasıyla, Demokratik Uygarlık Sistemi ahlaki esaslara göre kendisini geliştirme sürecine girecektir.

Hukuk konusunda deēerlendirilmesi gereken bir diēer konu da devlet-demokrasi baēlamında tanımlanan Demokratik zerklik sisteminde hukuk ve ahlak arasındaki ilişkidir.

Hukuk kimin elindeyse onun siyasal ve ideolojik çıkarlarını esas alır. Aslında iktidara dayalı toplumlar, hukuksal toplumlardır. Demokratik Toplum ahlaki esaslara dayandıēı için, ahlaki politik toplum olarak gelişir. Bundan dolayı geliştirilecek hukuk anlayışı, ilmik ilmik ahlaka yedirilerek ahlak diriltilmelidir. Bu esaslar üzerinden hukuk kurallarına anlam katmak ve geliştirmek mümkündür.

Demokratik Uygarlık, ahlak ve politikaya dayalı bir toplumdur. Hukuk derken kastedilen budur. Yoksa hukuksal bir toplum anlayışında deēiliz. Konu kapsamında Demokratik Ulus anlayışını ortaya koyacak bir hukuksal işleyiş aslen zorlayıcı olabilir. Çünkü Demokratik Ulusun siyasal ve toplumsal ayaēı zerkliēe göre biçimlenmiştir. zerk yönetimler aslen gücünü toplumun özyönetimi olmaktan ve

kendi sorunlarını kendi kendilerine çözmüş olmalarından alırlar.

Dolayısıyla, demokratik uluslarda özerk yönetim, hukuk ulusunda ise haklar ve ulus devletlerde iktidar yönetimi belirleyicidir. Bu açıdan özerk yönetim bileşimlerinin, zihni ve bedenleşmesini hukuk değil, ahlak belirler. Bundan dolayı demokratik özerk toplum ahlaki esaslara dayanarak kendi varlığını geliştirir. Yaşadığımız toplum süreci tam ahlaki politik toplum dönemi olmadığı için ara bir dönem için hukuk ve ahlak ilişkisi üzerinden bir sistem oturtmak mümkündür. Tabi önemli olan hukukun kimin elinde olduğu ve hak, adalet gibi temel değerler üzerinden inşa edilip edilmediğidir.

‘Hukuk kimin elindeyse ’sözünden kast edilen sınıflı uygarlık temelli kuvvetler ayrılığı sistemi değildir. Ahlaki politik toplum birimi, kuvveti toplumsal mekanizmalara verir. Bu da komün, meclis, kanton ve birliklerdir. Tartışma, karar alma ve kararlarını planlama süreçlerinin hangi ölçülere göre olacağıdır. Bu süreçlerde gücün toplumda olması ilkesi esastır.

O zaman adelet ve hak nedir? Hak ve adelet aynı mıdır? Hak başta insan yaşamı olmak üzere, toplumsal ihtiyaç olan güvenlik, beslenme, korunma, günlük ihtiyaçları temin etme, kültürel, eğitim, sağlık, ekonomik imkanları eşitçe paylaşma, inanç, dil ve düşünce özgürlüğünü sağlama, toplumsal aidiyetten kaynaklı, herhangi bir toplumda yaşanan biçimiyle, kültürünü, tarihini ve geleneklerini yaşama vb gibi imkanların herkes için eşit bir şekilde yerine getirilmesidir. Bu herkes için geçerlidir. Bunlar en temel haklardır.

Adalet ise, bu hakları yerine getirdi mi, adalet olur. Bu haklardan herkes eşit şekilde faydalanırsa adelet dolayısıyla hukuk yerine gelmiş olur. Seyahat hakkı, örgütlenme ve düşünce özgürlüğü hakkı, özgür çalışma hakkı, imkanlardan eşit faydalanma hakkı, inancını yerine getirme gibi haklar yerine getirilmediği andan itibaren orada adaletsizlik başlamıştır demektir.

İşte, insan ve toplumların temel haklarını kullanmada devletin kolluk kuvvetleri ve zor aygıtları engel olduğu zamanlarda ortaya adaletsizlik çıkıyor. Adaletsizliğin olduğu yerde, isyan, protesto ve mücadele gelişiyor. Çünkü, insan ve toplumlar, hem doğal hakları hem de kazanılmış haklarını kullanamıyor ve var olan imkanlardan eşit bir şekilde faydalanamıyor ve zorla engeleniyor. İnsanlık tarihinde gelişen tüm mücadele ve isyanların ilk sloganı adalet olmuştur.

Tarihsel ve toplumsal haklar, doğuştan gelen haklardır; dil, kimlik, gelenek ve görenek, kendi kendini yönetmek vb inkar edilemeyecek haklardır. Dolayısıyla var olan hukuk anlayışları ve hukuksal sistemler, işte bu hakları engellemek ve tekellerin çıkarlarını korumak için bu hakların inkarı üzerinden hukuklarını inşa ederler. İşte bu tarihsel ve toplumsal nedenlerden dolayı hukuk, adalet ve hak üzerinden inşa edilirse bir anlamı olur.

Demokratik Ulusta, bu tarz hukukla adalet ve hakları, asayiş ve mahkeme yerine getiremez. En özgür ve adil toplum, polis, mahkeme ve cezaevinin olmadığı toplumdur. Asayiş, mahkeme ve cezaevi kurumlarının suç olgusu olduğu için varlık buldukları biliniyor. Demek ki, adaletsizlik, haksızlık olduğu için asayiş, cezaevi ve mahkemeler vardır. Çünkü sınıflaşma, tekel ve ezen-ezilen farkının olduğu yerde adaletsizlik vardır. Bu nedenle yaşadığımız süreç, ahlaki ve politik bir toplum süreci değildir. Burada bir zorlanma ve çıkmaz vardır.

Rojava'da bir devrim gelişti, bu ilk adımdır. Fakat sorunlu bir miras devralındı ve şimdi devralınan miras üzerinden bir süreç gelişiyor. Devrim gelişti fakat kapitalizmin kustuğu tüm kiri ve çirkinlikleri sorun olarak önümüzde duruyor. Uyuşturucu, tecavüz, fakirlik, DAİŞ, sömürgecilik, sınıflaşmalar, parçalanmışlık, kültürsüzlük, tarihsizlik vb olguları devrimciler oluşturmadı. Peki bunlara karşı ne yapılabilir?

Toplumsal ve devrim değerleri ya cezaevi, asayiş ve mahkeme ile korunacak ya da ahlaki politik toplum düzeni olan ahlaki geliştirmekle düzen oturtulacak. Paradoks burda ortaya çıkıyor. Dünyamız ve insanlık durumu şu anda öyle bir düzeyde değildir. Fakat Önder APO, kurduğu sistemle, özgürlüğü yarına ertelemeyen, sistemin kurulmasıyla gelişmesi gerektiğini söyledi. Çünkü özgürlük şimdidir. Öyle bir noktadayız.

Bu paradokstan kaynaklı demokratik özerklik hukuku muğlaktır ve halen istendiği biçimiyle de oluşturulabilmiş değildir. Bu nedenle Rojava Özerk Yönetimi bu alanda yaşadığı süreçlerden tecrübe çıkararak bir girişimde bulunmuş ve kendi Toplumsal Sözleşmesini ilan etmiştir. Demokratik özerklik sisteminde temel bir hukuk belgesi olmalıdır. Çünkü Suriye sisteminden özgürlüklerden yoksun kılınmış, eşitsizlik ve adaletsizlikle kuşatılmış bir toplumu devr aldık. Bu ciddi bir durumdur. Örneğin, fakirlik oldu mu sınıflaşma gelişir sınıflaşmanın olduğu yerde de suç gelişir. Bunlar sonuç olarak ortaya çıkar. Bundan dolayı, iktidar tekeline dayalı sermaye ve aşırı kar sistemi tüm sorunların sebebidir.

Bu sebebin ortaya çıkardığı eşitsiz ve özgürlükten yoksun bir toplumsal realite vardır. Bu realiteden kaynaklı, günlük olarak yaşanan maddi ve manevi çelişkili sorunlar yaşanıyorsa orada eşitsizlik dolayısıyla suçun olması kaçınılmazdır. Günümüzde ahlaki politik toplum sürecinde yaşanmıyor, onun çetin mücadelesi veriliyor. Dolayısıyla bu koşullarda ahlak üzerinden toplumu geliştirmenin oldukça zor olduğu açıktır. Bu nedenden kaynaklı bu koşullarda hukukun gerekli olduğu da anlaşıyor. O zaman nasıl bir hukuk diye sormak gerekiyor?

Hukuk lazımsa o zaman hukuku, bir yönüyle, adalet ve haklar üzerinden inşa ederken, diğer yönüyle de ahlaki alabildiğine diriltip canlandırmalıyız. Dolayısıyla, hukuk ilk olarak, adalet ve hakların eşit düzeyde geliştirilmesi ve inşasına

dayanmalıdır. Bunun için, adalet ve hakların kural ve kaidelerini hukuk örgütlemelidir. Hak ve adaleti temel alan bir hukuksal yapıdan yanayız.

Demokratik ulus hukuku, toplumun, düşünce, inanç yapısını, kültürel, dil, ekonomi, örgütlenme gibi hakları korumak ve adaleti hakim kılmak üzerinden gelişmelidir. Bu ara dönemde hukuk olmalıdır, çünkü sınıflar vardır ve çelişkiler yoğundur. Bugünkü yaşadığımız toplumsal realitede, toplumun sadece ahlak ve vicdanla yürümesi zordur.

Teferruatı fazla olmayan, bir hukuksal metin ihtiyaçları karşılayabilir. Demokratik özerk toplumun, hukuksal bir çerçeve ve belgesi olur ama günlük işleri ortak tartışarak çözmek, ahlaki ve politik kaideler üzerinden sistemi çalıştırmak en doğru yöntemdir.

Hukuk konusunda günlük sorunları demokratik mekanizmalar üzerinden tartışarak çözmek ve hukuku demokrasiye duyarlı hale getirmek temel prensibimiz olmalıdır. Temel ilkeleri yukarıda dile gelmişti. Hukuk tek renk değildir. Rakka, Minbiç, Derazor hatta Derik, Kobane kısacası yereller ve bölgelerin sosyal ve kültürel yapılarının aynı olmadığını bilmek gerekir. Ayrı ayrı bölge ve kültürlerin ihtiyaçlarına göre, ayrı hukuk çerçevesi olabilir ya da o yereller kendi kurallarını tartışarak oluşturabilirler.

Ulus devlet, tek hukuk oluşturuyor oysa herkes yaşadığı sosyal ve kültürel yapıdan kaynaklı aynı değildir. Hatta Kürtler arasında bile tek bir hukuk olamaz. Kantonlar arasında bile farklı hukuklar olmalıdır. Her yerde aynı hukuk anlayışını, ulus devlet geliştirir. Dolayısıyla, hukuk, insanın kültürüne, sosyal, ekonomik ve doğasına göre gelişmelidir. Demokratik Doğu ve Kuzey Suriye Özerk Yönetiminin genel hukuksal bir çerçevesi ya da sözleşmesi bu amaçla ilan edilmiştir. Bu belge ile, özerk yönetimler, konseyler ve kurumlar arası ilişkiler düzenlenmiştir. Bu da demokratik ulus bütünlüğünü ilgilendiren genel konularla ilgili perspektiflerdir. Bu belge

hazırlanırken, tüm komün, meclis ve kurumların ortak tartışması üzerinden gelişmiştir. Onun dışında kanton ve yerel kültürlerin kendi alanlarındaki güncel sorunlarını çözmesi bu yerellerin iradesine bırakılır. Peki Demokratik Özerklikte yetki ve ilişki hukuku ne olmalıdır.?

1- Diplomasi: Demokratik özerk yönetimin hakkını ve hukukunu uluslar arası toplum da temsil etmeli.

2- Savunma: Özsavunma, her yerelin ve kantonun ilgileneceği bir alan olmasına karşın, direnme ve savaş süreçleri, ortak savunma stratejisi ile belirlenmeli.

3- Petrol, gümrük ve barajlar: Bu alanlar herkesi ilgilendirir. Genel bir politika geliştirilmeli.

4. Bütçe: Gelir bir yerde toplanmalı. Fakat, o ülkenin gelir ve gideri açık bir şekilde halkla paylaşılıp şeffaf olmalıdır. Ayrıca gelirinin tümü, kantonlara ihtiyaçlar temelinde ve adaletli bir şekilde dağıtılmalı, paylaşılmalıdır.

5- Demokratik özerkliğin, toplumsal eğitim ve öğretim müfredatları, kanton özgünlüklerini koruyarak ve tartışarak genel politika ile belirlenmeli. Kanton ve meclisler kendi sosyolojisine göre hukuk belgesi çıkartabilirler.

Adalet sistemi de sulh yoluyla ve halk gücü temelinde çözümlenmelidir. En kritik suçlar dışında tüm adalet sistemi sulh üzerinden çözümlenmeli, toplumsal ahlakın öngördüğü kurallarla toplumlar kendini yönetmelidir. Tüm bu süreçler, komün, meclis ve kantonlarla tartışarak belirlenmeli, özellikle halk platformları teşvik edilmelidir, yaptırımlar emek gibi toplumsal ahlaki kuralları diriltip uygulanmalıdır.

Sonuç olarak, yaşadığımız devrimci duruma denk bir hukuk anlayışını tartışarak, deneme ve sınamalardan geçirerek örgütlemek gerekir. Kendi toplumsal modelimizi geliştirmeden uygulanacak tüm hukuk modellerinin varacağı sonucun iktidar olacağını anlamak ve bilmek gerekir. Demokratik özerk sistemin hukuk anlayışı bu açıdan ahlaka yedirilmiş bir hukuk anlayışı olmaktadır.

Diğer taraftan meclis, yargı ve yürütme ayrımı biçiminde devletçi toplumda 'güçler ayrılığı' olarak gelişen modeller; egemenlikçi sistemlerin iktidarı paylaşmasına ve dengelemesine dönük formüllerdir. Ahlaki politik toplum ise, kuvvetleri meclis ve komünlere vererek, toplumu hem irade hem de özne durumuna getirmeyi esas alır.

9- Demokrasi

Demokrasi kavramı da diğer kavramlarda olduğu gibi üzerinde en çok oynanan ve çarpıtılan kavramların başında gelmektedir. İktidar tekelleri, diğer kavramlarda olduğu gibi demokrasi kavramını da kendi sömürü düzenleri için aracı yapmıştır.

İktidar tekellerinden bu kavramlar alınır, gerçekleri çıplak bir biçimde dışa yansır ve zor aygıtları dışında kendisini örtecek bir maske kalmaz. Atina sürecinden sonra yaklaşık iki bin yıl demokrasi kavramı tozlu raflara kaldırıldı. Egemenlerin demokrasi ile kendilerini gizlemeleri ve bu amaçla demokrasi kavramını piyasaya sürmeleri son yüzyıllarda öne çıkan durumdur. O zaman demokrasiyi nasıl ele almak gerekir?

Paradigmatal anlamda tarihsel toplum gelişimi M.Ö 5000 yıllarında kesintiye uğramış toplumsal gelişme bir çatallaşma yaşamıştır. Gelişen bu çatallaşmanın bir kutbu Demokratik Uygarlık (temeli neolitik topluma dayanır) karşı kutbu ise hegemonik uygarlık (temeli hanedanlığa dayalı ataerkil hiyerarşiye dayanır ki sonrası devlettir) olarak gelişir. Tarihsel toplumun bu tarzla ele alınması kavramları ve ortaya çıkan gelişmeleri de farklı ele almayı gerekli kılar.

Sınıflı uygarlık 5 bin yıldır süren, günümüzdeki hakim uygarlık biçimidir. Bu 5 bin yıllık süre içinde sınıflı uygarlığın karşı kutbu demokratik uygarlıktır. O zaman demokrasi kavramını, karşı kutupta olan ahlaki politik toplum bakışıyla

ele almak ve tanımlamak gerekir. Demokrasi kavramı bu bakışla tanımlanırsa, demokrasiyi o zaman yerli yerine oturmuş oluruz ve süren muğlaklık ancak bu temelde aşılar.

Hakikat buyusa o zaman demokrasi, uygarlık yorumuyla değil de ahlaki politik toplum özüyle yorumlanmalıdır. Bu tarz bir yorumla hem toplumun, farklılık ve çeşitliliğinin olduğu yerde demokrasinin filizleneceğini görmüş oluruz hem de demokrasiyi devletsiz bir zihniyetle ele alacağımız sonucuna ulaşırız.

Demokrasi kavramı devlet, iktidar, hegemonya ve tekel bağlamında ele alınacaksa o demokrasi değildir. Dolayısıyla demokrasiyi devletleşmemiş farklı ve çeşitli toplumsal unsurların kendisini ifade ettiği bir yaşam tarzı, devlet dışı toplumsallığın oluşturduğu bir sistem olarak ele alırsak demokrasiyi ait olduğu yerden başlatıp yerli yerine oturmuş oluruz. Bu sürecin genel tanımı da demokratik uygarlık olmaktadır.

Demokrasi kavramını ele alırken, toplum, kültür, politika, ahlak, özyönetim, özgürlük vb kavramlarla ele almak gerekir. Kaldı ki, toplumsal doğalar farklılığa dayanır. Bu açıdan demokrasi, toplumsal çeşitliliğin varlığı sonucu gelişmiş bir olgudur. İşte ahlaki politik toplum da bu dokularla hareket etmektedir. Çünkü toplum kendi esaslarına göre gelişen bir hakikati temsil eder. Ahlaki politik toplum, tıpkı tekil bir insanın dokularına benzerdir. İNSAN ÖZ DOKULARIYLA İNSAN OLUR.

İnsanın organlarının her birinde hasar meydana gelebilir, insan tedavi edip yaşamını sürdürebilir. İnsan dokuları bu açıdan başka yerden gelme değildir, dokular iç gelişim süreciyle kendi kendisine ait olarak gelişip vücut bulur. Toplumun dokuları olan ahlak, politika, ekonomi, kültür, özyönetim, özgürlük ve demokrasi kavramları ahlaki ve politik toplumun dokuları olarak gelişir. Bunları birinden ayırştırmak, parçalamak mümkün değildir.

İktidar tekelleri işte bu dokuları alırken hem insanı sakat ve felç etmeyi amaçlar hem de o dokunun varoluş nedenini değiştirerek, birbirinden koparır. Sınıflı uygarlık zihniyeti tam da bunu yapar. Örneğin, ahlaki politik toplum dokusu olan demokrasi ve politikayı ele alalım. Toplum gelişmesini yaratmak için, günlük olarak toplum ilişkilerini oluşturacak, yaşamın sürdürülmesi için kendisini planlayacak, beslenmek için üretim yapacak, avcılık yapacak, barınma ve korunma için yer temini edecek kısacası tüm bu konuların çözüm faaliyeti politikanın konusudur. Peki politika kendisini nasıl ifade edecek? Özgür bir ortam olmazsa kendini ifade etme imkanı ve tarzı olabilir mi?

İşte burada devreye demokrasi giriyor. Demek ki politikanın hayata geçmesinin temel yolu demokrasidir. Önder APO, politikayı özgürlük sanatı, demokrasiyi de politikanın İCRA BİÇİMİ olarak tanımlıyor. Bugünkü tanımıyla, buna demokratik siyaset diyoruz.

Dolayısıyla, demokrasinin tüm kavramlarla ilişkisi bu yönlüdür. İsterse, özyönetim, kültür, ahlak, ekonomi, özgürlük olsun istenirse, totemist, animist, tanrıça kültürü, metafizik, mitolojik ve felsefik düşünce ve inanışlar olsun tüm kavram ve düşünceler direk demokrasiyle ilişkilidir. Tekil insan dokusu, veya ahlaki politik toplum dokusundan kastedilen budur.

Demokrasi kavram olarak Yunan sitelerinde kullanılmış olsa da temeli doğal toplumdur. Kökü, anlayışı, işlevi ve gelişim şekli, insanın toplumsal varlık olmasıyla birlikte gelişen neolitik topluma dayanır. Ve toplum açısından ontolojik bir yaşam tarzı olarak gelişir.

Zaten Gordon Child, Ali Şeriatı ve A. Gunder Frank gibi tarihçiler, *'insanlık ve tarih, referansını Mezopotamya'dan alır'* diyerek var olan bakışları değiştirmişlerdir.

Sonuç olarak demokrasi kavramı ele alınırsa devletsizlikten başlatılmalı ve devlet karşısında duran direnişçi toplum çizgisi üzerinden ele alınmalıdır. Klandan demokratik

ulus sürecine kadar ki tüm aşamalar demokrasi kapsamına girer.

Bu açıdan demokrasinin bir yaşam tarzı olarak toplumsallaşmayla başladığını belirtmek gerekir. Neolitik toplum formları olan klan, kabile ve aşiret süreçleri demokrasinin en saf halinin kadın öncülüğüyle yaşandığını ortaya koyar. Demokrasinin ilk orijinal hali neolitik toplumda gelişmiştir. Bu açıdan demokrasiyi kök hücre olarak tarif etmek gerekir.

Neolitik toplum sınıflı uygarlık gelişimiyle birlikte kesintiye uğradıktan sonra buna karşı toplumsal varlığını koruyan demokratik uygarlık karakterli süreci de başlatmıştır. Bu süreç kadın öncülüğünde ve erkek tekelinde somutlaşan, iktidar, devlet ve sınıflaşmaya karşı demokrasinin İLK SOYDAMARI olarak bu tekelleşmeye karşı gelişmiştir. Mitolojide geçen İnanna-Enki, Marduk-Tiamat ve Gilgameş-İştar savaşları, devletleşmiş toplum ile devletleşmeye karşı direnen demokratik toplumcu çizginin mücadelesini temsil eden savaşlardır.

Demokrasinin İKİNCİ SOYDAMARI, inanç, dinler, felsefe ve bilimlerin tarihiyle devam etmiştir. İnanç ve din anlayışlarına dayalı kültürel, toplumsal hareketler ile felsefe ve bilimsel düşünürler öncülüğünde gelişen eğilimler, demokrasinin ikinci soy damarının temel bileşenleri olarak gelişir. Özellikle, tanrıça kültürüne dayanan Mazdeizmi bu kapsamda değerlendirmek mümkündür.

Mazdeizm, ideolojik-politik-felsefik bir direniş çizgisidir ve ana tanrıça direniş geleneğinin sınıflı uygarlık dönemindeki direniş örneğidir. Zerdüş, Mazda, Mani, Hürrem, Cavidan, Babek ve Ebu Müslüm Horasani demokratik toplum kültürünün taşıyıcısıdır. Eşitlikçi ve özgürlükçü ana tanrıça kültürü Mazdeizm kanalıyla Zerdüş'e ulaşmış ve oradan da doğrudan veya dolaylı olarak demokratik direnişlerin rotasını belirlemiştir.

Peygamber ve dinsel çıkışlar, köle ve kabilelerin direnişleri, kavim göçleri, köylü ayaklanmaları, etnik-kültürel hareketler, kent ve kırdaki direnen kavimler, rönesans hareketleri, işçi hareketleri, feminizm ve anarşist hareketler ve günümüzde bütün sistem dışı oluşumlar demokrasinin soy damarının asli taşıyıcıları olmuştur.

Demokrasinin ÜÇÜNCÜ SOYDAMARI, Önder APO'nun başlattığı demokratik uygarlık paradigması olmaktadır. Demokrasinin Üçüncü soydamarı ilk ikisinin ve temelde orijinal hali olan neolitik toplum değerlerinin güncelleşmesi ve sentezine dayanır. Ahlaki ve politik toplum dokuları esas alınacaksa demokrasinin kültürel soy damarı olan, demokratik uygarlık unsurlarını, gerçek anlamda demokratik toplumcu miraslar olarak kabul etmeli ve demokrasiyi devletleşmemiş olan bu değerlere dayanarak isimlendirmeye gitmeliyiz.

Demokrasinin üçüncü soy damarı, neolitik toplumda gelişen kök damara dayanır. Nasıl ki sınıflı ve devletli uygarlık tarafından bu gelişme kesintiye uğratılıp sapma yaşanmış ise, demokrasi de, devletleşmemiş olan demokratik uygarlık çizgisi de, ilk kök hücreye dayanarak tarihsel düzeltmeyi, kesintiye uğradığı yerden başlatacak, demokrasinin gerçek tanımına, yaşam tarzı ve sistemine o zaman kavuşmuş olacaktır.

Demokrasiyi toplumsal boyutuyla tanımladıktan sonra bir de kavramsal olarak ele alıp tarihsel gelişimi üzerinde durmalıyız.

Demokrasi tarihi, bu iki kutup üzerinden incelenir ise, başta Ortadoğu olmak üzere, Atina, Avrupa, Balkanlar, Afrika, Amerika kısacası 1970'lere kadarki tarihsel süreçlerin kendi içinde sürekli ikili karakter taşıdığını fakat son beş bin yılda egemenlerin sürekli hakim hale gelerek başardığı görülecektir.

Konu bağlamında demokrasinin kısa tarihsel gelişimini bir kaç dönem üzerinden ele almak gerekirse;

Bu amaçlar çerçevesinde demokrasi kavramını bilinen anlamıyla ilk kullanan Yunanlı tarihçi Heredot olmuştur. M.Ö

5 yüzyılda kaleme aldığı Tarih adlı yapıtında demokrasi terimini “halkın yönetimi”biçiminde tanımlamıştır.

Demokrasi, halkın kendi kendini yönetmesi, halk idaresidir. Yunanca "halk" kelimesinin karşılığı olan "demos" ile "idare" manasına gelen "kratos" kelimelerinden meydana gelen bir terimdir.

Demokrasi kavramı Heredot’un kitabında dile gelmiş ama Atina mekanında ortaya çıkan demokrasiyi geliştirip savunan en önemli örnek Perikles olmuştur. Perikles, Atinalılar'a demokrasi kavramını, aristokratik rejimi yenen demokrasinin iyilik ve faziletlerini şu ifadelerle dile getirmektedir: *“Bize demokrasi denildiği doğru, çünkü yönetim azınlığın değil çoğunluğun elinde.”*

Perikles, Grek, Atina ve Sparta’da tek adam idaresi olarak diktatörlük ve tiranlığa karşı, demokrasiyi, 'çoğunluğun idaresi olarak' tanımlamıştır.

Atina’nın temel düşünürü Perikles’tir. Perikles’e göre üç farklı yönetim biçimi vardır. Birincisi, Bir’in yönetimidir. Buna *“monark, tiran yönetimi”* der. İkincisi, Az’ın yönetimi, buna *“oligarşi”* ya da *“aristokrasi”* diyor. Üçüncüsü, Çok’un yönetimi, buna da *“demokrasi”* diyor. O dönemin Atina’sı ve çevresinde birikmeler oluşmuş, Akalar, Dorlar, Mikenler, Spartalılar gibi geniş bir aşiret çeşitliliği söz konusu olmuştur. Yeni bir yapılanmaya gidilecektir ve bunun yönetim sistemi bu nedenle tartışılan temel konudur.

Antik Yunan demokrasisinin kurumlaşmaya doğru evrilme tarihi M.Ö 5 yüzyılda başlamıştır. Fakat bunun ilk süreçleri 7. yüzyıla kadar uzanmaktadır. Yunan uygarlığı değişik dönemlere ayrılır. 300 ayrı site halinde olan yerleşik klan ve kabileler kent kültürüne dayalı uygarlık kültürünü geliştirmişlerdir. Fakat konumuz demokrasinin çıkış noktası olduğu için ifade edeceğimiz konu demokrasi çizgisi ile egemen devlet çizgisinin çelişkisinin ayrımına dairdir.

Kaldı ki Yunanistan yerli halkı, Sümer ve Mezopotamya uygarlığıyla sürekli ilişki içinde olmuştur. Dolayısıyla şehirleşme ve buna benzer gelişmelerin bu ilişkilerin sonucu olarak geliştiğini bilmek gerekir.

Daha sonra, Aka ve Dor kabileleri olarak bildiğimiz Germanlerin, Balkanlar'dan Anadolu'ya oradan da Yunanistan'a gelerek Yunan adalarını istila ettikleri ve burda kurulmuş olan uygarlık miraslarına dayanarak bilinen şekliyle kent devletleri oluşturduklarını görüyoruz. Özellikle Aka ve Dorlardan oluştuğu söylenen ayrı ayrı klan ve kabileler birliği hakim hanedan sınıf haline geliyor. Genelde kan bağıyla birbirlerine bağlı olan bu kabileler Yunanistan'ın en büyük genos-soyunu oluşturmuşlardır.

Daha iyi anlaşılması için Türk barbar kavimlerinin Anadolu'yu istila etme sürecine benzetebiliriz. Nasıl ki Anadolu ve Kürdistan'da bir yaşam ve toplumsallık gelişmişse, aynı durum Yunan sürecinde de yaşanmıştır. Nasıl ki Türk barbar kavimleri, Anadolu'da başta Bizans ve yerleşik sistemeleri yıkıp toprak ve mülklerine el koymuş ve buradaki nüfusa sahip olmuş ise -ki sınıflaşmalar bundan sonra geliyor- Dor ve Aka 'barbar' kabileleri de Yunan adalarında bu yöntemi uygulamıştır.

Yunanistan'da daha önce var olan soya dayalı kabile birimlerinin belirtilen genos soylularının istilasıyla birlikte Yunanistan'da hakim olma savaşları derinleşiyor. Bu süreç tüm toplumu ve mülkiyetini hakimiyetlerine almaları demek olup, köleliğin, tutsaklığın çoğalması anlamına gelmektedir. Çünkü Dor ve Aka istilasının sonucunda şehirde yaşayan Yunan yerlileri ve tarımda çalışan kesimler bunlar için çalışır olmuştur, sınıflaşmaya dayalı kölecilik bu tarzla gelişmiştir. Bu dönemler daha çok çatışma ile belirlenip, yönetme-yönetilme krizinin ortaya çıktığı dönemlerdir.

Bundan dolayı, Yunan uygarlığında Atina merkezli devlet olma girişimlerini de bu kapsam içinde değerlendirmek

gerekir. En son soylu kabileler, kent ve tarıma dayalı sınıfları tasfiye etmiş, tüm mal, köleler ve mülkleriyle birlikte toprakalarına el koymuşlardır. Dor ve Aka kabilelerinin kent ve merkezi devlet olma girişimleri de bu gelişmelerin bir sonucu olarak şekillenmiştir.

Daha sonra tüm kentlerde hakim olan farklı kabilelere dayalı monarşiler M.Ö 7. yüzyılda 'birin yönetimi' olan tiranlığın yetkilerini sınırlandırarak, tüm Atina'yı paylaşacak olan 10 kişiden oluşan oligarşik bir sisteme geçmektedir. Bu yönetim organına 'Arkhone' denilmektedir. Atina'daki bir çok toprak, mülk, köle vb imkanlarını denetime alıp hem paylaşıyorlar hem de halkı, hizmetçi köle statüsünde bırakıyorlar.

Topluman tümünü kendi mülkiyetleri altına alan bir organ karşısında başta, köylüler, göçmenler, köleler, orta sınıf, aristokratlar, küçük ölçekli esnaf ve yurttaşlar rahatsızlık duyarak git gide tepkiler geliştiriyorlar.

M.Ö 620 yılında Kylon adındaki isyancı lider, yerli Yunan halkının bu tepkilerini arkasına alarak halk hareketi başlatıyor. Örgütsüz ama yönetimi sarsan bu isyan belki de Atina tarihindeki ilk kapsamlı direniş ve demokrasinin başlangıcı için mihenk taşı olabilecek bir girişimdir.

Arkhone adındaki yönetim organının bu isyana karşı cevabı acımasız oluyor. Gelişen isyanlar ilkin acımasızca bastırılıyor. Ardından Arkhone yönetiminin kararıyla, yönetim üyesi olan Drakon tam yetkilendirilip genel bir düzen sağlamak için görevlendiriliyor.

O zamana kadar yazılı olmayan, her kabile liderinin keyfine göre geliştirmiş olduğu kural ve kaidelerin yerine, soylu sınıfının çıkarını koruyan yazılı kanunlara gidiliyor. Tıpkı Hammurabi kanunlarına benzer kanunlar çıkarılarak ilk kez yazılı kanunlar oluşturuluyor. Drakon kanunları ve süreciyle birlikte, isyancılar ölüm cezasına çarptırılıyor. Kylon adındaki isyancı lider de daha sonra tutuklanıp öldürülüyor.

Hammurabi yasaları, kaya üzerinde yazılmış kanunlardı. Drakon kanunları da, mürekkeple değil kanla yazılmış kanunlar olarak tarihe geçmiştir. Dönem ve aşamalar Babil sürecine çok benzerdir. Zaten Drakon ilhamını Hammurabi'den alıyor.

Sümer'de, İnanna-Enki, Babil'de Tiamat ve Marduk, Asur'da Zerdüşt ve Yunanistan'da Kylon ve soylu sınıfına dayalı hanedan kralların çatışması, sınıfsal ayrışmanın ve egemenliğin hukukla sonuçlanması olarak gelişir. Hammurabi kanunlarına benzer Drakon kanunları da en küçük cezayı bile ölümle cezalandırır. İsyancıların tümü idam edilir. Soyluların tüm çıkarlarını yazılı hale getirip, 'Drakon Yasaları' olarak tarihe geçer.

Arkhon meclisinin bu kararı ve Drakon müdahalesi huzursuzluğu derinleştirir. Çok küçük bir azınlık dışında herkes isyan halindedir. Bu durum karşısında Arkhon meclisi yeni bir kararla bu tepkiyi yatıştırmak ve huzursuzluğu gidermek için, şair, hukukçu ve orta sınıfa yakın olan Solon'u görevlendirir.

Solon bu sistem krizine nefes aldırır. Aldığı tüm kararlar sosyal içeriklidir. Soyluları sınırlandırır. Ama halk kesimlerini de yönetime geçirecek değişiklikler yaratmaz. Aksine, mülk esaslarına dayalı 4 sınıf oluşturup, yeni sistemi sınıflaşmayı öne çıkararak şekillendirir.

Aslında Solon sürecinin daha sonraki toplumsal süreçlerde devletçi çizgi lehine, Batı Avrupa ayağında yeni bir model olarak ele alınıp geliştirildiğini belirtmek gerekir.

Daha sonra Pisitretes adındaki aristokrat ve herkese mesafeli olan bir soylu yönetime gelir ve bu bir çok rahatlamaya yol açar. Fakat soylu kabilelerin komplosuyla devrilir. Bu süreç zaman zaman yönetim değişikliği biçiminde devam eder. Bu dönem içerisinde, süreçle gelişen ve tarihte bilinen adıyla Demos süreci, 500'ler Meclisi, jürilerin halk mahkemelerine seçimle dahil olması gibi gelişmeler bu

mücadele, çatışma süreçlerinin sonucu ve devamı olarak gelişir.

Yunan uygarlık süreci devlet ve demokrasi çizgisinin, sonraki süreçleri nasıl etkileyip belirlediğini ortaya koymak açısından örnek olarak verildi. Zaten gelişen demokrasi anlayışının da sınıf demokrasisi olduğu, bu sürecin ise Solon'la birlikte geliştiğini söylemek gerekir.

Solon yasaları ilk dönemlerde çok fazla uygulanmamış olsa da aslında soylulara dayalı iktidar anlayışının sonu ve mülkiyete dayalı sınıfların önünün açıldığını, bu modelin sonraki süreçlerde nasıl ilerlediğini örneklendirmek açısından önemli ve belirleyici bir kırılma noktası olarak gelişir.

Aslında Solon Yasaları olmasaydı tarih belki başka türlü yazılabilirdi. Çünkü Solon Yasaları halka dayalı demokratik devrim istencini dışa dönük değil de sistem içine çekme ve bunun yol ve yöntemini geliştirme yönlü olmuştur. Bu yanıyla gelişmesi ihtimal devrim sürecini liberalize etmiştir.

Ayrıca Solon Yasaları, hegemonik devletin meşruluğunu da sağlamıştır. Artık devletin varlığı tartışma konusu yapılmamıştır. Tüm kötülükler devlet dışında aranmıştır. Kötülük ve iyilik yönetim bazında ele alınarak devlet bunun dışında görülmüştür.

Soylular sınırlandırılmış ve sınıflara öncelik tanınmıştır. Dikkat edilirse tüm filozoflar başta Sokrates olmak üzere, Aristo, Platon 'iyi' ve 'kötü' yönetimler üzerinde kafa yorarak devleti aklamışlardır.

M.Ö 632'de Kylon isimli isyan liderinin alt sınıfları hareketlendirip soylulara karşı ayaklandırmasını, Antik Yunan'da toplumsal demokrasisinin çıkış noktası olarak değerlendirmek yanlış değildir.

Konumuz açısından şu soru önemlidir. Kylon başarmış olsaydı değişen bir şey olacak mıydı? Kuşkusuz tarihe daha güçlü iz bırakabilecek bir sürecin öncüsü olabilirdi. Belki de daha özerk, merkeze dayalı olmayan bir süreç de gelişebilirdi.

Çünkü daha sonra Perikles'in, Med konfederasyonuna benzer önermeleri olmuştur.

Fakat büyük ihtimalle Kylon başarmış olsaydı muhtemelen devlet sistemine dayalı daha güçlü bir tiran olma olasılığı da vardı. Çünkü, iktidar ve devlet sistemini çözmeden, halka dayalı demokrasi kavgası başarılmış olursa dahi sonu devlet olacaktı. Belkide Perikles'in dediği gibi, Med konfederasyonuna benzer, halkın önde olduğu bir yönetim anlayışı da gelişebilirdi.

Zaten mücadele, isyan ve karşı koymalar neticesinde 'demos' süreci bu gelişmelerin bir sonucu olsa da, yönetimlerin dayandığı 'demos'un tüm halkı kapsamadığı, mülkiyete dayalı sınıflar dışında diğer bir çok kesimin bunun dışında olduğu biliniyor. Bu nedenlerden dolayı Atina demokrasisi, köleci sınıf demokrasisi olarak gelişmiştir.

Sonuç olarak, kuşkusuz demokrasi, kent, devlet, politika, yönetim, ahlak, isyanlar ve bizzat toplumun kendisi Antik Yunan tarihiyle başlamıyor. Demokrasi de ismini ve yapısını oradan almakla birlikte içerik ve işlev olarak Atina'nın icadı değildir. Tüm bu olgular ve diyalektik ikili karakter binlerce yıl öteden evrilerek antik çağda barajlanıyor, düşünsel bir sistem kazanarak kırılma yaşıyor.

Egemenlik sisteminin burada temel belirleyici farkı, Antik Yunan döneminde gelişen isyanlar ve mücadeleler sürecini de hasaplayarak, başta Mezopotamya devlet kültürü olmak üzere en son Asur despotizminin yıkılmasıyla varlığı tehlikeye düşen devletin, burada yeniden restore edilmesiyle toplumsallığın ikinci kez kırılmasıyla ortaya çıkar. Devletçi düzen sistemselsel bazda içine girdiği kırılmayı fark ederek kendini restore etmenin yollarını açığa çıkarmıştır. Zaten daha sonra Avrupa ayağında, ulus devlet restore edilerek üçüncü bir kırılmayla güncellenmiştir ve bundan en çok da demokrasi etkilenmiştir. Çünkü demokrasi tozlu raflardan çıkarılmış ve devletin meşruluğu için bir maske olarak kullanılmıştır.

Atina'dan sonra bu ikili karakter Roma süreciyle devam eder. Zaten Roma kendini 'Greko-Romen' kültürü olarak tanımlıyor. Bu kültürün bir sentezi olarak geliyor. Roma neredeyse Atina sürecine benzer bir süreci yaşıyor.

İtalyan yerlilerinin kabile, klan tarzında daha çok ziraat ve şehir kültürüne dayalı bir yaşam biçimi vardı. Tarihte bu halka Latin toplumu denilmekteydi. Daha sonra Anadolu'dan, Troyalı olarak bilinen Etrüsk kabilelerin göçüyle, yerli halklarla çatışması sonucu ilk Roma şehir devleti kuruldu.

Dorların Yunan adalarına göçü ve istilasına benzer bir süreç Akdeniz topraklarından da böyle geliyor. Etrüsklerin hakimiyetiyle burda yaşayan Latin halkı bu egemen kabileye hizmetçilik eder konuma düşüyor. Tüm toprak mülkiyeti ve yerli halk bu sisteme ait oluyor.

Zaten Roma tarihi yerli toplumsallığı ile soylu sınıf arasındaki mücadele olarak geliyor. Kente dayalı tüm devlet kurumları, komutan, yönetici ve rahip sistemine bağlı geliyor. Ayrıca zengin sınıfların gelişmesiyle de egemenler, Patrisyen denen mecliste buluşuyor. Ayrıca kurulan bu sistem krallıkla yönetiliyor.

Daha önce yerli halkın komünal tarzda kendi sorunlarını tartışıp karar aldığı Plep denilen ortak meclisi hem bu sistemin dışında kalıyor hem de varlığı tehlikeye giriyor.

Roma şehir devletleri gittikçe genişlerken, içteki tüm asker, toprak işletme, hayvancılık ve el işlerini yerli halk olan Plepler yapıyor. Pleplere dayalı halk kesiminin hiç bir anlamda sosyal ve siyasal hakları bulunmuyor.

Sınıf farkı derinleştikçe mücadele de geliyor. Roma başka alanlara açılırken savaşan askerler, Pleplerdir. Roma pazarını canlandıran Pleplerin ziraat ve hayvancılıkta ortaya koydukları emekleridir. Plepler bunun farkındadır fakat huzursuzluk ve rahatsızlığı örgütleyecek isyan ettirecek bir çıkışı gerçekleştirememişlerdir.

Plepler tepkilerini doğal toplum kültürüne ve kutsallıklara dayalı bazı mekanlara toplu ibadetle ve Romalılara ait şehirlerden başka şehirlere göç ederek ifade ediyorlardı. Örneğin bir savaş esnasında, Plepler savaşa katılmayarak kutsal dedikleri mekanlara toplu olarak gidip protesto gerçekleştiriyorlardı.

İş yapmama, savaşa katılmama, huzursuzluk çıkarma, göç etme ve yer yer karşı koymalar karşısında, Roma iktidarı Pleplerin bazı taleplerini kabul etmiştir. Fakat bu haklar ya yerine getirilmemiş yada soylulara dayalı krallık bu tepkileri bastırarak egemenliklerini daha güçlü hale getirmek istemiştir.

Ortaya çıkan bu huzursuzluk ve sönmeyen tepkiler karşısında defalarca denenen ara çözüm arayışları sonuç vermemiştir. En son ortak bir komisyon kurularak çözümü araştırmak için Atina'ya gidilmiştir.

Atina modeli olan Solon yasaları, Roma koşullarına uyarlanarak, Pleplere sosyal, ekonomik ve siyasal haklar verilmiştir. Bu yeni süreçle birlikte, Plep Meclisi Roma sisteminin bir organı haline gelmiştir. Roma'da, krallık yerini bu mücadele sonucunda cumhuriyete bırakmıştır.

Roma'da, Atina'ya benzer bir demos yerine, 12 Levha adı altında bir hukuksal metin oluşturuldu. Roma'da ilk kez kanunlar yazılı hale getirilmiş oldu.

Atina'da demokrasi, mülkiyet sahibi sınıf ve yurttaşlara dayanıyordu. Halkın egemenliği kavramından anlaşılan sınıf ve Atina yurttaşlarıydı. Roma iktidarı ise, cumhuriyetle birlikte halkın iradesini hukukla sınırlama yanlısı olmuştur. Bu durum, cumhuriyetçilerin halkın egemenliğini değil, hukukun egemenliğini savunduğu şeklinde ifade edilmektedir. Dolayısıyla Roma'da her şey hukukla ifade edilmeye başlandı.

Roma'da gelişen farklı yöntemlere dayalı demokratik komünal hareketlenme ve mücadeleler, cumhuriyet, hukuk ve yeni bir idari yapı içinde kaldı. Daha sonra köleler, inanç

hareketleri ve kabile topluluklarının iç ve dış mücadeleleri sonucu Batı Roma imparatorluğu yıkıldı.

Roma tarihinin hem ilk cumhuriyet aşaması olsun hem de sonradan gelişen, dini hareketler, kölelerin isyanı ve dıştan kabilelerin saldırıları süreci ile ezilenlerden yana demokratik bir toplum ya da bir sistem gelişmemiştir.

Sümer, Babil ve Atina'da gelişen devletçi çizgi Roma'da, cumhuriyet ve hukuksal bir idari yapıyla sentez oluşturur. Demokratik hareketlerin tümü sistem içine alınarak başka bir yol oluşturma süreçleri sürekli engellendi ve başarısızlıkla sonuçlandırıldı.

Egemenlikçi zihniyetin, zincirleme olarak iktidarsal anlamda, siyasi, askeri ve ekonomik bir zemini vardır. Aynı tarzda ahlaki politik toplumun da mücadele gerekçesi yıllar geçtikçe artmaktadır. Tarihte görüldüğü gibi başkaldırma ve başarılı-başarısız denemeleri olan direnişler sürekli var olmuştur.

Fakat, ezilen toplumların bu mücadeleyi örgütleyecek sisteme dönüştürecek bir modelleri olmadığı için sonuç olarak ya sisteme entegre olmuş ya da daraltılarak sınıra çekilmişlerdir. Bu sonuçların gelişmesinin en büyük nedenleri devlet ve iktidarcı sistemi çözmemiş olmalarıdır. Ezilenler adına en çok ismi geçen Spartacus bile mücadelesinde başarılı olsaydı belkide en değme Tiran olurdu. Çünkü Spartecus'un hayalinde kral olmak vardı.

Roma'nın yıkılışından sonra Avrupa kıtasında da bu şans ve fırsatlar değerlendirilemedi. Roma yıkılmış, fırsatlar gelişmişti. Roma imparatorluğunu yıkmak her ezilenin tek hayali olmasına rağmen, Roma yıkılmış ama bu tarihi fırsat halklar lehine değerlendirilememiştir. Aksine, her bölge, mıntıka ve yerelerde kabileler kendi iktidarlarını ilan etmiş, merkezleşmek isteyen büyük hanedan aileleri ve kiliseye karşı anlaşmazlıklar derinleşmiştir. Yani yönetim ve sınıflar kendi aralarında büyük anlaşmazlıklar yaşamışlardır. Dolayısıyla,

Avrupa kıtasında, kilise, büyük hanedanlıklara dayalı krallıklar, senyör ve derebeyler arasında anlaşmazlık ve çatışma derinleşmiştir.

Magna Carta süreci, bu anlaşmazlık ve çatışmaların bir sonucu olarak gelişmiştir. Magna Carta aslında çatışma ve anlaşmazlık yaşayan yönetim düzeninin uzlaşmasına dayalı hukuksal bir metindir. Magna Carta, kilise, krallık, derebeylik ve şehir yöneticilerinin uzlaştıkları ve bu kesimlerden oluşacak bir parlamentonun kilisenin hakemliliğinde olacak şekilde, kral yetkilerinin sınırlandığı bir anlaşmadır.

Ayrıca, bu anlaşma Roma'dan kalma 12 Levha kanunlarının Avrupa koşullarına uyarlanması ve parçalı yönetici elitlerin hukuksal anlamda sınırlandırılmasına dayalı bir anlaşmadır.

Bu süreç ikili bir biçimde İngiltere'de giderek temsili demokrasiye yol açarken, Avrupanın diğer uluslarında da benzer gelişmeler yaşanmaktadır. Bu dönemler Fransa Devrimine kadar devam eder. Fransa Devrimiyle birlikte bu süreç, devletli ulus modeliyle tamamlanarak, başta Avrupa olmak üzere tüm dünyaya dayatılıyor.

Avrupa'da köylüler, mezhepler, emekçiler ve kent halkları, kavimsel ve demokratik ulus kimlikleri üzerinden, eşitlik, özgürlük ve adalet sloganlarıyla bu kaotik süreci kendi lehlerine dönüştürme mücadeleleri yürütmüşlerdir. Fakat son damgayı egemenlikçi zihniyet vurarak bu süreçleri lehine çevirmiştir.

Avrupa sürecini, Magna Carta ile gelişen, Westfalya anlaşması ile devam eden ve en son Fransa devrimiyle sonuçlanan bir süreç olarak ele almak gerekir.

Roma imparatorluğunun yıkılışından sonra, iktidar kavgasının, yerele, bölgeye dayanması, bunun içinde mezhep, sınıf ve etnisitenin olması Avrupa kıtasında ciddi bir kaos ve kargaşanın gelişmesine neden olmuştur. Bu süreçte gelişen başta Rönesans ve Aydınlanma filozoflarının hemen hemen

çoğu bu gerçekliğe bir çözüm bulmak için çalışmıştır. Dolayısıyla Avrupa merkezli çözüm arayışları başta sosyoloji olmak üzere, ideoloji, felsefe, sanat, estetik, laiklik, ekonomi ve siyaset bilimlerinin oluşması, gelişmesi ve kuruluş mantıkları da bu gerçekliğe dayalıdır.

Sonuç olarak, Avrupa zemininde başta pozitivism olmak üzere bir çok bilimin icat edilmesinin asıl sebebini, karmaşıklaşmış sınıflara, mezheplere ve etnisitelere bölünmüş toplumların sorunlarının nasıl çözüleceğinin arayışı oluşturmaktaydı.

Çünkü çözümlenmezse, batı toplumu büyük bir yıkım yaşayacaktı. Onun için sınıf araştırmasına sosyoloji denildi. Dolayısıyla, sınıflar birbirine nasıl bağlanır, sınıf ve etnisite üzerinden ulusa nasıl bağlanır ve devlet ulusu nasıl yaratılır sorularına yanıt aradılar.

Zaten en sonunda Hegel, ulusal birliğin geliştirilmesi ve üst bir toplumsal forma geçilmesini ortaya koydu. Bütün sınıf, etnisite ve farklılıkları tek ulusun içinde eriterek devlet ulusuna giden yolu açtı. Avrupa sürecini bu temelde ele alabiliriz.

Ezilenler adına demokrasinin gelişmesine öncülük eden Marksizm sürecini de bu kapsamda ele alabiliriz. İlk devleti temel almadan devleti bir ara dönem aygıtı olarak görüp olumsuzlayan Marksizm, Paris Komünü deneyimden sonra, Proletarya Diktatörlüğü ve devleti merkeze alan bir görüş değişikliğine gitmiştir.

Rusya, Çin, Vietnam, Küba ve Latin Amerika devrimleri halklar adına demokratik sisteme dayalı mücadeleler olsa da son noktada demokrasiye en büyük zararı veren gelişmeler olarak rol oynamışlardır.

Egemenler demokrasiyi tozlu raflardan indirip bir maske ve iktidarlarını meşrulaştıran bir malzeme olarak ele alırken, halklar adına mücadele eden kesimlerin, demokrasiyi gündemlerine bile almadan, aldıklarında ise devlet ve iktidarla birlikte ele almalarından dolayı, demokrasiyi anlamından

koparan bir süreç gelişmiş, demokrasiyi oldukça muğlaklaştırıp tanınmaz hale sokmuştur.

Görüldüğü gibi, demokrasi kavramını sınıf, devlet ve iktidarla ele alan yaklaşımla, demokrasinin devlet ve sınıf yönetimiyle özdeş tutulmasına yol açan gelişmeler, demokrasiyi anlamından, içeriğinden koparmış ve bu durum ayrımın neredeyse ortadan kaldırmasına hizmet etmiştir.

Avrupa'da pozitif bilimcilerin sağ ve sol kanatları, Atina demokrasi sürecini araştırıp uygulamışlardır. Nasılki, Magna Carta, 12 Levhadan, 12 levha Solon sürecinden ve Solon da Mezopotamya'daki hukuk anlayışından ilhamını almışsa, tüm iktidarsal yönetimlerin, modellerini bu tarz zincirleme devralmalar üzerinden geliştirme yaklaşımını, demokrasi örneğinde de görürüz.

Atina'da 'demos'a dayalı demokrasi ve Sparta'da tiranlığa dayalı toplumsal yönetimler biçiminde gelişen ikilemler o dönemin eseridir.

Atina demosu, sınıflara dayalı bir süreçti ve toplumun ağırlıklı kesimi bunun dışındaydı. Ezileni de, -ki Marksizm buna örnektir- ezeni de devrim ya da karşı devrim yapmış olsa bu gerçeklik dışına çıkamaz ve nihayetinde çıkmamıştır. Gelişen demokrasi türleri bu nedenle sınıflara dayalı olmuştur.

Halkların isyanı ve mücadelesi her çağda olmuştur. Tarihi anlar ve fırsatlar da doğmuştur. Bizzat halk yönetimine dayalı sistemler de gelişmiştir. Fakat Demokratik Uygarlık çizgisi olarak hakettiği sonucu alamamıştır. Bunun en büyük sebebi demokrasiyi ahlaki politik bağlamda ele almamaları ve devleti çözememeleridir.

Bir bütün olarak, devletli ulusun katı ve dogmatik doğuşunu, sadece Avrupa'nın toplumsal koşullarında yaşanan kaosa bağlamamak gerekir.

Tarihte ilk sermaye ve iktidar tekelinin merkantilizm ve endüstriyalizm ile yeni bir evreye geçmesi ve ardından tekелci sermaye sınıfının devlet ulusuyla yeni bir forma kavuşup, bunu

zora dayanarak, katı bir modele evriltmesiyle ilişkisi vardır. Kaosun temelinde bu homojen yapı vardır. Rönesans ve Aydınlatma filozoflarının da bundaki payları yadsınamaz.

Tabiki Avrupa deneyimi önemlidir. Son dönemlerde egemenliğini sürdürme arayışları Avrupa Birliği vb formlarla kendini zaman zaman restore ederek halkları bu sistem içinde eritme planları sürekli devam etmiştir. Katılımcı Demokrasi, Post-Modern Demokrasi, Temsili Demokrasi gibi arayışları olmuştur. Fakat ezilenlerin bu düzeyde sistematik bir arayışları gelişmemiştir. Parça, parça mücadeleler sürmüşse de başarılı olamamıştır.

Zaten 1970 yıllarda gelişen ve Postmodern Dönem denilen yeni bir süreç bu dönemlerin sürdürülemezliğine itiraz biçiminde gelişmiştir. Reel Sosyalizm ve kapitalizm merkezlerine eleştirel bir tarzla ortaya çıkan bu yaklaşımın diğer bir amacını da 19. YY ile birlikte endüstriyel ilişkiler sonucunda geliştirilen, katı sosyolojiye dayalı ulus devlet modelinin esnemesi temelinde ve sisteme nefes aldırma olarak değerlendirmek gerekir.

Kapitalist modernitenin üç dayanağı biçiminde, merkantilizm, endüstriyalizm ve finans kapital süreci, 18. yüzyıldan sonra Endüstriyel Devrimle oluşan devlet ulusu ve bir çok olguyla çelişki içerisinde. Dolayısıyla postmodern akımların bu gelişmelerle bağını kurmak gerekir.

Postmodern düşünürler katıldığımız ve katılmadığımız düşünceler geliştirdiler. Avrupa merkezli düşünce sistematığına dönük eleştiriler doğru ve yerindedir.

Kaldiki, 19 yüzyıldan kalma katı devlet ulusu, finans kapital dönemine geçmiş ve devletli ulus modelini, sermayenin dolaşımına karşı engel olarak görmüştür. Yeni bir restorasyon süreci, neo-liberal bir çıkışla devletleri restore etmek tarzında bu dönemlerde hız kazanmıştır. İktidarcı devletlerin ilk kırılma aşaması olan, Asur'dan başlayan, Greko-Romenle devam eden, devlet ulusuyla yeni bir görüntü kazanan devlet, 1970

yıllarından sonra yeni bir restorasyon süreci yaşamaktadır. Bu süreç başarılı olduğu oranda halklar yine kaybetmiş olacaktır.

İşte başta yeni ve eski sosyal bilimleri bu süreçlere hizmet eden sistem arayışları olarak değerlendirmek yerindedir. Bu filozofların çok değerli eleştirisi ve görüşleri vardır. Fakat özü sisteme nefes aldirtmaya dönüktür.

Devlet ve iktidarı hedeflemeyen ve bunun alternatifini geliştirmeyen tüm çözümlemelerin, egemenlikçi sistemlere hizmete dönüştüğünü ve sisteme nefes aldırان çıkışlar olarak geliştiğini bu kısa anlatımlarla ortaya koymaya çalıştık. Tek tek filozofların, bilim insanlarının düşünce ve görüşlerini dile getirmeye gerek yoktur.

İşte Önder APO'nun çıkışı bu nedenle tarihi önemlidir. Önder APO, demokrasi tarihini, ahlaki politik toplum süreciyle özdeş tutarak tanımlamaktadır. Önder APO'nun paradigmal anlamdaki çözümü, Demokrasinin ÜÇÜNCÜ SOYDAMARI OLARAK, ilk ikisinin ve temelde orijinal hali olan neolitik toplum değerlerinin güncellenmesine ve sentezine dayanır.

Dolayısıyla, Merkezi Uygarlık dışında kalan, bütün toplumsal birimleri örgütleyecek, farklılıklarını koruyarak bir arada tutacak kavram, demokrasi olmaktadır. Egemen zümreler anlamında toplumun yüzde onu örgütlü ve sistem haline gelmişken, yüzde doksanı dağınık, örgütsüz ve sistemsizdir. Bu dağınık toplumsal birimleri çoğulculuk esası üzerinden örgütleyip, sistem haline getirmenin en iyi yolu demokrasi olmaktadır.

Son anlatımların toplamına ilişkin Önder APO'nun yaklaşımını özetlersek.

Önder APO, doğal toplumun gerilemesine koşut, devletçi toplumun son hegemonik biçimini "Kapitalist Devletli Toplum" olarak tanımlar. Bunun ilk tohumları, Batı Avrupa'da Westphalia Barış Antlaşması'yla (1648) atılmış, Avrupa'da zirve noktasına 1861'de İtalya'nın ve 1871'de ise Almanya'nın ulusal birliğini sağlamasıyla ulaşmıştır. Önder APO, ulus

devlet sürecinin Avrupa’da 1914’te ve tüm dünyada ise 1970’lerde tamamlanmış olduğunu belirtir.

Öyle ki ulus devlet sistemiyle birlikte toplumun özerkliği adeta yok edilmiş, Aydınlanma, Pozitivizm gibi düşüncelerle devlet, demokrasi ve toplum arasında ontolojik bir bağ kurulmuştur. Toplumun varoluşu devletin varlığına indirgenmiş, toplumun devletsiz de mümkün olabileceği fikri adeta ortadan kalkmış, devletsizlik tarih dışılık olarak görülmüştür.

Önder APO’nın tespitlerine göre, 20. yüzyılın ikinci yarısından sonra kapitalist devletli toplum da bir kaos sürecine sürüklenmiştir. Ulus devlet sisteminin meşruiyeti artık hem yukarıdan küreselleşme taraftarlarınca hem de aşağıdan kapitalizm karşıtları, ulusal hareketler, yeni toplumsal hareketler tarafından sorgulanmaya başlanmış, aşağıdan ve yukarıdan gelen bu baskı karşısında kriz, daha da derinleşmiştir.

Dolayısıyla bu kriz süreciyle birlikte Birinci ve İkinci Dünya Savaşları, soykırım uygulamaları vb ile tüm dünyaya devletlerin gerçek yüzünü göstermiştir. Başka deyişle devlet, baskı, şiddetin ve çözümsüzlüğün kaynağı olarak tüm gerçekliğiyle kendini göstermiş ve bu süreçle birlikte “halkların devlet kurumundan kopuşu giderek derinleşmiştir”.

Önder APO bu noktadan itibaren, tarihte gelişen tüm özgürlük ve demokrasi mücadeleleri başta olmak üzere son iki yüzyıldır gelişen demokrasi mücadelelerinin, ezilenlerin, halkların, ulusların, hareketlerin ve sol siyasetin, **bu krize yanıtları nedir sorusunu sormaktadır.**

Kriz yaşayan ulus devlet sisteminin yerine ezilenler hangi siyaset ve hangi alternatiflerle cevap vermektedir? Önder APO işte bu soruya, Demokratik, Ekolojik, Cinsiyet özgürlüğü ilkelerine dayalı Demokratik Uygarlık cevabını önermektedir.

Dolayısıyla Demokratik Uygarlık, demokrasi ilkelerine, ekolojik bir topluma, cinsiyetler arası eşitliğe, dayanışmacı

ekonomiye dayalı bir öz yönetim mücadelesinin adını ve mekansal ölçeğini ifade etmektedir.

Önder APO bu sürece yeni paradigmayla cevap vermektedir. Bundan dolayı bu paradigmanın en değerli kavramı demokrasi kavramıdır. Demokrasi, paradigmamızın ve ideolojik-politik çizgimizin en önemli ayaklarından biridir.

Dolayısıyla Önder APO bu paradigmaya dayalı demokrasi tanımını derinleştirerek, var olan yaklaşımları aşılıyor. Bundan dolayı Önder APO demokrasi ile ilgili tanımlarla yetinmiyor ve var olan tanımlamaları *‘dar tanım’* olarak ele alıyor. Geniş tanımı farklı yapıyor.

Önder APO, geniş anlamda demokrasiyi *“devlet ve iktidarı tanımamış toplulukların kendilerini yönetmesi”* (27) olarak tanımlıyor. Önder APO dışında bu tanımı yapan yoktur. Çünkü Önder APO dışında hiç kimse devlet dışı, uygarlık dışı kalmış bir toplumsallığı bu biçimiyle kabul etmiyor.

Sorun temsili, katılımcı, çoğulcu, direk veya doğrudan demokrasi de değildir. Bizce tartışmanın özü, şekli ve derinliği oldukça önemlidir. Önder APO bütün savunmalarında demokrasiyi devletsizlik ve yeni bir zihniyet üzerinden tartıştı. Bu anlamda hangi demokrasi kavramının kullanıldığı, hangi tanımın bize daha yakın olduğu ve hangisini esas alacağımız konuları özü değiştirmez.

Önder APO’nın tanımlamalarında kilit nokta, DEVLETSİZLİKTİR. Devletsiz demokrasiyi tartışıyor. Burda çok net olmak ve radikal olmak olmazsa olmazdır.

Egemenliği, iktidarı ve son tahlilde devleti ortadan kaldırmayan veya sınırlandırmayan bütün örgütlenme biçimleri, ismi ne olursa olsun, ne ad takılırsa takılsın insanlığı ve toplumları demokratik yaşama ve sisteme götürmez.

Önder APO’nın demokrasi tanımında ölçü devlet ve iktidardır. Dolayısıyla demokrasinin amacı, devletin özü olarak iktidarı ve egemenliği toplum içinden çıkartmaktır.

Hiçbir demokrasi, egemenlik üretmemelidir. Halkı katıyormuş gibi yapmamalıdır. Egemenler tarafından piyasaya sürülen parlamenter demokrasi, sivil toplum demokrasisi, yetkiyi tabanla bölüşme sistemiyle tarihte ortaya çıkan filozoflar, bilim insanları ve siyasetçilerin ortaya koydukları biçimiyle 'iyi', 'kötü' yönetim modelleri gibi bütün önermeler devleti meşrulaştıran teorilerdir.

Hemen hemen tüm aydınlanma filozoflarının, başta Spinoza ve diğer filozoflar olmak üzere, devlet ve toplum süreçlerine ilişkin geliştirdikleri tanımlar, devleti aklama üzerinedir.

Bu filozofların genel görüşlerinin özeti şöyle yapılabilir; toplum monarşik sistem ve despot monarklar tarafından kötü yönetilmektedir, devlet “kötü ellerdedir”, bu nedenle kötülük üretmektedir. O zaman kötülük üretmeyecek bir devlet ve yönetim biçimi “iyi ellerde” olmalıdır biçimindedir.

Aydınlanma filozoflarının tarifini yaptığı tüm önermeler “Mutlak egemenlik ve iyilerin yönetimi insanın doğasına ve erdemine bırakılmayacak kadar hayatidir” şeklindedir. İnsan aklı ve duygusunun yol açabileceği adaletsizlikleri de giderebilecek bir sisteme ve ortak yasalara dayandırılmalıdır. Bu nedenle, toplumu iyiye ve erdeme yöneltecek olan ise, ancak birliği ve güvenliği pekiştirilmiş “mutlak bir devlet” olabilir fikridir.

Sonuç olarak, Rönesans ve Aydınlanma filozofları, kötülüğün kaynağını devlet erkinin dışında aradılar. Demokrasi ve yönetim kavramlarını bu stratejiye göre geliştirdiler.

Kısaca tarihsel gelişimini ele aldığımız demokrasi konusunda Önder APO’nın Demokratik Uygarlık Paradigması kapsamında yaklaşımını da ortaya koymak konuyu tamamlayacaktır.

Uygarlık tarihiyle birlikte, demokrasi kavramını ‘devlet dışı toplumların yaşam ve yönetme biçimi’ şeklinde kullanan

olmadı. Anarşistler bile, devletin red edilmesi gerektiğini belirttiler ama alternatif bir demokrasi sistemini geliştiremediler. Federasyon veya konfederasyon kavramını kullandılar ama özünü açamadılar. Bu nedenle, demokrasiyi tartışırken, geliştirirken devletsizliği tartışmak ve konuyu devlet dışı alanda tartışarak, demokrasiyi bu alanda inşa etmek üzerinden ele almak gerekir.

Tüm kavramlara açıklık getirilecekse, kavramlar düzeltilecekse, kavramlar topluma mal edilecekse, devletsizliği tartışmak ve kavramları da toplumlar nasıl yaşamışsa, hangi amaçlar için geliştirmişse hangi ihtiyaçtan kaynaklı gerçekleşmişse o tarzla ele almak gerekmektedir..

Dolayısıyla, Önder APO, demokrasi kavramını açamlarken iki önemli noktaya dikkat çeker. Önder APO; *“Geniş anlamda demokrasi, devlet ve iktidarı tanımamış toplulukların kendilerini yönetmeleri olarak tanımlanabilir. Klan, kabile ve aşiretlerin kendilerini yönetmeleri bu kategoriye dahildir. İktidar ve devlet olgularının yoğunca yaşandığı toplumlarda iktidar ve devlet yönetimi dışında kalan özyönetimleri dar anlamda demokrasi kapsamında değerlendirmek mümkündür.”* (28) demektedir.

Demokrasi bu iki öze dayanır. İlki, demokrasinin devlet ve iktidarı tanımamış toplulukların özyönetimi olduğu gerçeğidir. Çünkü insanın varoluş biçimi de demokrasidir. Yani toplum eşittir komünal demokrasidir.

İkinci nokta ise, iktidar ve devlet ile ilişkili olarak tanımlanan demokrasidir. Demokrasi iktidar ve devletle bir arada olamaz, her iki olgu yapısal ve anlayış olarak birbirilerine karşıttırlar. Bu nedenle devletin esnetilmesi, yumuşatılması ve meşrulaştırılması, demokrasinin nihai hedefi olamaz. Devletli toplumda ‘devlet+demokrasi’ formülasyonunun gerçekleşme şansı olabilir.

Dolayısıyla, uzun bir zamana yayılacak olan devletli toplum diyalektiğini hesaba katarak ara kavramlar

geliştirebilmeliyiz. Saf bir demokrasi bu koşullarda mümkün değildir. Devlet artı demokrasi formülasyonu gereği, var olan demokrasi tanımlamalarını da red etmeyerek genel kapsam içinde ele almayı bilmeliyiz.

Devlet dışı demokrasi anlayışının dört temel ilkesi vardır. Bunlar.

1- Radikal Demokrasi

Radikal demokrasi devlet dışı örgütlenmedir. Az devlet çok demokrasi esprisıyla, halkın kendini yönetmede ve güç olmada başat hale geldiği, halkın güç olmasını ve yönetimini sağlayan araçlar, yöntemler ve uygulamaların geliştiği demokrasidir. Devlete dayalı siyaseti topluma dayalı siyaset haline getirmektir.

Radikal demokrasi, demokrasiyi sınıf yaklaşımlarından arındırmaktır. Radikal demokraside dar sınıf yaklaşımı, sömürü ve baskı yoktur. Toplumsallığın yeniden kurulmasından yana olan tüm toplumsal kesimlere dayanır. Tabandan örgütlemeyi esas alır. Komünden meclise, toplumun her alanda kendi yaşamını kendisinin düzenlediği bir sistemi hedefler. Bu da toplumun var oluş biçimi olan demokratik yaşam ve bu değerlerin yeniden yaşamsallaştırılmasıdır.

2- Derin Demokrasi

Yaşam biçimi olarak demokrasiyi benimsemektir, demokrasiyi her alanda yaşam biçimi haline getirmektir.

Devlet ve iktidar zihniyetinden bir bütün olarak kendini arındırmaktır. Merkezi uygarlıktan köklü devrimci kopuşu gerçekleştirip, Demokratik Uygarlığa göre yaşamaktır.

Demokrasiyi derinleştiren en önemli etken kadın özgürlüğünün geliştirilmesi, yaygınlaştırılması ve içselleştirilmesidir.

Gençlik ruhu ve duygularının demokrasinin en temel duyguları ve zihniyetlerinden birisi haline getirilmesidir. Kirletilmemiş ruhu ve duygularıyla, demokrasiye en yatkın

toplumsal tabaka gençliktir. Çıkarlarla zedelenmemiş bir yaşam, gençliğin ruhuna en uygun yaşamdır.

Farklı kültürlerle saygı, kabul ve bu kültürlerle birlikte yaşamayı öğrenmektir. Demokrasiyi derinleştiren en temel etkenlerden bir diğeri ise; ekolojik bilinçtir. İnsanlığın var oluş biçimi olan komünal demokratik yaşam her şeyden önce doğayla bütünleşebilir bir ilişkiyi kurmaktır.

Ekolojik bilinç gelişmeden demokratik kültür ve zihniyet derinleşemez. Öze dönüş ve komünal demokrasi değerleriyle buluşmadır. Doğayı ve düşünen doğa olan insanı sevmeden demokrasi kurulamaz.

3- Doğrudan Demokrasi .

Doğrudan demokrasi, yargı, yürütme ve başka araçların olmadığı, halkın doğrudan, tartışma ve karar süreçlerine katıldığı yönetime denilir.

Doğrudan demokrasi, halkın kültürel, ekonomik ve sosyal yaşam alanlarında tümünden etkili olduğu ya da bu yaşam alanlarını tümüyle iradesi temelinde yeniden örgütlediği bir demokratik yaşam biçimi olmaktadır. Bu yaşam biçiminde yöneten ile yönetilen ilişkisi yoktur. Halkın kendi yaşamını örgütlemesi söz konusudur. İradenin temsili veya devr edilmesi söz konusu değildir. Temsili demokraside halk yoktur.

4- Komünal Demokrasi

Komünal demokrasi komünlere dayalı demokrasidir. Komünal olan demokratik, demokratik olan da komünaldır. Bireyleri değil, grup ve komünleri esas alır. Bireyci, bencil olan komünal olamaz. Haliyle demokratik de olamaz. Doğal toplumda komünal demokrasi yaşam bulmuştur. Herkesin doğrudan politik yaşama katılması önemlidir.

Önder APO'nın Demokratik Uygarlık Paradigmasının yaklaşımını ortaya koyduktan sonra son bir konuyu da demokrasi üzerine yapılan kimi tanımları işleyerek ifade edebiliriz.

A- Temsili Demokrasi: Halkın kendisine ait olan egemenliğini temsilciler aracılığı ile kullanmasıdır. Bu demokrasi çeşidinde seçmen ile temsilci bağı seçimden seçime olsa da dilekçe hakkı gibi usullerle vatandaşın siyasal tercihe katılımını artırmaya çalışmaktadır

B- Yarı Doğrudan Demokrasi: Temsili ve doğrudan yöntemin iç içe olduğu demokrasi anlayışıdır. Sistem, seçimler yoluyla temsili demokrasi üzerinden, yani temsilciler üzerinden gelişir. Temsilcilerin yetmediği ve geneli ilgilendiren konularda, referandum vb gibi seçim üzerinden doğrudan demokrasi yöntemiyle halka başvurulur.

C- Klasik Demokrasi: Çoğunluğun azınlığa karşı geliştirdiği demokrasi anlamına geliyor. Hangi parti fazla oy alırsa yönetim o oluyor.

D- Mutlak Demokrasi: Tartışma ve karar süreçlerinin halkta olmadığı, yetkilerin bir elde veya merkezde toplandığı anlayışa dayanır.

E- Liberal Demokrasi. Toplumu değil de kişiyi esas alan, toplumsal doğanın tüm haklarına karşıt olarak geliştirilen, bireyi başat sayan, tarihi, maddeyi, toplumu birey üzerinden tanımlayan anlayıştır.

F- Marksist Demokrasi: İşçi iktidarına dayanır. Bu yanılla toplumu işçi sınıfı temelinde homojenize eden bir anlayıştır. Bu demokrasi türü çoğulcu ve diyalogcu değildir. Bu demokrasi türünde muhalefet yoktur.

G- Düşük Yoğunluklu Demokrasi: Avrupa kavramıdır. Üçüncü Dünya Ülkeleri yani fakir ülkeleri kapsamaktadır. Avrupa siyasetini o ülkelere hakim kılan ve o ülkelerin bağımlı olduğu bir anlayıştır.

H- Uzlaşmacı Demokrasi: Mutabakatı esas alır ve yasaya taraf olan kesimdir. İşçi, patron vb. mutabakatı olmazsa olmazdır.

I- Müzakere Demokrasisi: Belçika gibi ülkelerde ve hükümetlerin tam kuralamadığı yerlerde, bütün devlet ve

kurumlarının yan yana geldiği, araştıran, tartışan ve ortak konsensüse dayalı oluşturulan hükümet süreçlerine tekabül eder. Liberal demokrasinin yetmediği ve meşruiyet bunalımı yaşadığı yerlerde uygulanan bir yöntemdir.

İ- Siber Demokrasi. Teknikle birlikte gelişir. Arap Baharı sürecinde, teknoloji ve sosyal medya öncüydü. İnternet ve sosyal medya üzerinden, tüm halkı katma, yönlendirme sürecidir.

10- Ekonomi

Ekonomi kelimesinin Yunanca anlamı “aile yasası, ev yasası, evi geçindirme kuralları” demektir. Sözcük olarak Antik çağ Grek-Helen dünyasına aittir. Eko-nomos, ev yasası, kadının yaptığı işler, ev işleri, kadına ait işler anlamına geliyor.

Ekonomi, etimolojik olarak her ne kadar Yunanca bir kavram olsa da esas alanı doğal toplumdur. Doğal toplum içinde temel toplumsal faaliyeti tanımlamaktadır.

Önder APO, ekonomiyi, evrimin gerçekleştirme malzemesi olarak tarif eder. Beslenme, çoğalma ve korunma, canlıların ve toplumların üç temel yaşam döngüsüdür.

Ekonomi, toplulukların kendi yaşamını, neslini sürdürebilmesi için, temel yaşamsal ve beslenme ihtiyaçları olan yemek, içmek, barınmak ve korunmak için maddi olarak yaptığı her şeydir. Ekonomi, canlının temel varlık nedenidir, kendisini yaşatmasıdır. Yaşatmak ise, beslenmeyi gerektirir.

Canlının doğada var olan farklı nesneleri alıp kendi metabolizması yoluyla kendisinde yaşama dönüştürmesi gerekir. Bu, canlı olmanın temel kıstasıdır. İlk canlıdan toplumsal olarak örgütlenen insana kadar bu faaliyet sürmüştür.

Genel anlamda ekonomiyi, toplumun zorunlu maddi ihtiyaçlarını giderme eylemi, bunun kurumsal ve kuralsal

ifadesi olarak izah ederken, daha dar anlamda pazar etrafındaki maddi ihtiyaç değiş-tokuşu olarak tanımlamak mümkündür.

Kapitalizm veya devletli uygarlığın ekonomi tanımı, azami kar, faydacılık ve sermaye biriktirmek iken, topluluklarda, ihtiyaç ve kendi yaşamını sürdürme döngüsüdür.

Doğal toplumda topluluk ihtiyacı olan ekonomi faaliyeti, doğayı ve calıların gelişimini dikkate almak ve korumak üzerineyken, devletli uygarlık ve kapitalizmde, doğa ve canlıları yok sayma ve mülkleştirme derecesinde işlev görür.

Önder APO ekonomiyi, toplumun demokratik eylemi olarak tanımlar. Denilebilir ki, ekonomi, toplumun ilk demokratik eylemidir. Toplulukların, beslenme ihtiyaçlarını doğadan karşılamasını, buna dayalı iş bölümüne gitmesini, karşıladıkları ürünleri, belli bir plan çerçevesinde paylaşmasını ve tüm bu süreçleri örgütlemesini, demokratik eylem olarak adlandırmak gerekir.

Bu süreçlerin tümünde kadın öncüdür. Bu süreçleri örgütleyen, ev, grup ihtiyaçlarını belirleyen, planlayan ve eşit düzeyde dağıtan kadındır. Demek ki, toplumsallığın ilk ve en önemli alanı ekonomi alanıdır, topluma aittir ve öz yönetimi de kadındır.

İkincisi, ekonomik alanın demokratik karakteri vardır. Ekolojiyi ve canlı türlerini yaşamın bir öznesi, parçası olarak ele alma vardır. Ekonomi faaliyetini ele alırken, esas alınan şeyler vardır. Bunlardan birincisi demokratik ve ekolojik olması, ikincisi ihtiyacın esas alınması ve bunu yaparken planlı ve dikkatli olmasıdır.

Doğal toplum, komünal ekonomi faaliyetinin temel alanıdır ve buna dayalı doğal bir işleyişe sahiptir. Toplulukların yerleşik yaşama geçmesiyle birlikte, toprağın artı ürün vermesi, Dicle-Fırat havzasının bol su ve bereketli oluşu, hayvanların evcileştirilmesi ve hayvancılık kaynağından beslenmesi, zanaat, teknik ve dört mevsimin verimli oluşu gibi etkenler

toplulukların maddi ve manevi alanları olarak değerlendirilebilir. Böylesi bol ve bereketli bir alanda ekonomi düzeni komünal ve demokratiktir. Bu kadar çeşitlilik ve bolluk farklı ihtiyaçlara yol açsa da özü demokratik, özgürlükçü, kültürel ve ekolojiktir. Demokratik ve komünal olmazsa zaten farklılık ve birlik oluşmazdı.

İncil ve Tivratta Fırat ve Dicle arasındaki bu bereketli alana ve üzerindeki yaşama dönük 'cennet' kavramı kullanılmıştır. Hz Ömer Kürdistan'ı işgal sürecinde, Hz Ali ve diğerlerine yazdığı mektuplarda bulunduğı yeri tarif ederken 'Hz Muhammed'in cennet dediğı yerdeyim' demektedir. Demekki Cennet kavramı yoktan var edilmedi, vardı ama hikayesini başka yazdılar.

Tarih bilimi de artık bu gerçeğı son araştırmalarla birlikte kabullenmiştir. Yukarı Mezopotamya insanlığın beşığı ve tüm maddi ve manevi gelişmenin oluştuğı, geliştiğı ve kurulduğı yer olarak ele alınmaktadır.

Demek ki toplumsal yaşam döngüsü olan komünal toplum, öyle içinden çıkılmaz sorunların olmadığı, bilakis toplulukların eşit ve özgürce varlıklarını sürekli geliştirdiğı toplumun kök hücresidir. Toplulukların kendini nasıl yönettiğı, ekonomi ve diğer alanların doğal işleyiş tarzlarını bu kök üzerinden incelemek ve model almak toplumsal yaşamın özü olmalıdır.

Doğal komünal toplumda, sosyal pazar anlayışı da gelişmiştir. Pazar, kutsallığın, bayramsallaşmanın ve çeşitli ihtiyaçların armağan ve takas kültürü temelinde değış-tokuş yapıldığı ortak mekanlar olarak gelişmiştir. Sosyal pazar anlayışını ayrıca bilgi, kültür, acı ve sevinçlerin paylaşıldığı toplumsal mekanlar olarak da ele almak gerekir.

Bir çok köy ile nüfusu çoğalmamış şehirler ve özellikle Göbekli tepe bu konularda incelenmesi gereken alanlardır. Göbeklitepe'yi tapınak etrafında başta inanç ve çeşitli toplumsal iş bölümlerinin geliştiğı mekan olarak ele almak

mümkündür. Doğal toplumda cereyan eden iş bölümünün, tapınak etrafında gelişen, mimari, sanat, üretim sonuçlarının paylaşılması ve kaliteyle birleşmesi temelinde verimli bir yaşama doğru sıçrama yaptığı ön görülebilir. Zaten Göbeklitepe, klandan kabileye doğru bir dönüşümün kimliksel ifadesi olarak gelişmiştir.

Göbeklitepe bir çok bilim insanı tarafından incelenmiş ve inanç merkezi, tapınak, ekonomik, kültürel ve demokratik sosyal pazar alanı olarak tanımlanmıştır. Başta Göbeklitepe olmak üzere bir çok alan demokratik toplumcu ekonomi başlığı altında incelenmiş ve incelenmeye devam edilmektedir.

Bunlardan birincisi, hayvancılık ikincisi ziraat, üçüncüsü zanaat ve dördüncüsü de ihtiyaca göre faydacı olmayan ve ihtiyaçlara göre takas kültürüne dayanan üreticilerdir -ki tüccarda denilebilir-. Geliştirilen bu toplumsal faaliyetlerin özü topluma ve gruba dayalıdır. Biliniyor doğal toplumda takas ve armağan kültürü vardır. Kullanım değeri, takas ve armağan kültürüne dayanır. Örneğin kendi alanında olmayan bir maddeyi başka alanda olan maddeyle takas etmek ihtiyaca göre şekillenmektedir. Ayrıca, buğdayı tarıma hazır hale getirme sürecinin de Göbeklitepede başladığı söyleniyor. M.Ö 6000'lere gelindiğinde tarım devrimi ve bir çok icad geliştirilirken bunlar yoktan var olmadı. O dönemde farkına varılan en ufak bir icad yüz yılları bulmaktadır. Demek ki önceden vardı fakat ete kemiğe büründüğü dönem daha sonraki sıçrama dönemleridir. Sümerlerdeki ziggurat etrafında gelişen şehir modelinin bile yoktan var olmadığını anlamak gerekir.

Demek ki ekonominin toplumsal ekonomi olmasının, toplumcu ve demokratik olmasının ölçüsünü, ilkesini doğal komünal temel üzerinden referans almak gerekir. Ekonominin toplumsal olup olmadığını anlamak ve ölçmek için belli ölçüleri vardır. Dolayısıyla ekonominin toplumsal, grupsal ve bireysel inisiyatiflerle gelişmesi, belli kriterlere bağlıdır.

Bunun için.

1. Demokrasi.

2. Grup ve Kom.

3. Meclis.

4. Ekoloji.

5. Kadın özgürlüğü ve öncülüğü.

6. Faydacılığı, karı red eden, takas, armağan ve ihtiyaca göre kullanım değeri ve buna dayalı ticaret.

7. Toplum pazarı. Toplumsal ekonominin öz ölçüleri ve kriterleridir.

8- Ayrıca toplumsal ekonominin, yaşamsal ayağını örgütleyen meclis, pratik ayağı olan kooperatif ve bunun perspektifini, fikrini, çözümünü, siyasetini ve öncülüğünü oluşturan akademiler komünal ekonominin temelini oluştururlar.

Demokratik bir toplum kurulacak ve geliştirilecek ise, bu temeller esas alınmalıdır. Bir toplumun kendi ihtiyaçlarını belirlemesi, kendi yaşam biçimini yürütmesi, yaptığı faaliyet ve eylemin topluma ait olmasının yolu bu süreçlerin tümünde toplumun söz ve karar sürecine dahil olmasına ve belli mekanizmalara sahip olmasına bağlıdır.

Dolayısıyla, siyaset, askerlik ve diplomaside irade olmak isteniyorsa, toplumsal ekonomi hakkında söz ve karar gücü haline gelmek ve bunun için de örgütlülüğe sahip olmak şarttır.

Bu olursa diğer alanlarda daha iyi hareket edilir ve sömürücü çark daha erken kırılır. Toplumsal ekonomi modeli ve işleyişi bu temelde gelişebilir. Bu işleyişin de esası yukarıda saydığımız 8 maddedir.

Buraya kadar ki değerlendirmelerde, ekonominin bir toplum faaliyeti olduğu, insan ve toplum yaşamının kendi varlığını sürdürmek için her zaman bir ekonomik faaliyete ihtiyaç duyulduğu belirtildi.

Dolayısıyla, ekonominin topluluklarla ifade edilen bir etkinlik olduğu görüldü. Bunun ilk modelleri olan klan, kabile ve aşiretleri düşündüğümüz zaman, insanların toplumsal düzeyde kendini örgütlediğini ve her örgütlemenin ekonomiyle direk bağı olduğu hatta ekonomik bir birim gibi faaliyet içinde olduğunu söylemek gerekir.

Klan örgütlenmesini bu tarzla ele almak mümkündür. Klan, yaşamını sürdürmek için üretim yapmak zorundadır. Onun için sosyal ve ekonomik örgütlenme klanla başlamıştır. Çünkü klan, üretim yaptığı oranda toplumsallaşılıyor, dolayısıyla üretim ve toplumsallaşma içiçe ve birbirinden asla koparılamaz şekilde geliyor. Bu önemli bir noktadır.

Marks'ın söylediği gibi ekonomi, alt yapı-üst yapı ayrımı tarzında ele alınamaz. Öyle ele almak, ekonomiyi toplumsal üretimden koparma ve parçalamaya yol açar. Oysa ekonomi, üretim ve toplumsallık bir bütündür. Ekonomi, temel olarak insanın toplumsal yaşamında ihtiyaç duyduğu ve sürekli toplumsal yaşamı ileriye doğru götürdüğü faaliyetlerin tümünü kapsar.

Burada karşı çıkılacak temel nokta nedir? Ekonomik gelişmelerin, ortaya çıkarılan artıkların aşırı derecede mülkiyete dönüştürülmesi yani sermayenin mülkiyete dönüştürülmesi ve sermayenin tekel olma haline dönüşmesidir.

Ekonominin aşırı sermaye ve mülkiyet olarak iktidar tekeline dönüşmesi tarzına karşı olmak bu açıdan olmazsa olmazdır. Yoksa pazar, fazla üretim, ticaretle gelen kazanma hali ve bireysel insiyatiflere karşı değiliz. Sürekli toplumları ve toplumdaki oluşumları geliştiren zenginleştiren bir ekonomik faaliyete karşı değiliz. Buna karşı olmadığımıza göre, üretimle direk bağı olması itibariyle değişim, pazar bağı, ticari ilişkiler ağı, belirlenen sınırlar, ölçüler içinde kar marjının korunması itibariyle bir ekonomik işleyiş söz konusu olabilir.

Ama bu durum aşırı sermaye birikimine yol açarsa red edilmelidir. Toplumsal kültür ve karar mekanizmaları bu

açından çok çok önemlidir. Bu esaslar üzerinden baktığımız zaman ayırım noktamız da ortaya çıkmış oluyor.

Sınıflı uygarlıkla daha sonra toplumda ortaya çıkan artık değeri, ticari ağ içinde ve buna zoru da katarak gasp etme sonucunda yaratmış olduğu, klan, kabile ve aşiret hiyerarşisi temelinde sermayenin alabildiğine çoğaltılması, sermayenin tekel karakteri, giderek tekelci iktidar ve devlet karakteri, ekonomideki bozulmayı ifade ediyor. Bu tarz faaliyeti, ekonomik faaliyet olarak ifade edemeyiz. Bundan sonrası zaten ekonomi değildir. Olsa, olsa ekonomi üzerinden örgütlenmiş bir tekel çetesidir.

Dolayısıyla, iktidar ve devlet tekeline bir ekonomik alan olarak bakamayız. Zaten Marks'ın en büyük hatası burada ortaya çıkıyor. Üretimle bağıni direk toplumsal ilişkilerle oluşturup ekonomiyi toplumsal örgütlenmenin kendini yaşatmasının bir ifadesi olarak temel almaması, bu önemli noktaları görmemesi, daha çok ortaya çıkan sınıflı uygarlığın toplumların yapısındaki iktidar gücüyle ekonomiyi tahlil etmesi bir hata olarak gelişmiştir.

Çünkü sınıflı hiyerarşiyle, ekonomi üzerinden örgütlenmiş tekelin ekonomiyle bağı yoktur. Aksine, sermaye tekelinin ekonomiyi sürekli elinde tutan, sürekli onun üzerinde tekel kurup ordaki artık değeri aşındıran sistem ekonomi değildir.

Ekonomi demek, direk üretimle bağı olan bir faaliyet demektir. Dolayısıyla, toplumsal üretim faaliyetiyle bağı olan pazar ilişkisini red etmez, fazla üretimi, değişimi, ticareti, ticarete dayalı kar gelişimini tümünden red etmez. Bunlar toplumsal gelişmeye hizmet eden karakter taşıdığı oranda ekonomide meşru ve toplumsal geliştirici rol oynarlar.

Ne zaman karşı çıkılır? Toplumda üretilen malların aşırı kara dönüşmesi, aşırı karın sermayeye, sermayenin de tekele dönüşmeye başladığı anda karşı çıkılır. Ayırım noktası burasıdır. Biriken sermayenin tekelleşmesine karşıyız.

Ütopik tarzda ektiklerimizi biçelim, biçtiğimizi yiyelim dediğimizde toplumsal bir durum olmaz. Çünkü toplum sürekli ve her alanda kendini geliştirme ihtiyacına sahiptir. Aynı standartlar içinde hiç kimse bir toplumu düşünemez. O zaman toplum aynı standartlarla olamayacağına göre toplumun sürekli büyüme hali neyle mümkündür?

Sürekli büyümeyi, üretimde büyümeyi, üretimde yaratılan gelişmelerin topluma tekrardan maddi ve manevi olarak güç taşınması ve dönmesi olarak ele almak gerekir. Burda önemli olan, ekonomik olguyu, üretimle başlayan ve zenginleşmenin topluma maddi ve manevi olarak dönmesi ve toplumu büyüterek güç haline getirmesidir.

Maddi güç ne demektir? Toplumun yaşam standartlarını geliştirmek ve yükseltmek demektir. Buradan ortaya çıkan kültürün toplumda maneviyat yaratmasıdır. Maneviyatı, eylemi, yaşam biçimlerini, ilişki biçimlerini yaratmak neyle mümkündür? Toplum içindeki zenginliklerin, farklılıkların varlığının, toplumdaki canlılığın ve dinamizmin açığa çıkması toplum maneviyatının esasıdır.

Bu tarz toplumcu ekonomi faaliyetini geliştirmek, modelleştirmek gerekir. Kaldı ki toplumların özü de bunu gerektirir. Farklılık ve çeşitlilik ortak bir demokratik mekanizma etrafında birleştirilirse, kültür, bilinç ve kendi kendini yönetme iradesi açığa çıktıkça toplumsal dayanışma ve bunun üretim faaliyeti de açığa çıkabilir.

Temel prensip ve pratik önermeler ışığında ekonomiye yaklaşımımız bu temeldedir. Ekonomik modeli, eşitlikçi, özgürlükçü ve dayanışmacı toplumun özüne dayandırmak, çözümü oradan başlatmak ve toplumun en özlü faaliyet alanı olarak örgütlemek, toplumların yaşam tarzını değiştirmesine zemin sunacaktır.

Ekonomik alan ifade edildiği gibi toplumsal bir faaliyettir. Hakikat bu kadar yalın iken hiç bir sosyal bilimcinin

neden bu öze inmediği ve hakikate dokunmadığı, oldukça tartışma götüren en temel konuların başında gelmektedir.

Yapılan tüm sosyal bilim tartışmalarında her bir dalın onlarca tez çalışmaları ve tartışmaları oldu. Bu tez ve tartışmalarda, ekonomiye ilişkin sürekli yeni tanımlar, alternatifler adı altında ekonomi alanı giderek ya daraltıldı ya muğlaklaştırıldı ya da çarpıtılarak sorunun kaynağı oldu. Fakat, hiç bir tartışma ve tezde toplumun, kendi eylemi, kendi alanı, kendi faaliyet hakkı olduğu biçiminde kendi ihtiyaçlarını örgütleme özgürlüğünden bahsedilmedi ve söz edilmedi.

Dolayısıyla toplumun ruhu olan ve toplumun ilk eylemi olan ekonomi alanını örgütleyen, toplum bilincini geliştiren bir toplumsal irade, nasıl oluyor da bu alanın elinden alınıyor ve karşı saldırı ekonomik düzen adına yapıp, toplum tahakküm altına sokuluyor?

Nasıl oluyor da toplumlar sürekli, ekonomi süreci dışında tutuluyor ve ekonomik düzenin öncüsü bu sürecin dışına çıkarılıp olmadık tahakkümler, yalanlar, sömürü çarkı ve zor geliyor.

Ekonomi kavramı şayet ev yarası ve hane içi üretim ise onu oluşturan birimler, aile, kadın ve üyeler nasıl oluyor da ekonomi tartışmalarının dışına atılmış oluyor? O zaman bu süreç nasıl geliyor?

Ortak görüş artık ürünün gelişimiyle birlikte, egemen sınıfın birikimlere el koyarak bu süreci geliştirdiğine dönüktür. Bu ortak görüşler yetersiz de olsa bir gerçekliği vardır. Fakat toplumsal alana ait olan ekonomi ve kadının nasıl bu alan dışına çıkarıldığı sorusuna doyurucu bir cevap değildir.

Artık ürünün tüketimden artan kısmının böyle bir gelişme için tek başına yeterli olduğu söylenemez. Artı ürün yani toplumun ürettiği maddi ve manevi değerlerin fazlalığı sözü tartışmalıdır. Çünkü fazla üretim ve ürün, toplumun daha üst boyutta yeniden kendisini üretmesini ve yenilenmesini sağlar ve neolitik toplum gücünün buna elverişli bir yapısı

vardır. Dolayısıyla, ‘Bolluk ’ve ‘Zenginlik ’tek başına toplumu parçalayıcı etkenler olamaz. O zenginlik paylaşılabilir ve doğal toplumun bu üretimi, ürünü içte eritecek gücü, dinamizmi, mekanizmaları örgütlendirilebilir.

Kaldı ki, neolitik toplumda ürünlerin tümü tüketilmekteydi, çünkü, ihtiyaçlar karşılanırken doğayı ve canlılık sistemini esas alma vardı. Belki zor günler için tüketilenin fazlası stoklanabilir. Bu da yaşamın bir kuralıdır. Fakat diğer kalan bölüm takas ve armağan kültürü aracılığıyla dağıtılıp eritildi. Bu durum toplumsal farklılaşmayı çok uzun süre önleyen yegane kuraldı. Zaten toplumsal ahlak ve öz yönetim gücü içte gelişebilecek sınıflaşmaya ve tekelleşmeye hiç bir zaman izin vermemiştir.

O zaman temel sorun nedir? Neolitik toplum içinden sınıflaşmaya izin vermemişse, üretimi paylaşacak, stoklayacak ve artı kalan takas, armağan kültürüyle diğer temel ihtiyaçlar karşılanacaksa ve neolitik toplum artı kalan üretimi içte eritme iradesi ve mekanizmasına sahip ise sorun nedir ve nereden kaynaklanmaktadır?

Varlığını, birliğini ve öz yönetim gücünü çok uzun süre koruyabilen bu eşitlikçi, özgürlükçü toplumsal yapının, avcılık kültürüyle yoğrulmuş “güçlü, kurnaz adam”ın, toplum içinden de asalaklaşan işbirlikçi bir kesimin ittifakı sonucu, öncelikle kadın öz yönetimine karşı geliştirdiği hile, kurnazlık oyunları ile toplumun öz yönetimine yöneldiler. Çünkü kadın öz yönetimi kırılmadan topluma nüfuz etmeleri, neolitik toplum birikimlerini ellerine geçirmeleri neredeyse imkansızdır. Bunun için Önder APO ‘ilk ezilen, sömürülen millet kadınıdır ’tespitini yapmaktadır.

Dolayısıyla ilk çelişkiyi sınıflar ve şehir üzerinden ele almak gerçeği perdeler. Şehir ve sınıfların uygarlıksal role bürünmelerinin asıl nedenini, ilk çelişkileri görmek ve çözmekten geçtiğini anlamak gerekir. Bu ögeler sonradan gelişir.

Esas yönelim ataerkil ailenin hakimiyetiyle başlar. Kurnaz-güçlü adam kavramının dayandığı zemin, ataerkil aile içinde hiyerarşinin geliştirilmesi ve hanedanlık kültürüyle döşenir. Bu yeni olgular üzerinden şehir; devlet ve uygarlığın ortaya çıkmasında temel bir yerleşim birimi olarak rol oynar. Çünkü şehirdeki birikimler sınıfların ortaya çıkmasına yol açmıştır. Fakat sınıfların ortaya çıkmasından önce temel çelişki anaerkil sistemle ataerkil sistem arasındaki çelişkidir.

Bu çelişki de yeni dönemin temel esasını oluşturur. Uygarlığın temel dayanağı, neolitiğin temsil ettiği anaerkil sisteme karşı ataerkilliğin gelişmesidir. Bu da daha sonra uygarlığın temel kaynağını teşkil edecektir.

Ataerkil sistemin bütün oluşumları temel kaynağını buradan alır. Sınıflar, sömürü, baskı, hegemonya, iktidar, devlet vb. kavramların tümünün tarihsel dayanağı buradadır. Erkeğin kadın üzerindeki uygulamalarıyla ortaya çıkmıştır. Daha uygarlığa geçmeden önce Neolitik dönem dışında ve içerde de buna zemin sunan işbirlikçiler ortaya çıkmış, ataerkil yaklaşımın kadın üzerindeki hakimiyeti ve hegemonyası daha sonra sınıfların ortaya çıkmasında, köleliğin, hegemonyanın gelişmesinde temel tarihsel dayanak olmuştur.

Birinci çelişki burada ortaya çıkar. Uygarlığın temel varoluşu bu esasa dayanır. Bu da M.Ö 6000'lerden sonra El Ubeyd döneminde gelişir ve olgunlaşır. Sümerlerden başlamak üzere M.Ö 2000 yıllarına kadar amansız bir çatışma biçiminde sürer.

Bununla bağlantılı olarak toplumda sınıflar ortaya çıkıyor. Sınıfları sadece artık ürün gerçeği üzerinden ifade etmek bir yanıyla doğru da olsa yeterli değildir. Toplumun üretmiş olduğu artık ürünlerin ele geçirilmesi sınıfların varoluşunun maddi temelidir. Ama bundan önce ataerkilin, anaerkil üzerindeki hegemonyası aslında bununla birlikte ele alınması gerekiyor. Eğer bununla birlikte ele alınamazsa tek

başına sınıfla, artık değerle ifade edilirse dogmatik kalır ve sınıf merkezli tarih anlayışı da bundan dolayı gelişir.

Esas yarılmanın, erkek ve kadın bölünmesi temelinde ortaya çıkan ataerkillikle birlikte ele alınması gerekiyor. Bu temelde ilk sınıfsal bölünme, neolitiğin son aşamasında cinsler arasında ortaya çıkıyor. Ataerkil aile ve hanedanlık sonrası sınıflar gelişiyor. Sınıf ise böyle bir kültürün devamı olarak artık ürün üzerinden örgütlenerek iktidara ve hegemonyaya dönüşüyor. Ataerkillik artık sınıflar üzerinden, egemen ve hakim olan sınıflar üzerinden görünür oluyor.

Görüldüğü gibi, kurnaz erkek, rahip ve yönetici ittifakı ile kurulan iktidarın tekelleşme süreci olmadan, ekonomi ve toplum iradesi kırılmaz. Dolayısıyla, iktidar bırakalım ekonomiyi (sermaye) geliştirmeyi, ekonomi toplumuna karşıt bir girişimdir.

Şayet “kurnaz adam” yani erkek kent ortamında kurnazlığa, iktidara ve yalana başvurmamış olsaydı, komünal yapı, zihniyeti ve maddi varlığı toplum içerisinde eşit bir bölüşümü geliştirebilirdi. Ne işsizlik ne de yoksulluk söz konusu olmazdı. Dolayısıyla toplum parçalanmadan, bütünlüklü ortak üretim ve ortak paylaşım esasına dayalı olarak daima kendisini üst boyutlarda üretebilirdi.

Bundan kaynaklı, sermayenin üretimle, ekonomiyle ilişkilendirilmesini bu anlamda büyük bir talihsizlik olarak da değerlendirmek gerekir. Sermaye ekonomik bir kavram değildir. Anti ekonomik bir gelişmedir. Gelişen bu süreç, ekonomi olmaktan çok bir iktidar biçimi olan sermayenin devletle, askerlikle bir bütün olarak sınıflı uygarlıkla olan ilişkisini büyük ölçüde ifade etmektedir.

Marks sermayeyi ekonominin bir bileşeni olarak tarif eder. Ama sermaye iktidarın kan, yıkım, hırsızlık, zorla, kılıçla, kandırmayla elde ettiği ve el koyduğu kar düzenidir. Sonrasında ise, toplumun maddi ve manevi değerlerine el koyma gibi kavgalar gelişiyor. Sorun yaratan sadece artı ürün

değil, devasa bir bolluk, imkan ve yönetim anlayışıdır. Tabiki, üretimin tüketilmeyen bölümüne el koyma süreciyle yavaş yavaş toplumda bozulmanın başladığı görülür.

Sümer kent devletinin ilk süreçleri ve sonrasında mitolojik ifadelerle Gılgamış, Enki hikayeleri ve İnanna'nın buna karşı direnişleri bu süreci açıklayan önemli örneklerdir. Dolayısıyla, kadının birikimlerine el koymayı marifet edinmiş, tarihin ilk sermayedarı olarak adlandırabilecek “güçlü, kurnaz adam” tüm bu gelişmeleri, ihtiyar, rahip ve askeri şef üçlüsüyle gerçekleştiriyor.

Kurnaz adamın El koyma, kurnazlık ve hile biçiminde geliştirdiği bu süreç ürünler arası takas işleminin yaygınlaşmasıyla da daha üst bir boyuta taşınır. Takas, önceleri üreticilerin yüz yüze gerçekleştirdikleri bir değişim yöntemi idi ve ihtiyaçlar temelinde ahlaki öz yönetim kontrolünde yapılırdı.

Daha sonraları bu işlem araçlar tarafından gerçekleştirilmeye başlanınca işin rengi tamamen değişti. Çünkü aracı herhangi bir üretimde bulunmayıp, üretim dışında olan ve değişim sürecini kendi lehinde spekülatif bir kar alanına dönüştüren tüccardı. Tarihte ilk tüccarlar da bunlardı. Takasın gerçekleştiği doğal pazarlar da buna bağlı olarak zamanla değişim geçirdi. Ekonomiden sapmanın ilk adımlarıydı bunlar.

Mitolojide geçen kızgın ve sert kavgalar bu sürecin savaşıla geliştiğini de gösterir. Dolayısıyla, anti-ekonomik örgütlenmenin bir ayağı zor ve şiddettir. Zor, artı ürüne el koymanın en kestirme, en kolay yoludur. Genellikle devlet biçiminde örgütlenen zorun sermaye tekeliyle el ele büyüdüğü görülür. Rahip-komutan, asker, yönetici veya içindeki ayakları olan işbirlikçi ittifak temelinde örgütlenen bu sistemin tek amacı daha fazla biriktirmektir. ‘Biriktirmek ve daha fazla biriktirmek ’kurnaz adamın tek amacıydı.

Daha fazla birikim için daha çok insan gücüne, daha fazla ham maddeye ihtiyaç olduğu açıldı. Tarihteki ilk kolonyalist, emperyalist eğilimler böyle ortaya çıktı. Geniş topraklar işgal altına alındı, savaşlarda esir alınan insanlar köleleştirildi. Kolonyalizm'in El Ubeyd kültüründeki yeri bu anlamda çok çarpıcıdır. Ataerki kültür kendini bu süreçte çok fazla hissettirmekte, geliştirdiği uygulamalarla başta yukarı Mezopotamya olmak üzere ticaret, zorla el koyma ve köle emeği üzerinden sürdürdüler ve bir çok tarım, zanaat, hayvancılık, çiftlik, küçük, büyük tüm birikimlere el koyarak hem tekelleştirdiler hem de tasfiye ettiler.

Gılgamış destanı bu uygulamaların tarihiyle ilgili önemli veriler sunmaktadır. Destanda “güçlü, kurnaz adamın” kadına karşı yürütmüş olduğu savaştan tutalım, yarı tanrı uygar erkeğin doğal, eşitlikçi topluma karşı yürüttüğü acımasız savaşa kadar birçok olay iç içe anlatılmaktadır.

Zaten aşığı Mezopotamya'da ilk kent devleti olan Uruk dönemi bu hikayenin tüm izlerini verir. O dönemde Uruk ticaretin, tekellerin merkeziydi, adeta tüm yollar Uruk'tan geçmekteydi. Bu süreç katlanarak, yaygınlaşarak ve derinleşerek kapitalist sürece kadar gelmektedir. Zaten doğudaki bütün birikimler, Avrupa, Amerika keşifleri ve burda zorla elde ettikleri mal ve birikimlerle tüm toplumsal dinamikler tasfiye edilir.

Dolayısıyla, birikimler toplanmış, fetihler sonlanmış ve Avrupa'ya yüklü miktarda değerli maden akışı sağlanmıştı. Zor ve şiddet yoluyla elde edilen bu birikim sanayi üretimi için yatırıma dönüştürülür. İşte 'sermayenin' kapitalist dönemde kanla ve hırsızlıkla nasıl tekelleştirildiğini belgeleyen bir gelişmeyle karşı karşıyayız. Nasılki Sümerler, yukarı Mezopotamya birikimine dayalı bir sermaye ve zor tekeliyse, Avrupa çağı da Uzakdoğu, Ortadoğu ve dünyadaki birikimler üzerinden zorla, hırsızlıkla sermaye ve iktidar tekelinin örgütlendirilmesidir.

Görüldüğü gibi, Kapitalizm burada yeni bir üretim tarzı olarak değil, yeni bir sömürü ve birikim tarzı olarak ortaya çıkmaktadır. Marx'ın çağın bilimsel-teknik gelişmelerini arkasına almış, siyaset, hukuk ve askeri alanlarda kendisini son derece örgütlü kılmış bir tekel aygıtını bir **üretim tarzı** olarak tanımlaması büyük bir yetersizlikti. Kapitalizmin yaptığı kendisinden önceki birikim tarzlarını daha da sistemleştirip örgütlü bir hale getirmesidir. Kapitalizm kendinden önceki egemen sistemlerden farklı olarak bütün toplumsal ilişkileri dönüşüme uğratarak sermayenin çıkarlarına göre yeniden düzenlemiştir.

Bunun sonucu olarak bütün kıtalardaki ekonomik birimler, köylüsünden zanaatçısına ve küçük birimlere kadar, yeryüzünden silinmeyle yüz yüze geldi. Toplumsallığı oluşturan ahlaki örgü ağları dağıtılarak yerine devlet odaklı hukuk kanunları yerleştirildi.

İnsanlar toplu halde yerlerinden yurtlarından edildi, milyonlarca insan işsiz ve aç bırakıldı. Demografik yapıda büyük değişimler yaşandı. Katliamlar gerçekleştirildi. Kapitalist iktidar toplumların en küçük hücresine kadar sızarak toplum adına ne varsa tasfiyeye girişti.

Dolayısıyla, çok boyutlu, çok kapsamlı şekilde yürütülen, toplumun kılcal damarlarına kadar sızan, 19. yüzyılın son çeyreğinden itibaren de emperyalist politikayla bütün dünyayı egemenliği altına alan böyle bir sistemi **EMEK DEĞER** ve **META** teorisiyle izah etmeye kalkışmak, sistemin diğer yanları olan uygarlık gelişimini ve temellerini değerlendirmemek Marksist teoriyi eksik bırakmıştır.

Devletli toplum ve özelde kapitalist sistem, ekonomi karşıtlığı üzerinden gelişmiştir. Marksizmin, kapitalizmi ve sermayeyi bir ekonomik birim olarak ele alması talihsizliktir. Hırsızlık, çalma ve kar biriktirme ekonomik yapı olamaz.

11- Asimilasyon

Asimilasyon, Latince bir kavramdır. Benzeşme, eritme ve özümleme anlamına gelir. Asimilasyon, insanı devşirme yöntemidir. Önder APO asimilasyon için, “*iktidarın, toplulukları kendine eklemlemek için başvurduğu ilişki ve eylem biçimidir*” diyor. Asimilasyonun, iktidarla ilişkili olduğu bilinmektedir, dolayısıyla iktidar, yaşamın bütün alanlarıyla da ilişkilidir. Çünkü iktidar yaşamın bütün gözeneklerine yayılmayı hedefler ve büyük oranda da bunu yapar. Bir kere ortaya çıktıktan sonra bütün yaşam alanlarında var olur. O halde asimilasyon da bütün yaşam alanlarında var. Asimilasyonu sadece dil ile sınırlandırmamak lazım. Dil, asimilasyonu da var ve başattır, fakat sadece dile indirgemek yetersiz kalır. Asimilasyon, ruhtan, duygudan, düşünceden, davranıştan, ahlâktan, politikadan her şeye kadar uygulanıyor. Bütün maddi-manevi yaşam alanlarında zor biçiminde, açlık ya da işsizlik biçiminde asimilasyon uygulanıyor.

En tehlikeli asimilasyon, zihniyet asimilasyonudur. Önder APO, asimilasyon sürecini, “Zihniyet Kırımı” olarak tanımlamaktadır. PKK’nin Birinci Manifestosu olan “Kürdistan Devriminin Yolu”nda en tehlikeli sömürgecilik biçimi, “düşünsel sömürgecilik” olarak tanımlanır. “*Bir toplum için en büyük felaket kendisi için bir gelecek öngörememesi ve planlayamamasıdır*” denilir. “Kürt Sorunu ve Demokratik Ulus Çözümü” manifestosunda ise bu “Zihniyet Kırımı” olarak tanımlanır. Önder APO en tehlikeli kırımı zihniyet kırımı olarak değerlendirdi. Yani kendisi için düşünemeyen, kendisi için gelecek öngöremeyen, gelecek planlayamayan duruma düşmek. Kendisi için bunu yapamayan, başkası için ya da egemenler için yapar. İktidar sistemine eklemleme böyle ortaya çıkıyor ve en tehlikeli asimilasyon, zihniyet kırımı

oluyor. Bu da düşünsel ya da zihinsel sömürgecilik oluyor. Bunun dışında her alanda asimilasyon vardır.

Asimilasyon bir soykırım biçimidir.  nder APO, soykırımı, “fiziki veya kültürel tasfiye” olarak tanımlıyor. ‘Soy ’bir topluluk olarak var olmak, ‘Kırım ’bir topluluğun, toplumun, halkın, aşiretin, ulusun yok edilmesidir. Bunun iki yolu vardır, fiziki ve kültürel olarak yok etmek. Kültürel tasfiye ise asimilasyondur. Demek ki, asimilasyon bir soykırım biçimidir.

Fiziki tasfiye bir kaç biçimde ortaya çıkıyor. Bir, katliam, iki sürgün ve tehcir,    demografyayı değiştirme, azınlık hale getirme, toplumsal dokuyu parçalama, başka ulusal kültürel toplulukları getirerek işgal edilen alanlara yerleştirme biçiminde oluyor. Şimdi Efr n’de tehcir yaptılar. Demografyayı de i tiriyorlar, başka toplulukları getirip yerle tiriyorlar.

Dolayısıyla, asimilasyon uygarlık toplumlarında iktidar ve sermaye tekellerinin kölelik statüsü altına aldıkları toplumsal gruplar üzerinde uyguladıkları ve bu grupları kendi ekleri durumuna indirgemek için başvurdukları tek taraflı i i ki ve eylemi ifade eder.

Asimilasyon, iktidar güçlerinin köleler oluşturmak için ba vurdu u uygulamalardır, kendi eki, uzantısı, hizmetçisi yapmak için asimilasyon uygular. Kendi içinde eritme, kendine benze tirmeyi amaçlar. Buna ‘Beyaz Soykırım ’da deniliyor.

 ktidarların en çok başvurdukları ve eski bir yöntem olan devşirme kavramı asimilasyon politikalarının en önemli ayaklarındanr. Dev irme kavramı, aslında Kürtçe kökenlidir. Sütten kesilen çocuğa yönelik kimi uygulamaları tanımlamaktadır.

Devlet ve iktidar g  leri tarafından özellikle de katliamlara uğratılan halk ve ailelerin çocuklarını alıp kendine göre yetiştirmeyi ifade eder, son iki yüzyıldaki tüm okul sistemleri bu amaca hizmet eder. Kapitalizmde asimilasyon mekanizması sadece ezilen etnik toplumlar ve halklar üzerinde

uygulanmaz, hakim elidin mensubu olduğu ulusun farklı etnik grupları ve ezilen sınıflar da asimilasyondan paylarını alırlar; kendi etnik lehçelerini ve özgür kalan kültür değerlerini yitirmekle karşı karşıya kalırlar.

Amin Maulof, “*bir halkın dil ve kültürünü asimilasyondan geçirmek katliamların en büyüğüdür*” demektedir. Bu kavram ulus devlet sürecinde gelişir, öncesinde bu kapsamda bir gelişme yoktur. Ulus devlet eritme ve yıkma mekanizmasıdır.

Aristide Pereira’nın, “*Özgürlüğümüzü elde ettik ve sömürgecileri attık. Şimdi zihinlerimizi sömürgecilikten ve sömürgeleikten kurtarmalıyız*” dediğı gerçeklik özünde zihniyet üzerinde oluşturulmuş olan bu tahakkümü ve çöreklenmeyi söküp atmanın ne kadar önemli olduğunu anlatır.

Frantz Fanon, “Siyah Deri Beyaz Maske” adlı yapıtında sömürgeciliğı, “*Kendi omuzları üzerinde başkalarının kafasını taşımaya-gezdirmeye razı*” hale getirilme durumu olarak tanımlamaktadır. Ve bunun aşılması için de “*Sömürge durumu alışılamaz, demir bir yaka gibi ancak kırılabilir*” demektedir.

Kürdistan’da asimilasyon politikası nasıl gelişti? Tabiki asimilasyon politikalarının ulus devlet süreciyle geliştiğini öncelikle belirtmek gerekir. İttihat Terakki anlayışı nedir? İTC, karma bir komitedir ve Alman patentli ulus devletin kuruluş örgütlenmesidir.

Nihal Atsız, Türk ulus devlet inşası sürecinde en büyük düşman olarak Kürt ve Ermeniler’i görmüştür. Bunun için ilkin Ermenileri katletme ve Kürtleri’de soykırım ve asimilasyondan geçirme tezleri vardır.

Ziya Gökalp Kürttür ama şovenizmin ve Türk milliyetçiliğinin başını çeken kişidir. Fransa’da gelişen milliyetçilik ve Almanya’da gelişen ırkçı akımlar, egemen kimlik oluşturma sürecine yol açarlar. TC’deki yansımaları da bu temelde olmuştur.

Diğer bir örnek, Abdurrahim Arvesi'dir. Azeri kökenlidir, ideolojik olarak milliyetçilik akımını geliştirip, Türk kimliğini oluşturmaya öncülük ediyor. Türk kimliği zayıftır. Osmanlı sürecinde Türk dili aşağılık görülüp, horlanan bir dildir. Türk ulus-devlet sürecinin ilk adımı dilin oluşturularak, övülmesinden başlatılmıştır. 'Bir Türk dünyaya bedel' ve 'Ne mutlu Türküm diyene' sözleri dili yüceltmenin ilk adımlarıdır.

1925 tarihinden sonra, Türkün varlığı Kürdün yokluğuna bağlanıyor. Daha sonrası Güneş Dil Teorisi geliştiriliyor. Türk Dil Kurumu oluşturularak, bir çok dilden çalma bir Türk dili yaratılıyor. Ayrıca Türk tarihi Sümerlere bağlanarak, tarih ve toplumun Türkler'den başladığı tezlerini geliştiriyorlar. 1925 Şark Islahat Planıyla, bugünkü Çöktürme Planı gibi, fiziki ve kültürel soykırım sürecini başlatıyorlar. 24 Eylül 1925 yılında kabul edilen Şark Islahat Planı, Şeyh Said İsyanı ardından sistematik olarak Kürdistan'a ve Kürt halkına karşı geliştirilen çok kapsamlı bir soykırım planıdır. Aynı yıl İzale-i Şekavet Kanunu (Eşkıyalığı Ortadan Kaldırma Kanunu) ve Takrir-i Sükun Kanunu (Susturma Yasası) da çıkarılması söz konusudur

Şark Islahat Planı bunun için, en çok da Kürtlerin dillerinin tasfiyesi üzerinde durmuştur. Dil yasakları ve asimilasyonu üzerinde yoğunlaşmıştır. Kürtlerin kültürel değerlerinin yasaklanması ve ülkelerini terk etmeye zorlanmaları üzerinde yoğunlaşmıştır. Kendi otantik isimlendirmelerini kaldırarak Türkçeleştirerek, yeni bir toplumsal bellek yaratma üzerinde yoğunlaşmışlardır. Özcesi Şark Islahat Planı, Kürt halkına yönelik asimilasyon (eritme) ve soykırım (yok etme) üzerine kurulu plandır ve günümüze değin geçerliliğini koruyan uygulamalı bir planlamadır. Ortaya çıkan belgelerde, Şark Islahat Planı 24 Eylül 1925 tarihinde kabul edilmiş olup toplam 27 maddeden oluşmaktadır:

“1. Madde: Kürdistan’da idare-i örfiye dedikleri sıkıyönetimin ilan edilmesi.

2. Madde: Kürdistan, 5 umumi müfettişlik mıntıkasına düzenlenir ya da bölünür.

3.Madde: Mahakim-i Nizamiye ve Divan-ı Harb-i Örfi’lerde yani sivil ve askeri mahkemelerde sivil hakim bulunmayacaktır.

5. Madde ise: “Van şehri ile Midyat arasındaki hattın garbında Ermenilerden metruk araziye Türk muhacirleri yerleştirilecektir. Bunun için idare-i örfiye mıntıkasındaki vilayette bulunan Ermeni emvali maliyece satılmayacak ve hatta Kürtlere icar dahi edilmeyecektir. Yugoslavya’dan gelmekte olan Türk ve Arnavutlar ile İran ve Kafkasya’dan gelecek teşkil edeceği muhacirin evvelemirde Elaziz, Ergani, Diyarıbekir, Elaziz, Palu, Kiğı, Palu, Muş arasındaki Murat Vadisi, Bingöl Dağı’nın şark ve cenubu ve Hınıs, Murat vadileri, Muş Ovası, Van Gölü havzası, Diyarı Bekir, Garzan, Bitlis hatlarında iskan edilecek. Bunlardan başka Rize, Trabzon vilayetleri ile Erzurum vilayetinin şimali şarki kazalarında mütekasif olan halktan inzımam ve muvafakatlar ile ve muhacirlerin iskanı için müttehez şeraitten istifade ederek Hınıs çayı ve Murat Vadisi’ne ve Van Gölü’nün şimal mıntıkasına naklolunacaktır.

Şarka yerleştirilecek muhacirin ve yerli Türklerin iskan edilecekleri mıntıkalara kadar hükümetin vesait-i seriası ile nakilleri ve esnay-i nakilde iaşeleri ve evlerinin taraf-ı hükümetten inşası bir senelik iaşelerinin temini, hayvanat ve alat-ı ziraiyelerinin de keزالik taraf-ı hükümetten itası lazım gelir.

Türk muhacirinin yerleştirileceği Ermeni emvalini vesaik-i tasarrufiye ibraz edemeyerek ne sebeple olursa olsun işgal etmiş olan Kürtler çıkarılarak geldikleri eski yerlerine iade veya arzu ettikleri garpte hükümetin irat edeceği

mahallere naklolunacaktır. Yerleştirilecek Türklerin, Kürtlerin taarruzundan muhafazaları için tedabir-i mahsusa alınacaktır.

1341 senesinde azami 50 bin nüfus sevk ve iskan edileceğine nazaran: 1.000.000 Nakil masrafı otomobil, iaşe ve saire beher nüfusa 20 lira hesabıle. Yani buraya nakledileceklerin masrafları karşılanacaktır.

Aynı veçhile 10 senede Yugoslavya, Bulgaristan, Kafkasya ve Azerbaycan'dan beş yüz bin nüfusun celp ve bâlâda arz edilen mıntıkaya yerleştirilmesi için 1343' ten itibaren her sene bütçeye ekalli beş milyon lira tahsisat konması lazımdır."

6. ve 7. Madde: Kürtlerin ve Ermenilerin mal varlıklarını ve nüfus sayımını yapmayı ele alıyor.

8. Madde: İsyân sürecinde ortaya çıkan tüm zararların, isyana kalkışanlardan tahsis edilmesine dönük bir karardır.

9. Madde: "İsyânı teşvik ve idare etmiş olanlar ile bunların akraba ve taallukatı ve rüesadan hükümetin şarkta kalmalarını muvafık görmediği eşhas, aile ve taallukati ile beraber garpta hükümetin göstereceği mahallere nakledilecektir. Terk edecekleri emval ve arazi hükümetçe satın alınarak bedeli nakden ifa veya nakledilecekleri mahallerde aynı kıymette emlak ve arazi tefviz olunacaktır."

Yani direnmiş olanlar göçertileceklerdir. Devletin belirlediği yerlere bu göçertmeler yapılacaktır.

"İsyân hareketi esnasında hükümete arz-ı hizmet ve sadakat edenlerden hükümetle beraber bizzat isyân aleyhinde hareket etmiş olan rüesanın nakilleri tehir olunacaktır."

Yani devlet yanlısı tutum takınanlar, işbirlikçiler ve kendi halkına karşı kullanılmış olanların bir müddet daha göç ettirilmeleri ertelenecektir.

10. Madde: Aşiretlerin lağvedilmesine dönük bir karardır. Ancak bunu yapabilmek için bir sürü memura ihtiyaç vardır. Sayımı ve tespiti gerekecektir. Bunu yapacak memurlar kesinlikle Kürt olmayacaklardır.

Oraya gönderilen memurlar maaşlarına yüzde 75 zam alacaklardır. Üç yıl kalanlar başka yerlere yani Türkiye’de istedikleri yerlere terfi edilebileceklerdir. Ordu ailelerine mensup kişilere 1,5 kat fazla erzak artışı sağlanacaktır.

11. Madde: Sınır illerde, Hakkari ve Van gibi yerlerde askeriye’nin sayısı artırılacaktır. Ek taburlar ve alaylar oluşturulacaktır.

12. Madde: “Silahlar toplanacak ve silah taşınması men edilerek ancak vesika tahtında taşınmasına müsaade edilecektir. Vesikasız silahlar evlerde dahi olsa müsadere edilecek ve sahipleri Divanı Harbi Örfilere tevdi olunacaktır.”

Yani silahlar yasak olacak vesikasız silah bulunduranlar Sıkıyönetim Harp Divanı’na götürüleceklerdir.

13. madde: “Aslen Türk olup Kürtlüğe mağlup olmaya başlayan berveçhi ati Malatya, Elaziz, Diyarıbekir, Bitlis, Van, Muş, Urfa, Ergani, Hozat, Erciş, Adilcevaz, Ahlat, Palu, Çarsancak, Çemişkezek, Ovacık, Hısnımansur, Behisni, Arga, Hekimhan, Birecik, Çermik vilayet ve kaza merkezlerinde hükümet ve belediye dairelerinde ve sair mücessesat ve teşkilatta, mekteplerde, çarşı ve pazarlarda Türkçeden maada lisan kullananlar evamir-i hükümete ve belediyeye muhalif ve mukavemet cürmile tecziye edilirler.”

Yani Türklükleri giderek zayıflayan ve Kürtlüğe mağlup olanlar Kürtçe konuşmaları durumunda para cezasına çarptırılacaklardır.

14. Madde: “Aslen Türk olan fakat Kürtlüğe temessül etmek üzere olan bulunan mevkide ve Siirt, Mardin, Savur, gibi ahalisi Arapça konuşan mahallerde Türk Ocakları ve mektep açılması ve bilhassa her türlü fedakarlık iktiham olunarak mükemmel kız mektepleri tesis ve kızları mekteplere rağbetlerinin suveri adide ile temini lazımdır. Hassaten Dersim, tercihan ve müstacelen leyli iptidailer açılmak suretiyle Kürtlüğe karışmaktan bir an evel kurtarılmalıdır.”

Yani aslen Türk olup da ancak Kürtlüğe doğru kayan ya da Arapça konuşan yerlerde Türk ocakları, okulları, özelde de kız mekteplerinin açılması özendirilmelidir. Bu durum özelde Dersim’de hızla uygulanarak Türk olup da Kürtlüğe kayanların önü alınacaktır.

15. Madde: Dersim’den çıkmak isteyenlere devletin göstereceği yere gönderilmeleri sağlanmalıdır.

16. Madde: “Fırat garbındaki vilayetlerimizin bazı akvamında dağınık bir surette yerleşmiş olan Kürtlerin Kürtçe konuşmaları behemehal men edilmeli ve kız mekteplerine ehemmiyet verilerek kadınların Türkçe konuşmaları temin olunmalıdır.”

Fırat’ın batısında dağınık yerleşmiş olan Kürtlerin Kürtçe konuşmalarının önüne geçilmeli, kız mekteplerine ağırlık verilerek Türkçe konuşmaları garanti altına alınmalıdır.

17. Madde: “Hükümet binaları ile Jandarma karakolları ve askeriye ve hudut karakolları süratle inşa edilecektir.”

18. Madde: “Rejimin öncelik vereceği stratejik yerlere ulaşılabilecek şekilde yolların inşa edilmesi.”

19. Madde: “Şark şimendiferlerinin Erzincan’a, Sivas, Elaziz-Diyaribekir, Elaziz-Çapakçur-Muş, Van Gölüne mümkün olduğu kadar az zamanda varmasını temine çalışmak lazımdır.”

Yani yukarıda ismi geçen illere hızla demiryollarının ulaştırılması için çalışılmalıdır.

20. Madde: “Bilumum karakollar, müdafaaya müsait inşa edilmekle beraber telefon ve helyosta ile mücehhez olmalıdır. Bu muntıkada behemehal birkaç telsiz istasyonu bulunmalıdır.”

21. Madde: “Kaçakçılık, istihbarat, casusluk ve emniyet noktaları gibi hususlarda sınır komiserleri genel sıkıyönetim idaresinden (Umumi Müfettişten) izin alırlar.”

22. Madde: “Kaçakçılığı engellemek için sınırlarda birkaç tane zırhlı aracın alınması.”

23. Madde: “Bu alanlarda görev yapacakların maaşlarına zam yapılması.”

24. Madde: “Bu mıntıkaya yabancı kişi ve kurumlar hükümetin izni olmadan giremeyecektir.”

25. Madde: “Nüfus sayımı yapılan yerlerde hızla askerlik şubeleri inşa edilecektir. Ve buranın insanları askerliklerini bu bölgenin dışında yapacaklardır.”

26. Madde: “Bu mıntıkada hükümet, bütün şubat-i idarede halkın işini bilavasıta ve bizzat görmeli ve mutavassıtları şiddetle red ve men eylemelidir.”

27. Madde: “İllere ilişkin düzenlemeler gibi hususlar genel sıkıyönetim sürdükçe ertelenebilir.”

Ulus devlet anlayışının özünde bir kavmin diğerleri üzerindeki egemenliği yatar. Bu ulus devlet olmanın ilk şartıdır. Ondan sonrası, siyasi, askeri ve ekonomik tekeli tek elde biriktirip, diğer etnik ve azınlıkları, inkar ve yok etmektir. Bu da ulus devletlerin yasasıdır. Türk devlet ulusu, ulus devlet zihniyeti gereği, Kürt soykırım politikasına bu nedenle gitmiştir.

Ulus devletler ilk olarak ortaya çıktığında, krizle ve kaosla başlar. Çünkü, tarihsel ve toplumsal temelleri yoktur. Bundan dolayı, ulus devlet tek potada eritme, ezme kurgusuna dayalıdır. Zaten, ulus devletlerin ilk çıkışından sonraki süreçlerde yaşanan, sürekli gerginlik, çatışma ve bastırmanın özü de buradan kaynaklanmaktadır.

Birinci Dünya Savaşı biter bitmez ulus devlet modeli Ortadoğu’ya ihraç edilir. Bu modeli ilk devralan TC’dir, ondan sonra 28 Arap ulus devleti kurulur. Eskiden sancaklar ve yerel yönetimler vardı. Toplumlar, dil, kültür ve geleneği ile kendi kendilerini yönetirlerdi. Tarihsel sorunlar olsa da, ulus devlet dönemi gibi değildi. Irak diye bir devlet yoktu, Kürtler, Araplar, Asurlar ve Süryaniler vardı. Türk diye bir etnik grup

vardı ama aşığılanıyordu. O coğrafyada, Lazlar, Kürtler, Rumlar, Ermeniler, Yahudiler ve farklı inançlar vardı. Türk vatani veya tek vatan yoktu. Suriye diye bir devlet yoktu. Suriye, Süryani'den alınmış bir kelimedir. Yani başta Süryaniler ve diğer etnisitelerin yaşadığı bir coğrafyaydı. Ama şimdi Suriye Arap devleti, toplumu diye bir vatan geliştirdiler.

Bu diller ve kültürler tarihsel toplum ürünleridir. Bin yıllardır vardır ve yaşamışlardır. Kavim ve etnisitelerin sınırları yoktu, bunlar sosyolojik ve tarihsel gerçeklerdir. Sorun bunlar değilse nedir? Temel sorun, tüm kültür ve inançları, zor, tahakküm, sömürü ve inkar ederek bunun üzerinde geliştirilmiş ve inşa edilmiş bir ulus devlet gerçeği sorunudur.

Fransa'da, İspanya'da TC ve diğer yerlerde, son yüzyılda süren kavgaların asıl nedeni, ulus devlet sürecinin, toplumsallıklara karşı sürdürdüğü yok etme politikasıdır. Çünkü ulus devletlerin temel şartları, farklılıkları yok etmektir. Asimilasyon ve soykırım politikalarının temelinde bu vardır. 1900'ler dünyası ulus devletler dünyasıdır. Kimin ne sorunu varsa devlet hukuku ile çözüyorlardı. Bundan dolayı devlet dışında kalmış ulus ve toplumların akıbeti, egemen ulus devlet lehine sonuçlanıyordu.

Osmanlı imparatorluğunun yıkılmasından sonra, uluslararası antlaşmalar yapılmıştır. Bunların en önemlisi Sevr Antlaşmasıdır. BM (Milletler Cemiyeti) gözetiminde imzalanan Sevr Antlaşmasının 3. maddesi, Kürdistan özerkliği hakkından söz eder.

BM heyeti bu nedenle, Kürdistan'ı gezme, inceleme yapma ve sonucunu BM divanına teslim etme süreci başlatır. BM heyeti Kürdistan'da incemeler yapıyor. Kürt halkı ortaya bu kararlara denk bir irade beyanı çıkaramaz. Çünkü, Kürtlerin lideri, aydını, ileri geleni ve öncüsü yok. Olanlar da, TC sistemi ve denetimi altında kalan kesimlerdir. Sonuç olarak devlet isteyecek bir kesim çıkmaz. Çünkü TC burda etkili olmuş ve bir çok aşiret ileri gelenini kendine bağlamıştır.

BM heyetinin sorduğu tek soru, Kürdistan devleti veya Kürdistan özerkliğini istiyor musunuz? sorusudur. Aldığı yanıtlar, 'istemiyoruz, halifeyi istiyoruz, gavurlar İstanbul halifesini sevmiyorlar ve gavurlar hemen toprağımızdan çıksınlar' cevabı olur. O dönem de İstanbul halifesi, Kürdistan ve Anadolu'da bir propaganda geliştirmiştir, 'Vatan ve din elden gidiyor, gavurlar ümmetimizi parçalamak istiyor' yapılan bu propagandaların etkisinde kalıyorlar. Atatürk eskiden iç politika gereği, bir propaganda geliştirmiştir, 'halifelîği istiyoruz' demiştir ve bunun propagandasını yapmıştır.

İlk süreçlerde cumhuriyetten hiç bahsetmemiştir. Hatta bildiri ve nutukları vardır. Bu bildirilerde, 'ey müslümanlar halifelik tehlikede' diyerek, Kürtlerin şex, mir ve aydınlarını, kendi kıyafetleri ile meclise çağırmıştır. Amaç, Sevr anlaşmasını boşa çıkartmaktır. Kaldı ki, Kürt mir ve şexleri meclise gidiyorlar, tehlike geçtikten sonra, devleti parçalamak suçlamasıyla idam edilenler bile vardır.

Sonuç olarak, BM heyeti, BM meclisine, Kürtlerin devlet istemediklerine dair rapor sunuyor. Kürtleri, Türk ulus devlet eline devreden süreç böyle başlıyor.

BM, bu sefer Kürtleri tekrardan Lozan'da gündeme getiriyor. Atatürk, taktik olarak, meclise çağırdığı Kürtler'den de imza topluyor. Bu imzaları İsmet İnönü'ye verip, Kürt ve Türk halkı adına Lozan'a temsilci olarak gönderiyor. İsmet İnönü Lozan'a gittiğinde, "Türk ve Kürt halkı adına burdayım, Türk devleti, Kürtlerin de devleti" diyor. Bu fırsatta bu biçimde değerlendirilemiyor.

O zaman devletleşebilselerdi belki Kürtler bu denli yoğun bir asimilasyon ve soykırım politikasıyla uğraşmazdı. Kürtlerin ulus olma sorunu bugün tartışılmazdı. Belki bugün, demokrasiye nasıl geçeriz ve nasıl bir idari sistem kuracağız tartışmasını yapıyor olurduk. Ama şimdi ikisini birden tartışıyoruz. Ulusal sorunu ve demokrasiyi birlikte tartışıyoruz.

Yüz yıl geçti, anlaşıldığı ulus devlet çare değildir. Çünkü, boğuyor, eritiyor benzeştirip sürekli kaos ve kriz üretiyor.

Avrupa'daki Yüz Yıl Savaşları, Otuz Yıl Savaşları, Birinci ve İkinci Dünya Savaşları, ulus devlet savaşlarıydı. Şimdi AB sınırlarını kaldırmış, demokrasiye geçip, milliyetçiliği yumuşatmıştır. Refah devletine geçtiler. Peki başarılı mı? Hayır. Çünkü hala ulus devlet güçlüdür ve sermaye vardır. Çünkü, sermaye eşit düzeyde dağıtılmıyor ve dayanışmaya dayalı değildir. Sorun sermayedir, sermaye, eşit, adil dağıtım sistemine engeldir.

12. Soykırım

Kavramın ortaya çıkışı ve uluslar arası hukuk metinlerinde yer edinmesi, tüm ailesini soykırımda yitirmiş olan Yahudi asıllı Polonyalı hukukçu-savcı *Rafael Lemkin* sayesinde olmuştur. Lemkin, Yahudi Soykırımı üzerine 1944 yılında yayınladığı kitabında ilk kez soykırım (genocide) kavramını kullanmıştır. Eski Yunancadan uyarlamalı olarak kullandığı Genocide (Jenosit) kavramı, genos (soy, kavim) ve cidus (öldüren) kelimelerinin birleşmesinden oluşmuştur. Yahudiler “Pogrom”, Yunanlılar “Holokost”, Ermeniler “Büyük Felaket” adlarını vermişlerdir.

Asimilasyon olgusunun devamı niteliğindeki soykırım, asimilasyon yöntemiyle üstesinden gelinemeyen halkların, azınlıkların, her türden dinsel mezhepsel ve etnik grupların fiziki ve kültürel olarak tamamen tasfiyesini amaçlar. Duruma göre bu her iki yöntemden biri tercih edilir.

Fiziki soykırım yöntemi genellikle hakim elit kültürüne, yani ulus-devlet kültürüne göre üstün konumda olan kültür gruplarına uygulanır. Bunun tipik örneği Yahudi, ermeni ve diğer kültürlere, halklara uygulanan jenositlerdir. Kültürel soykırım daha çok hakim elit ve ulus-devlet kültürüne göre

zayıf ve gelişmemiş durumda bulunan halk, etnik topluluk ve inanç grupları üzerinde uygulanır. Temel amaç, ilgili kimliğin ulus-devlet dil ve kültürü içinde tamamen tasfiye edilmesidir.

Soykırımın kökleri insanlığın doğal toplum aşamasında uğradığı hiyerarşik yarılma ve ardından devletli sistemin egemenliğine kadar dayanmaktadır. Soykırım demek doğal toplum ve kadın statüsüne, ruhuna iradeli toplu duruşuna saldırı demektir. Doğal topluma karşı yapılan her saldırı bir soykırım uygulaması olarak değerlendirilebilir. Soykırımın tarihi kökeni bu kadar eskilere gider, fakat kapitalizmin uyguladığı soykırım karşısında geçmişin en gaddar kralları bile geride kalmaktadır. Hiçbir çağda kapitalizmin uyguladığı kadar büyük ve kapsamlı soykırımlar yaşanmamıştır. Ulus-devletlerin yapısı, kuruluş mantığı ve mayasında soykırım vardır.

Kapitalizmin kökleri ilk devletlere kadar dayansa da başat hale gelmesi, Avrupa kıtasında 16. yüzyıldan itibaren gerçekleşmiştir. Başlangıçta ağırlıklı olarak ticaret üzerinden gelişse de toplumun değerlerine el koyma sistemi olduğu için nerede bir zenginlik varsa oraya göz dikmiştir. Haçlı Seferleri bunun çarpıcı bir tarihsel kesitidir. İngilizlerin deniz korsancılığı sermayenin nasıl bir hırsızlıkla biriktirildiğine örnektir. Sınıf, din, ulus adına dayatılan bitmez tükenmez savaşlar kapitalizmin nasıl bir yıkım sistemi olduğunu anlatmaktadır. Fakat kapitalizm kendi çağının başatlığını en çok da soykırımlar üzerinden geliştirmiştir. Azami kar hırsı, ulus-devlet sistemi ve endüstriyalizm silahıyla kurulan bir sistemden doğa ve toplum üzerinde soykırım geliştirmesinden başka bir şey beklenemez.

Kapitalizmin başatlığına zemin hazırlayan unsurlardan biri olan ve ‘coğrafi keşifler dönemi’ denilen dönem boydan boya soykırımlar dönemidir.

Birkaç yüz silahlı Avrupalının binlerce Amerikan yerlisini imha edebilmesinin sırrı genellikle ellerindeki

barutlu silahlara bağlanmaktadır. Fakat ondan daha önemli bir unsur vardır ki kapitalizmin gerçek karakterini yansıtmaktadır. Bu da hiçbir ahlaki sınır tanımayan bir istismar sistemi olmasıdır. Bu gerçeği Kristof Kolomb'un Amerika kıtasına ulaştığında İspanya Kraliçesi'ne yazdığı not çok yalın bir şekilde göstermektedir:

“Yeryüzünde bunlardan daha iyi bir ulus bulunmadığına Majestelerinin önünde ant içebilirim. Kötülüğün ne olduğunu hiç bilmiyorlar, çalmıyorlar, öldürmüyorlar. Komşularını kendileri kadar seviyorlar, son derece tatlı ve kibarlar, konuşurken hep gülümsüyorlar. Elli adamla bu halkın hepsini boyunduruk altına alabilir ve onlara her istediğimizi yaptırabiliriz.”

Kolomb'un dile getirdiği gerçek doğal toplumun ahlaki bir toplum olduğu ve soykırımı yabancı olduğu için de buna karşı savunma tedbirlerini geliştirmemiş olduğudur. Bu durum yerlilerin geri olduğu anlamına gelmiyordu, aksine yetenekleriyle Avrupalıları şok edecek kadar ileriydiler ki bu yüzden fiziki soykırımı uğratıldılar. Amerika kıtasının işgali ve soykırım vahşeti ahlaksızlık üzerine kurulu bir talan sisteminin ilanı oluyordu. Önce talan amaçlı soykırımla başlayan süreç kısa sürede tüm toprakların ele geçirilmesini hedefleyen etnik soykırımı dönüşmüştür. Bu vahşetin hedefindeki halkların trajik öyküsü kapitalizmin halk düşmanlığının en açık örnekleri olarak dünyanın utanç tarihinde yerini almıştır.

Avustralya Kıtası ve çevre adalarda yaklaşık olarak 50 bin yıldır yaşadıkları tahmin edilen yerli halklara ‘kökenden’ veya ‘başlangıçtan gelen’ anlamında Aborjin (Latince-Aborigine)denilmektedir. Tüm doğal toplumlar gibi tabiatın koynunda sömürsüz, savaşız yaşayan ve ruhlarını şarkılarla koruyan Aborjinlerin tarihi, sömürgecilikle birlikte, felaketler tarihine dönüşmüştür. Sömürgeci ve ırkçı uygulamalarla Aborjinler sadece fiziki katliamdan geçmemiş, aynı zamanda

kaynağını yaşam alanlarından alan kültürleri de tehdit altına girmiştir. Kültürel soykırım uygulamasına en fazla çocuklar maruz kalmıştır. Ailelerinden koparılan Aborjin çocukları için oluşturulan çiftliklerde asimilasyon programları uygulanmıştır.

Coğrafi keşiflerden yararlanıp soykırımı girişenlerin kanla çizdikleri tablo ibretliktir. Soykırımlarla elde edilen altın ve gümüşler İspanya hükümdarlarınca yüz yıl içinde tüketilmişlerdir. Yüz yıllık sefahat uğruna on binlerce yıllık kültürler yok edilmiş, milyonlarca insan katliamdan geçirilmiştir. Ki kapitalist soykırımcı zihniyet, bunu bir günlük zevk için yapabilecek karakterdedir.

Soykırımcılar yok ettikleri kültürlerin büyüklüğü karşısında şaşkınlıklarını gizleyemedikleri halde onların yok edilmesi gereken vahşiler olduklarını sık sık dillendirmişlerdir.

Kızılderili halklardan kıtanın diğer bölgelerine yayılmış olanları da sonraki yıllarda yok edilmesi gereken vahşiler kategorisine alınmışlardır. Çünkü Avrupa egemenleri Haçlı Seferleri'yle elde edemedikleri zenginliği yeni bir kıtayı kendilerine vatan yaparak elde etmeye çalışmışlardır. Bunun için ikinci Haçlı Seferleri Amerika'nın gerçek sahibi olan Kızılderili halklara karşı yapılmıştır.

Soykırımlar karşısında dünya halkları tek yürektir. Hunharca katledişlerden bıkmayan egemenler karşısında halkların birbirini anlaması, empati kurması ve birlik olması için yeterince gerekçe vardır. Soykırımlarla yitirilen tüm değerleri yeniden kazanmak ve yeni soykırımlara engel olmak için kan, can, emek sömürüsü üzerinden yükselen kapitalizmin sefahatine dur demek gerekir.

Burada birkaç örnekle tanımlamaya çalıştığımız soykırım gerçeği egemenlik kurmanın temel yöntemi olarak devletli uygarlığın diğer adı olmuştur. Cezayir, Libya, Hindistan, Vietnam, Ruanda, Bosna ve daha birçok ülke

halklarının karşılaştığı soykırım uygulamaları unutulmamış ve insanlığın direnen hafızasına kazınmıştır. Afganistan’da, Irak’ta, filistinde yaşananlar kapitalist hegemonyacılığın soykırım gerçeğini günlük olarak gözler önüne sermektedir. Kürt halkı ise maruz kaldığı soykırımla kendine yabancılaştırılmışken, özgürlük hareketi direnişi sayesinde kendi gerçeğiyle buluşmuş ve yeniden dirilişi yaşamıştır. Dersim’de, Ağrı’da, Zilan’da katledilen yüz binlerin çığlıkları kulaklardayken halen soykırım dayatılmaktadır. Ancak Kürt halkı artık soykırıma karşı donanımlı hale gelmiş ve bu kıskacı tümünden parçalayacak bir sürece girmiştir.

Kapitalizm gelişimiyle birlikte coğrafik keşifler, Pazar ihtiyaçları, hegemonya savaşları ve özünde ulus-devlet yapılanmaları sürecinde bir çok soykırım uygulamaları gerçekleştirilmiştir. İster savaşla ister ‘barış’ dönemlerinde soykırım uygulamaları sistematik olarak uygulanmıştır. Bu uygulama ve süreçlerin hepsi soykırım olarak tanımlamak gerekmektedir. Belki resmi anlamda bir çok uygulama soykırım olarak tanımlanmamıştır. Özellikle ulus devlet yapılanmalarının genlerinde yüzde yüz soykırım vardır, ister kültürel ister fiziki soykırımlar olsun, tek potada eritme mekanizması olan ulus-devlet yapılanmaların kendisi zaten soykırım gerekçeleridir. Fakat yok etme mekanizması olan ulus-devlet oluş dönemleri ve coğrafi keşifler döneminde ki uygulamalar soykırım olarak görülmemiştir. Soykırım kavramı lemlikle birlikte gündeme gelmiş ve uluslararası hukukta sonradan tanımlanmıştır.

Lemkin henüz Almanya’da hukuk öğrenimi görürken Ermeni soykırımından etkilenmiş ve bu konu üzerine araştırmalar yaparak uluslararası hukuk düzenlemeleri için bu yönlü suç-ceza önermelerinde bulunmuştur. 1933 yılında *Barbarlık ve Vandalizm Suçu* başlıklı bir makale ile soykırım kavramını kullanmadan soykırımı tarif eder ve bunun uluslararası hukukta cezalandırılması gerektiğini anlatır.

Ekim 1933 yılında makalesinin bazı bölümlerini, Polonya Uluslararası Hukuki İşbirliği Komisyonu sekreteri olarak katıldığı 5. Ceza Hukukunu Birleştirme Konferansı'na (Madrid) sunar. Devletlerin suç ortaklığının olduğu konularda karar alması zor olduğu gibi konferans bileşimi de Lemkin'in önerilerini kabul etmez.

Lemkin'i derinden etkileyen ve Yahudi soykırımının sürdüğü yıllarda bu tür olayları soykırım olarak adlandırmaya sevk eden gerçek Ermeni soykırımıdır. Dolayısıyla kavramın esas yaratıcısı, Ermeni Soykırımı'nın mimarı olan İttihat-Terakki Partisi ve soykırım gerçeğini inkâr eden Türk devlet geleneği olmaktadır. Rafael Lemkin sadece bu gerçeğin dile getiricisidir.

Lemkin'nin tarif ettiği soykırım yöntemleri 8 başlıkta toplamıştır.

“1-Siyasi Soykırım: Bölgedeki sokaklar, caddeler, yerleşim yerleri, ilçeler ve illere kadar adlarının değiştirilmesini öngören politikaların uygulanması.

2-Sosyal Soykırım: Özellikle entelektüeller ve grubun aydınları hedeflenir; çünkü onlar grubun önderleri olarak direnişin fikrî örgütçüleridir.

3- Kültürel Soykırım: Yerel halkın dilini okullarda konuşması ve kendi dilinde yayıncılık yapması yasaklanır.

4-Ekonomik Soykırım: Grubun ekonomik gücünü elinden alınca, sadece hayatta kalabilmek için yaşama hedeflenir, böylelikle ulusal grubun kültürel gelişmesi önlenir, düşünme kapasitesi azaltılır ve ulusal problemlerle ilgilenmeleri engellenir.

5-Biyolojik Soykırım: Hedef, grubun nüfusunu azaltmak, doğumları engellemektir; diğer taraftan aileleri yetersiz beslenmeye zorlamak, gıdasız bırakmak da hem doğumların azalmasına yol açar hem de yetersiz beslenen

ailelerden doğan çocukların hayatta kalma şansları ciddi olarak azalır.

6- Fiziki Soykırım: Fiziki güçsüzlüğe yol açmak, hatta grubu ortadan kaldırmak için farklı yöntemleri çekinmeden devreye sokarlar.

7- Dinsel Soykırım: Toplumda etkin olduğuna inanıldığı için dini yasaklama, kiliselerin (dinsel mekanların) sistematik tahribatı.

8- Moral (ahlaki) Soykırım: Ulusal bir proje peşinde koşmak yerine, grubu çok daha kolay alanlara çekmek, alkolizme alıştırmak pasifize etmek gibi.” (29)

Böyle bir dünya sisteminin merkezinde olan BM Lemkin’in çalışmalarından yararlanmış ve 12 Ocak 1951’de yürürlüğe giren soykırım suçu kararını çıkarmıştır. Bu karara göre,

“Bu sözleşme bakımından ulusal, etnik veya dinsel bir grubu kısmen veya tamamen ortadan kaldırmak amacıyla aşağıdaki fiillerden herhangi biri soykırım suçunu oluştur:

a) Gruba mensup olanların öldürülmesi

b) Grubun mensuplarına ciddi surette bedensel veya zihinsel zarar verilmesi

c) Grubun bütünüyle veya kısmen, fiziksel varlığını ortadan kaldıracağı hesaplanarak, yaşam şartlarını kasten değiştirmek

d) Grup içinde doğumları engellemek amacıyla tedbir almak

e) Gruba mensup çocukları zorla başka bir gruba nakletmek.” (30)

Bu kararlar çerçevesinde soykırım suçunun uygulandığı gruplar; milli, etnik, dini, ırki gruplar ile istikrarlı ve sabit gruplar, ekonomik ve sosyal gruplar, dilsel gruplar, cinsel gruplar, yaşlılar, bedensel veya zihinsel engelliler kategorileri olarak belirlenmiştir.

Sonuç olarak, Önder APO'ın, önceden sık sık kullandığı 'sömürgecilik' 'emperyalizm' gibi kavramları son savunmalarında çokça kullanmadığı görülmektedir. Bu kavramların geçerliliği olmakla beraber Hegemon ve soykırım kavramları daha sık kullanmıştır. Nedeni ise, sömürgecilik kavramının, Kürdistan gerçekliğini tam izah etmemesidir. Bunun yerine Kürtlerin içinde bulunduğu durumu ifade ettiği için 'soykırım' kavramını kullandığı görülmektedir. Dolayısıyla Önder APO, merkezi hegemonik iktidar için “*Bir halkın soykırımın eşiğine kadar getirilmesini aydınlatacak başlıca kuram budur.*” (31) demektedir.

O halde Kürt sorunu dediğimiz sorunu anlamamıza yol açacak, aydınlatacak temel kuramın, merkezi hegemonik iktidar ve soykırım olduğunu belirtmek gerekir. Dolayısıyla Kürdistan'daki durum başka herhangi bir sömürü sistemine benzemiyor. Geçmişte de bu konular “ezilen ulus, ilhak, sömürge” vb. kavramlar adı altında tartışıldı. Bundan dolayı Kürdistan'ın durumunu, Afrika, Latin Amerika gibi ülkelerle kıyaslamamak gerekir. Dolayısıyla 'sömürgecilik' kavramı yerine soykırım kavramını ülke gerçekliğimize dayatılan iktidar-devlet gerçeğini aydınlatacak bir kavram olarak ele almak gerekir.

2. İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

A- Kuram Kavramı Üzerine

Theoria, ideoloji, Yunanca ‘bilgi bilimi’ anlamına gelmektedir. Tanrısal görüş, bütünlüklü bakış olarak da değerlendirilir. Nazariye, Arapça güçlü, etkili, bütünlüklü bakış anlamındadır. Birdozi, Kürtçe ifadesidir. Bir hafıza, bilinç derinliği ve arayışını dile getirir. Dozvan, arayışı ifade eder. Doz, dava, inanılan amaç ve mücadeleyi ifadelendirir. Birdozi ise, amaç davaya ilişkin olan bilinç ve düşünce yoğunluğu olarak yorumlanabilir.

Kuram, birbiriyle bağlantılı, tutarlı, disipline olmuş sistematik düşünceler bütünüdür. Belli ilkelere dayanan teoridir. Kuram, sistemli bir biçimde düzenlenmiş birçok olayı açıklayan ve bir bilime temel olan kurallar bütünüdür. Kuram kavramsal düzeyde yapılan tanımlamaların sisteme kavuşturulmasını ifade eder. Sistematik düşünce biçimi olarak da algılanan kuram, insanın algılama gücünün yettiği ölçüde, varlıkları, olay ve olguları birbiriyle ilişkilendirerek geniş perspektifle açıklamasını yapan teori bütünlüğüdür.

Düşünce, ister maddi ister manevi temellere dayandırılmış olsun, onu yorumlayıp ispatlamak ve izaha kavuşturmak için ulaşılan teorinin yoğunluk düzeyidir.

Kavram, binanın kolonları olurken kuram, bina modelidir. Bu bakımdan kuram insanın evrene, doğaya ve insana bakışını ifade eden tarihsel bilinçtir.

Kuram, paradigma kavramına yakın bir tanımlamadır ama paradigma değildir.

Paradigma, bir değerler dizisidir, bilimsel veya toplumsal sorunların çözümü için bir model sunar. Toplumsal amaçlarımıza ulaşmak için başvurduğumuz yol, yöntem ve araçların ne olduğunu tanımlar ve belirler.

Bunun için kuram, paradigma değildir. Paradigma olması için yeni ve benzersiz olması, yeniliğinin gelecekteki çalışmalara kaynaklık edecek türde olması gerekir. Bunun sonucunda olağanüstü paradigma dönemi gelir. Paradigmalar krizli süreçlerden çıkmanın tüm bileşenlerini tekrardan ele alır ve ortaya koyduğu çözümler eskiyle kıyaslandığında benzersiz olan bir sistemi ifade eder.

Kuramlara ilişkin geliştirilen tanımlar, gelişen çeşitli kuramların pratikte nasıl geliştiğini ve var olan farklılıklar nelerdir gibi konular hakkında şunlar ifade edilebilir.

Resmi uygarlık tarihinden günümüze kadar, etimolojik olarak inşa edilen siyasal ve sosyal kavram, kuram ve kurumların çoğunun temelinde tanrısallık vardır.

Egemenler, devlet kurumlarını geliştirirken, toplumsal olanı inkar etmiş, oluşturduklarını ise, kutsamışlardır. Sonuçta oluşan ve geliştirilen siyasal kavram ve kuramların temelinde 'tanrı bilimine' denk kavramlar geliştirilmiştir. Kuramlarını da bu kavramlardan alıp sistematize etmişlerdir. İlk uygarlıklar ve dinler, kendi siyasi ve toplumsal literatürünü bu amaca denk kurmuşlardır.

Kapitalist dönemle birlikte geliştirilen kavramlar, 'bilimsel yasalar' adı altında kutsanmıştır. Batı felsefesi, akılcılık üzerinden gelişmiştir. Deneyden geçmeyen ve kanıtlanmayan bilgiyi, rasyonel bilgi olarak kabul etmez.

İşte batı, kavram dizgisini bu realiteye göre inşa eder. Kuram, teori ve paradigmalarını, kanıtlanmış olan kavramları esas alarak inşa eder. Aydınlanma ve Rönesans filozofları siyasal ve felsefik literatürlerini bu amaca denk kurmuşlardır.

Sonuçta bu literatürle, kutsallar, yüceler yine kötü, geri-barbar olanlar tanımlandı. Kapitalizm 'bireyi' kutsadı. Birey

kutsanmazsa sistem yürümez dedi. Dolayısıyla, Kapitalizm mirasını, Greko-Romen kültüründen aldı. Medeniyet Avrupa'dan başlatıldı. Bunun dışındakiler, barbar, geri, cehalet, ilkel görüldü ve inkar edildi.

Marksizm, Alman felsefesi, İngiliz ekonomi-politiği, Fransız aklı ve aydınlanmasına dayanan sosyolojisini miras kabul eder. Kavram ve kuramını buna denk geliştirmiştir. Marksizm sınıfı yani, köle, işçi ve serfi kutsar. Herşeyi maddi koşullara bağlar. Maddi koşulların itekleyicisi olarak da sınıfları görür. Sınıflar içinde de proletaryayı tanrı düzeyine yükseltir. 'Sınıf' yükseltilmeden ve kutsanmadan sosyalist sistemi gelişmez görür. Dolayısıyla, Tarihsel Toplumunu görmeyen, Demokratik Uygarlık mirasından yoksun bir kavram literatürü ve buna dayalı kuram geliştirmiştir.

Dinlerde, 'tanrı' kutsandı. Tanrı olmadan bu sistem kurulmaz ve yürümez dendi. Semavi dinler öncesi süreç kaos olarak tanımlandı ve 'tarih İbranilerle başlar 'dendi. Mirasları budur. Sonuçta tüm dinler kavram literatürünü geliştirdiler ve kuramlarını da bu kavramlara dayandırdılar.

Sonuçta, farklı kuram ve teoriler olsa da, sonuçta aynı kapıya vardılar. Dolayısıyla değişik düşünce ve bakışlar üzerinden, farklı amaçlar güttükleri söylene de aynı noktada buluştular. Çünkü kavramlara yüklenen anlamların özde farklılıkları yoktu.

Oluşturulan bu bakış ve görüşlerin vardıkları ortak noktalar, hemen hemen aynıdır. Toplumlari doğasından uzaklaştırmak ve iktidar cenderesine almayla sonuçlanan ayrı kuramlar, Daha çok kaybediş, yitirmeler ve devleti, iktidari, egemeni kutsayan, hakikatleri paramparça eden ve kötülükleri devlet dışında arayan aynı noktada buluşan paradigmlar oldular.

Demokratik modernite mirası ise, hakikati bir bütün olarak gören, tüm bilme biçimlerini başta animizm, mitoloji, felsefe, din, bilim ve sanatı insanlığın evrensel aklı olarak ele

alan, Hegemonik Uygarlık dışında kalmış olan, Doğal Komünal Toplum değerlerine dayanarak, günümüze kadar gelen, devletçi sistem dışında kalmış tüm toplum unsurlarını kendi mirası olarak ele alır.

İlk başta toplumsal doğanın ruhunu, zihnini ve iradesini iyi analiz eder. Bu ruhla paralel başta doğal toplum, kültürel hareketler, din ve inanç hareketleri, aşiret, kabile toplulukları, kadın özgürlük hareketleri, ekoloji ve çevre hareketleri, etnisite hareketleri, sosyalist ve demokratik hareketler, anarşist hareketler, ahlaki ve felsefi hareketler, demokratik ulus ve sınıfsal hareketler olmak üzere toplumsal varlığa tekabül eden tüm yapı ve düşünceleri miras olarak belirler. Dolayısıyla, geliştirilen sosyolojik yenilenme ile, dağınık, örgütsüz, sistem dışında kalan birimlerin örgütlendirilmesini, sisteme kavuşturulmasını esas alır. Bu sisteme göre kavram-kuramları geliştirmeyi amaçlar.

Önder APO'ın, sürekli kavram ve kuramdan bahsetmesinin temelinde bu gerçeklilik yatar. Bundan dolayı Önder APO, eskiden paradigmal bir kopuş yaşadı ve kendi paradigmasını teorize etti. Kavram ve kuramlar üzerinde bu kadar çok durmasının asıl nedeni budur.

B- Demokratik Uygarlık Paradigmasının Kuramsal Yaklaşımları

1- Merkezi Hegemonik İktidar

Hegemon kavramının kelime kökeni, Hükm, hikmet, hakim, egemen gibi hakimiyeti ve tahakkümü ifade eden anlamlara dayanır. Hegemonya, tek tanrıcılıktır. Dinlerde, çok tanrıcılıktan, tek tanrı oluşturuldu. Tek hegemon da, çok tekelden tekleşmiş tekele geçiş olarak gelişmiştir. Yani hegemonya, iktidarcı, devletçi sistemlerin hiyerarşik ilişkilerini ifade eder.

Hegemonya, devletçi, iktidarcı sistemlerin oluşturduğu uluslararası ilişkilerde askeri, siyasi, ideolojik ve ekonomik boyutta hakimiyeti elinde bulunduran, etkin ve hakim olan ama bunu birincil güç olarak yapan hiyerarşik bir düzendir.

Hegemonyada eşitlerin değil, birincilerin, ikincilerin olduğu bir hiyerarşi oluşur. Dolayısıyla hegemonya, iktidarlar içerisinde baş iktidardır. Kendisini merkez iktidar haline getirip diğer iktidarlara kendini kabul ettiren, diğer iktidarların rızasını alan güçtür. Her iktidar hegemonikleşmek ister.

Tarih ve toplum analizleri farklılık gösterse de genelde Avrupa bakış açısı bilim dünyasına hakimdir. Bunun için ağırlıklı görüşler ve tartışmalar Avrupa merkezli bakışların damgasını taşır. Bunun da temelinde Yunan uygarlığı vardır. Buna Avrupa Merkezli Bakış diyoruz.

Bu bakış, tüm bilimlere yansıdı. Bu tartışmaların felsefik ve ideolojik kabulü de vardır. Tüm bakışların temeli devlet endeksli ve pozitif bilime dayandırıldı. Tarih ve topluma bu tarz bakışla, doğru bir çözümleme ve analiz ortaya çıkmadı. Gunter Frank, Antoni Giddens gibi sosyal bilimciler, tarihe

yeni bakış ve yorumlar getirdi, kapitalizmi iyi çözdükleri kadar, güçlü tarihsel değerlendirmeler de yaptılar. Fakat kapitalizmi ya 500 yıla ele aldılar ya da geçmişe takıldılar.

Wallerstein ve Gunter Frank, tarihi, mekan ve zaman ilişkisinden kopuk ele aldı. Zincirleme bir tarih toplum okuyuşları yoktur. Örneğin, Wallerstein, kapitalizmin 500 yılını oldukça derin çözümlemiş, fakat geçmiş zaman ve mekan çözümlemesini ihmal etmiştir. Gunter Frank'da, geçmiş zaman ve mekan çözümlemesi derin ve güçlüdür ama son 500 yılı eksik olduğu gibi, son hegemonik merkezi gücün, başka merkezlere kayacağı tezi yanlış bir tez olarak ortaya çıkar.

Genel olarak Avrupa merkezli bakış açısının tarih ve toplum analizleri, Sümer, Babil, Asur, Fenike, Atina, Roma'nın zaman ve mekanlarını, Avrupa'dan kopuk ele almışlardır. Sümerler yıkıldı, Babil, Asur ve Fenike yıkıldı. Yıkılışları o mekanlarla sınırlı tuttular. Peki, o uygarlıkların kültür ve birikimleri nereye gitti? Neye dönüştü? Bunları analiz etmediler. Onun için, Avrupa uygarlığını, burdan kopuk ele aldılar. 500 yıla sınırlı tuttular. Kapitalizme ilişkin hegemonya tanımları çok güçlüdür. Ama hegemonyanın, tarihsel, zaman ve mekan zincirlemesini analiz etmediler, dolayısıyla hegemonik iktidarın karakterini göremediler.

Önder APO tüm olumlu görüş ve düşüncelerden faydalandı ve tarih anlayışında köklü bir düzeltmeye gitti. Dolayısıyla Önder APO, 500 yıllık sistemi, 5 bin yıllık olarak genişletip derinleştirdi. Merkezi Uygarlığı bir zincirin halkaları gibi ele alıp değerlendirdi.

Kısacası, Toros ve Zagroslar'da şekillenen, toplumsal birikimler, Tel Halaf kültürüne dönüşüyor, oradan da mekanı Aşağı Mezopotamya olan El Ubeyd kültürüyle birleşiyor. El Ubeyd kültür dokusu, kendinden de özellikler katarak, merkezi uygarlık karakterini alıyor.

Uygarlık, M.Ö 4000 yıllarından başlayarak günümüze kadar sürekli merkez değiştirerek ve her merkezin de etrafında

evreler oluşturarak (ama özü hiç değişmemiştir) bir dünya sistemi olarak şekillendi.

Merkezi hegemonik iktidar, Sümerler’de gelişti ve genişledi. Konumuz kapitalizm değil fakat kapitalizmin ilk nüvelerinin dl yatağı da Sümer devlet ve iktidar mekanıdır. nder APO, kapitalist nüveleri, toplumsal ahlak, din, mitolojinin varlığından kaynaklı, toplumsal yarıklarda gizlenen, sürekli fırsat kollayan, ama fırsat bulmayan bir şebeke olarak tanımladı.

İktidar tanımlanması yukarıda aımlanmıştı. İktidar, aşağı Mezopotamya’da gelişti. Kendini merkezi uygarlık olarak sistemleştirdi ve hegemonik karakter kazandı. Ondan sonra kendini genişletme ve kurumsallaştırma sürecine geçiyor. Bundan dolayı, ilk hegemonik g Sümerler’dir. Sümerler, tüm kavram ve kurumsallaşmanın temelini geliştirmişlerdir.

Merkezi hegemonyanın bazı özellikleri vardır. Bu nedenle her g merkezi hegemonya olamaz.

1. Merkezi uygarlığın en önemli özelliği, ideolojik yaratımıdır. İdeolojisiz, hegemonya olmaz.

2. Tüm ekonomik ve maddi birikimler tekelindedir. Yani ekonomik ve iktidar merkezine sahiptir.

3. Askeri gc vardır. Askeri kuvvetleri çok güçlü olmalıdır.

Merkezi hegemonyayı oluşturan en temel özellikler bunlar olmaktadır. Bunun için her iktidar hegemonya olmak ister ama her iktidar hegemonik bir güç değildir. Hegemonik gcn en temel özelikleri ise;

1. Merkezi hegemonik iktidar bir dünya sistemi olarak kendini oluşturur.

2. Merkezi hegemonik iktidar, ekonomik merkezle birleşir.

3. Merkez-evre ilişkisine dayanan bir sistem oluşur.

4. Her hegemonik sistemin bir ömrü vardır, ezel-ebed bir sistem yoktur.

5. Sistem ömrünün sonunda devrevi bunalımlar yaşar.

6. Bunalım ve kaos sonucunda merkezi hegemonik iktidar yer değiştirir. Çevreyi oluşturan güçlerden biri sivrilerek yeni hegemonik merkez olur. Merkez değişse de sistemin karakteri değişmez.

7. Merkezi hegemonik iktidar zaman ve mekanda bir zincirin halkaları gibi birbirine bağlanmıştır

8. Sistemler, zaman ve mekanda boşluk tanımaz.

9. Sömürü ve sermaye birikimine dayalıdır.

10. Bir ana nehir gibi günümüze kadar akmıştır. Merkezi hegemonik iktidar sistemi beş yüz yıllık değil beş bin yıllık bir tarihe sahiptir.

11. Merkezi hegemonik iktidarın ana nehrine katılan yan kollar, ırmaklar olduğu gibi kenarlarında kalan göller vb. de vardır; Çin, Rus, Germen uygarlıkları gibi. Ama bu durum sistemi bir bütün olmaktan veya bir dünya sistemi olmaktan çıkarmamaktadır.

12. Merkezi hegemonik iktidar ideolojik hegemonyayla da kendini pekiştirir. Din veya milliyetçilik bu ideolojik hegemonyanın temel biçimleridir. Doğu kültüründe taht-tapınak birlikteliği kadim bir özellik olarak varlığını korumuştur.

Dolayısıyla ilk hegemonik güç merkezi bu açıdan Sümerlerdir. Bütün hegemonik oluşumların merkezi konumundadır. Ticaretin merkezi ve ilk tekelleri Uruk merkezlidir. Tüm yollar ve gelişmeler Uraktan geçer. Hegemonik güç merkezi ve çevre ilişkisiyle birlikte güç merkezinin kaymasına dönük şunlar belirtilebilir.

Uruk şehri, Sümerlerin ilk şehriydi. Uygarlığın ilk temsil düzeyi olarak yaklaşık bin yıllık ömrü olan bir dönemi kapsıyor. Uygarlığın ilk temsil düzeyi oluyor ve tek olarak ortaya çıktığında dünyanın hiçbir yerinde ne bir şehir ne de bir uygarlık vardı, sonrasında birçok yerde benzeri durumlar ortaya çıkıyor.

Uruk şehri, bin yıllık uygarlık merkezi olduktan sonra çevresinde kendi iç gelişmeleriyle yeni onlarca şehir gelişmeye başlıyor. Çünkü uygarlık kendisini bir yerde oluşturduktan sonra, iktidar ve artık ürünün ele geçirilmesi temelinde var olabiliyor. Uygarlığın iktidar birikimi gelişmezse, artık ürün temelinde üretemez duruma getirirse kriz ve bunalım başlar. Kriz ve bunalımın başladığı yerde uygarlık ya yeni arayışlarla kendisini ifade edecektir ya da çökecektir. Bu da çevre mekanları işgal etmeyle başlayan emperyalizm sürecini ortaya çıkarır.

Beş yüz yıllık süre içerisinde iktidarı ve artık ürünü biriktirerek tek temsil güç olma özelliğini korumuştur. Bölgesel düzeyde tek şehir egemenliğidir ama kültürünü Mısır, Yukarı Mezopotamya, Hindistan ve İran'a kadar yayarak evrenselleştirmiştir. Beş yüz yıl sonra Uruk hem iktidarsal temsil düzeyinde hem de kâr getirme oranında gerileme sürecine girer girmez kriz başlıyor.

Dolayısıyla, ana kaynak ve güç merkezi M.Ö 4000 yıllarında Uruk'ta ortaya çıkmıştır. İlk ana kaynak orasıdır, temeli sınıftır, şehirdir, devlettir. Onun uygarlık temsili bu üç kavramla ifade edilir. Bin yıl sonra etrafında şehir devletlerini oluşturarak ana kaynağın olduğu gibi oraya taşınmasına neden olmuştur. Şehir, devlet, sınıf üçgeni üzerinde birçok şehir devleti kurulmuştur. Şehir devletlerinin yaşamış olduğu bin yıllık bir süreç sonrasında M.Ö 2000 yıllarında Asurlarla birlikte Babiller uygarlığın temsil düzeyini ele geçirmişlerdir.

Bu nedenle evrenselleşme hali veya ana nehirsel akış birden fazla olgunun birbirinden kopuk olarak oluşma hali değildir. Evrenselleşme hali, birbiriyle organik bağlarla büyüme ve gelişme halidir. Tek bir kent olarak nasıl ki toplumsal bir dönemin ilkinin geliştirmişse, bundan sonra da bir çok kent devletin ortaya çıktığını görmek gerekiyor.

Önder APO hegemonik merkezi uygarlığın gelişim tarihini evrensel olarak özetlediği gibi bu sürecin somut

gelişme halkalarını ifade eden materyallerde bulunmaktadır. Dolayısıyla Uygarlığın ana nehir akışı bu kaynak üzerinden boşluk bırakmayacak bir şekilde gelişmiştir.

Birinci merkez, Sümer Uruk devletidir.

İkinci merkez, Sümerlerde ortaya çıkmış bütün şehir devletleridir.

Üçüncü merkez, Babil'dir.

Dördüncü merkez, Asur'dur.

Beşinci merkez, Perslerdir.

Altıncı merkez, Grekler ve Romalılarıdır.

Yedinci merkez, iktidarlaştırılmış tek tanrılı dinlerdir.

Sekizinci merkez, Avrupa'dır.

Her merkez kendi nehirsal akışını devralırken, üzerine kattıklarıyla özgünlükleriyle dünyada bir sistem haline geliyor.

Sümerler, Uruk devletinde ortaya çıktığında Uruk devleti tek bir güçtü. Sınıf, devlet ve devletin zor araçlarıyla temsil gücüydü. Kültürel ve kolonicilikle yayılıyordu ve dünya sistemine damgasını vurarak çok daha fazla zenginleşerek sistemi temsil ediyordu.

Fakat kendi saraylarında yetiştirilmiş olan Akad kökenli Sargon'un ortaya çıkmasıyla şehir sistemleri artık uygarlığı temsil edemeyecek düzeye geldiğinde bütün şehirleri İmparatorluk sistemi içerisinde bir araya getirerek uygarlığa yeni bir renk veriyor. Sargon'un vermiş olduğu renk kendi döneminde bir dünya sistemini ifade ediyor.

Ardından Sargon İmparatorluğunun yaratmış olduğu gelenek, Babillerde Hammurabi'de çok daha gelişkin bir karakter kazanmıştır. Uygarlık Asurlara geçince ticaretle daha da zenginleştirerek dünya sistemi haline geliyor.

Binlerce yıl kendisini yaşattıktan sonra uygarlığı devralan Med ve Persler eski uygarlığın varmış olduğu alanlar üzerindeki hakimiyetini daha ileri bir düzeye taşıyorlar. Böylelikle uygarlığı Anadolu'ya, İyonya'ya, Greklere, Makedonya'ya kadar uzatarak dünya sistemini genişletiyorlar.

Uygarlık nehirselsel bir akış içerisinde sürekli merkez değiştirmiştir, ama her merkez kendi özgünlüklerini katıp uygarlığı zenginleştirip evrenselleştirerek dünya sistemine dönüştürmüştür.

‘Merkez ’ve ‘çevre ’ kavramalarını uygarlığın bu karakterinden dolayı ele alıp değerlendiriyoruz. Evrensel tarihin gelişiminde merkez değişikliğine uygun çevre oluşumları vardır. Merkez ve çevre ilişkileri merkezi uygarlığın nehirselsel akış sistemi içerisinde oluşur. Nehirselsel akış sistemi, merkez kaymalarına yol açar, her merkez kendisine çevre oluşturarak kendisini evrenselleştirir. Bundan dolayı merkez çevre ilişkisi evrensel bir karakterdir, sadece uygarlık düzenine ait bir özellik değildir.

Dolayısıyla, merkez-çevre ilişkisi evrensel tarihte temel bir kriterdir. Bu olgu bir merkezi ifade eder, bir merkez çevresiyle olan bağıyla vardır. Burada bir merkez vardır, bunun merkez olabilmesi için çevresi olması gerekiyor. Bu merkez kendi etrafıyla etkileşimle çevre oluşturabiliyorsa merkez haline geliyor ve bütün evrenselleşmeler merkez-çevre ilişkisinde ortaya çıkıyor, merkez-çevre ilişkisi olmadan evrensellik zaten olamaz.

Herhangi bir yerde bir olgu ortaya çıktığında çevresini etkileyerek bir çevre oluşturabiliyorsa bu çevre de hemen arkasından yeni bir çevre oluşturup halkalar şeklinde büyümeye yol açıyorsa, merkez-çevre ilişkisinde bir evrenselleşme ortaya çıkıyor demektir.

Merkezi hegemonik iktidarın merkez-çevre ilişkisi ve genişleme karakteri iki temel çatışma alanında gelişir. Birincisi, Uruk’tan sonra gelişen kent devletleriyle çatışma olurken ikincisi doğal toplum dinamizmine dayalı etnisitelerle olan çatışmalardır. Ki bu çatışmalar sürekli olmuştur.

Hegemonyanın kriterlerini yukarda açıklamıştık. Örneğin Uruk kent devleti bir tekel olarak gelişir, herşeyin merkezidir. Bu güç merkezinin hegemon olabilmesi için

etrafını ya zorla ya da rızasına dayanarak kendisine bağlaması gerekir. Bundan dolayı iktidar hegemonyası merkez ve çevre ilişki ve çelişisini geliştirmek zorundadır.

Hegemonik iktidarın ayrıca kendi modellerini çevresine yayma özeliği de vardır. Bunun yöntemi, 'üstün olma' avantajına dayanarak ya iknadır ya da çoklukla istila ve işgaldır. Bunu geliştirirken, makul gerekçeler yaratır. Enkidu ve Gılgamış hikayesi tüm hegemonyaların, merkez-çevre ilişkisinin hikayesi gibidir. Bugün, hegemonyanın başını çektiği ABD, çevre ilişkisini, 'uygarlaştırma', demokrasi ve özgürlük adına yapıyor. AB ve çevre ilişkisi de bu temeldedir.

Merkezi uygarlık neden kriz yaşar ve krizleri nasıl çözer?

1- Merkez-çevre ilişkisini kurarak ve hegemonya alanlarını genişleterek

2. Tekniği ve üretim yöntemlerini geliştirerek.

Bu iki yöntem tüm uygarlık güçlerinin hem yayılma hem de krizlerini aşmak için başvurdukları yöntemlerdir.

Yine de tüm uygarlık süreçleri krizli ve kaosu olmaktan kurtulamamışlardır. Zira iktidarcı uygarlıkların kendisi özellikleri itibarıyla kriz nedenidir.

Hegemonik iktidar merkezi esastır. Diğer yerlerde de iktidar odakları vardır, ama esas güç merkezi hegemonyadır. Hegemonik gücün ayakta kalması için el değiştirmesi lazımdır. Merkezi hegemonik güç, iç sorunları çözemedi mi, altında kalacağını bildiğinden sistemin zarar görmemesi için merkezi hegemonik güçler çevreye güç kayması yaparak hegemonyanın el değiştirmesini sağlar. Hegemonya zincirleme bir devamlılık ister ve boşluğu kabul etmez.

Merkezi hegemonik güç, el değiştirmemede ısrar etse, içteki hoşnutsuzluk ve dışardan da etnisite ve demokratik güçlerin saldırıları sonucu, hegemonyanın yıkılıp, bu güçlerin yönetime geleceğini bildiklerinden dolayı, hegemonyanın el değiştirme özelliği iktidarların kanunu gibidir.

Diğer bir konu, merkezi hegemonya ve çevre iktidar odakları arasında da sürekli çıkarsal gerginliklerin olmasıdır. Merkezi hegemonik sistemin sürekli yayılma politikası, çıkarsal sorunlara neden olmaktadır. Merkezi uygarlığın doğası gereği çıkarları sürekli değişmiştir. Bu da çevre iktidar odakları için çelişki ve çatışma demektir. Bu çatışma ve çelişki siyaset biliminde önemli bir konu olmaktadır.

Temel çıkarlar değişiyor, merkezi hegemonya ihtiyaçlara cevap olamıyor, yetmiyor, tüm iktidar odaklarına yetmediği için, saldırıya uğruyor, savaş çıkıyor ve hegemonya bunların sonucunda el değiştiriyor.

Bu bir iktidar ve hegemonya savaşıdır. İdeolojik bir çelişkiden doğan bir savaş değildir. Çıkarsaldır. Fikir ve ideolojileri aynıdır. Bugün Rojava'da, ABD ve Rusya ilişkisi ve çelişkisi budur. İktidar ve hegemonyaya bu tarzla bakılırsa, kandırılma da olmaz.

Hegemonik iktidarı, tarihte bıraktığı izler üzerinden takip edip anlamak mümkündür. Merkezi hegemonik iktidar, ana kanaldır. Diğer nehirler besleyici temeldedir. Sümer merkezi hegemonya çizgisi ana kanal konumundadır.

Sümerlerle başlayan ana nehir akışında bu ana nehre bağlı yan kollar olmuştur. Bu açıdan, Mısır'ın coğrafyası, askeri gücü vardı. Yayılma konumu da oldu. Fakat hem bir hegemonik güçte olması gereken şartların gelişmemesi, hem de coğrafik olarak yayıldığı coğrafyaların yeknesak oluşu, merkezi hegemonik karakter kazanmasını engelledi ve ana kanalı besleyen yan bir kol oldu.

Merkezi hegemonik iktidarı, ilkin Sümer, Babil, Asur, Fenike, Atina, Roma, doğuda gelişen İslami uygarlık ve Avrupa'dan sonra ABD devralmıştır.

Avrupa 500 yıl hegemonik güç oldu. Daha da uzatamadı ve hegemonyayı ABD devraldı. Hegemonyayı kaptırmasının nedenleri hala tartışılıyor. Avrupa'da var olan

parçalılık, ekonomik, siyasi ve askeri olarak yeterli bir güçte olmaması en önemli etkenler olarak belirtiliyor.

İngiltere, sömürgecilik temelinde bir çok yere yayıldı. İngiltere hegemonyasına 'Güneş batmayan imparatorluk' deniliyordu. Ama İkinci Dünya Savaşı sonunda merkezi hegemonik iktidarını ABD'ye devretmek zorunda kaldı.

ABD merkezi uygarlığın öncüsüdür. Birinci ve İkinci Dünya Savaşlarında, bir çok devlet yıprandı. ABD, her iki dünya savaşında, dışta kalıp destekledi. Bundan dolayı, askeri, siyasi, ekonomik ve ideolojik gücünü pekiştirdi. Fakat ABD hegemonik iktidarını, AB ile birlikte ele almak daha doğrudur. İngiltere, hegemonyanın ideolojik ve akıl tarafını, AB ekonomik yönü, ABD ise askeri ve siyasi yönünü ifade eder. Dolayısıyla son hegemonyayı bütünlük içinde ele almak gerekir.

Merkezi uygarlığın başka bir özelliği ise, boşluğu kabul etmemesidir. Sürekli, ideolojik, siyasi, ekonomik ve askeri açıdan saldırıdadır. Daima sermaye ve kar biriktirmek hegemonyanın en temel özelliğidir. Bundan dolayı, sürekli saldırı pozisyonunda olması merkezi hegemonya karakterinden ileri gelir. Çünkü boşluk bıraktımı çöker. Bunu biliyorlar ve bundan dolayı sürekli kontrollü kriz ve kaos çıkararak ömürünü uzatma yoluna gitmektedir.

Kriz ve kaos hegemonik gücün geliştirdiği bir yasa olsa da, tüm iktidar biçimlerinin başvurduğu olmazsa olmaz bir yöntemdir. İktidarların hastalıkları, iktidarlara var eden karakterdedir. Bir devletin sağlam olmasının yolu, hastalıklarını çözmesinden geçer. Bundan dolayı, hastalık dedikleri, kriz ve kaos anlamına gelir. İktidarlar, sürekli kriz ve kaos çıkarırlar.

Hastalık dedikleri ise, ekonomik buhran, halk isyanları, iç ve dış tehditler algısı, adaletsizlikler vb olgular, iktidarların kriz olgularıdır. Bu olguları bastırdıkça, bertaraf ettikçe, o iktidar, sağlıklı, sağlam ve güçlü anlamına gelir. Örneğin

yakinen bilinen ve tanınan TC devleti buna örnektir. Erdoğan neden güçlüdür? Çünkü kriz ve kaosları atlattı, aştığı için güçlüdür. En son darbeye (15 Temmuz) 'tanrının lütfudur' demişti. Bir çok çevre bu darbenin, Erdoğan planı olduğunu belirtmektedir.

Önder APO hep “Tarih bilinci”ne vurgu yapar. *“Tarihi bilersen, tarih bilgin güçlüyse, güçlü sonuçlar çıkarmışsan, buna denk örgütsellik, toplumsallık ve eylem gücün varsa, hem görür hem de boşa çıkarırsın”* demektedir.

Sonuç olarak tarihe tek yönlü ve tekil bir perspektifle bakmak, hegemonyanın ana nehir gelişimini ve karşıt kutupta olan, demokratik uygarlık gelişiminin görülmemesine yol açacaktır. Dolayısıyla tarihsel topluma ve hegemonik uygarlık merkezine bütünlüklü bakmakla karşıt kutbun gelişim biçimini de görmüş oluruz.

Böyle evrensel bir tarih gerçekliği varsa o zaman tekil bakış açısıyla dünyayı ve tarihi anlamak mümkün değildir. Demek ki evrensel tarih bakış açısına sahip olmak ve doğruyu yakalamak için gerekli olan tarih bilincidir. Bütün bunlar yok sayılırsa ya da Sümerlerin merkezi yok sayılırsa Ortadoğu ve Kürdistan tarihi de anlatılamaz ve anlaşılamaz.

Evrensel tarih bakış açısına sahip olmak gerekiyor ve tekil olan tarih anlayışlarını da bu evrensel tarihi bakış açısının içerisinde ele almak gerekir. Sadece Kürdistan tarihinden ve demokratik uygarlık tarihinden hareketle dünyayı anlayamayız, ama evrensel tarihle birlikte demokratik uygarlığı ve Kürdistan’ı doğru anlayabiliriz. Bakış açımız tekil değil de evrensel olanda ortaya çıkmak zorundadır.

2- İktidar ve Demokratik Yönetim

Tarihsel toplum sürecinden günümüze kadar, ahlak felsefecilerinden turalım, siyaset felsefecilerine, sosyologlardan

filozoflara, din ve mitoloji alimlerine kadar hepsinin öyle ya da böyle, demokrasi ve yönetim kavramının sistemine dönük tartışmaları olmuştur. ‘Nasıl bir yönetim sistemi ’tartışılan temel konudur. Çünkü bu alanın başarısı, toplumsal sistem inşalarında ilk tetikleyen, kuran ve yönlendiren konumdur. Savaş ve kavgaların nedenleri bu olmakla birlikte bunun arkasındaki siyasi, felsefi akıl da bunu meşrulaştırma amacını gütmüştür.

Bu kavramlara ilişkin kendi özgü başlıklarda uzun, uzun değerlendirme yapılmıştır. Tekrarlamamak kaydıyla kısaca belirtecek olursak.

Bütün toplumsal sorunların temelinde devlet ve iktidar olgusu yer almaktadır. Toplumsal doğayı parçalayan ve bir hastalık gibi sağlam bünyeye sirayet eden iktidar olgusu çözümlenmeden ve yönetimle arasındaki fark kavranmadan doğru bir toplumsal inşa da gerçekleştirilemez.

Demokratik yönetim, kendini iktidar zihniyetinden koparmadığı müddetçe sorunlar katlanarak büyür. Sorunların hakikat anlamında çözümlülüğü, iktidar yönetiminden kopmak ve kurtulmaktan geçer. Çünkü iktidar, öz yönetim yokluğu üzerinden kendini var eder. Öz yönetimler yok olmadan iktidarın başarı şansı sıfırdır.

Toplumsallık özyönetim kavramıyla varlık bulmuş, korunmuş ve en zorlu süreçlerden geçmeyi bilmiştir. Bunun için Toplumlar, dışarıdan dayatılan devletçi-iktidarcı müdahaleler olmadığı müddetçe kendi kendini organize eder ve yönetirler. Aslında toplumsal kargaşa şeklinde kendini gösteren ve iktidar tarafından ‘kaos-anarşi ’olarak adlandırılan dönemler her ne kadar devlet otoritesinin zayıflamasına bağlansa da temelde iktidarın yol açtığı süreçlerdir. İktidar ve devlet bu yolla kendi yokluğunu bir ‘kargaşa’ şeklinde sunarak kendini vazgeçilmez kılıp meşrulaştırır. Oysa toplumsal kargaşa

iktidarcı-devletçi yönetimin karakteri ve varlığıyla gelişmiştir. Yeryüzünde varlık bulan savaşlar, egemenlik ve hakimiyet biçimleri, soykırım pratikleri, kölelik, sömürü, talancılık, cinayetler, alkolizm, uyuşturucu kullanımı, gasp, cinnet, travmalar, tecavüzler, aşırı doyumsuzluklar vb. pratikler iktidarcı yönetimin yol açtığı sorunlardır. Oysa iktidarın girmediği, toplum biçimlerinde bu tür sorunlara nadiren rastlanmaktadır. Dolayısıyla birinin olduğu yerde diğerinden bahsetmek mümkün değildir. Bu açıdan iktidar yönetimiyle, toplumsal özyönetim ve toplumsal organizasyon kavramlarını ayırtırmak gerekiyor. Çünkü bu tür kavramlar anlaşılmadan uygarlığın özü ve biçimi anlaşılamaz.

Yönetim ve iktidar kavgaları günümüze kadar sürmüştür. Bir çok mitolojik anlatım iktidar ve öz yönetimlerin kavgalarını yansıtır. İktidar yönetimi, kurnaz adam, askeri şef ve rahip ittifakıyla aşağı Mezopotamya'dan, yukarı Mezopotamya değerlerine -ki bunun başında öz yönetim yer alır- sürekli saldırı içinde olmuştur. Bu üçlü ittifak, öncelikle kadın şahsında toplumun öz dinamiklerini yok etmeye dönük ideolojik, siyasi ve askeri saldırı başlatıyor.

Bunun mitolojik ifadesi, Sümerde Enki ve İnanna arasındaki mücadeledir. İkinci örneği ise, Babil'de Marduk ve Tiamat arasındaki mücadeledir.

Babil Yaratılış Destanında yer alan Marduk ve Tiamat kavgası aslında öz yönetim ve iktidar mücadelesini anlatır. Tiamat yeryüzü tanrıçasıdır. Dolayısıyla toplumda hakim olan özyönetimin de temsilcisidir. Destanda genç tanrılar Apsu ve Tiamatı çok gürültü yaparak rahatsız ederler. Apsu ve oğlu bu

genç tanrıları yok etmek isterler. Ea ve Tiamat ise buna karşı çıkarlar. Genç tanrılar bu yok etme planını duyarlar ki muhtemeldir onlara bunu söyleyen Ea olur. Çünkü genç tanrılara çözüm yolunu Ea gösterir. Ea babası Absu'yu ilaçla uyutur ve başındaki tacı alarak kendi başına koyar. Ve sonra babası Absu'yu öldürür. Mummu'yu ise burnundan zincire bağlar. Yaşanan süreç Ea ile başlayan bir iktidar değişim sürecidir. Bu noktada Tiamat ve Kingu Ea'ya karşı isyana kalkar. Kimse Tiamat karşısında duramaz. Ea yine devreye girerek oğlu Marduk'u sahaya sürer. Marduk tüm tanrılara kendisini tek ve en yüce tanrı olarak kabul etmeleri halinde Tiamat ile savaşacağını belirtir. Tanrılar Marduk'un bu teklifini kabul ederler. Ve bunun üzerine yaşanan savaşta Tiamat yenilir ve Marduk tanrılarının verdiği söz gereği tek tanrı olarak Babil iktidar düzenini inşa eder. Kurulan bu düzen Marduk'un başında olduğu merkezi hegemonik bir iktidar düzenidir. Dolayısıyla iktidarın hegemonik modeli kadının özyönetim düzeni karşısında başarı kazanarak hakim hale gelir.

Bu durum kadın şahsında öz yönetimlerin aldığı ikinci büyük darbedir. İktidarlar öz yönetim düzenlerini tasfiye edip, bu süreci ilerletemezlerse var olamazlar.

Mitolojide bu konulara ilişkin bir çok anlatım vardır. İktidarın öz yönetimlere karşı sürekli ve sistematik olarak bir saldırı içinde olduğunu tabletlerden öğreniyoruz.

Aslında Sargon'un çıkışı da öz yönetimlerin yokluğuna bağlıdır. Mitolojik hikayede, Sargon'un Fırat suyuna bırakıldığı anlatılır. Daha sonraki tabletlerde, Sargon'un anası şahsında 'hain' kavramı kullanıyor. O döneme kadar kadına saygı ve değer biçme vardı çünkü kadın demokratik öz yönetim temsilcisiydi. Fakat Sargon'un kadına şiddetli bir öfkesinin oluşu, yönetim ve iktidar mücadelesini anlatır.

Öz yönetimler demokrasiyle vardılar. Öz yönetim, farklılık ve çeşitlilik üzerinden varsa bu demokrasinin işlevselliğine bağlıdır. Bütün varlıklar toplumsal doğada

özerktirler. Her varlık kendi doğasını yaşıyorsa özerktir. Özerk olmasa, çeşitlilik ve farklılık oluşmaz. Evrende bile varlık varsa örgütlülüğüyle vardır. Dolayısıyla farklı farklı grupların kendi kendini demokrasiyle yönetmelerine öz yönetim diyoruz.

Devletler, tarihin bir çok dönemeçlerinde, klan, aşiret ve kabilelere saldırmıştır. Büyük devletlerin bu saldırıları karşısında kabileler yenileceğini bilmelerine rağmen, teslim olmamışlardır. Çünkü, aşiret ve kabile öz yönetimleri yok olursa, özgürlüğün, demokrasinin, birlikte yaşamının elden gideceğini iyi bildikleri için teslim olmamışlardır. Bu direnişlerde 'Hepimiz birimiz, birimiz hepimiz için' ilkesi geçerli olmuştur. Demokratik yönetim, toplumun özüdür, onun için aşiretler ölümüne direnirler.

Bunun güncel tarihi örneğini yaşıyoruz. Önder APO kendisini 'Apo klanı' olarak tanımladı. Bu 'hepimiz birimiz, birimiz hepimiz için' ilkesidir. Klana en ufak bir zarar bir kişiye değil klanın tümüne zarar olarak görüldüğünden dolayı, Önder APO'ya karşı geliştirilen komplo tüm topluma ve toplumun geleceğine yapılmış sayıldı. Bu komploya karşı, 'Önderliksiz Yaşam Olmaz' sloganı, bununla gelişen duygu ve zihniyetin tarihte eşine ender rastlanan kahramanlık örnekleri sergilendi.

Çünkü, Kürt halkının geleceği, onuru, özgür yaşamı Önder APO'ya bağlıdır. Bu bir histir, özgürlük ve varlık-yokluk hissidir, bunun için Kürt halkı ölümüne direniyor. Bu bir öz yönetim ve iktidara karşı direniş kavgasıdır. Öz yönetiminden vazgeçmeyen bir halkın özgürlük ve demokrasi kavgasıdır. Gerçek sosyal bilimciler, bu gerçeği görmeden, yazmadan toplumsal varlığın kendisi nedir ve nasıl sorunsallaştığını, bulamaz ve cevabını da veremezler.

Reel sosyalizm neden çözüldü? Hala tartışılıyor. Demokratik modernite bakışına göre, sosyalist yönetim iktidardan kopmadı. İktidar bir yerde varsa orada öz yönetim ya sınırlıdır ya da yoktur. Demokratik yönetim demek,

iktidardan kopmak ve bırakmak demektir. Reel sosyalist deneyim de demokrasinin ve öz yönetimin yokluğundan dolayı yıkıldı.

Tarihte bir çok toplumsal ve sosyal hareketler vardı. Hepsinin de iddiası eşit ve özgür bir yaşamdı. Mücadelelerinde başarılı da oldular fakat iktidarı bırakmadıklarından ve çözemediklerinden dolayı ya eridiler ya da birer hegemonik güç olup karşıtlarına dönüştüler.

Çin devrimi de bu iddialara sahip bir devrimdi. Çok erken iktidarla buluştular ve kopamadılar. Mao'nun bu konuda tepkileri ve çözümlemeleri vardır. Hatta kendi merkez komite üyelerine 'düzelmezseniz çantamı alıp düşmanla savaştığım yerde sizlerle savaşırım' demiştir. Bir şeylerin yanlış gittiğini fark etmiştir. Avrupa'ya ait olan kitap ve edebiyat, müzik materyalleri yaktığı da olmuştur. Buna karşı kendi kültür devrimini çözüm olarak geliştirmiştir. Çalışmaların düzelmesi açısından kültür devriminin faydaları olsa da; hem yapısal hemde zihniyet anlamında sorunlar çözülmedi. Sorun iktidardı ve iktidarı bırakmayan bir anlayış vardı. Bozan ve tüketen iktidarın kendisiydi. Çin sosyalist devriminin stratejisi ise, devlet ve iktidardı. İktidarı çözecek ve kopacak amaçları da yoktu.

Sonuç olarak, etnisite ve komünal halk direnişleri Sümer, Babil, Akad, Asur, Roma ve daha sonrada Avrupa krallıkları, monarşilerini yıktılar. İktidarların hükmü dışında kalmış olan demokratik kesimler, iktidarcı sistemleri yıktılar ama halk yönetimini kuramadılar. Bu savaş ve mücadele bugüne kadar geldi.

Bugün de iktidar, kendini daraltılmış devletler üzerinden yürütüyor. Devletler, sınırlandırılmış ve gevşetilmiştir. Ama iktidar, her yere sızmış ve fethetmiştir. Çok ince bir tarzda kişiye, kurumlara, sivil topluma kısacası her yere yaygınlaşarak, kişi ve toplumu gönüllüce yöneten, yönlendiren konuma gelmiştir.

Demokratik modernite kuramı, iktidarcı yönetim anlayışına karşı kendi öz yönetimine dayalı çözüm perspektifini geliştirerek, bunu da tabandan başlatarak, kendi kendini yöneten demokratik halk mekanizmaları oluşturma hedefi ile alternatif demokratik sosyalist yönetime dayalı, demokratik uygarlık sistemini geliştirerek halklara model sunuyor.

3. Demokratik Ulus

Ahlaki ve politik toplum birimi, sosyolojik bir tanımdır. Teolojik veya bilimsellik adı altında geliştirilen sosyal bilim teorileri üzerinden, toplumsal doğa ve tarihsel toplum bütünlüğü kavranamaz. Toplumsal doğanın niceliksel ve niteliksel gelişiminin dilini ve doğal akışını, mevcut sosyolojik birimler inceleyemez. Örneğin, endüstriyel toplum birimi üzerinden tarım ve köy toplumunu, liberal veya ulus devlet birimi üzerinden toplumların devletsizliği ve toplumsal doğa olan kültür tarihi ele alınamaz, tanımlanamaz ve görülemez.

Marksizmin felsefik ve sosyolojik bakışı üzerinden, beş bin yıllık hegemonik merkezi uygarlık ve devletsiz yaşamın yüzde doksan sekizlik bölümünü kapsayan tarih süreci incelenemez. Teolojik birim olan tanrısallık bakışı üzerinden, insan nasıl insan oldu sorusuna cevap verilemez ve bu sürecin tarihselliği incelenemez. Fakat ahlaki ve politik toplum birimi üzerinden, tarihsel toplumun doğası ve iç evrimsel gelişmesi anlaşılabilir ve çözümlenebilir.

Önder APO, ‘*Toplum tarihini insanlaşmayla, insanlık tarihini toplumsallaşmayla başlattığımızda karşımıza bambaşka bir evren ve yaşam gerçekliği çıkmaktadır*’ demektedir. Çünkü, toplum tarihi insanlaşmayla, insanlık tarihi de toplumsallaşmayla başlatıldığında bu tarihin her evresini uzun, orta, kısa sürelerini açığa çıkarma ve genel olarak

toplumsal evrimini, akışını ve diyalektik ikili karakterini daha sağlıklı ve doğruya yakın olarak anlama imkanına ulaşabiliriz. Tüm bu bakışların ve zihniyetlerin tarihsel toplumu inceleme ve ele alış tarzları muhakkak vardır. Geliştirilmiş olan bu sosyal birimlerin toplumsallığı ele alış tarzlarının sonucu ortaya çıkan temel sonuç, beş bin yıldır halklara dayatılan iktidar, savaş ve soykırım gerçeğidir.

Dolayısıyla, ulus kavramına da hangi perspektiften bakacağımızı ve nasıl yorumlayacağımızı ahlaki ve politik toplum birimi üzerinden bakarak öğrenebiliriz. Temel ölçümüz ve sosyal bilim birimimiz, “Ahlaki Politik Toplum” birimidir.

Önder APO, ulus kavramını, bu bakışla, “*ortak zihniyet ve kültür dünyası*” olarak tanımladı. Toplumların, kendini klan, kabile, aşiret, millet, kavim ve ulus olarak geliştirme ve kendini oluşturma süreci vardır. Çünkü toplumsal gelişme ve kimikleşme süreci içsel bir evrim ve doğal akış içinde bedenleşir, dolayısıyla toplumlar, dışsal müdahaleler ve dayatmalar ile oluşmazlar.

Bu doğal süreç engellenmemiş ve saptırılmamış olsaydı, kendi akışını ve sürecini kendi seyri içinde tamamlayacaktı. Bu süreç hala devam etmekte, hegomonik çarpıtma-saldırma kadar, toplumların büyük direnişleri de sürmektedir.

Bu açıdan ulus, sosyolojik bir kavramdır. Tarih ve toplum gelişimi olarak, toplumun kendini doğal olarak ifade ettiği, isimlendirdiği ve yaşamsallaştırdığı toplumun kimlik adıdır. Dolayısıyla ulus, klan, kabile ve akraba aşiretlerin kavim, halk veya milliyet biçimlerinden sonra gelen ve kendini en çok dil ve kültür benzerliğiyle karakterize eden toplum biçimlenişi, bir toplumsal kimlik ifadesidir.

Önder APO kavim, ulus süreçlerini genişçe açıklamıştır. Tarihe ışık tutacak değerlendirmelerin özetini konu bağlamında ele alacak olursak.

Klan, kabile, aşiretten sonra kavim ve ulus kavramları kendi içinde farklı ele alınarak değerlendirilmelidir. Çünkü bu iki kavram, uygarlıkla birlikte ortaya çıktı. Burda geniş bir parantez açarak, kavim ve ulus kavramlarına ilişkin bir değerlendirme yapmak gerekir.

Neolitik toplumda, toplumsal gelişmenin kimlikleri olan, klan, kabile ve aşiret şeklinde kendini örgütleyen bu gelenek, doğal olarak sınıflı toplumla birlikte karşılaştığı yeni zorlu durumlar karşısında, kendini yenileme, geliştirme gibi bir zorunluluğu yaşadı. Bundan dolayı kavim ve ulus, klan, kabile ve aşiret geleneğinin bir devamı olarak gelişti. Yani kavim ve ulusu, doğal toplumla birlikte gelişen klan, kabile ve aşiret geleneğinin bir devamı olarak değerlendirmek gerekir.

Özellikle kavimleri, daha çok aşiret sisteminin yerleşik hayata geçirilmesi üzerinden çok ileri bir düzeyde kendisini ifade etmesi ve büyüme hali olarak değerlendirebiliriz. Kavim, neolitik toplumla var olan aşiret sisteminin yeni duruma göre daha büyümesi, daha kalıcılığı ve yerleşik bir düzene geçmesi olarak kendini formüle edip kimlik kazandı.

Biraz ayrıntılandırmak gerekirse; Dil özellikle simgesel olarak ya da işaret dili olarak klan toplumunda yaşanmış ve gelişmişti. Doğal toplumda genel aile, klan, kabile ve aşiretlerde konuşma dili biçiminde bir dil ve kültür birliğinin temeli atılmıştı. Ama kavimlere geldiğimiz zaman bu çok daha ileri düzeyde dil, kültür birliğiyle kendisini daha güçlü var etmiştir.

Uluslar ise, bu kavimsel gerçeklik üzerinden şekillenip ortaya çıktı. Ulus bu açıdan kapsamı daha geniş ve gevşek ilişkilere dayanan toplumsal bir form olarak kimlikselleşir. Toplumlar da kendini bu tarz örgütlenme modeli üzerinden geliştirmiştir.

Ama tarih boyunca bunların kullanım biçimleri çok farklı olmuştur. Kavimler, neolitikten sonra ortaya çıkan dinler

serisinin Sümerlerle başlayan ve dinlerle devam eden ortaçağda kavimsel özellik kazanan bir gelişim çizgisi izler.

Yani yerleşik düzene geçilmesiyle dil, kültür birliğine dinin de dahil olmasıyla kavimlerin oluşması hız kazandı. Dinin etkisi bu gelişmede önemli bir rol oynadı.

Dolayısıyla, aynı inancı paylaşanlar aynı dil ve kültür birliği biçiminde gelişmiş olanlar kendilerini o inancın evrenselliği içinde örgütlediler.

Bunu her türlü dinde görebiliriz. Tek tanrılı dinlerde özellikle Hristiyanlık, Musevilik, Müslümanlık'ta çok belirgindir. İslam, Araplık bilinci ve yüceliğidir. İbrani kavmi Yahudilikle özdeşdir. Hristiyanlaşma Ermeni, Asuri ve Grekler için önemli bir kavimleşme aşamasıdır.

Konumuz açısından altı çizilmesi gereken kavimciliğin iki kulvarda nasıl çatallaştığıdır. Demokratik ulus kavramını doğru anlaşılması için bu çatallaşma süreci iyi anlaşılması gerekmektedir. Bu açıdan Ortaçağ kavimciliği devlet ulusuna geçişin koşullarını olgunlaştırmıştır. Avrupa Ortaçağında Hristiyan yayılması büyük oranda kavimsel gelişmeyle iç içe olmuştur. Nasıl ki Türkler ve Araplar İslamiyet'le bir kavim bilincine ulaşarak güçlü bir kavim kimliğini oluşturuyorlarsa Avrupa'da da Almanlar, Fransızlar, İngilizler Hristiyanlığa dayalı bir gelişme yaşıyorlar.

Hepsinin ayrı kulvarlarda ortak bir dinleri vardır. Demek ki din evrensel olarak bütünü ifade ettiği kadar kavimlere de temellik ediyor. Kavimsel gelişme, din, dil ve kültür birliği ile ifade edilirken, daha sonra çok daha gelişmiş, ulus gerçeğine dönüşüyor.

Kavim ve ulus gelişimini egemenler çok kötü anlamda kullandılar. Bu tarz örgütlenme biçimini suistimal eden hiyerarşi, hiyerarşik düzen içinde iktidar ve devlet dediğimiz öğeleri ortaya çıkardılar. Dolayısıyla, ulus gerçeği içinde kavimsel hiyerarşi hakim ulus anlayışını eline alarak tekelleşti.

Devlet ve iktidar ögeleri kavim ve ulus örgütlenme biçimini kullanarak çok kötü bir şekilde toplumsal var oluş hali olan bu iki olgu içinde kendi hakimiyet ve hegemonyasını kurup, toplum üzerinde tekel işlevi rolünü oynadı.

Onun içinde kavimlerin 'babası' veya peygamber geleneğinin kendi hiyerarşisi içerisinde ortaya çıkan bütün egemenlik biçimleri bu kavimsel gerçeklik içinden çıkmıştır.

Uluslarda da bu tarz bir gelişim olmuştur. Ulusun yaratıcısı, ulusun babası kavramları çok kullanıldı ve yüceltildi. Bismark, Mustafa Kemal Atatürk vb. Her ulusun yaratıcısı sıfatıyla ortaya çıkan kahramanlık onun şahsında giderek iktidarlaşıp, devletleşmiştir.

Egemenlik, burdan çıkardığı kimliği bütün topluma mal ederek, toplumu da bu şekilde biçimlendirmiş ve gerçeği çarpıtarak ulusa bir kavim kimliği dayatılmıştır.

Diğer taraftan, ulus ve kavimsel gelişmeye baktığımızda, kesinlikle toplumsal örgütlenmelerinin kendi gelişim dinamiklerinin içerisinde kendini örgütleyen uluslar da vardır ya da daha sonra bir kavmin egemenliğiyle bu süreçler engellenmiştir.

Ahlaki ve politik ölçüleri temel alırsak, bu gerçeği görmemiz ve bu ölçüler ışığında baktığımızda mevcut olan bu durumu fark edip kabul etmememiz gerekir. Ayrım noktamız, red etme noktamız güçlü olarak burası olmalıdır. Dolayısıyla ulusların iki biçimiyle oluştuğu teziyle meseleyi ele almalıyız.

Bunlardan birincisi, egemenlerin hakim olduğu devlet ulusu sistemidir ki bunu red ediyoruz.

İkincisi, demokratik uygarlığın gelişim seyri içinde ortaya çıkan özgür ulus oluşumlarına dayanan, demokratik ulus modelidir.

Nasıl ki klan, kabile ve aşiretler ahlaki politik sistem içerisinde bir toplumsal gelişim ve akış düzeyini ifade ediyorsa, ulusların da böyle özgür ortamda kendisini yaratması gerekiyor. Çünkü her kesim başta kavimler olmak üzere, inanç,

kültür ve sınıflar kendini demokratik ulus içinde özgür kılabilir.

Hakim egemen güç ile demokratik uygarlığın ulus oluşturma süreçlerinin çok ciddi farkları vardır. Hakim zihniyetin egemenlikçi gücü ulus oluşturduğu zaman daha çok ulus-devlet biçiminde oluyor. Yani ulusu bağımsız bir olgu olarak ele almıyor. Ulus-devlet kültü olarak ulusu ele alıyor. Ulusu, devletin toplumu haline getirmesi giderek, devleti tüm toplum üzerinde hakim bir araç haline getirmiş ve devlete itaat ettirme temelinde kendi homojen ulusunu oluşturmaya yol açmıştır.

Dolayısıyla, ulusu var eden çok zengin farklılık ve zenginliği bir etnisitenin, kavmin hakimiyetine dönüştürüyor. Vahşi ulus denilen olgu da budur. Bir kavim, ulus içerisinde farklılıklarıyla kendini var eden bir çok dili, kültürü farklı sosyal kesimleri ulus devlet modeli içerisinde yok ederek tek bir etnisitenin dili, kültürü üzerinden şekillendirerek bir kültür ve dil katliamına yol açıyor.

Ama demokratik uygarlık sisteminin gelişimi içerisinde ortaya çıkan uluslar böyle değildir. Uluslar, daha çok esnek ilişkilere dayanan, farklılık ve zenginliğin birliği üzerinden örgütlenirler. Her farklılık kendini özgürce ifade eder. Farklılıktan kastedilen, inanç farklılığı, ideolojik farklılık, sosyal farklılıkların tümü bu kapsam içindedir. Demokratik ulus bu açıdan kendi içinde hegemonyaya izin vermez.

Her türlü zenginlik ulusu güçlendirir. Ulus varlığı bu kültürlerin güçlenmesi anlamına gelir. Dolayısıyla, kavimlerin iki biçimle uluslaştığını anlamak, demokratik uygarlık unsuru olan demokratik ulus çizgisinin ayrımını ortaya koyup, berraklaştırmak açısından önemlidir.

Çünkü, Ortaçağ'da kavimler, bir gelişme ve bilinç düzeyi yaratmışsa da, dinlerin hizmetine girmiştir ve uluslarda da, kapitalist modernitenin hizmetine girme eğilimi oluşmuştur. En azından bu tartışılması gereken bir konudur. Bu tarz eğilim

ve gelişim çizgisi ancak kapitalist uygarlık ya da sınıflı uygarlık unsurları kategorisi içinde değerlendirilmelidir. Ayrım noktalarının keskin olması mümkün değildir, içiçelik esastır fakat tartışılması gereken noktalar olarak ele alınmalıdır.

Bu tanımlamadan da anlaşılacağı gibi toplumlar doğuşlarından itibaren kavim ya da ulus kimlikleriyle doğmazlar. Toplumsal tarih akışı içerisinde, Yakın Çağ'da ulus kimliğine daha çok yaklaşmıştır.

Kavim formunu, ulus formunun-kimliğinin bir nevi kimlikler malzemesi olarak değerlendirebiliriz. Kavim formu daha çok Ortaçağ'da gelişen toplumsal form ve kimliktir. Ağırlıklı olarak ortak bir mekân kendileri için yurt olarak geliştirirler. Ortadoğu ve Avrupa'da çok fazla kavim kimliği bugün hakim ulus anlayışı olarak ulus devletin öncülüğünü yapmaktadır. Önder APO, kendi savunmalarının her cildinde muhakkak Yahudi tarihine yer vermektedir. Çünkü bu tarih anlayışı ve kavrayışı tarihsel toplumun doğal akışına ve sapmasına ışık tutuyor. Dolayısıyla, devletli ulus ve demokratik ulus kavramının gelişim seyrine de ışık tutacak ciddi bir tarihsel materyal olarak Yahudi tarihini iyi kavramak gerekir.

Tüm tarih anlayışı Yahudi tarih gelişmesine mal edilemez ve indirgenemez ama tarihsel ipuçları verebilir. İddia odur ki, ulus devlet projesi Yahudi kavmin siyasi bir projesi olarak Avrupa mekanında bir model olarak geliştirilip dayatılmıştır.

Dolayısıyla, ahlaki politik kimliğinden uzaklaşan, yarıklarda gizlenen, fırsat buldumu yüzeye çıkan, iktidar araçlarının hep elinde olmasını isteyen, yer altında gizlenen tefeci, hırsız şebekesi ve işbirlikçi ve hakim üst sınıflar, sınıfsal çıkarları gereği iktidar araçlarına tarihten beri ihtiyaç duymuş ve bunun üzerinden sayısız kent ve kır yıkımlarına neden olmuştur. Doğu coğrafyasında toplumsal ahlak buna izin vermemiştir.

Fakat Avrupa zemini bu sınıf ve kesimlere zemin ve fırsat sunarak, tecrübeli, örgütlü ve sermayeyi elinde tuttan bir güç olarak ortaya çıkmasına yol açmış ve en büyük iktidar aygıtı olan devlet ulus formunu, ortak bir proje olarak geliştirmiştir.

Kavimlerin Avrupa mekanında iki koldan uluslaştığı tezi bu bakışın alt yapısı olarak görülmelidir. Dolayısıyla, bunlardan biri resmi uygarlığın kavimsel özellikleri ve değerlerini modern milliyetçiliğe dönüştürüp devlet, burjuvazi ve kentin yeni toplum modeli olarak inşa ettiği “devlet ulusu ” modelidir.

İkinci yol ise, sınıflı, devletli ve hegemonik uygarlık dışında kalmış toplulukların, komünal demokrasi yolu üzerinden devletsiz yaşamda ısrar etmeleriyle tanımlanan demokratik ulus modelidir.

Batı Avrupa mekanında gelişen bütün kent ve kır mücadele süreçlerinde ve krallıklara karşı ortak mücadele dönemlerinde demokratik ulus hareketleri kendilerini Rönesansta, halk devrimlerinin ilk dönemlerinde eşitlik, özgürlük, adalet özlemleriyle ortaya koymuş, renklerini ve duruşlarını pratikte göstermişlerdir. Fakat sonuçta, ulus devletçi eğiliminin öncüsü olan kapitalist burjuva sınıfı, kavimcilik özellikleriyle birlikte demokratik ulus güçlerinin, toplumsal direnişlerle elde ettikleri kazanımları, koruyamamaları ve alternatif bir sisteme dökmemeleri nedeniyle, bu süreçleri kendi lehine çevirerek, mücadelelerin son aşamalarında kendi damgalarını homojen ulus devlet süreciyle tamamlamışlardır.

Homojen devlet ulusu kavramları, uygarlık sisteminin kapitalizm aşamasında toplumun gündemine sokulmuş ve kapitalist modernitenin temel üç sacayağından (kapitalizm, ulus-devlet ve endüstriyalizm) biri olan ulus-devletin öngördüğü toplumsal form ve kimlik olarak inşa edilmiştir.

Hakim bir etnik grubun temel çekirdek olarak merkeze alınmasına, ona ait kimliğin, tüm kavimlere, etnisiteye, kültürlerle ve ulusa mal edilmesine, hatta kimlikleri çok farklı kabile, aşiret, kavim ve ulusların zorla bu etnik grubun dil ve kültürü içerisinde eritilmesine dayanan, “vahşi uluslaştırma” denilen tek-tip bir uluslaştırma biçimine devlet-ulus adı verilmektedir.

14.-15.yüzyıl Avrupa’sında gerek yaşanan savaşların, gerek monarşik yönetim ve kilisenin baskı ve sömürsünün vardığı düzey toplumda ciddi bir tepkiye ve ideolojik, politik kaosa yol açmıştır. Bu süreçte ağır toplumsal bedeller pahasına hümanizm, özgürlük, eşitlik ve demokrasi taleplerine dayanan Rönesans ve Reform sürecinin esas motor ve örgütleyici gücü toplumsal tüm kesimlerden halk gücü olmasına rağmen, çok küçük bir güç olan ama sıkı örgütlenmiş sermaye sahibi burjuvazi bu kaotik süreçte kendini ideolojik ve politik bir seçenek olarak sunabilme gücü göstererek öncülüğü ele geçirmiştir.

Önder APO, burjuvazinin bu çıkışını şöyle ifade etmektedir: “*Bu çıkış âdeta binlerce yıldan beri devletli ve devletsiz uygarlık güçlerinin sürekli kafeste tuttukları insan kılıklı canavarın zincirlerinden kurtulup tüm insanlık üzerinde dehşet hegemonyasını kurmasına benzemekte, onu temsil etmektedir.*” (32)

Gelişen burjuvazinin daha fazla güçlenebilmek ve yeni bir dünya düzeni kurabilmek için, her şeyden önce kendisini koruyacak bir üst kuruluşa, ulusal sınırlara, bu amaca uygun olarak dizayn edilmiş toplumsal yapıya, can ve mal güvenliğini sağlayacak kural, kaide ve ölçü dedikleri yasalar ve hukuka gereksinimi vardır.

İktidar tekeli de eline geçiren sermaye güçleri yatay ve dikey olarak ne kadar çok yayılırlarsa, güç ve karda birbirini besleyerek o denli büyüyecektir. İşte bu amaçla sermaye tekelleri iktidar tekeli de ellerine geçirerek uygarlığın

kapitalist aşamasını ulus-devlet biçiminde yapılandırmıştır. Kapitalist uygarlığın tanrısı olarak ulus-devlet, dini olarak da milliyetçiliğe dayalı olarak oluşturulan homojen toplum yani devlet ulusu inşa edilmiştir.

Toplumsal doğaya aykırı olan bu ulus anlayışı ahlaki ve politik toplumun parçalanmasına dayanır. Toplumsal yaşamı düzenleyen kural, kaide ve ilkeler alanı olan ahlak, yerini ulusal hukuka bırakırken, bireyi ve toplumu irade sahibi kılan dolayısıyla, toplumsal yaşamın düzenlemesi ve kendi kendisini yönetmesini sağlayan politik dokusu yerine, burjuvazinin katı bürokratik idaresi olan devleti hakim kılarak toplumsal dokuyu parçalayıp azami karına hizmet edecek sürü-kul toplumunu oluşturmayı esas alır.

Diğer taraftan ulus kavramının, 13. yüzyılda, Avrupa mekanında kimlikleşmesi ulusun en büyük şanssızlığıdır, çünkü daha sonra kapitalizm, ulus kavramını kendisiyle özdeş tutmuştur.

Tabi devlet ulusu süreci birden gerçekleşmedi. Tarihsel gelişim içinde yarıklarda gizlenmiş olan bu fırsatçı şebeke, batı Avrupa'da zemin bulmuş ve toplumsal gelişmenin, mücadele anlayışının her aşamasında fırsatı kollayarak, oluşturulan imkanların üzerine konarak bu süreci kendi lehine dönüştürmeyi bilmiştir. Bu egemen zümre, Avrupa mekanında 1648 tarihinde, Fransa öncülüğünde, Westphalia antlaşması sürecinde kendini bir sistem olarak örgütleyerek devlet ulus antlaşmasına gidiyor. Buna Westphalia modeli deniliyor. Bu model, bir çok etnik, sınıf, kavim ve toplumsal hareketin stratejik hedefleri kapsamına giriyor.

Daha sonra, Wilson Prensibi olarak, kabul gören *'her ulusun, kendi kaderini tayin etme hakkı vardır'* kararı, ezilenler tarafından da kabul görüyor. Stalin buna güçlü bir temelde sahip çıkıyor. Wilson, burjuva ve egemen sınıf hakkı için bu sıfatı geliştirirken, Stalin ise, işçi ve emekçi kesimin öncülüğündeki ulus devlet için kullanıyor.

Önder APO, *“Her toplum, kendi kaderinin kararını verir ama devlet olarak değil”* diyor.

Anlatımlarda anlaşıldığı biçimiyle, kavim ve topluluklar bağlamında devlet ulusunun tarihsel temeli yoktur. Fakat devlet ve iktidarın dayandığı bir tarihi zemini vardır. İktidarlar tarihi bir birikimin ürünü olarak ortaya çıkarlar, devletler de her çağda ve zamanda iktidarların örgütlenmiş en önemli formlarındandır.

Ama hiç bir devlet, ulus devlet kadar, toplumun maddi ve manevi değerleri üzerinden toplumun bütün hücrelerini sömürmek temelinde bir form düzeyine, bir devlet örgütlenmesi düzeyine gelmemiştir.

İktidar ve devlet düzeyinde ulus devletin böylesi tarihsel bir temeli vardır. Fakat toplulukları tek potada eritme ve hakimiyetini devletin tekleştirdiği ulus üzerinden geliştirme temeli yoktur. Dolayısıyla, farklılığa dayalı toplulukların hiç bir zaman ve mekanda tekleştirme referansı olmamıştır.

Ondan dolayı devlet ulusu inşa edilirken, krizli ve kaosu bir gelişimle inşa edilir. Devlet ulusunun krizli ve kaosu olmasının nedenleri, toplumsal doğanın çeşitlilik, farklılık içinde olması, esnek ve iç içelikten dolayı özerk oluşları önemli nedenler iken, kendi iç ve doğal akışı dışında, dıştan ve dayatmalar sonucunda, doğada olmayan bir şeyin zorla kabul ettirilmesine dayanmaktadır. Dolayısıyla, devletli ulus, sunni ve yapay olarak inşa edilmiştir. Bundan dolayı devlet ulusu sosyolojik değil, toplumların doğasına zorla dayatılan, siyasal ve askeri zora dayalı bir projedir.

Devlet ulusunun kurulurken kriz ve kaos sebebi üzerinden başka nedenler aramak kuşkusuz yararlı olabilir. O açıdan devletli ulusun, başta Yahudi kavmi olmak üzere, yarıklarda gizlenen, tefeci, bezirgan ve fırsatçı suç şebekelerinin, Avrupa zemininde ortaklaşılan siyasal bir projesi olduğunu belirtilebiliriz.

Devletli ulusun, toplum doğasına aykırı olmasına karşın, söz gelimi Yahudi kavmi için toplumsal anlamda içsel siyasi proje olarak bir karşılığı olabilir. Çünkü Yahudi kavmi, kavim ve din birliğine dayanır ve çekirdektir. Her Yahudi çocuğu doğarken bu bilinçle doğar.

Fakat devletli ulus projesi diğer çoklu sınıf ve çoklu etnisiteler için giydirilmiş bir deli gömleğidir. Avrupanın, 100 ve 30 yıl savaşları, Birinci ve İkinci Dünya Savaşının asıl sebebi giydirilmiş olan bu deli gömleğidir. Avrupa bu açıdan sürekli demokrasi maskesiyle gezer, Avrupa Birliği süreciyle bu deli gömleğinin rengini değiştirmek ister.

Siyasi bir proje olan devlet ulusunun, Ortadoğu toplumlarına giydirilmesi, ciddi bir faciaya dönüşmüş ve neyle sonuçlanacağı belli olmayan bir süreç yaratmıştır.

Aslında Alman felsefecileri arasında başta Almanya ulusu olmak üzere, Avrupa toplumuna ilişkin iç tartışmalar yoğunudur. Örneğin Hegel ve Hergel arasında yoğun bir tartışma ve polemik vardır. Hegel güçlü bir Alman ulusu için, merkezi ulus devleti önerirken, Hergel, güçlü bir Alman ulusunun yolunun kültürel özerklikten geçtiğini belirtir. Fakat galip gelen Hegel felsefesi olur. Burası toplumlar açısından kırılma noktası iken, egemenler için yeni bir restorasyon sürecidir.

Dolayısıyla, bin bir kurgu ve hileyle, kesip biçme ve eritmeyle, çağdaş rahiplerin öncülüğünde, hiyerarşinin kurucuları olan üçlü ittifakın hünerleri sonucunda Avrupa mekanında devlet ulusu yaratılmıştır.

Bu, topluma deli gömleği giydirilmesidir. Bütün tarih ve toplum okumalarında, tek dil, tek vatan ve homojen toplum bu kadar belirgin olarak halklara dayatılmamıştır.

Demokratik uygarlık eğilimi bastırılıp, engellendikten sonraki süreç olan devletli uygarlık tarihinden, ulus-devlet biçimindeki devlet yapılanmasının esas alındığı kapitalist uygarlığa kadar ki devlet yapılanmalarının hiçbir zaman

homojen bir topluma dayanmadığı ve homojen bir toplumu dayatmadığı ortadadır.

Hiçbir krallık, sultanlık, tiranlık ve imparatorluk tek kavim ve ulus adına homojen bir toplum mühendisliğine soyunmadığı gibi 5000 yıllık bu uygarlık tarihi süresince toplumlar öz kimleri ve değerleri ile var olmuşlar, büyük oranda kendi kendilerini yönetmişlerdir.

Egemen sınıf, çok dar bir toplumsal üst tabakadan oluşmakta ve sınıflı-devletli uygarlığı temsil etmekteyken, bu dar, toplumdan kopmuş üst tabaka dışındaki geniş toplumsal yapı ise demokratik uygarlığı temsil etmekte, her iki yapı iç içe ve mücadele içinde iki nehir gibi akıp gelmişlerdir.

Dolayısıyla, homojen bir toplum anlayışı tarihte gelişmemiştir. Bu nedenle oluşturulmuş, kurulmuş ve zorla toplumlara giydirilen bir deli gömleğidir.

Enderson'un, Hayali Cemaatler isimli bir kitabı vardır. Sunni, yapay ve oluşturulmuş kavramları araştıran bir düşünürdür. Devletlerin geliştirdiği bir çok kavramın hayali olduğunu, toplumsal temeli olmadığını söyler. “Üst kimlik, hayalidir oluşturulmuş bir şeydir” der. Enderson, bir çok kavramın, kültürel olduğunu kabul eder. Fakat, bazı kavramları, üst kimlik, bayrak, marş, simgeler vb. oluşturulmuş kavramlar olarak görür. Medya ve eğitim üzerinden topluma empoze edildiğini belirterek. kimlik, bayrak, marş vb. kavramların yapay olarak oluşturulduğunu vurgular.

İtalya’da, klise papazlarının devlet ulusuna ilişkin değerlendirmeleri vardır. Kardinalların, ‘İtalya devletini oluşturduk, şimdi italya ulusunu oluşturmamız’ biçiminde değerlendirmeleri vardır. Bu söylemler önemlidir. Neden önemlidir? Ulus o toplumun varlığı ve geleceği için geliştirilmiyor. İktidarın ve egemen sınıfların çıkarına göre inşa edilmiş olduğunu kanıtlayan bir itiraf olarak ele alınmalıdır.

Konumuzun başında ulus formunun toplumsal akışı içerisinde klan, kabile, aşiret, kavim, halk, milliyet biçimindeki

oluşumlardan sonra gelen ve kendini en çok kültür birliği ve benzerliğiyle karakterize eden bir toplum biçimlenişi olduğunu belirtmiştik. Dolayısıyla Ulusal toplumların daha önceki toplumsal formlara göre daha kapsayıcı ve geniş hacimli olduğunu, kapsadıkları yer ve toplumsal formlarla gevşek bir bağla bağlandıkları, tekçi homojen toplumdan ziyade farklı çoklukların demokratik birliklerine dayandığını belirtmek önemlidir. Demokratik ulus anlayışı, işte bu toplumsal doğanın akışına uygun bir ulus anlayışına dayanır ve onu derinleştirir.

Demokratik ulus; sınıf, cins, renk, etnisite hatta farklı kökenliliğe rağmen ortak bir kültür ve zihniyet dünyasına dayanan bir toplumsal form ve kimliktir. Farklı toplumsal yapıların (klan, kabile, aşiret, kavim, hatta ulusların) bir arada eşitçe özgürce demokratik bir biçimde yaşamalarının ortak zihniyeti ve zeminidir.

Tüm toplumsal farklılıkları doğal ve aynı zamanda bir zenginlik olarak gördüğünden ulus-devlet zihniyetinin geliştirip fetişleştirdiği tek dil, tek bayrak, tek millet, tek vatan, tek devlet ve tek merkez anlayışlarını birer sömürü aracı ve toplumu zehirleyen argümanlar olarak ele alır.

Merkezi ve homojen bir sistem olan ulus devlet, bireyi ve toplumu iradesizleştirip hiçleştiren bürokratik-merkeziyetçi-otoriter bir idare anlayışına sahiptir. Bunun aksine, demokratik ulus yerel ve bölgesel düzlemi esas alan demokratik ve özerk alanların gelişmesini esas alır.

Demokratik ulus ancak yerel, bölgesel ve bireysel alanın kimliğinin özgürce gerçekleşmesiyle olur. Toplumsal bünyeler ne kadar özerk alanlara sahip ise, kendini oluşturma alanları açıksa o kadar özgür ve çeşitliliğe açık olacaktır. Toplumsal doğalar özü gereği bu temeldedir. Klandan ulus dönemine kadar, dönüşerek gelmeleri açık olmalarından kaynaklıdır. Dolayısıyla, farklı ve çoğul kimliklere sahip uluslar, demokratik olmak kadar zengin ve barışçıl olmaya da daha yatkındır.

Demokratik ulus, bir parçada, toprakta ve toplum zemininde gerçekleşir ama yerel değildir. Önder APO, demokratik ulusa, ‘zihniyet ulusu ’dedi. Bir ırkla, dille, nüfusla dolayısıyla bir toprak parçasıyla sınırlı görölemez. Dolayısıyla demokratik ulus, evrenseldir ve evrenselliğe hitap eden bir toplumsal akıştır.

Demokratik ulus farklılıkların özerk yapılandırmalarının konfederal birliğine dayanır. Bu yönüyle tikelden evrensele doğru çözüm gücü olma üstünlüğüne de sahiptir. Tekrarlamakta fayda vardır. Kavram ve kuram geliştirirken, tarihsel ve toplumsal temeli nedir, geliştirilen kavramın, tarihsel kanıtı nedir, doğru olan nedir, neye karşıyız? gibi temel soruları sorup doğru cevapları vermeliyiz. Çünkü geliştirilen her tezin ispatlanması gerekir. Devlet ve iktidarların geçmiş tarihsel arka planı vardır, ama devlet ulusunun tarihsel ve toplumsal temeli yoktur diyoruz.

Herşeyden önce demokratik ulus kavramı, bilimsel ve felsefik temeli, kuantum felsefesine dayanır. Kuantum felsefesinin sosyolojik alanda karşılığı demokratik ulus zihniyeti ve bedeni olan demokratik konfederalizmdir. Tarihsel toplum sürecinde de bu tarz okluk kültürünü vardır. Bundan dolayı demokratik ulusun, ortak kültür, ortak zihniyetin tarihsel toplum temeli vardır. Ortak bilinç dediğimizizde, tarihsel toplum yaşamında, toplumun orijinal şekliyle tüm renkler ve farklılıklar vardır. Tüm renk ve farklılıkların simbiyotik ilişkileri vardır. Her rengin bir kimliği, inanişı ve kültürü vardır. Dolayısıyla, bu renk ve kimliklerin ortak ve dayanışma kültürü içinde güçlü paylaşımları vardır. Ama, devlet ulusu diye bir şey yoktur.

'Demokratik' kavramını neden her söylemin önüne koyuyoruz, sorusu önemli olmaktadır. Çünkü bir ulus demokrasiyle var olur. Farklılık ve çeşitlilik varki demokrasi vardır. Toplumsal doğanın ontolojik karakterinde okluk vardır. Bunun için Toplumsal-tarihsel yaşamın ve ulusun

temeli, çeşitlilik ve farklılıklara dayanır. Aralarındaki simbiyotik ilişkilerin zaruri olmasından dolayı demokrasiyi başa koyuyoruz. Farklılık ve çokluk vardırki demokrasi vardır, her varlık kendi iç devinimini özgürce gerçekleştirdiği için demokrasi vardır. Dolayısıyla, Demokrasi bir yaşam biçimidir. O kültürlerin, inançların, farklılıkların korunması, gelişmesi, ortaklaşması, en iyi kavram demokrasiyle ifade edilir.

Demokrasi bir kimliğe hitap etmez, bir tarafı tutmaz, tüm tarafların ortak yaşamıdır. Zaten demokratik ulusu, kültür olarak da tanımlamak mümkündür. Dolayısıyla, paradigmanın esasları olan kavram ve kuramları ele alırken, devletsizlik üzerinden bakılmalı ve tartışılmalıdır. Demokratik ulus kavramında bu temelde ele alıp netleştirmek önemlidir. Çünkü amaç ve zihniyet berrak ve net ise, buna ulaşılacak yöntem ve kavramlar da yerli yerine oturmuş olacaktır.

Dolayısıyla Demokratik ulusun iki boyutundan bahsetmek mümkündür. Demokratik ulus aynı zihniyeti paylaşan insanlar topluluğudur. Birleştirici tanım, zihniyet, bilinç ve inançtır. Demokratik ulusun zihniyeti özgürlük ve dayanışma bilincidir diyebiliriz. Bedeni de demokratik konfederalizme dayanan öz yönetimlerdir.

1- Zihniyet Boyutu.

Zihniyet boyutu ulus olmak isteyen birey ve toplulukların düşünce ve hayal dünyasını, duygusunu ifade eder. Kendi dil, kültür, tarih, ekonomi ve nüfus yoğunlaşmasını ihmal etmeden, bu temel alanlarla bilinçli hallerini ortak dayanışma duygusuyla birleştiren ortak zihniyeti paylaşanların varlıksal oluşudur.

Demokratik ulus bu boyutta farklılıklara dayanan eşit ve özgür bir dünya hayalini, projesini zihinsel olarak paylaşır. Bu zihniyet dünyası özgür bireylerin komünal dünyasıdır.

Demokratik ulus zihniyeti, farklılıkları reddetmeyen bir eşitlik ve özgürlük zihniyetini kamusal alanda, toplumun ahlaki ve politik dünyasında sürekli yaşamaktır.

2- Bedensel Boyut.

Bedensel varoluşun düzenlenmesidir. Bedensel boyutun temelinde Demokratik Özerklik vardır. Demokratik Özerklik, Demokratik Konfederalizmin Siyasi boyutunu ifade eder. Demokratik Otorite veya Yönetim anlamına gelir.

Demokratik Özerklik, hakim etnisiteli ulus devletlerle ortak bir siyasi çatı altında yaşamanın asgari koşuludur ve kendi kendisini tüm boyutlarıyla yönetebilme gücü ve iradesidir.

Demokratik özerklik devlet ile demokrasinin, Demokratik Konfederalizmin ilişki ve çelişkilerinin belirlenmesi, bir kurala bağlanması durumudur.

Sonuç olarak, demokratik ulusun zihniyet boyutu, Ortak bir zihniyeti paylaşanların, demokratik özerklik somutunda katıldığı ve yaşadığı toplumdur. Dolayısıyla Demokratik ulusun bedensel boyutunda, ortak zihniyet ve kültürü paylaşan farklı grup, kültür, inanç, sınıf, renk, etnisite vb tüm üyelerini demokratik özerk kurumlarda birleştiren ve yöneten ulustur. Özgür bireylerin ve toplulukların kendi öz iradeleri ile katıldıkları toplumdur. Demokratik özerklik, demokratik ulus zihniyetinin bedenleşme hali olarak somutlaşır.

Dolayısıyla, demokratik ulus sadece zihniyet ve kültür ortaklığıyla yetinmeyen, tüm üyelerini demokratik özerk kurumlarda birleştiren ve yöneten ulustur.

Demokratik, özerk yönetim tarzı demokratik ulus olmanın başta gelen şartıdır. Bu yönüyle ulus devletin alternatifidir.

Demokratik ulusun alternatif modernitesi, demokratik modernitedir. Tekelcilikten kurtulmuş, ekonomisi çevre ile uyumu ifade eden, ekoloji, doğa ve insan dostu olan teknoloji, demokratik modernitenin dolayısıyla demokratik ulusun kurumsal temelidir.

4- Sosyalizm ve Kapitalizm

Kapitalizm, kavram olarak sermayecilik, anamalcılık demektir ve burjuvazinin temel ideolojisidir. Aşırı kar ve sermaye birikimini hedefler. Anti toplumdur, liberal bireyciliği esas alır.

Sosyalizm kavramı ise, toplumsallık demektir, toplumsal kurtuluşu hedefler. Sınıfsız, sömürsüz bir toplumsal sistemi inşa etmeyi amaçlar. Eşitlik, özgürlük, adalet, dayanışma vb. değerlere dayanır.

Kapitalizm ve kapitalist modernite, devletçi uygarlık çizgisinin günümüzdeki temsilini ifade etmektedir. Sosyalizm ise demokratik uygarlık çizgisinin günümüz demokratik modernite unsurlarına dayanan tarihsel gelişmeyi temsil eder.

Kapitalizm, sosyalizmden önce değil sonra gelendir. Sosyalizm toplumsallıkla birlikte var olmuştur. Kapitalizm ise son birkaç yüzyıllıktır. Bu ayrımları ortaya koymak gerekir.

Sosyalizm kavramı, Marks'la özdeşleşmiştir. Kuşkusuz sosyalizme paradigmal anlamda aşama kazandıran, teori ve pratik anlamda modellerini geliştiren ve demokratik modernite sisteminin mirasları arasında yerini tutan bir gelişmeye öncülük etmiştir.

Ama sosyalizmi, kavram olarak ilk geliştirenler ütöpik sosyalistlerdir. Sosyalizm terimi ilk olarak kıta Avrupa'sında hızla gelişip yaygınlaşan ütöpik gruplar tarafından kullanılmıştır. 1872'den itibaren İngiltere'de gelişmeye başlayan Owenciler sosyalist terimini sanayide ortaklaşma ve kooperatif mülkiyeti anlamında kullanmışlardır.

Aynı tanımı 1832'den itibaren Fransa'da Saint Simoncular sanayide kolektif düzeni tanımlama da kullanmışlardır. Simoncular ülkedeki sanayinin kolektif olarak düzenlenmesini talep ederek, mücadele etmiş ve yaptıklarını sosyalizm olarak adlandırmışlardır. 1516'da Thomas More'nin

yazdığı "Ütopya", 1643'te Campanella'nın yazdığı "Güneş Ülkesi" adlı eserlerde de sosyalizm kavramı aynı içerikte ele alınmıştır.

Avrupa'nın birçok ülkesinde gelişen ütöpik akımlar düşünce dünyasını etkilemiştir. Fakat esas yoğunlaşma alanları Fransa'dır. Birçok ütöpik akım Fransa'da gelişip, amaçlarını burada uygulamaya girişmiştir. Fransa'daki ütöpiklerin başında Saint Simon gelir. Simon kendinden önceki ütöpiklerin sentezi, kendinden sonrakilerin de yol göstericisidir. Aynı zamanda S. Simon düşünceleri ile toplumculuğun temelini atmıştır.

Sosyalizm kelimesini bugünkü anlama kavuşturan Fransız düşünür Louis Reybanud'dır. Reybaund'e göre geçmişten günümüze kadar şekillenen ve şekillenecek olan tüm sosyalist akımlar ütöpiktir. Düşünür sosyalizmin kendisini ütöpik olarak tanımlar. Sosyalizm insanlığın hiçbir sınır tanımadan, süreklileşen eşitlik, özgürlük ve adalet arayışının adlandırılmasıdır. Ütopyanın kelime anlamı da gerçekleşmemiş olan, gerçekleşmeyen ve hayali olandır. İnsanlığın kusursuz bir toplum ve ideal bir yaşam arayışdır.

Ütöpik akımların her birisinin kendi içinde taşıdıkları teorik-kuramsal eklektizm ve çözümsüzlükler yeni arayışların açığa çıkmasında, Marksizmin doğuşunda ve bilimsel sosyalizmin şekillenmesinde önemli rol oynamıştır. Marks ve Engels de kendilerinden önceki tüm sosyalist akımları ütöpik olarak değerlendirmişlerdir.

Ütöpik sosyalistler sınıfların, sömürünün olmadığı, insanın, insanca yaşadığı bir dünya savunmuşlardır. Toplumda baskı, sömürü ve adaletsizliğe duyulan tepkilerin sosyalizmin kuruluşuna yol açacağını, kuruluş için salt bunların yeterli olacağını öne sürmüşlerdir. Bu nedenle mücadele biçimleri daha çok insanların niyetlerine seslenmekle sınırlı kalmıştır.

Marks ve Engels'in sosyalist kuramlarının ilk ayağı eleştirileriyle birlikte miras aldıkları ütöpik sosyalistler ve Fransa aydınlanmasıydı. Sosyalist teoriyi buraya dayandırdılar.

Oysa sosyalizm tarihi insanlık tarihiyle eş değer bir anlayış, işlevsellik ve öze sahiptir. Sosyalizmi, Avrupa mekanıyla ele almak, değerlendirmek ve çıkışını buraya dayandırmak sosyalist özün sakat kalmasına neden olur.

Sosyalizmin Marksizm ile eş anlamlı ele alınmasının kuşkusuz haklı gerekçeleri vardır. Ama sosyalizmin özünü Marksla özdeşleştirme üzerinden ele almak hatalıdır. Belkide sosyalizmi paradigma düzeyine getirme bir gerekçe olabilir ama sosyalizmi zaman ve mekanlardan kopuk ele almak, sosyalizmi dar ele almaktır.

Marks, ütöpik sosyalistleri eleştirdikten sonra, sosyalizmin hayal olmadığını ve uygulanabilir olduğunu savunarak, onun teorik-pratik ayaklarını geliştirdikten sonra 'bilimsel'lik katarak, Bilimsel Sosyalizm kuramını geliştirir.

Fakat Marksizmin gelişim ve şekillenme tarihine bakıldığında bu tanım ve öz yetersizdir. Sosyalizm özü itibariyle eşitlik, özgürlük ve adalete dair değerleri ifade eder. Toplumun demokratik birlikteliğini önceler. İnsanlık tarih boyunca bu değerleri aramış, yaratmaya, yaşamaya çalışmıştır. Bunlara ulaşma çabası tarihin her döneminde insanlığın ortak arayışı ve istemini teşkil etmiştir.

Merkezi ve devletli uygarlık tarihi, aynı zamanda insanlığın bu arayışlarının tarihçesidir. Bu içeriğiyle sosyalizmin tarihçesi insanlığın özgür ve eşit yaşama arayışı ile eşdeğerdir. Bir eşdeğerlik aranacak ise, toplumların doğal hali zaten sosyalistçedir ve toplumsal doğa var oldukça, sosyalist arayış ve mücadelede hep olacaktır. Sosyalizmde bir özdeşlik aranacak ise oda toplumsal doğadır ve merkezi uygarlıkla birlikte bu uygarlığa karşı gelişen toplumsal mücadelelerin tümü sosyalist kategoride ele alınmalıdır.

İnsanlığın tarih boyunca özgürlük ve eşitliğe ilişkin arayışları her daim sosyalist öz taşımıştır. Kabile ve aşiret direnişleri, etnisite, inanç hareketleri, kültürel ve ahlaki hareketler, kadın ve ekolojik hareketler, Kiniklerdeki

ortakçılık, Hermes'teki arayış ve denemeler, İsa'nın havarilerindeki özgürlük tutkusu, İtalya ve farklı kentlerde direnen ortakçı komün hareketleri ve Karmati gibi yüzlerce dini gruptaki eşitlik arayışı belki kavram olarak sosyalizm olarak tanımlanamaz. Fakat tümü sosyalist öz taşırlar ve sosyalizmin hem dayanakları hem de miraslarıdır. Bu özgürlük düşünce akımları ve mücadelelerinin yarattığı birikim aynı zamanda ütöpik sosyalizme kaynaklık eder. Marksizm, her mekan ve zamanda gelişen bu sosyalist özü yetersiz bilgidен kaynaklı olarak görememiş, Avrupa mekanıyla sınırlanmış bir sosyalist teori geliştirmiştir.

Dolayısıyla, sosyalizm olarak geliştirilen düşünce akımının, sistematik bir kurama dönüşmesi 200 yıllık bir zaman dilimine tekabül eder. Marks, imkan ve koşulların, bilgi ve birikimlerin bugünkü derecede olgunlaşmaması nediniyle, temellerini Ütöpik sosyalistler, İngiliz ekonomi politiğı ve Alman felsefesinin eleştirisine dayandırarak kuramını geliştirmiştir.

Fransız ütöpikleri dışında İngiliz ekonomi politiğı de Marksizmin ikinci temel kaynağından birini oluşturur. Marks, kapitalizmi incelerken önemli oranda İngiliz ekonomi-politikçilerden yararlanmıştır. D. Ricardo ve A. Smith başta olmak üzere birçok iktisatçıyı köklü eleştiriye tabi tutmuştur. İngiliz iktisatçılardan farklı olarak kapitalizmi doğal bir düzen değil, tarihi bir kategori olarak ele almış, sistem olarak çözümlenemez çelişkilere sahip bir yapı olarak tanımlamıştır.

Üretim tarzındaki anarşi-keşmekeşlik, pazardaki yıkıcı rekabet ve meta dolaşımındaki arz talep çelişkisi ve dengesizliğinin kapitalizmi bir sorunlar yumağı haline getirdiğini söylemiştir. Kapitalist sistem içinde piyasalarda herhangi bir dengeden bahsedilemez. Pazarda süreklileşen rekabet, üretim sürecindeki anarşik karmaşa, derinleşen sınıfsal çelişkiler ve sistemin bağrında bulunan devrevi krizlerin

kapitalist sistemi sürüdürülemez hale getirerek sonunu hazırladığını iddia eder.

Marks, İngiliz iktisatçılardan farklı olarak kapitalizmi çözümlemeye 'meta'dan başlamıştır. Metanın oluşum ve dolaşım sürecini çözümleyerek kapitalist sistemdeki çarpıklıkları, sürdürülemezliği ve sömürüyü açıklamıştır. Emek-değer ve artı-değer teorileri ile kapitalist sistem içinde emekçilerin nasıl sömürüldüğünü yalın bir biçimde ortaya koymak istemiştir.

Marks'ın, teorik-felsefik çözümlemesinin üçüncü ayağı ise Alman idealizmi denilen Hegelci felsefik akımın eleştirisi üzerinde yükselir. Hegel felsefesinin en önemli özelliği idealist tarih anlayışına sahip olmasıdır. Marks maddeci tarih anlayışını, Diyalektik Materyalizmin çıkış noktası olarak alır. Oluşturduğu kuramın felsefik temellerini Diyalektik Materyalizme dayandırır.

Esas aldığı diyalektik yöntem olguların, oluşum, gelişim ve dönüşüm halinde olduğunu söyler. Marks Diyalektik Materyalizmi doğa bilimlerine de uyarlayarak doğadaki dönüşümü açıklamıştır.

Marks, bu üç dayanak üzerinden eleştiriler geliştirerek paradigmasal anlamda sosyalizmin temellerini oturtmuştur. Marksist paradigmanın ayrımları şu şekildedir.

1. İnsanın düşünce, görüş ve kavrayışını yani bilincini belirleyen maddi yaşamdır.

2. Toplumlar tarihi sınıf mücadeleleri tarihidir. Toplumsal bilinç de bunu yansıtır.

3. Her çağın egemen düşünceleri o çağın sınıflarının düşünceleridir.

4. Alt yapı üst yapıyı belirler.

5. Toplum için belirleyici olan üretim tarzıdır.

6. Sınıflar arası ilişkiler antagonisttir (uzlaşmazdır).

7. Şiddet bir çözüm ve devrim aracı olarak zorunludur.

8. Diyalektik yöntemi geliştirir ve Tarihsel Materyalizme uyarlar.

9. Tarihsel toplumsal gelişmeyi değerlendirirken doğrusalcı ve ilerlemeci yaklaşımı esas alır.

Marx-Engels teorik bir tartışma ortamından, teorik ve pratik olarak yol haritası çıkartma gayretindedirler. Bunun bir anda bir pratikle veya teorik tespitle değil, yılları alan düşünsel bir çabayla yapıldığı da ortadadır.

Eski kavram ve kategorilerden kurtulup yenilerini inşa etmek, eskiden arınmak, yeniyi pratikleştirmek zorlu bir süreçtir. Marksizmin temel ilkeleri ezilenler adına bir ilki ifade eder. Kendi çağında tarihin ortaya çıkardığı bilgi ve birikimleri bu temel ilkelerin süzgecinden geçirip, paradigma düzeyine ulaştırmak çok büyük bir bilinç ister. O dönemki bilgiler Atina, Roma ve sonrasında Ortadoğu'dan alınan bilgilerdi. Bugünkü gibi tarihi aydınlatacak bilgiler yoktu. Marksizmi ele alırken bu hakikatten kopuk ele almamak gerekir. Engels sonrasında yaptığı araştırmalarla yeni bazı bulgulara ulaşarak yenilik katmıştır. Özellikle Doğal Toplum araştırmasında yerli halkların sosyolojik ve toplumsal boyutlarını incelemesi sonucunda bazı eksikliklerin farkına varmıştır. Demek ki tarihin ortaya çıkardığı bilgiler karşısında yenilenmeye açık bir teori sözkonusudur. Önder APO, bugünkü bilgiler ışığında yeni bir paradigmaya doğru yol alırken, aslen Marksizmi derinleştiren, katkı sunan ve Marksist teoriye yenilik katan bir yaklaşım içindedir. Dolayısıyla Marksizm ve Demokratik Modernite paradigmasını karşılaştırmalı olarak ele alırken, eleştiri ve yeniliklerin hangi noktada gerçekleştiğini aydınlatmak önemlidir.

Bir kaç açmazı belirtecek olursak.

Önder APO'ın yaptığı eleştiri ve katkıları maddeler olarak sıralarsak.

1. Marksizmin toplumsal gelişmede maddi yaşamın, dolayısıyla da üretici güçlerin gelişimine başat rol atfetmesi,

zihniyeti ve buna bağlı gelişen dini, ahlakı, felsefeyi, sanatı, ideolojiyi vs gibilerini üst yapı kurumları olarak görmesi, özellikle tarihin belirleyici koşulu olan zihniyeti ıskalaması, zihniyete önem vermemesi temel eleştiri konusudur. Önder APO, canlı cansız maddenin yetkince dizildiği bir varlık olarak insanı, 'düşünen madde' biçiminde bir diziliş olarak konumlandırır. Dolayısıyla aynı varlıkta canlı ve cansız yapının analizini yaparak bir bilinç gelişiminden sözeder.

2. Marks, işçi sınıfının gelişmesi için, kapitalizm koşullarının oluşmasını, bunun için kapitalizmin gelişmesi gerektiğini belirtir. Kapitalizmin ancak, işçi sınıfının gelişmesi ve örgütlenmesi sonucu yıkılacağına inanır. Bunun için Devrimin öncü gücü proletaryadır, proletaryanın gelişmesinin ise kapitalizm koşullarında mümkün olacağını söyler. Kapitalizmin gelişebilmesi için ise, yerel, parçalı yönetimlerin aşılmasını ve merkezileşmesinin tamamlanması gerektiğini belirtir.

Marks, bu nedenlerden dolayı, kapitalizmin gelişmesini zorunlu ve ilerici görerek merkezi ulus devleti de olumlar. Örneğin Alman ulus devletini desteklemiştir. Yüzlerce yılın yerel özelliklerinin tasfiye edilmesi için merkezi devletin gelişmesini olumlamıştır. Bu değerlendirmeden anlaşıldığı kadarıyla Marksın burdaki anlayışı, 'kapitalizm gelişirken kendisiyle birlikte kendi mezar kazıcısını yaratır' mantığına dayanmasıdır. Bu görüşü geliştirirken, kapitalizmi vahşi ve en gaddar sömürücü aygıt olarak tanımlar. İşgal ettikleri yerler ve sömürü biçimlerini kesinlikle red eder ve karşı durur. Bundan dolayı red ettiği bu yön yanında kendisiyle birlikte sanayi, fabrika, üretim biçimleri ve bu süreç sonucunda kendi karşıtı olan işçi sınıfını yaratacağı için olumlar. Marksın temel gayesi oluşacak devrimci bir sınıfın doğuşudur. Bunun da kapitalizmle birlikte gelişeceğine inanır.

3. Marksizm, tarihin motor gücünü 'sınıflar savaşında' görür. Marks, temel çelişmenin sınıflar arası, yani sömüren ile

sömürülen arasında gerçekleşeceği, bu çelişkinin de antagonist çelişki düzeyinde karakter taşıdığını özenle belirtmektedir. Kapitalist koşullardaki işçi ve burjuva sınıf oluşumunu tarihselleştirir. Yani, Marksizm olguların en gelişmiş noktasını esas alıp geriye doğru bakar. Kapitalizme bakarak feodalizmi tanımlar, feodalizm ilişki tarzına bakarak köleciliği değerlendirir, kölecilik ilişkisi üzerinden komünal toplumu tanımlar. Dolayısıyla, Marksizmin diyalektik anlayışı, tarihselleştirirken tarihsel ilerlemeyi, 'iki' sınıf üzerinden Diyalektik Materyalizm çelişkisi üzerinden kurarak kapitalist aşamaya gelir.

Aslında bu bakışla Marks, tarihsel toplum yarıklarında gizlenmiş, tefeci, bezirgan ve fırsatçı olan ve her toplum çağında lanetli ve yaşam bozucu olarak dışlanan, tefeci burjuva şebekesini meşru, toplumsal bir sınıf olarak görülmesine zemin sunmuştur. Dolayısıyla, tek uygarlık içinde iki sınıfın çatışması biçimindeki bir tanımlama, kapitalist uygarlığı tek hakikat haline getirmesine neden olarak meşrulaşmasına yol açmıştır.

Oysa ki, tarihsel toplumun motor gücü ve ana çelişkisi sadece sınıflar savaşımı değildir, sınıflar toplum bileşiminin sadece bir kısmını oluşturur. Tarihin ana çelişkisinin demokratik ve komünal toplum ile merkezi hegemonik uygarlık arasında cereyan ettiği görülmemiştir.

Ana çelişki, 'kurnaz adam, askeri şef ve rahip' üçlüsünün ittifakı sonucunda, doğal komünal değerlerin kadın şahsında aşındırılması ve el konulmasıyla gelişen çelişkidir. İlk çelişki budur.

Bu hakikatten dolayı, tarihin temel değişim motorunun sınıf çelişki ve çatışmaları olduğunu söylemek bugünkü bilgiler ışığında değerlendirildiğinde gerçekçi değildir. Toplumsal anlamda sınıflar vardır fakat sınıf olgusu temel çelişme değil, tali bir çelişme, yani ikincil çelişme olarak değerlendirilebilir. Temel çelişme Devletçi Uygarlıkla Demokratik Uygarlık

arasındadır. Diğer tüm toplumsal gelişmeler bu temel gelişmeden sonradır ve ona bağlı olarak çözüme giderler.

4. Marx'ın ayrıca, uygarlık ya da modernizm tanımı ya da eleştirisi de güçlü olmasına rağmen sistemi aşamamış ve eleştiri konusu olmuştur. Aydınlanmanın birçok düşünürü gibi Marx da modernizmi 1642-49 İngiliz devrimi ve 1648 Westphalia Anlaşmasıyla başlatır. Ayrıca, krallık yetkilerinin paylaşılması, parlamento kuruluşu ve ulus-devletleri esas alan yeni bir uluslararası sistemin kuruluşu modernite çağının başlangıcı sayılır ve bu evre içinden doğacak sosyalizmle komünizme doğru gidecek sürecin alt yapısının da başladığı varsayılır.

Diğer bir eleştiri ise, Marksizmin, kapitalist moderniteyi, konjonktürel değil, esasen yapısal olarak ilerici görmesidir. Verili bir coğrafyada, verili bir tarih arasına sıkıştırılmış bu tanım modernizmin de meşrulaştırılmasına yaramıştır. Tanımı ve ideolojik yapısı ilerleme mantığına göre açıklandığından dolayı moderniteyi aşamadığı ortaya çıkmıştır.

Dolayısıyla Marksizm, kapitalist modernitenin üçlü saldırı silahları olan Merkezi Ulus devleti olumlamış, endüstriyalist gelişmeyi de insanlık tarihinde olumlu bir aşama olarak tanımlamıştır. Bundan dolayı, fabrika-işçi mücadelesi ilişkisi nedeniyle endüstriyalizme karşı da tavır alınmamış, aksine ilerici rol atfedilerek vahim bir hataya düşülmüştür. Bu bakıştan kaynaklı, endüstriyalizmin, iddia ettiği gibi 'çağ' dışı kalmış, 'ilkel' ve 'barbar' toplumun çözülmesini yararlı görmüş, başta, geleneksel ve ahlaki özellikleriyle yaşayan toplulukları, köylü, tarımcı, aşiret, kabile ve eşitlikçi inanç guruplarını gerici görmüştür.

Dolayısıyla, ulus devlet ve endüstriyalizmin gelişmesi, merkezileşmesi, sanayinin bir elde toplanıp gelişmesini ve sermaye birikimini, işçi sınıfının çoğalmasına zemin sayarak olumlamıştır. Marks, sermaye birikiminin proletaryanın çoğalmasını sağlayacak bir gelişme olarak ele almıştır. Bu

bakışla İngiltere'nin Hindistan'ı işgalini, Hindistan'ın, 'geleneksel ve geri üretim ilişkilerini tasfiye ettiği için olumlama, sömürgeci ve acımasız olarak gördüğü için de karşı durmuştur.

Önder APO, kapitalizmin üç ayağını çözümleyerek, modernite dışına çıkmayı öğütlemiş ve alternatif olarak, Demokratik Ulus, Eko-Endüstriyel Toplum ve Dayanışmacı Komünal Ekonomi ile kendi modernitesini kurmaya yönelmiştir. Ayrıca kapitalizmin ekonomi olmadığını ekonomiye karşıtlık temelinde geliştiğini belirtmiştir. Dolayısıyla, Marksizm, modernite ufkunu ve sistemini dayandığı temel nedenlerden kaynaklı aşamamıştır.

Yüz elli yıl boyunca egemenlik sistemlerine karşı direnen insanlığın kılavuzu olan Marksizmin mücadele ettiği kapitalist modernite sınırları içinde kalmasının felsefik, ideolojik ve politik nedenleri, zaman-mekân bağlamı içinde ele alındığında karşımıza öncelikle Aydınlanma felsefesi ve Avrupa'sının düşüncü ve yaşam tarzı çıkmaktadır.

5. Marksizm geliştirdiği yeni yaklaşımdan kaynaklı tarihte cereyan eden bir çok özgürlük ve adalet mücadelesini, iyi niyetli ama 'zamanı gelmemiş arayışlar' olarak görmüştür. Ütopik sosyalistlere ilişkin Marksın görüşleri bu temeldedir. Zamanının geldiğini belirleyecek olan, doğrusalcı ve ilerlemeci tarih anlayışına göre, kapitalizmin hakim üretim tarzı haline gelmesiydi. Bu nedenle sosyalizme varmanın yolu, zorunlu olarak kapitalizmden geçmektedir. Kapitalizm burjuvaziyle birlikte en devrimci sınıf olan ve "zincirlerinden başka kaybedecek bir şeyi" olmayan proletaryayı da mücadele sahnesine çıkararak, kendi sonunu getirecekti. Çünkü en yoğun çelişki iki karşıt sınıfın arasında cereyan eden çelişki olup, iki sınıfın çelişkisi kapitalist sistemde gelişecekti. Dolayısıyla, Kapitalist sistem altında çelişkiler çok daha fazla yoğunlaşacak, mücadele iki temel sınıf olan proletarya ile burjuvazi arasında keskinleşerek sürecek, proletarya burjuva

sömürü sistemine son vererek toplumsal özgürlük ve eşitliği gerçekleştirecekti.

Bu anlayışa göre, kapitalizm bir üretim tarzı olarak hakim hale gelmeden, toplumsal özgürlüklerin koşulları oluşmayacaktı. Bu aynı zamanda uygarlıkla başlayan toplumsal parçalanma ve sınıflaşmaya karşı gelişen özgürlük mücadelelerinin başırlamamış olmasının nedeninin “izahı” da oluyordu. Kapitalizmin tamamlanması, yayılması ve üretim ilişkilerinin yaygınlık kazanması, Marksizmin en temel kanunuydu.

Bundan dolayı bir çok ulusal ve özgürlüksel hareketleri ya 'zamansız' gördü ya da sınıfsal karakteri olgunlaşmadığı için gerici gördü. Özgürlük, eşitlik ve ortakçı mücadeleye öncülük eden bir çok hareketi desteklemedi, Şex Bedrettin vb. bir çok örnek vardır. Marksist teoriye göre, Çarlık Rusyası'nda bile 17 Ekim devrimi imkansızdı.

Eski paradigmamız, Marksist teori temelindeydi. Kılıçla toplumları doğrayan, İslam yayılması bu teoriye göre, işgal ve sömürücü karakterinden dolayı red edilir fakat getirdiği yeni üretim ilişkisi nedeniyle farklı sınıfsallaşma yarattığından dolayı olumlanırdı.

Lenin, Marksist teoriyi 'somut koşulların somut tahlili' tanımıyla esnetip aşama kazandırdı. Lenin'in yeni devrim teorisi, 'emperyalizmin en zayıf halkası' üzerinden gelişmeyi öngördü.

Fakat, Rusya'da gerçekleşen devrimin, diğer ülkelere ihracı, işçi sınıfı üzerinden olmak şartıyla destekleniyordu. Onun dışındakiler desteklenmiyordu, aksine karşı duruluyordu. Reel sosyalist anlayış, Kürt isyanlarını gerici görüp, Türk ulus devletinden yana tutum aldı. Hatta, 'Türk toplumu işçi bir toplumdur' diyerek Türk ulus devletinin kuruluşuna destek verdi.

6. Diğer bir açmaz ve eleştiri noktası, Marksizmdeki determinizmi “zorunlu uygunluk yasası”nın somutunda

gözlemleyebiliriz. Buna göre toplum evrelerden oluşur (ilkel köleci, feodal, kapitalist, sosyalist) her bir evre, kendinden öncekinin sonucudur ve kendinden sonrakinin nedenidir. Toplumsal yasaya göre her bir evrenin yaşanması zorunludur. Her bir evre yeterli nedenler oluşmadan kurulamaz ve yok olamaz. Bu gelişimi sağlayan motor güç sınıf savaşıdır. Her bir toplum bu şekilde daha ileri bir aşamaya geçer. Buna göre toplum sürekli bir ilerleme içindedir ve kapitalizm bu ilerlemenin sonucudur.

Dolayısıyla, olay ve olgular arasında nedensellik bağı kuran determinizm (indirgemecilik-mutlak) gerçekleşen bir olayın daha önce gerçekleşmiş başka bir olaydan kaynaklandığını öne sürer. Şu an olan bir olay bir başka olayın nedeni olacaktır. Böylece olaylar birbirine yaslanarak bir “zorunluluk” oluştururlar. Herhangi bir olay bu zorunluluğun dışına çıkamaz; her şey olması gerektiği gibi olur. Marksizm, fizik yasalarını ve Darwin’in 'doğal seleksiyon' kuramını olduğu gibi esnek toplumsal doğaya uyarlamış ve toplumu doğa kanunlarıyla ele almıştır.

Doğrusal ve düz çizgi anlayışıyla diyalektik ve tarihsel materyalist bakış iki maddenin çatıştığını söyler. İki maddenin çatışmasında haklı olan örgütlüyse yaşamını sürdürecektir. Ki bu da mutlak görülür. Sonuçta haklı olan maddenin yerine işçiyi, haksız olan maddenin yerine patronu ve burjuvaziyi koyar. Bu anlamda ikisinin çelişkileri yeni toplumsallaşmanın hareketini yaratır. Diyalektik materyalizm bakışını dahada genelleştirerek, tarihe uyarlar ve indirger. Bu temelde bu dönemde olanların geçmişte de aynı şekilde oldukları sonucuna ulaşılır.

Bu teoriye göre her dönemde mücadele halinde bölünmüş sınıflar vardır. Tarih onların çatışması ve hareketinden doğar. O anlamda tarihte maddenin hareketini izlemeye de tarihsel materyalizm adı verildi. Tarihte hareket eden madde nedir? Sınıflardır. Köleci toplumda köle ve

efendiler, feodal toplumda serf ve senyörler vardır. Kapitalist toplumda ise, proleter ve burjuva vardır. Tarih de bunların çatışmasından doğmuştur.

Son tahlilde komünizmle sonuçlanan bu şemayı Darwin teorisi, determinist ve pozitivist esaslara dayandırmaktadır. Bu bakış, olasılığa, rastlantıya, kaos aralığına ihtimal vermez. Doğal gelişimi nedenselliğe ve yasalara dayandırırken, nedenselliği de mutlak özne olan bir sınıfla açıklar.

Tarih bunun öyle olmadığını gösterdi. Kaldı ki, doğa yasalarını, dar sınıf bilinci üzerinden toplumsal doğaya dayatmak ve bu yasaları toplumun iç işleyişi olarak tanımlamak yanlıştır. Tarihsel toplumu eksik ve yetersiz bilgidен kaynaklı vede pozitif bilim verilerine dayandığı için tam çözümleyememiştir.

Bu konuda tarih Marksizmi, tarihsel toplum gelişimini, ilerlemeci ve doğrusal anlayış üzerinden çözümlemek, pozitivistin determinist bakışının etkisinden kurtulmamakla kayda geçmiştir.

Önder APO, doğrusal ve düz çizgisel ilerleme yerine, öncelikle toplumsal doğanın kültürel toplum ve ikinci doğa olduğunu, bundan kaynaklı esnek dokulara sahip olduğunu bunun için toplumsal iç içelik ve işleyişin sürekli ileriye doğru gelişmediğini, kendisine has özelliklerinin bulunduğunu, bazen zikzaklı, bazen dairesel, bazen rastlantısal, bazen olasılıklı ve kaos aralıklarına dayalı olduğunu belirtir. Helezonik gelişmeden söz eder. Burada, döngüsel, ilerlemeci ve kaos aralığına dayalı tarih ve toplum yaklaşımı vardır. Bu bakış açısına göre tarih ne düz ilerler, ne de hep yerinde sayar. İkisini de içeren ama ikisinden de farklı değişken bir döngüsel, ilerleme vardır. Buna “*Helezonik Gelişme*” der.

Önder APO, düz çizgisel gelişim ve döngüsellüğün içiçeliğini de yeterli görmez. Duygusal ve analitik zekanın birliğine dayalı bir diyalektik yöntemi esas alır. Çünkü toplumun iç işleyişi ve kendi hakikati vardır. Bazen değişken

ama bazen de kalıcı ve ağır işleyen bir yapısı vardır. Felsefi olarak her iki yaklaşımın da toplum hakikatinde yeri olan kendi iç dinamikleri ve iradesi olan kavramlar olduğu bugünkü bilgilerle ortaya çıkmıştır.

Determinist ve pozitif bilimin evrensel düzlemlerde geçerli yasaları ve kanıtlanan yönleri vardır ve işlenir. Ama kuantum mekaniğinin de atom altı dünyada işlenen enerji ve madde diyalektik işleyişi doğrudur. Her şeyi kuantum ya da determinizmle açıklamanın da doğru olmadığı açığa çıkmıştır. Dolayısıyla birlikte ele almak ve değerlendirmek daha sağlıklı tanımlar ortaya çıkardığı gibi hakikate daha fazla yakınlaştırmaktadır.

Önder APO, dairesel gelişmeye ‘gelenek’ dedi. Bu gelenekte değişmeyen yönlerin olduğu anlamına gelir. Ama kuantumda atom altı dünyada her an ve her saniye, hızlı değişimlerin yaşandığı da diğer bir gerçektir.

7. Diğer bir eleştiri konusu, Marksizmde sınıf savaşımının antagonist (uzlaşmaz) olduğu ve ilerlemenin, çelişkilerin bir birini yok etmesi üzerinde gelişeceğini iddia etmesidir.

Önder APO’nun geliştirdiği diyalektik anlayışı yapıcı ve geliştiricidir. Önder APO, “*Burada dikkat edilmesi gereken diğer önemli bir husus, diyalektik kavrayışımız tez ve antitezin birbirini yok etme biçiminde değil, ‘bastırma ve geriletme’ karakterinde gelişmesidir*” (33) demektedir. Toplumsal sistemler tüm doğada olduğu gibi tez, antitez haline geldiklerinde birbirini birlikte taşırlar. Aralarındaki mücadele şüphesiz önemli gelişmelere yol açar. Hiçbir zaman tez eski halinde kalmaz, ama antitez de bir kadiri mutlak olarak kendi öncülünü yok etmez. Ondan beslenerek ancak ondan gelişir.” demektedir.

Bunun için Önder APO toplumları, Doğal Komünal Toplum, Hiyerarşik Devletçi Toplum ve Demokratik Uygarlık Toplumu olarak tanımlar.

8. Marksist teori, daha çok ekonomi, ücret, fiyat, kar, sermaye, para gibi kategorilerde yoğunlaşıp paradigmasını geliştirirken, Önder APO, bu kategorileri red etmemekle birlikte daha çok toplum, devlet, tarih, ahlak, politika, demokrasi ve etnisite direniş dinamikleri üzerinden paradigmasını geliştirir.

9. Marksizm, meta ve değer teorisi üzerinden kapitalizm ve tarih analizine yönelirken, Önder APO, klandan, hiyerarşiden ve cinsiyet sömürsünden yola çıkarak tarih anlayışını geliştirir.

10. Marksizmde, bugünü aydınlatırken geçmiş nesnel bilgidan uzaklaştırır, Önder APO da, tarihsel toplumda derinleşerek bugüne gelir ve bugünkü hali, öncekilerin devamı olarak görür.

11. Marksizm, devlet ve iktidarı zorunlulukların sonucu olarak görür, Önder APO ise mutlak kötülük olarak görür.

12. Marksizm, şiddeti, yeni toplumun ebesi olarak görür, Önder APO da ise şiddet meşru savunma temelinde ele alınır.

Sonuç olarak, Demokratik Uygarlığın düşünce ve bedenleşme diyalektiği üzerinde yoğunlaşırken, Marksist epistemolojinin açmazları da görünür hale gelebilmektedir. Önder APO'ın geliştirdiği paradigma ışığında Marksizme geliştirdiği eleştiri ve yenilikleri karşılaştırmalı olarak bu temelde özetlemek mümkündür.

Demokratik modernite kuramı, demokratik sosyalist anlayışa ve Marksizme güçlü eleştiriler yanında yenilikler katarak katkılar sunmaktadır. Bunun için, yeni paradigma, devlet, iktidar anlayışını çözen, sosyalizmi devletle anmayan, sosyalizmi devlet dışında toplumların kristalize olmuş hali olarak ele alan bir anlayışa sahiptir.

5- Özgür Eş Yaşam

Önder APO, “*Kadınla erkek arasındaki ilişkiler kavranmadan, hiçbir toplumsal sorun ne yeterince kavranabilir ne de çözümlenebilir. Toplumsal sorunların temelinde kadın-erkek ilişkilerindeki sorunsallık yatar.*” (34)

Yine “*Kadın gerçeğinden yoksun bir araştırma yöntemi, kadını merkezine almayan bir eşitlik ve özgürlük mücadelesi hakikate erişemez, eşitlik ve özgürlüğü sağlayamaz.*” (35) demektedir.

Demokratik, özgür ve eşit bir yaşamın temeli bu sorunun çözülmesinden geçiyor. Bu gerçekten dolayı tekelci uygarlığa karşı alternatif olmak isteyen tüm çıkışların esas alması gereken ana çelişki cins çelişkisi olmalıdır. Yani kadın özgürlüğü, kadına dayalı toplumsallık ve cins ilişkilerinin tarihsel ve toplumsal temelde yeniden inşa edilmesi tekelci uygarlığı tarihin dışına atacak ana konular olmaktadır.

Bu gerçek 5 bin yıl boyunca tekelci uygarlığa karşı direniş içinde olan hareketlerin ve çıkışların da temel açmazı olmuştur. Bu çıkışlar tekelci uygarlığa karşı savaşlar da bu ana çelişkiyi esas almadıklarından dolayı tekelci uygarlığı aşamamışlardır. Cins çelişkisi ve kadın toplumsallığının esas alınmaması onları devlet ve iktidarın kapısına çıkarmıştır. Eğer bir yerde kadına dayalı toplumsallık varsa orada devlete ve iktidara yer yoktur.

Özgür eş yaşam kuramı bütün kavram ve kuramların bileşkesini oluşturan yeni bir paradigmal bakıştır. Çünkü, demokratik uygarlık sisteminin temelini ve özünü kadına dayalı toplumsallık oluşturmaktadır.

Tarih ne sınıflar ne de ulusların ilişki ve çelişkileriyle biçim kazanmış ve devinmiştir. Tarihin biçim kazandığı ve devindiği ana çelişki kadın çelişkisidir. Yani sosyolojik olarak kadın ve erkek arasında ceryan eden ilişki ve çelişkiler tarihin ana oluşturucu gücüdür.

Bu durum hem içerik olarak hem de zamansal olarak böyledir. Bu yanıyla toplumsal tarihin ilk çelişkisi kadın toplumsallığına dayalı neolitik toplumla, erkek toplumsallığına dayalı hiyerarşik devletçi düzen arasında yaşanmıştır. Erkek toplumsallığına dayalı hiyerarşik devletçi düzen önce kadını egemenlik altına alarak kendi sistemini inşa etmiş, sınıfsal ve diğer toplumsal çelişkiler bu çelişki sonrası gündeme gelip ve hayat bulmuşlardır.

Tekelci uygarlık kendisini kadına dayalı toplumsallığın köleleştirilmesi, sömürülmesi ve denetim altına alınması üzerine inşa eder. Tekelci uygarlık egemenlik düzenini kadını toplumsal temellerinden koparıp biyolojik bir cins durumuna düşürerek sağlar. Neolitik sonrası başlayan bu düzen inşası kendisini kapitalizm koşullarında daha da yetkin kılar.

5 bin yıllık bir kölelik düzeni söz konusudur. Geline aşamada kadın gerçeği toplumdan koparılmış, eve hapsedilerek erkeğin denetimine bırakılmış, cinsel bir obje olarak pazara sürülerek egemen erkeğin tecavüz kültürüne meta kılınmış bir durumu yaşamaktadır. Bu gerçeğin kaynağında ise kadın ve erkek arasında kurulmuş olan demokratik, eşit ve özgür birliğin parçalanması, iki cinsin de toplumsallıklarına yabancı kılınması ve aralarına konulan yabancılıkla birbirlerine karşı düşmanlaştırılmaları yatar.

Önder APO, Demokratik Uygarlık paradigmasıyla bu gerçeği açığa çıkarmış ve kadına dayalı toplumsallığı teori ve pratiğinin merkezine koymuştur. Tekelci uygarlığa karşı gerçek demokrasi ve özgürlük mücadelesi ancak böyle yürütülebilecektir.

Bu kapsamda geliştirdiği “Özgür Eş Yaşam” kuramıyla kadın ve erkek kimliğini tarihsel ve toplumsal temelleriyle tanımlamış ve bu iki kimlik arasında olması gereken ilişki düzenini ifade etmiştir. Tekelci uygarlığın, devlet ve iktidar düzenlerinin panzehiri olduğu kadar, Demokratik Uygarlığın ve Demokratik Özyönetimin garantisinin de kadın ve erkek

ilişkilerinin yeniden düzenlenmesinden geçtiğini ortaya koymuştur. Bu kapsamda özgür eş yaşamın inşa edilmesi ve toplumsal kılınması tekелci uygarlığa karşı verilen en ana mücadeledir.

Dolayısıyla toplumsal yaşam kadın merkezli bir oluşla imkan dahiline giren ve kadın-erkek ilişkilerinin anlamlı birliğiyle gerçekleşen bir oluşu ifade eder. Zaten toplumsal yaşam bu birliğin sonucudur. Bu açıdan özgür-eşit toplumsal dönüşüm yaşamı bu hakikatle bağlantılıdır. Toplumsal yaşamın toplum içinde demokratik aile, demokratik ve özgür birey yaşamları bu ilkeler temelinde dönüşüme uğramalıdır.

O halde, özgür eş yaşam, birbiriyle diyalektik bir var oluş ilişkisine dayanan, birbirini anlayarak, kavrayarak var eden, geliştiren, büyüten, bir araya geldiklerinde bir uyum-birlik ve bütünlük oluşturabilen iki farklı cinsin, toplumsal özgürlük ilkesi ve ahlaki temelinde bir araya gelmeleri, aralarındaki ilişkinin kadın toplumsallığı temelinde düzenlenmesine dayalı bir yaşamı paylaşmalarının ifade eder.

Dolayısıyla özgür eş yaşamı toplumsal yaşama kutsiyet kazandırılması olarak anlamak gerekmektedir. Tabi ki özgür eş yaşamı salt iki insan arasındaki ilişkiye indirgememek gerekir. Söz konusu olan toplumsallığın kendini var etmesi, oluşturması ve yürütmesidir. Kuşkusuz özgür eş yaşam birliktelikleri ve ilişkileri toplumsal yaşamın sadece bir boyutudur. Aslında özgür eş yaşam özgür bir toplumun iradeleşmesi ve inşası anlamına gelir.

Uygar toplumda ev (hane) hapishanenin prototipidir. İlk tutsaklık bu açıdan kadının bu hapishaneye kapatılmasıyla başlar. Kapitalist modernite aşamasında kadının evden çıkartılması bizleri yanıltmamalıdır. Çünkü dünya kapitalizmle birlikte küresel bir hapishaneye dönüşmüştür. Daha sinsi daha da düşürücü olmuştur. Peki, hapishanedeki bir insanla özgür bir ilişki geliştirilebilir mi? Tersinden hapishaneye gardiyan

kılınmış bir insanla özgür bir ilişki geliştirmek mümkün müdür? Uygar toplum koşullarında kadın ile erkek arasındaki ilişki gardiyan-tutsak arasındaki ilişkiye benzer. Özgür bir toplum ve demokratik bireyin oluşabilmesi için ilk önce kadının bu hapishaneden çıkması erkeğin de gardiyanlık rolünü bırakması gerekmektedir. Hapishaneden çıkan kadın ve gardiyanlık rolünü bırakan erkeğin serbest olması özgürleştiği anlamına gelmemelidir. Zincirlerinden kopan kölenin serbest olması özgürleştiği anlamına gelmemektedir. Özgürlük bilinci ve ahlakını yaşamsallaştırarak onun uğruna mücadele ederek özgürleşme yolunda ileri adım ancak olabilir. Çünkü kadın kendine dayatılan kölelik alışkanlıklarını kanıksadığı gibi erkeğin egemen olduğuna da inanmıştır. Tersinden erkek de benzer bir yapıdadır. Erkek de kendini egemen olarak ve kadını da köle olarak kabul etmektedir.

Özgür-eş yaşam demokratik modernite inşasında bu yanlış temel üzerinden gelişemez. Özgür-eş yaşamın geliştirilmesi için ilk çelişki olan kadın dolayısıyla erkek arasındaki eşitsizlik ve cinslere içerilmiş iktidar zihniyetinden kurtulmak gerekir. kadın bilinci ve kadın özgürleşmesi geliştirilmeden toplumsal inşa da gelişemez.

Dolayısıyla özgür-eş yaşam demokratik bir yaşamın başladığı ve toplumsal zihniyetin bedene kavuştuğu bir alandır. Demokratik ve özgür bir yaşam için egemen erkeklik ve köle kadınlık anlayışından her şeyden önce vazgeçmek temel özgürlük ilkesidir. Tekelci uygarlığın belirleyiciliğinde olan, ayrımcılığa dayalı, cinsiyetçi erkek ve cinsiyetçi kadını reddetmeden, cinslere içerilmiş tekelci ilişki aşılmadan özgür-

eş yaşamı gelişemez.

Önder APO, bu nedenle, Prometheus, aphrodite ve iştardan sözeder. Mitolojide geçen Prometheus erkeği nasıl ki “tanrısal güçleri olduğu halde tanrı olmaya yani dönemin tanrılarında somutlaşan iktidara teslim olmaya direnmiş ise, günümüz erkeği de kadınla yaşamayı kendini ‘iktidardan kurtarmak ’ olarak görmelidir.

Kadın da cinsiyete içerilmiş iktidarcı zihniyet etkilerini, kanıksamış olduğu kölece alışkanlıkları ve kadıncılık rol ve davranışlarından kurtulmalıdır. Bu açıdan kadın, erkeği duygusal zekâ ve estetizmle yeniden buluşturarak, kadın özgür kimliğini, kişiliğini güzel, saf ve ekicici dünyasını oluşturarak, erkeğin geriliğine teslim olmayan tanrıça Aphrodite ve İştar gibi kendini gerçekleştirebilmelidir.

Kadının toplumsal kaynaklarıyla buluşarak inşa edeceği yeni toplumsal yaşam düzeni ve erkeğin de bu yaşam düzeni içinde kadınla özgür birliğe dayalı duruşu Demokratik Uygarlığın inşa edilmesinde temel önemdedir. İnsanlık ve sosyal mücadeleler tarihine en büyük özgürlük katkısı bu konudadır. Kuşkusuz bir çok özgürlük mücadelesi, bu konuyu gündemine almıştır ama hiç bir mücadele paradigmasal anlamda bakmamıştır.

Bu açıdan birçok çıkış, kurtuluş teorilerini toplumsal özgürlük mücadeleleri olarak geliştirmiştir. Verilen mücadelelerden referans alarak ‘birey özgür olmadan toplum, toplum özgür olmadan birey özgür olamaz ’söylemi doğmuştur. Bu nedenle ‘kadın özgürleşmeden toplum

özgürleşmez 'söylemi esas alınan bir gerçek olmamıştır. Birçok mücadele kuşkusuz eşitlik ve özgürlük idealini taşıırken kadın özgürlüğüne dönük de güçlü umutlar taşımışlardır.

Ama paradigmal anlamda kadını merkeze alan ve bu temelde özgürlük-eşitlik arayışlarının temelinde kadın özgürlüğünü koyan ve ilk ana çelişkiyi kadın kimliği üzerinden tanımlayan mücadeleler pek olmamıştır. Oysaki toplumsal sorunların temelinde cinsler arası eşitsizlik yatıyor. Sorun burada başlamaktadır. Topluma içerilmiş iktidarın kaynağının cinsiyetçilikten başladığını görmek sorunu burada aramak ve çözümü burada başlatmak temel önemdedir. Bunun için ilk ve en eski sömürü biçimi cinsiyetçiliktir.

Kaldı ki iktidar diğer alanlara etkisini dayatırken daha görünürdür. Oysa kadın erkek ilişkisinde gelişen eşitsizlik ve iktidar biçimleri görünmez ve maskelidir. İlk kırılma, ilk düşürme ve ilk karşı devrim kadına karşı olmasına rağmen neredeyse bu görülmemiştir. Çünkü iktidar bunu bin bir kılıkla örtbilmiş ve saklayabilmiştir.

Bu yüz saklıdır. Bu yüzü görmek zordur. İstisnasız iktidarcı tüm karşı devrimler, zihniyet oluşumunda, meşruiyetini bu ilişkiyle sağlamıştır. Cinslere içerilmiş egemen erkeklik, köle kadınlık zihniyeti kurulduktan sonra alışkanlıklar, davranışlar buna göre kodlanıp ve geliştirilmiştir. Bu ilişkilerin dışı vurumu ise inşa edilen iktidar yapıları ve devletin kendisi olmuştur. Ezen-ezilen, boyun eğen-boyun eğdirilen, özne-nesne ayırımına yol açan toplumsal eşitsizliğin çekirdek ve kök hücresi cinsler arası eşitsizlik ve cinslere içerilmiş egemen erkeklik-köle kadınlıktır, burada çok net olmak olmazsa olmaz kabilindedir. Cinslere yedirilmiş kölelik zihniyeti kurulduktan sonra, bunun toplumlara yansıma biçimi tarihte çözülemeyen yapay ve sistem içinde kalan dualiteler olmuştur. İktidar, merkezi uygarlık sistemi içinde bu yapay dualiteleri tutarak örneğin, ezen ezilen bağlamında bu çelişki üzerinden kamplaştırıp, denetim altına tutar, çatıştırır. Tarihsel

gelişmelerde buna karşı çıkışlarda iktidarların sistem içinde kamplaştırdıkları dualitelerden biri olan ezilen taraflara dayanma yaşanmıştır. Aslında bu bir tuzaktır, iktidarların geliştirdiği tuzaklara bir çok direniş grupları alet olmuştur. iktidar, devlet tam çözülmediğinden dolayı sistem içinde kolaylıkla erimiş veya sistemin mezhebi olmuşlardır. Dolayısıyla direnişçi başkaldırıların cinsiyetçiliğe dayalı sömürü biçimlerinin bir yansıması olan sistem içinde kalan ezilen kesime dayanmaları, iktidarların tuzaklarından başında gelenidir. Oysaki Görünen sistem içi çelişkiler cinsler arası eşitsizliğin sınırlı birer yansımasıdır. Çünkü köle kadınlık ve egemen erkekliğin toplumdaki karşılığı ezen ezilen ilişkisi olmuştur. Görünmeyen ve örtünen yer tam da buna yol açan ana sebep ve çelişkidir.

Tüm başkaldırılar ve çıkışlar bu açıdan ilkin kadın erkek arasındaki eşitsizliğin meşrulaştırıldığı bu gizemi çözmeden işe başlarlar. Sonuç olarak temel bir ilke olarak şunu ifade etmeliyiz ki, bireyin özgürlüğü kadının özgürlüğünden geçer. Toplum-birey sorunlarının çözümü bu ilişkinin yeniden düzenlenmesinden geçer. Çünkü ilk toplumsal inşa kadın etrafında örülmüştür. Dolayısıyla dışa yansıtılan düalitelerden her hangi birisine yaslanmak, iktidarın tuzağına düşmek demektir. Sistem içine çekmeyi kurnazca döşenen bu düalitelerde aramak gerekmektedir. Sosyal bilimlerin tarihsel anlamda ontolojik olarak toplumsal hakikati görmemesinin sebepleri üzerinden çok şey söylenebilir, ama gelişen sosyal bilimlerin iktidarlara nasıl alet olduğunun en çarpıcı tanımı bu gerçeklikte aramak gerekir. Önder APO, jineoloji bilimini geliştirirken sosyal bilimlere ne düzeyde katkı sunduğunu ve tarihsel-toplumsal bütünlüklü tanımının nereden geçtiğini ifade etmesi açısından oldukça önemli olmuştur.

Konu bağlamında önemli bir konuya açıklık getirmek gerekmektedir. Özgürlük düzeyinin geliştirilmesi, yeni toplumun gelişimini kadın ve erkeğin ilkesel ve uyumlu

birliğin bir sonucu, bir yansıması olarak görüp tanımlamak önemlidir. Dolayısıyla toplumsallaşmayı tek başına kadın yapmıyor. Ana eksen ve belirleyici olan odur. Ama toplumsallaşma aynı zamanda erkeğin de içinde yer aldığı bir çalışmadır. Ama burada erkek kadının öncülüğünde gelişen toplumsallaşmada bu bütüne bağlı olarak rol oynar. Bir de ana kadın etrafında örülen toplumsal emek günümüz inşa çalışmalarında yine eksendir. Dikkat edilirse en özgürlükçü geçinen ideoloji ve kuramlar hiçbir zaman bu toplumsal emeği görmemiştir. Hala da bu tarz bir teorik açılım ve yenilenme yapılmış değildir.

İnşa çalışmalarında bu açıdan ana eksen kadındır. Toplumsal inşa çalışmalarında birileri istedi yada istemedi diye kadını öne çıkartılmıyor, bu bir hakikattir, tarihsel-toplum doğasında var olan bir oluşumun sosyolojik hikayesidir. Dolayısıyla, toplumsal kuruluş kadın ekseli bir kuruluş ise ve gelişen toplumsallık kadın ve erkeğin toplumsal ilişkisi etrafında örülmüş ise, demokratik inşa sürecinde'de toplumun temel alanları olan toplumsal yaşam boyutları ile bilim, sosyoloji, sanat, edebiyat, estetik, şiir, müzik, resim, ahlak ve etik de kadın etrafında geliştirmelidir. Bundan dolayı kadın gerçekliği cinsiyetin ötesinde ekonomik, sosyal, siyasal, toplumsal vb boyutları olan bir anlama sahiptir. Zaten Jineoloji bilimi de bu gerçeği açığa çıkarmak amacıyla geliştirilmiştir. Tüm bu nedenlerden dolayı Önder APO kadının toplumsal kimliğini, kadının var oluş özelliklerini tanımlayıp, bunun sosyal, toplumsal, felsefik, zihinsel ve bilimsel alt yapıya kavuşturmak için kadın varlık bilimi olan jineoloji bilimini oluşturma tartışmasını gündeme getirdi.

Diğer önemli bir konu ise, özgür yaşamın amacına dönük nasıl yaşamalı sorusu önemli olmaktadır. Özgür yaşamla, özgür kadın ilişkisinin kadın-erkek yaşamının esas amacının üremek ve çoğalmak olamayacağını belirtmek gerekir. Dolayısıyla, kadın erkek ilişkisinin esas amacı,

merkezi konumu üremek ve çoğalmak olamaz, oraya dayandırılmaz. Öyle olursa diğer canlılardan herhangi bir farkı kalmaz. Öyle olursa, özgürlük, güzel, adil yaşamı yeniden yaratma diye bir şey olmaz. Refleksleriyle, iç güdülerıyla hareket eden canlıların ortaya çıkardıkları yaşam düzeyi neyse, kadın-erkek arasında oluşturulan yaşamın düzeyi de ancak o kadar olabilir. Soy sürdürme bir gerçekliktir, ama ne kadar anlamlı, ne kadar insan soyunun aklıyla yaratmak istediği güzel yaşam, özgür yaşam amacına hakikatine uygun, ne kadar değildir.?

Önder APO, *“Tarihsel olarak gelişen evrim sadece çoğalmaya değil, çeşitlenme ve farklılaşmaya götürüyor”* demektedir. Bu temelde insanın evrim sürecini değerlendiriyor. Çoğalmanın, üremenin tam gerçek anlamlı yaşam hakikati olamayacağını göstermeye çalışırken birinci olarak evrime başvuruyor.

Tarihsel olarak gelişen evrim sadece çoğalmaya yönelik değil, ilk toplumsal gelişmelerde çoğalmayı bir öz savunma olarak ele almışlardır, ama bu sadece çoğalmayla sınırlı olmadı. Evrim; bir olanın 10’a çıkması değildir. Bir de farklılaşma, çeşitlenme, değişim vardır. Bu nedenle sadece üremeye ve çoğalmaya dayalı kadın-erkek yaşamı tarihsel evrim ile uyumlu değildir. Evrimin tek boyutlu ve dar ele alınmasını ifade ediyor. Kadınla yaşamı yalnızca üremeye ve çoğalmaya bağlamak, yaşamın körleşmesini ifade etmektedir. Toplumlar Soy sürdürmeyi, Ölümsüzleşmenin bir yanını da çoğalmak ve üremek olarak bakılmıştır. Soyun devam etmesi olarak yaşama bakılırsa bu doğru yönü vardır ama Yaşam diyalektiğine yaşamın amacına bu temelde ele alınırsa diğer canlılardan bir farkı kalmıyor. Öyle olursa insanı bir tür olarak

tanımlamak ve hele hele insanın farklılığını ortaya koymak hiç anlamlı ve mümkün görülmeyeceği açıktır. O nedenle ölümsüzlüğü sadece üremede ve çoğalmada aramak çok hakiki ve gerçekçi değildir. Bu amaç olamaz, belki araç olabilir. Önder APO, *“Anlam değeri yüksek bir yaşam çok az doğumla, dahası nüfus ihtiyacı yoksa hiç doğurmayan kadınla mümkündür.”* (36) demektedir. Bunun için çeşitleşmenin ve farklılaşmanın sonucu olarak toplumsallaşma yaratılmıştır. Bundan dolayı toplum ve birey kendiliğinden evrim sonucu oluşmamıştır, bilinçli, iradeli bir müdehale sonucunda oluşurlar. Yaratım tanrı özelliği olduğu biliniyor, toplumu ilk yapanlar bu yüzden tanrılaştılar. Kadın toplumsallığı yarattığı, geliştirdiği için tanrıça olmuştur. kadın toplumu yaratmasaydı, sadece fiziği varlığıyla, soy sürdürmeyle ele alınmış olunsaydı, tanrıça olabilirmiydi? Tanrıçaların ölçüsü, insanın dolayısıyla toplumun kendisini yapması kadardır.

Dolayısıyla ilk toplumsal inşa kadın ve erkeğin özgür birlik ve eşitliği üzerinden gerçekleşmiştir. Demokratik modernitenin inşa sürecinin ‘nereden başlamalı’ sorusuna verilecek yanıt ‘Özgür Eş Yaşam ilişkisinden başlar ’olmaktadır. Çünkü demokratik modernite kadın özgürlüğü temelinde inşa edilir. Zira kadın yüceltilirken aynı zamanda yeni toplum da yaratılır. Çünkü bu ikilimin uyumlu birliğinden toplum doğmuştur. Özgür ve eşit toplum bu ikilimlerin bir sonucudur. Özgür ve kendi doğal mecrasında diyalektksel olarak akan toplumlar, kadın ve erkeğin arasında yaşanan eşit ve özgür ilişkilerin sonucunda gelişir. Dolayısıyla Kadın ve erkek arasındaki uyumlu birlik içinden doğal toplum çıkmıştır. Analitik ve duygusal zekanın birliğinden neolitik toplum sıçraması en üst düzeye taşınmıştır. Sosyal bilimler bu gelişmeyi hakkıyla

merkezine alması gereken en önemli konulardır. Dönüşen doğa olan toplumun ontolojik karakteri bu dönüşümde devam eder ve sonrasında sapmaya uğrar. Dolayısıyla, yeni toplumun doğuşu için cinsler arası eşitsizlik ve özgürlük sorununun çözülmesi dolayısıyla ilişkilerin yeniden düzenlenmesi temel konu olmaktadır. Bunun da temel kavramı erkek ve kadın arasında anlamın olduğu yeni bir toplumsal anlayışın inşa edilmesidir, buda özgür eş yaşam olmaktadır.

Sonsöz:

Kavramsal ve Kuramsal Çerçeve başlığıyla sunuma açtığımız bu değerlendirmeler Önder APO'ın Demokratik Uygarlık manifestosu olarak tanımladığı savunmalarında Sosyal Bilimler üzerine yürütülen tartışma sürecine bir katkı amacı taşımaktadır. Sosyal Bilimler üzerine yapılacak yorum ve değerlendirmelerin evvelinde bu Sosyal Bilim Ekolünün kavramsal ve kuramsal yaklaşımlarını değerlendirmek zorunlu olmaktadır. Çünkü Kavramsal ve Kuramsal boyut Önder APO'ın tanımladığı Sosyal Bilimlere giden yoldaki basamaklar ve işaret ışıklarıdır. Basamak olmadan yükselmek, ışık olmadan da yolu görmek mümkün değildir. Bu yanııyla Önder APO'ın dile getirdiği Sosyal Bilimlerin anlamına varmak da mümkün değildir. Doğru bir anlam Kavramsal ve Kuramsal Çerçevenin doğru okunmasıyla ve bilince çıkarılmasıyla mümkün olabilecektir.

Son noktada içinde bulunduğumuz süreç sosyal bilimlerin yeniden tartışıldığı ve doğrunun açığa çıkarılmak istendiği bir çağdır. Bu çağda kapitalist hegemonik sistem içine girdiği üçüncü dünya savaşı süreciyle kendisini ideolojik, politik, askeri ve örgütsel olarak yeniden dizayn ederek dönüştürmek ve bu dönüşüm süreci sonunda da yeni bir

hegemonik düzen kurmak istemektedir. Böylece 5 bin yıldır insanlığın üstüne bir karabasan gibi çökertilmiş tekelci uygarlık hegemonyası ömrünü uzatarak yeni katliamlara, soykırımlara, kadın kırımına, doğa kırımına ve her türden sömürüye yenilerini de katarak yoluna devam etmek istemektedir.

Peki bizler, yani tekelci uygarlığın bu uygulamalarına maruz kalan insanlık olarak bu sürece karşı ne diyeceğiz, ne yapacağız ve nasıl bir karşılık vereceğiz? İçinde bulunduğumuz çağ tekelci uygarlığın kendini yenileyerek, restore ederek yoluna devam edeceği bir çağ mı olacak, yoksa insanlığın özlemini duyduğu demokrasinin, eşitliğin, adaletin ve özgürlüğün filizleneceği bir çağ mı olacak? Dünya bizim dünyamız. Su bizim, toprak bizim, hava bizim, doğa bizim, yaşam bizim. Dolayısıyla bizim olan üzerinde bir grup azınlığın, iktidar ve sermaye şebekesinin egemenlik kurmasına, bizleri sömürmesine ve soykırımlardan geçirmesine izin vermeyeceğimiz kesindir. Bunun için elimizden gelen her çabayı göstererek 5 bin yıl boyunca tekelci uygarlığın ve onun doğurtmaları olan iktidar ve devlet düzenlerine karşı direnmiş soy damalarımıza dayanarak direneceğimiz de kesindir.

Bu mücadelede insanlığa lazım olan tek şey doğru bir zihniyet ve bu zihniyeti hayata geçirecek doğru bir örgütlenmedir. İşte bu noktada Önder APO'nın teorize ettiği Demokratik Uygarlık Paradigması Halkların Özgürlük Önderi Abdullah Önder APO'nın İmralı gibi esirlik ve katı tecrid koşullarında insanlığa sunduğu özgürlük manifestosu olarak ortaya çıkmaktadır. Doğru zihniyet ve örgütlenme bu paradigmanın özü olarak insanlığa sunulmuştur. Bu noktada yapılması gereken bu paradigmanın özü olan sosyal bilim anlayışını doğru anlamak, bilince çıkarmak ve inşası için mücadeleye girişmektir. Elbette bu süreç kendi içinde bir tartışma sürecini barındırmaktadır. Bizde yaptımız bu çalışmayla bu tartışma sürecine katılıp bu süreci ilerletmek istedik. İlerleyen zamanda Sosyal Bilimler üzerine

yapacağımız çalışmalarla bu sürece ivme katmak ve derinleştirmek temel yaklaşımımız olacaktır.

Bu sürecin temel sloganını Önder APO’nın şu veciz sözüyle anlamlı kılmak gerekmektedir

***“ZORBALIK VE YALANA DAYALI DÜZEN
KAYBEDECEKTİR! ÖZGÜRLÜK VE ADALETE
DAYANAN DÜZEN KAZANACAKTIR!” (37)***

KAYNAKÇA

- 1- Kürt Sorunu ve Demokratik Ulus Çözümü, Kültürel Soykırım Kıskaçında Kürtleri Savunmak, Sayfa: 19, Abdullah ÖNDER APO
- 2- Kürt Sorunu ve Demokratik Ulus Çözümü, Kültürel Soykırım Kıskaçında Kürtleri Savunmak, Sayfa: 202, Abdullah Önder APO, Sayfa: 19
- 3- Vikipedi, bkz, Gilles Deleuze
- 4- Bir Halkı Savunmak, Sayfa: 304 Abdullah ÖNDER APO
- 5- Uygarlık, Sayfa: 33, Abdullah ÖNDER APO)
- 6- Bir Halkı Savunmak, Sayfa: 20, Abdullah ÖNDER APO
- 7- Kürt Sorunu ve Demokratik Ulus Çözümü, Kültürel Soykırım Kıskaçında Kürtleri Savunmak, Sayfa: 19, Abdullah ÖNDER APO)
- 8- Vikipedi, bkz, Antonio Gramsci
- 9- Kürt Sorunu ve Demokratik Ulus Çözümü, Kültürel Soykırım Kıskaçında Kürtleri Savunmak, Sayfa: 20, Abdullah ÖNDER APO
- 10- Kürt Sorunu ve Demokratik Ulus Çözümü, Kültürel Soykırım Kıskaçında Kürtleri Savunmak, Sayfa: 21, Abdullah ÖNDER APO

- 11- Kültür Bilimleri ve Kültür Felsefesi, Doğan zlem, Sayfa: 142, inkılap Kitabevi.
- 12- Uygarlık, Sayfa: 159 , Abdullah ÖNDER APO
- 13- Samuel Huntington, Sayfa: 33 Medeniyetler atışması Değilse Nedir?
- 14- Jaccjues Delors (Avrupa Komisyonu Başkanı)
- 15- F. Fukuyama/Savaşların Geleceği, Türkiye Günlüğü, Sayfa: 54, eviren: Kadir Koç Demir
- 16- Ortadoğu'da Uygarlık Krizi ve Demokratik Uygarlık zm, Sayfa: 228, Abdullah ÖNDER APO
- 17- Uygarlık, Sayfa: 61, Abdullah ÖNDER APO
- 18- (Tractatus Logico Philosophicus, L. Wittgenstein, Oruç Aruoba, Yapı Kredi Yayınları.
- 19- Hümanizm zerine Mektup, Sayfa: 213 Martin Heidegger
- 20- zgrlk Sosyolojisi, Sayfa: 210, Abdullah ÖNDER APO
- 21- zgrlk Sosyolojisi, Sayfa: 160, Abdullah ÖNDER APO
- 22- zgrlk Sosyolojisi, Sayfa: 210, Abdullah ÖNDER APO
- 23- Kürt Sorunu ve Demokratik Ulus zm, Kültürel Soykırım Kıskaçında Kürtleri Savunmak, Sayfa: 23, Abdullah ÖNDER APO

24- Kürt Sorunu ve Demokratik Ulus Çözümü, Kültürel Soykırım Kıskaçında Kürtleri Savunmak, Sayfa: 37, Abdullah ÖNDER APO

25- Kürt Sorunu ve Demokratik Ulus Çözümü, Kültürel Soykırım Kıskaçında Kürtleri Savunmak, Sayfa: 26, Abdullah ÖNDER APO

26- Özgürlük Sosyolojisi, Sayfa: 340, Abdullah Önder APO

27- Kürt Sorunu ve Demokratik Ulus Çözümü, Kültürel Soykırım Kıskaçında Kürtleri Savunmak, Sayfa: 28, Abdullah ÖNDER APO

28- Kürt Sorunu ve Demokratik Ulus Çözümü, Kültürel Soykırım Kıskaçında Kürtleri Savunmak, Sayfa: 28, Abdullah ÖNDER APO

29- Komünar Dergisi, Devletçi Uygarlığın Soykırım Gerçeği, Aralık-Ocak-Şubat Sayısı 2012, Abdullah Önder APO Sosyal Bilimler Akademisi Yayınları

30- BM Soykırım Suçunun Önlenmesine ve Cezalandırılmasına Dair Sözleşme

31- Kürt Sorunu ve Demokratik Ulus Çözümü, Kültürel Soykırım Kıskaçında Kürtleri Savunmak, Sayfa: 34, Abdullah ÖNDER APO

32- Ortadoğu Uygarlık Krizi ve Demokratik Uygarlık Çözümü, Sayfa: 127, Abdullah ÖNDER APO

33- Bir Halkı Savunmak, Sayfa: 124, Abdullah ÖNDER APO

34- Kürt Sorunu ve Demokratik Ulus Çözümü, Kültürel Soykırım Kıskaçında Kürtleri Savunmak, Sayfa: 51, Abdullah ÖNDER APO.

35- Kürt Sorunu ve Demokratik Ulus Çözümü, Kültürel Soykırım Kıskaçında Kürtleri Savunmak, Sayfa: 52, Abdullah ÖNDER APO

36- Kürt Sorunu ve Demokratik Ulus Çözümü, Kültürel Soykırım Kıskaçında Kürtleri Savunmak, Sayfa: 44, Abdullah ÖNDER APO

37- (Sümer Rahip Devleti'nden Demokratik Cumhuriyete 2. Cilt, Abdullah ÖNDER APO)

Yukarıda numaralandırdığımız kaynaklar dışında düşüncelerinden faydalandığımız kimi kaynaklarda olmuştur. Onları da isim üzerinde burada ifade etmeyi borç biliyoruz. Bu kapsamda görüşlerinden faydalandığımız kaynaklar şunlardır;

- 1- Evrensel Tarih ve Ortadoğu, Rıza ALTUN.
- 2- Uygarlık ve Kürtler, M. Sait YILDIRIM.
- 3- Demokratik modernite, DURAN KALKAN.